

ขนบธรรม

รีวิว

มิถุนายน ๒๕๔๔

สมาชิกทุกท่านโปรดอ่าน

ท่านที่เป็นสมาชิก บอกรับหนังสือ "ไทยเขษม" โปรดทราบข้อความดั่งต่อไปนี้ :—

๑. ท่านที่จะเป็นสมาชิก บอกรับไทยเขษม รีวิว หรือ ไทยเขษม รวมข่าว หรือทั้งสองอย่างควบกัน ต้องส่งเงินค่าบำรุงล่วงหน้า แต่เพื่อจะช่วยผ่อนมิให้ท่านต้องส่งเงินล่วงหน้ามากนัก ทางสำนักงานจะเลิกงวดปี เปลี่ยน เป็นงวด ๖ เดือน เพราะฉะนั้น เมื่อท่านบอกรับ ท่านก็ต้องส่งล่วงหน้าเพียง ๖ เดือนเท่านั้น ซึ่งเป็นเงินเพียงครึ่งเดียวของที่เคยส่งทั้งปีแต่ก่อนนี้. หรือท่านเห็นว่า การส่งเงินคราวละงวดไม่สะดวก จะส่งล่วงหน้าคราวเดียวหลาย ๆงวดก็ไม่ขัดข้อง.

๒. ท่านสมาชิกเก่าที่ยังมิได้ชำระเงินค่าบำรุงล่วงหน้า และที่ค้าง ชำระขอได้โปรดชำระเสียให้เสร็จภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ. ศ. ๒๔๗๔ เป็นที่สุด ถ้าท่านผู้ใดไม่ส่งเงินค่าบำรุงตามที่แจ้งมานี้ ทางสำนักงานจะได้หยุดการ ส่งหนังสือมายังท่านผู้นั้นทันที จนกว่าจะได้รับคำสั่งจากท่านต่อไป.

๓. ทางสำนักงานงบบัญชีเงินครึ่งภาคต้นของปี เมื่อสิ้นเดือน กันยายน ครั้งหนึ่ง, กับงบบัญชีสิ้นปีเมื่อสิ้นเดือน มีนาคม อีกครั้งหนึ่ง. ถ้าสมาชิกผู้ใด จะกรุณาเริ่มรับตั้งแต่ต้นเดือน เมษายน หรือต้นเดือน ตุลาคม ซึ่งเป็นเดือนแรก ของภาคต้นและภาคหลังของปี ก็จะเป็นการสะดวกแก่การบัญชีของสำนักงาน มาก แต่ไม่ใช่ว่าเป็นความจำเป็น ถึงท่านจะเริ่มรับเดือนอะไร ๆ ก็ได้ทั้งนั้น เหมือนเช่นเคยมา.

ทั้งนี้ เพราะการใช้จ่ายทางสำนักงาน ย่อมมีอยู่โดยปกติ หวังว่าท่าน สมาชิกทั้งหลายคงจะเห็นอก. โปรดกรุณาปฏิบัติตามนี้ด้วย.

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๙ เล่ม ๒ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๔)

มาสานุสสรณ์	พระยาศรีสุนทรโวหาร . .	หน้า	๑๔๓
ความดำเนิรของโลก . . .	ไทยเขษม	,,	๑๔๔
พะนันอุตตริ	ผ. กุศโลภาศ	,,	๑๔๘
บ้อมเก็บทองของประเทศฝรั่งเศส.	เทพสุคนธ์	,,	๑๕๗
คำโคลงภาษาไทยเทียบกับภาษาไทยภาคอีสาน	ส. ศรีกาฬสินธุ์ .	,,	๑๖๒
ผลที่ได้รับจากบีศาจ	ประภาศรี	,,	๑๖๕
หนีเสือ?	ส. มีมุทา	,,	๑๘๐
เราฝันเห็นเหตุการณ์ในอนาคตได้หรือไม่?	อัตถากร . . .	,,	๑๘๓
ความลับ!	ด. โชตินันทน์ . . .	,,	๑๘๗
การอพยพของจีน	เทว.	,,	๑๙๐
ทรงประชวร	มรกต	,,	๑๙๓
เต่าเสี่ยงทาย	สุวรรณมานพ . . .	,,	๑๙๙
กามนิต (ต่อ)	เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป	,,	๒๓๐
ฝรั่งเศส_สยาม.	จากนาวิกศาสตร์ . . .	,,	๒๔๕
บทนำบางเรื่อง		,,	๒๗๑
สารเขษม	ส. มีมุทา, ปทุมวัน . .	,,	๒๙๒
อันตวาที	นาคะนันทน์	,,	๒๙๕
พระราชบัญญัติ, ประกาศ		พิเศษ	๒๗—๓๔

สาสาหฺสสรฺ

ยโถกฺตำ । นาภิเษโก น สำสฺการ: สีหสฺย กฺริยเต มฤไค: ।
วิกฺรมารฺชิตราชฺยสฺย สฺวยเมว มฤเคนฺทฺรตา ।

◎ บรรดาโคถึกถ้วน สัตว์ดง
มิใช่เสกสิงห์ทรง ราชย์ไสร้
ความเป็นใหญ่ย่อมคง อยู่แก่ สิงห์แฮ
เหตุมหานุภาพให้ ที่ท้าวมฤคินทร์ ฯ

No inauguration, nor consecration, is performed by beasts for the lion: lordship over brutes (is) the natural right of him who has acquired the sovereignty by prowess.

พระยาศรีสุนทรโวหาร
ผู้ซึ่งใช้นามปากกาว่า “หมื่นศรี”

ความดำเนินของโลก

เปลี่ยนรัฐประศาสโนบายทางกสิกรรม

แต่ก่อนมา รัฐบาลไม่เคยลงทุนทางกสิกรรมมากมายนัก แม้กรมเพาะปลูกก็เป็นเพียงกรมน้อย มีหัวหน้าเป็นเจ้ากรมเท่านั้น. รัฐบาลสนใจบำรุงทางทดน้ำกับทางคมนาคมก่อน ได้ลงทุนทางทดน้ำ, รถไฟ, และการทำถนนระหว่างเมือง,, ปีละมาก ๆ ส่วนการเพาะปลูกก็ปล่อยให้ราษฎรทำนาทำไร่ไปตามภูมิลำเนาเช่นเคยมา ยังไม่คิดจะแก้ไขวิธีการเพาะปลูกให้กลับหน้ามือเป็นหลังมือนัก. ถึงรัฐบาลจะมีนาทดลองสวนทดลองอยู่บ้าง ก็ยังเป็นการลองเล่นมากกว่าลองจริง, แม้โรงเรียนกสิกรรมอันเป็นวิสามัญศึกษาสำคัญของเรา ทั้งชั้นต้นและชั้นสูง ก้าวหน้าไปแล้วก็กลับถอยหลังอีก. ทั้งนี้เพราะรัฐบาลจะดำเนินการโดยระมัดระวังอย่างคอนเซอรฺเวติฟจัด ยังไม่เชื่อว่าวิชชากสิกรรมแผนปัจจุบันเจริญถึงที่จนอาจไว้ใจได้แล้ว ยังเห็นตัวอย่างกสิกรทั่วโลกง่อนแง่นอยู่ รัฐบาลจึงตั้งหน้าบำรุงทางอุปกรณ์หรือเครื่องประกอบกสิกรรมก่อน ทิ้งกสิกรรมโดยตรงไว้ดูเล่นต่อไปพลาง ๆ.

สมัยเศรษฐกิจตกต่ำคราวนี้ เข้ามาเป็นพะยานยืนยันว่าเราจะปล่อยการทำนาไว้ให้แล้วแต่ชาวนาอย่างแต่ก่อนไม่ได้เสียแล้ว. ราคาข้าวตกต่ำ ไม่มีหวังว่าจะขึ้นถึงราคาเดิมได้ในเวลาสองสามปีข้างหน้า เพราะมีการแข่งขายกันมาก ประเทศซื้อข้าวก็กลับเป็นประเทศขายข้าว เช่น ญี่ปุ่น. ถ้าเราจะเอาตัวรอดในทางขายข้าวอันเป็นชีวิตของเรา เราจะต้องขายราคาถูกด้วย มีกำไรด้วย ซึ่งแปลว่าจะต้องตัดโสหุ้ยการทำนาให้น้อยลงอีก. อันนี้แหละจะปล่อยลำพังชาวนาอย่างแต่ก่อนไม่ได้เสียแล้ว จำรัฐบาลต้องเข้าช่วย รัฐบาลจึงได้ย้ายกรมเพาะปลูกไปสมทบกับกองตรวจพันธุ์รุกขชาติในกรมพาณิชย์ ตั้งขึ้นเป็นกรมอธิบดี ให้ชาวต่างประเทศเข้ารับตำแหน่งนี้ เรียกชื่อกรมว่า กรมตรวจกสิกรรม หมายความว่าให้ทำการทดลอง ค้นคว้าทางวิทยา-

ศาสตร์แห่งกสิกรรมนั้นเอง คือ Reserch ไม่ใช่ Inspection. ในภายหน้าเราคงจะได้มิสถานีทดลองกสิกรรม ประปรายไปทั่ว พระราชอาณาเขตต์ในไม่ช้า เพื่อค้นคว้าและทำตัวอย่างตำตา กับแนะนำกสิกรในวิธีกสิกรรมที่จะให้ผลดีขึ้น ทุ่นรายจ่ายเข้า ดั่งเขาทำกันในนานาประเทศ. นี่คือการเปลี่ยนรัฐประศาสโนบายจากบำรุงกสิกรรมโดยอ้อม มาเป็นบำรุงทั้งทางตรงและทางอ้อม. และเพื่อหัดข้าราชการแผนกวิชชานี้ให้พอใช้ มหาวิทยาลัยของเราคงจะต้องมีคณะกสิกรรมเพิ่มขึ้นในไม่ช้า. มิฉะนั้น จะเป็นการสุรุ่ยสุร่าย ที่ต้องเปลืองทรัพย์ส่งนักเรียนไปเรียนที่ต่างประเทศเป็นจำนวนมากโดยไม่จำเป็น

การขายข้าว

ประเทศฝรั่งเศสกำลังเริ่มแก้ไขทะยวงการกสิกรรมคล้าย ๆ กับของเรา เหมือนกัน และนายบริอางดฺ คนสำคัญของฝรั่งเศสในเวลานี้กล่าวว่า การจัดแยกได้เป็น ๓ แขนง คือ ๑. อำนวยการไร่นา, ๒. ส่งเสริมทางวิชชาเพาะปลูกให้กสิกรรมทันสมัย, ๓ อำนวยการจำหน่ายผล. หลักทั้งสามนี้เป็นหลักกลางที่รู้และใช้กันอยู่ทั่วโลกแล้ว ไม่ใช่ว่านายบริอางดฺเพิ่งตรัสรู้ขึ้นใหม่. เราเองก็จะต้องทำเช่นนั้น. ข้อ ๑. ข้อ ๒. ตกเป็นงานของกรมตรวจกสิกรรมแล้ว ข้อ ๓. จะต้องตกเป็นหน้าที่ของกรมพาณิชย์ ที่จะตั้งขึ้นใหม่ในกระทรวงเดียวกัน และถ้าจะแถมท้ายอีกอย่างหนึ่งก็คือ ส่วนลูกชาวนาที่ควรจะได้รับวิสามัญศึกษาทางกสิกรรม ก็ให้ได้รับจริงจังทั่วถึง อันจะตกเป็นหน้าที่ของกระทรวงธรรมการ ต้องก้าวหน้าไปในทางโรงเรียนกสิกรรม เหมือนได้เริ่มมาแล้ว และได้ยับยั้งอยู่แล้ว.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในที่ประชุมองค์อภิรัฐมนตรี ได้ทรงตัดสินและทรงเปลี่ยนรัฐประศาสโนบายดั่งบรรยายมาแล้ว เพื่ออนาคตแห่งประเทศสยามในยามที่จะต้องริบเสด็จไปเสียจากประเทศ เพื่อรักษาพระเนตร ตามกำหนดที่นายแพทย์ได้ถวายไว้. ในระหว่างเสด็จไม่อยู่ ทูลกระหม่อม ๆ ผู้ทรงรักษาราชการแผ่นดินแทน

พระองค์ กับ พระเจ้าพี่ยาเธอ ฯ เสนาบดี กระทรวง พาณิชย์ องค์ สภานายก แห่ง สภา เผยแผ่พาณิชย์ พร้อม ด้วย ท่านเสนาบดี เกษตร ฯ คนใหม่ จะได้ดำเนินราชการแผนกนี้ ให้เป็นไปตามแนวพระราชประสงค์. พระราชอัธยาศัย ซึ่งโปรด เสด็จ ทอดพระเนตร กิจการทั้งปวงด้วยพระองค์เอง ย่อมจะอำนวยผลต่อไปในเวลาเสด็จกลับ ให้เป็นประโยชน์แก่วิธีการของเราที่เริ่มจัดใหม่. เป็นอันว่าทางการที่ได้ทรงวางรูปไว้แล้วก่อนเสด็จไป เมื่อเสด็จ กลับมา คง จะได้ ทรงส่งเสริม ต่อเติม วิธีจัดให้สมสมัยยิ่งขึ้น. พระองค์เสด็จที่ไหน ไม่ว่าในภาคตะวันออกหรือในอเมริกา รัฐบาลแห่งประเทศนั้น ๆ ย่อมรับเสด็จด้วยความจงรักภักดี ทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จ พระบรม ราชินี มิ พระ มรรยาท งดงาม เป็นสง่าแก่ชาติ. ขอคุณ พระรัตนตรัย จงบันดาลให้พระโรคาพาธศูนย์สิ้นไปในเวลาเร็ว. เหล่าประชาราษฎร์ของพระองค์พากันพะวงหวังอยู่ด้วยความห่วงใย ว่าพระองค์จะไม่เสด็จตรากตรำพระวรกายเกินไปนัก ในขณะที่ยังอยู่ในเขตต์ ต้อง รักษา พระองค์ ให้เป็น ปกติดีเสียก่อน.

รีบับลิค เส์ปญ

ประเทศ ราชาธิปไตย ที่เก่าที่สุดในยุโรป คือเส์ปญได้เปลี่ยนภาวะไปเป็น ริบับลิค แล้วโดยไม่ต้องหยาดเลือดเนื้อ หนังสือข่าวของเส์ปญชื่อว่า ริเยอร์ตาดได้ทำนายล่วงหน้าไว้แล้วด้วยถ้อยคำดังนี้ “เชิญเสด็จประทับในรถไฟ ถึงเวลารถจะออกแล้ว. สมัยนี้ เราเจริญด้วย อารยธรรม เราเชิญเสด็จประทับในรถไฟ พิเศษ แทนที่จะต้องประทับภายใต้เครื่องประหาร.” อาการที่พระเจ้าอัลฟองโส สิ้นราชสมบัติไปจาก เส์ปญคราวนี้ ตรงตามคำทำนายนั้น เพราะเมื่อได้ส่งพระราชินี,พระราชโอรส,พระราชธิดาไปทางรถไฟสู่ประเทศฝรั่งเศสแล้ว พระองค์เสด็จลงเรือรบไปยังเมือง ท่ามาร์ซลส์ ของฝรั่งเศส. เมื่อพระองค์เสด็จลงประทับในเรือรบนั้น บรรดานาย และพลทหาร ประจำเรือ พากัน เศร้าโศกอาลัยในพระองค์เป็นอันมาก. เมื่อก่อนเสด็จลงเรือได้ ทรงประกาศว่า การที่ ราษฎรเลือก ผู้แทนคราวนี้ พวกริบับลิกันได้ชัยชะนะเป็นส่วนมาก เป็นเครื่องชี้ให้เห็นอยู่แล้วว่า ประเทศต้องการเป็น ริบับลิค. พระองค์รักประเทศมากกว่าราชสมบัติ จึงจะหลีกพระองค์ไป

เสียให้พ้น เพื่อจะได้ไม่ต้องเกิดศึกกลางเมือง ให้เสียชีวิตและเลือดเนื้อของพลเมือง. พระองค์ยังไม่สละราชสิทธิอันใดหมด จนกะทั่งจะได้แน่พระหทัย แล้วว่าเสปญได้เป็นริปับลิคโดยสวัสดิภาพจริง. พระองค์ขอให้ชาวเสปญปฏิบัติการระหว่างนี้ด้วยเห็นแก่ประเทศ ไม่ใช่เห็นแก่ตัว ดั่งราชปฏิปทาของพระองค์ซึ่งทรงประทานโอกาสแก่ประชาชนคราวนี้. ผู้ได้พึงกระแสพระราชดำรัสพากันน้ำตาไหล.

พระเจ้าอัลฟองโส เป็นกษัตริย์ที่ราษฎรรักใคร่นับถือมาก พระองค์เป็นกษัตริย์มีน้ำพระหทัยเพื่อประเทศอยู่เสมอ และไม่ถือพระองค์เลย แต่พระองค์ก็ย่อมมีผิดอย่างที่มนุษย์ทุกคนอาจผิด. ความผิดสำคัญของพระองค์อยู่ที่ได้ทรงตั้ง อัครมหาเสนาบดี เป็น ดิกเตเตอร์ตามแบบอิตาลี และล้มรัฐสภาเสียชั่วคราว แต่เสปญไม่เหมือนอิตาลี และดิกเตเตอร์ของพระองค์ผู้มีชีวิตหาไม่แล้ว ก็ไม่เหมือนมุสโสลินี เพราะฉะนั้น ความเป็นไปทั้งหลายในรัฐประศาสโนบาย จึงได้ทำให้ราษฎรเกิดไม่ชอบ พระองค์เป็นจำนวนมากขึ้นทุกทีจนที่สุดต้องถึงคราวที่พระองค์ยอมทรงผ่อนตามความเห็นข้างมาก และหลีกพระองค์ออกเสียจากประเทศ เพื่อผ่อนหนักเป็นเบา มิต้องให้เกิดรบราฆ่าฟันกันดั่งนี้. การที่ทรงทำดั่งนี้ก็เพราะทรงรักประเทศ และการที่ยังไม่ทรงตัดราชสิทธิทั้งปวง จะทรงคอยฟังคำตัดสินของเสปญให้เป็นที่แน่นอนก่อน ก็เพราะทรงรักประเทศเหมือนกัน. อาการทั้งหมดที่ได้ปฏิบัติกัน ในเรื่องเปลี่ยนภาวะแห่งประเทศเสปญครั้งนี้ เป็นอาการของสมัยใหม่และอารยธรรมอย่างใหม่ ทั้งฝ่ายพระเจ้าแผ่นดินและฝ่ายราษฎร

ครั้งพุทธกาลและสมัยก่อนนั้นขึ้นไป ทวีปอาเซียรุ่งเรืองตะวันออก ขึ้นหน้ายุโรป ซึ่งเพิ่งสอนเกิด. อารยธรรมในมัชฌิมประเทศและจีนประเทศได้เป็นแบบอย่างให้แก่ตะวันตก มากอยู่ ในส่วนนามธรรม. คริสตศาสนา ซึ่งเกิดทีหลัง มีหลักธรรมคล้ายคลึงกับพุทธศาสนามาก. และในส่วนรูปธรรมตะเกียบก็ได้เป็นครูของช้อนซ่อม ประทัดเป็นครูของกะสุนระเบิด ฯ ล ฯ ครั้นภายหลังพุทธกาลมาแล้ว ยุโรปกะพือขึ้นในทางศึกษาและวิทยาศาสตร์ ความเป็นใหญ่จึงเปลี่ยนสับกันไป ให้ยุโรปกลับเป็นครูของตะวันออก. ศิษย์ที่เรียนเร็วในสมัยนี้ มีแต่

ญี่ปุ่นประเทศเดียว สยามกับจีน เพียงแต่เอาตัวรอดอยู่ได้ นอกนั้นต้องอับปางด้วยภัยการเมือง ตกเป็นเมืองขึ้นของยุโรป. น่ายินดีที่ครูก็มิได้หวงวิชชา การศึกษาของชาวตะวันออกจึงได้เป็นไปสะดวกไม่มากก็น้อย ทั้งไทยและทาส.

บัดนี้ประเทศทั้งสองในอาเซีย คือ จีนกับอินเดีย กำลังกรุ่นอยู่ด้วยการเปลี่ยนแปลง. จีนคงจะทำสำเร็จด้วยมือตนเอง แต่อินเดียอาจสำเร็จด้วยครูจับมือสอน ถึงอย่างไรในที่สุดก็ต้องเป็นอันสำเร็จด้วยกันทั้งสองประเทศ ทวีปอาเซียก็จะได้มีมหาประเทศเป็น ๓ ทั้งญี่ปุ่นกับมีประเทศรองลงมา ซึ่งจะประกอบด้วยอานุภาพอีกมากมาย มีสยามเป็นต้น. พะม่า, อินโดจีน, ชะวา, และฟิลิปปินส์เหล่านี้ ก็ย่อมจะขึ้นสู่ความเป็นอิสสรภาพได้วันหนึ่ง อ๊อสเตรเลียซึ่งได้อิสสรภาพอยู่แล้ว ไม่นับว่าอยู่ในทวีปอาเซีย. ดังนี้ตะวันออกกับตะวันตกจะกลับกันอีกตามกฎแห่งอนิจจัง คือ ความไม่เที่ยงเช่นเชียวหรือ ? แท้จริงเมื่อเอายุโรปกับอาเซียเข้าเปรียบกัน ก็เป็นดินแดนเล็กกว่ากันมาก และเสียงที่ทำนายไว้ว่า ฉากละครแห่งมหาสมุทรแอตแลนติก จะเปลี่ยนมาเป็นที่มหาสมุทรแปซิฟิก เป็นเสียงที่หนาหูขึ้นทุกที ดังนี้ โลกก็ย่อมเป็นอนิจจัง จริงตามกฎแห่งพระพุทธศาสนา

◎ การที่เมือง เป็นของโบราณ ท่านว่าดี แต่ยุคนี้ ว่าชั่ว เป็นตัวเหี้ย
ใครขืนหยิ่ง ชิงชัย โลกไม่เชื่อ ชาติปลั้วเปลี้ย เงี่ยสยาย เพลาร้ายเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

พะนันอุตตริ

โดย

ผ. กุศโลภาศ

—๑—

"คาถาน่ะริ" นายเต็มพูด "อย่าว่ายังโง้นยังงี้เลย ข้าอยากจะบอกเพื่อนสักหน่อยว่า ทางเมตตาของข้าเย็นวิเศษ"

"ไหนลองว่าไปถิ วิเศษยังไง" นายข้องผู้เป็นเศษหนึ่งส่วนสี่ ของสมาคมนายเต็ม ถามขณะที่สมาคม กำลังชุมนุมอยู่ที่ร้านจินกิงตลาดเก่า ริมถนนทิพากร

"ชะเค็ดทิเดียว พี่เอ๋ย" นายเต็มคุย "กันได้มาจากสุพรรณเมื่อยี่กลาย เห็นคุณมาแล้ว ชะมัดนัก ก็เมื่อยี่กลายกันทะเลาะกับตาปานพ่อตากัน เรื่องนางชื่น จะจำนำนาไงล่ะ วัน"

"เออ" นายวันซังกะตายตอบ เพราะไม่รู้จักทั้งตาปานหรือนางชื่น

"ให้พ้ยผ่าเหอะ กันฉุนมากไป เถียงกันได้ ๒—๓ คำ ตาปานทำขยับท่าจะลุกขึ้นหยิบดุ้นฟืน หาทันจะถึงดุ้นฟืนไม่ โดนพ่อดุ้นตะพดของกันเข้า ลงไปคลำข้วนอยู่กับกองฟาง ให้เข้าหักคอเถอะ ถึงไม่แตกก็โนทีเดียว กันเลยต้องแจว อยู่ไม่ได้ ต้องไปอาศัยน้าเอม เขาที่สุพรรณ วันหนึ่งเขามีงานวัดบุ้เจ้านี่แหละ กันไปเที่ยวงาน ได้ยินคนโจษถึงอภินิหารของหลงพ่อว่า คาถาเมตตาเย็นวิเศษนัก สัก ๒—๓ วันต่อมา กันก็แอบไปหาท่าน ขอฝากตัวเย็นลูกศิษย์ตามแต่จะใช้ พูดแล้วจะว่าคุย—"

"เออ! ก็คุยแล้วละ" นายวันขัด "แล้วไง?"

"แล้วท่านก็ยอมรับเย็นลูกศิษย์ ให้อยู่กับเจ้าอ้น การงานนะหรือ ข้าทำเสียให้เห็นใจเทียว น้ำร้อนน้ำชา อาหารจังหัน ไม่ว่าเวลาใด ข้าจัดหาให้เสร็จ ไม่พักต้องเตือนเลย ท่านอาจารย์ชมข้าเปาะ—"

"แกได้ยินริคนอื่นบอก" นายทองถาม เพราะรู้จักนายเต็มมานานแล้ว ไม่ปรากฏว่า

มิใครชมสักที หว่า อย่ามาลบหลู่อาจารย์ข้านะ เกิดเหตุ

"กันได้ยินเองซิวะ อ้ายอ้นก็เคยบอก เทียว จะบอกให้"

พอกันเห็นท่าเหมาะ ก็เลยขอเรียนคาถา "เหตุแหดอะไรวะ พูดเท่านี้ข้าไม่เห็น

ทีเดียว ท่านก็รับจะบอกให้ แต่ขอให้ข้าอยู่ เย็นไงนี่ ยัดโธ่ ใจอย่างนี้ ก็ควรหาคาถา

ไปอีกจนออกพรรษา ซ้ำยังอ้อนวอนต่าง ๆ เมตตาไว้หรอก"

ข้าก็เล่นตัวจะกลับท่าเดียว "วะ เอ็งจะโยริโว้ย" นายเต็มลุกขึ้น

"เย็นข้า ข้าไม่ยักให้" นายทอง ขัดคอ "อย่าน่า ขอทีพี่เต็ม" นายวันและ

ขึ้นอย่างวางหน้าตาเฉย นายบ้องร้องห้าม "ทองก็พูดข้าไปได้"

นายเต็ม หันขวับ "ของเอง ข้าก็ไม่ยัก "ข้ายังไง" นายทอง พูด "ก็จริงนี่หว่า"

ขอ" "เลิกทีขอทีเถอะ" นายบ้องห้าม

"ขอก็ไม่ยักให้" นายทอง ตอบ "แปล นายทองแม้จะยอมนิ่ง แต่ก็อดไม่ได้

ว่าทางเมตตาเองเก่งยังงั้นรึ" "ข้าละจริงนัก หรือของใครดีจะมาลองพะนัน

"เออ! แล้วเองจะทำไมล่ะ" นายเต็ม กันก็เอา"

พูดพลางยกถ้วยแก้วขึ้นดื่มจนหมด "จริงรึทอง" นายเต็มเกิดโทสะ รู้สึก

"เปล่า! ก็อยากจะลองบ้าง" ว่า นายทองหมิ่นประมาทอาจารย์โดยตรง

"ลองก็ได้นี่เฮ้ย" "เฮ้ย! เอากันเท่าไหร่ กี่ชั่ง" นายเต็ม

"จะไม่จริงกะมังว้า คุยโม้ขี้เกียจฟัง" ท้าพะนันเป็นจำนวนชั่ง ทั้งรู้อยู่ว่าตนเป็นหนี้

นายทอง ขัดแข้งจะลุกขึ้น "ถ้าดีจริงก็ลอง เจ๊กเตี๋ยวอยู่ ๖๐ สตางค์ ยังไม่มีใช้ ซ้ำ

ว่าดูสิ ขึ้นต้นว่าไงนะ" วันนี้ยังจะต้องยวกเข้าไปอีก ๓๐ สตางค์ด้วย

"เสียใจที่ข้าบอกใครไม่ได้ อาจารย์สั่ง" ซ้ำ

พอขาดคำ นายทองก็หัวเราะ "ไหน "อย่าให้ถึงชั่งเลยเต็ม ว่าแต่กี่แก้วดี

เต็ม แกลองว่าคาถาให้ข้าเกิดเมตตาแกถึง กว่า เพื่อนจะได้กินด้วย"

กับซื้อเหล้าให้แกกินสักถ้วยเถอะวะ" "ห้าแก้วหกแก้วได้ทั้งนั้น"

"เอ๊ะ" นายเต็มตวาด "นี่เองพูดยังไง "เอ้า! ตกลง"

"ตกลงยังไง?"

"ตกลงพะนันซิวะ พรุ่งนี้เย็นเองปลุกเสกคาถามาเถอะ ข้าจะเสกของข้ามา แล้วไปลองกัน"

"ลองยังไง"

"ลองคาถาเมตตาน่ะซิ ถ้าพอพบใครเดินสวนมาก็ตรงเข้าไปเตะ_"

"เตะ_" นายเต็มตะลึง "เตะ นั่นไม่ใช่ลองคาถานี่หว่า มันลองโปลิศ"

"อ๊ะ! คาถาเมตตาดีเขาก็ไม่ร้องเรียกปูลิศซิวะ ถึงเรียกปูลิศก็ไม่จับ ถึงจับก็ต้องปล่อย เพราะเมตตาดี เฮ่ยไม่มีใครจริง กูละจริงนัก"

นายเต็มนิ่งเพราะไม่แน่ใจ

"ไงยอมแพ้แล้วรึ" นายทองขยับเย้ย

"เอาก็เอา เตะเย็นเตะ"

นายบ้องนายวันเห็นสัญญาพะนันครั้นค่อนข้างจะพากันเข้าตะรางเช่นนั้น จึงขอร้องแก้ให้เย็นแต่เพียงตบ และขอสมัครเข้าเย็นกรรมการซึ่งมีส่วนจะเพาะกินอย่างเดียว

"ตบที่ไหน ตบหน้ารึ" นายทองถาม

"ตบหัว" นายเต็มตอบไปแล้วรู้สึกตัว

"ตบ___"

"เอ้าได้ ตบหัวนา" นายทองพูดแล้วร้องสั่งสุราโรงสำหรับนายทองเอง "พรุ่งนี้เราไปพร้อมกันออกจากนี่ ถ้าพบใครเดินมาก็เข้าไปตบ มันจะเย็นใครช่างมัน"

"เองตบก่อนนะ" นายเต็มว่า

"อ๊ะ! จับไม้สั้นไม้ยาวซิ" นายทองพูด "เอ้ากรมการทำไม้สั้นไม้ยาวเข้า"

นายบ้องสมัครจะกินเหล้าโดยไม่ต้องเสียสตางค์ จึงตั้งตัวเองเย็นกรรมการ ริบแขะพุง ล้วงไม้ขีดไฟออกมาสองอัน หันหลังให้คู่สัญญา สักครู่หนึ่งก็ยื่นมือออกมา

"เองจับก่อน" นายเต็มพูด

"ก็ได้จะเย็นไรไป" นายทองพูด "ยาวตบก่อนนะ อย่าโกงนา วันเย็นพะยานนะ" นายทองชักออกมาอันหนึ่ง "สั้นๆ ข้าเย็นที่สอง"

นายเต็มนิ่งอั้น

"พรุ่งนี้นา สี่โมง" นายทองพูด "ใครไม่มาเย็นผิดสัญญา ปรับ ๑๐ ถ้วย"

"มาซิวะ" นายเต็มตอบ แต่ภายในใจรู้สึกกะวนกะวายเต็มทน "ไม่มาก็ไม่ใช่อ้ายเต็มซิ"

เมื่อสัญญาอุตตริตกลงกันแล้ว ต่างก็เซ็นสัญญากับเจ๊กเตี๋ยว พอเจริญอาหารอิ่มละแก้วแล้วต่างก็กลับ

หอสมุดแห่งชาติ พระนครสื่อพิมพ์ ไทยเขษม

๔ โมงเศษ นายเต็มริบกลับบ้านอาบน้ำแต่งตัว และว่าคาถาเสีย ๓ จบ ระหว่างทางอีกหลายจบ พอถึงหน้าร้านเจ๊กเตียว ก็พบคู่สัญญาและกรรมการมานั่งคอยพร้อมอยู่แล้ว

"ไปริยัง" นายทอง ถาม "ริจะย้อมคาถาก่อน"

"ยัง ข้าจะย้อมริไม่ย้อมเองไม่เกี่ยว"

"เกี่ยวซิพ่ ตกลงสัญญาแล้วไม่เกี่ยวไงได้"

"วะ! อ้ายหมอนี่เดี๋ยวก็ฮือ" นายเต็มพานจะโย เพราะออกรู้สึกว่าสัญญาที่ตกลงวานี้ มันค่อนจะชวนไม่เข้าที และถ้าจะต่อยกับ นายทอง ผู้มีรูปร่างอันแบบบาง เสียใน บัดนี้แล้ว เย็นอันเลิกสัญญากันได้ บางทีจะดีกว่าคงถือสัญญาต่อไป หากเคราะห์หามยามร้ายเผอิญคาถาไม่ยับยั้งให้เขาเมตตา ไปโดนใครที่ล่ำ ๆ หมัดหนักเข้า อาจจะต้องถึงคางเหลืองก็ได้

"แน่" นายทอง ร้อง "กรมการโว้ยชักโยเสียละเว้ย สัญญาปรับอย่าลืมนา"

"ก็อย่าย่วซิ กินเข้าเหมือนกันนี่ กินแกลบเมื่อไรหว่า" พูดพลางหันเข้าร้าน "เตียวโว้ย เหล้า ๑๐ สตางค์"

"นี่กรมการ จะไปทางไหนกัน ขวามือหรือซ้ายมือ" นายทอง ถาม

"ขวามือเหอะ คนน้อยหน่อย" นายป้องกรรมการสั่ง "ออกร้านเจ๊กเตียว ก็เลี้ยวขวา"

นายเต็มหันหน้าเข้าร้าน ยืนตรึกตรองเพื่อตกลงใจ ยิ่งคิดยิ่งเห็นท่าไม่เย็นการ อย่างเคราะห์ดีเมื่อออกจากร้านเจ๊กเตียว ถ้าไปสวนกับยายแก่ พอตบแกเข้า แกก็จะด่าหรือเรียกคนช่วย ก็ยังพอจะวิ่งหนีทัน ถ้าเย็นเด็กก็เพียงร้องไห้ เอาสตางค์ให้ก็พอประทังได้ หากไปพบคนอื่น มันก็จะเตะเอาเท่านั้น ยิ่งโดนพ่อตำรวจเข้าด้วยจะซ้ำร้ายใหญ่ ยอมให้มันปรับ ๑๐ ถ้วยเห็นจะดีกว่า แต่อย่างน้อยควรลองไปพลางก่อน ถ้าเผอิญเคราะห์ยังดีพบเด็กเข้าก็อาจเย็นต่อ อาจจะไม่ต้องเสียเลยก็ได้ ระหว่างตรึกตรองนี้พอเหลือบเห็นเงาในตู้กระจก เจ๊กเตียว ไว ๆ และได้ยินเสียงยายแก่ร้องขอทานอยู่ทางขวามือ เมื่อเห็นโอกาสดีเช่นนั้น นายเต็มก็ยึดเอาเย็นฤกษ์อันเหมาะ ที่จะทดลองคาถาเมตตาด้วยศิริยะผู้มีอายุนั้นทีเดียว พลางกลับหลังหันร้องก้องด้วยความดีใจว่า "เอ้า! ไปละ"

นายเต็มหาได้นึกไม่ว่าเสียงที่ได้ยินและ

เงาของยายแก่ที่อยู่ทางขวาของตน เมื่อตนหันหน้าเข้าร้านเจ๊กนั้น เย็นทางซ้าย เมื่อหันหน้าออก พอพ้นชายคาก็เลี้ยวซ้ายตรงเข้าไปจะลองคาถากับยายแก่ขอทานทันที

"เฮ้ยช้า!" กรรมการร้องลั่น "นั่นทางซ้ายมือโว้ย"

นายเต็มหยุดชะงัก หน้าซีด และย่นเขา ๆ ว่า "ฮ่อ ยายนี่เก๊อย" แล้วก็เดินตามคณะกรรมการไป ทางขวาตามถนนซอยกรรมการเองก็ออกไม่ใคร่ไว้ใจ เตรียมตัวที่จะต้องวิ่งอยู่เหมือนกัน นายป้องเปลี่ยงผ้าขาวม้าที่เคยห้อยไหล่มาคาดพุง ให้กะชับเอว นายวันเห็นความคิดนายป้องดี ก็เอาอย่างบ้าง นายทองใจเย็นเดินเฉย แต่ก็ไม่วายที่จะยั่วจึงพูดว่า "ชะ ทางขวา หายายแก่ยากจริงโว้ย"

นายเต็มเมื่อตกเย็นเยี่ยงล่างเช่นนั้น แม้จะรู้สึกว่าเขาเย้ย ก็ทำนิ่ง ขณะนั้นเผอิญมีเด็กเดินถือกะจาดมาใบหนึ่งแต่ไกล

"เอาละนา" นายเต็มพูดเห็นได้ท่าเช่นนั้น

"อ๊ะ! นั่นเด็กนี่หว่า" นายทองค้าน "ยะนันอุตตริสัญญาไม่ได้ยอกยกเว้นนี่โว้ย ว่าแต่ว่าคนแรกเย็นของข้าต่างหาก"

แต่ชาตาของศิรยะเด็กนั้นยังไม่ถึงคราวจะต้องถูกเขก เผอิญให้ถึงบ้านเสียก่อนที่นายเต็มจะเข้าไปถึง

คู่สัญญาและกรรมการพากันเดินเรื่อยต่อไปอีก พอถึงถนนใหญ่ กรรมการและนายทองจะเลี้ยวขวา เพราะถนนนั้นมีผู้คนมาก แต่นายเต็มไม่ยอมโดยเด็ดขาด อ้างว่าสัญญามีฉะเพาะเลี้ยวขวาเดียวเท่านั้น ถ้าขืนเลี้ยวจะเลิกสัญญาทันที กรรมการป้องและกรรมการวันผู้มีหวังจะได้ลิมรัฐบาลฟรีอย่างน้อยคนละแก้ว ใครจะแพ้หรือชะนะก็ตาม แต่ถ้าเลิกสัญญาเสียความหวังนั้นก็พานจะระงับไปด้วย ฉะนั้นจึงพร้อมกันพิพากษาให้ยอมตามใจนายเต็ม ทันใดนั้น นายเต็มมองไปข้างหน้าแล้วก็ชะงักหน้าซีด คนทั้งสามมองตามไปบ้าง เห็นท่านขุนหัวยพิทักษ์กำนันตำบลนั้นกำลังก้มหน้าเดินย้ายพุงตรงเข้ามา ยิ่งใกล้เข้ามา นายเต็มยิ่งหน้าซีดใจเต้น. คาถาที่เคยว่าก็เลยนึกไม่ออก เพราะใคร ๆ ก็รู้จักดีว่า ท่านขุนผู้นี้อย่าว่า

แต่จะเพียงเข้าไปตบศีรษะเลย เพียงกะทบไหล่ เย็นเการักแร้ แทนการตบ เข้าเท่านั้น ท่านก็จะวัดโผงเข้าให้ ยิ่งขัดขึ้น ท่านกำลังกุมตะพดอันเบ้อเร่อมาด้วย กรรม-การย่อง เห็นท่าจะไม่เข้าการดังนั้น ก็เลี่ยง ออกจากหมู่ไปยืนทำเย็นจุดบุหรี่สูบ ถึงกะนั้นก็ยังไม่วายมือสั่น ส่วนกรรมการวัน เหลือบเห็น นายย่อง หายไปก็หยุดเหลียวดู แม้จะพบแล้วก็ไม่เรียก นายย่อง คงยืนเฉยทำทีคอย และขยับผ้าคาดพุงเพื่อให้แน่ใจว่า ถ้าวิ่งมันจะไม่หลุดทิ้ง ให้เย็น หลักฐาน ของกลางได้

นายทอง นั้นเลี่ยง ออกไป ทางซ้าย และริบเดินขึ้นหน้า นายเต็ม เพื่อถ้าถึงคราวที่นายเต็มลองมือ ตัวเองก็พ้นภัย และมีเวลาพอจะหลบไปก่อนเกิดเหตุได้

นายเต็ม เดินก้าวขาไม่ใคร่ ออก ใจมุ่งเตรียมตัวที่จะยอมแพ้อยู่ ทุกก้าวของ นายเต็มที่ก้าวออกไป และทุกก้าวที่ท่านขุนก้าวเข้ามา พอได้ระยะ นายเต็มก็แข็งใจเดินเข้าไปใกล้ ก็พอดีท่านขุนถึงตัวหันขวับมาเห็นเข้าในท่าที่ นายเต็ม กำลังยกมือขึ้น ท่านขุนหยุดกึกขยับตะพด แต่ นายเต็ม ไหวทันทำ “มึงจะทำไมกูรึ?” ท่านขุนถาม “ปะ_ปะ_ป่าวฮับ” นายเต็มยิ้มแห้ง ๆ ตอบ “ผม__ผม__” “มึงล้อกูงั้นซิ” พอพูดขาดคำยกเท้าพาดขวับเข้าที่ขา นายเต็ม แทนที่นายเต็มจะใช้เท้าพาดตอบ ก็เลยใช้เท้าของตนพาตนออกวิ่งอย่างไม่คิดกลับ

กรรมการทั้งสองเห็นเหตุการณ์ตลอด แต่ยังมีสติดีไม่วิ่งพรวดพราด เย็นแต่เดินเลี่ยงเข้าข้างถนน ปล่อยให้ท่านขุนเดินกล่าวผรุสวาทต่อ นายเต็ม ไปตามทาง

ส่วน นายทอง รู้สึกชอบกล แม้จะขัน ก็ไม่กล้าหัวเราะ ยืนมองตาม นายเต็ม ไปเย็นที่สงสัย จน นายย่อง กับ นายวัน มาถึงต่างก็หัวเราะกัน แล้วก็ชวนกันเดินตามทางที่ นายเต็ม วิ่งไป

—๓—

นายเต็ม ได้ปล่อย ผีเท้า อย่าง สุดแรงเกิด และสิ้นแรงจะวิ่ง ก็หยุดเหลียวหลัง ครั้นแน่ใจว่าไม่มีใครตามมาแล้ว ก็นั่งลงหอบอยู่

ข้างทาง

สักครู่หนึ่งนายทองกับพวกก็มาถึงทั้งสาม ต่างหัวเราะกัน อย่าง สนุกสนาน ซึ่งทำให้ ความโกรธของ นายเต็ม เดือดพล่าน

"แหม! ย้อง! หน้ายังกะลิง" นายทอง พูดพลางหัวเราะพลาง "ข้าจะจุกตาย มันเบ็ดเกี่ยสี่เทียว"

"ข้าใจไม่ดีเลย นึกว่าโดนตะพดเข้าแล้ว" นายย้อง ว่า "เคราะห์มันดี โดนแต่เพียงตีน"

"พ่อเจ้าประคุณ พอท่านขุนหันขวัยปากว่า ตีนก็ถึงเทียว ดังย้ย เอ้าอยู่นี่เอง" นายวัน พูด แต่ไม่กล้าหัวเราะ เพราะใบหน้า นายเต็ม เวลา นี้ ขยับ จะคล้าย เข้าไป ทางยักษ์วัดแข้งอยู่แล้ว

"เฮ่ย! ไม่ต้องหัวเราะเยาะดอกวะ ถึงทีเองมั่งล่ะ" นายเต็ม พูด "เลี้ยวซ้ายโว้ยทีนี้" กรรมการยอมตามทันที เพราะรู้สึกว่าถ้าขืนขัดใจนายเต็มคราวนี้ ท่าก็ไม่ใคร่จะชอบกลเหมือนกัน ส่วนนายทองนั้นเดิรเรื่อยไม่แสดงกิริยาอย่างใด นาน ๆ ก็หัวเราะก๊ากออกมาเย็นที่ว่าอดไว้ ไม่ได้ ฉะนั้น พอเลี้ยวมุมถนนซอยที่จะกลับมา ทางร้านนายเตี่ยว ก็มีชายคนหนึ่งเดิรไปข้างหน้า "ข้าละ ชะมัดนัก" นายทอง พูด "ของข้าละเมตตาจริง ไม่ต้องถูกเตะ และตบหัวให้ดูเสียด้วย"

"เออน่า! ไม่ต้องคุย" นายเต็ม พูดอย่างฉุน

"หรือคนเดิรไปข้างหน้านี่ก็ได้ ไม่ต้องชักช้าเสียเวลากินเหล้าเปล่า ๆ ไง กรมการว่าไง" นายทองพูด

"เอาตกลง" กรรมการยอม เพราะเห็นใกล้ร้านเจ๊กเตี่ยว และธงแดงที่แขวนยื่นออกมาก็โยกไปมาเย็นการชวนอยู่แล้ว "เต็มแกว่าไง"

"เออ! เอาละ"

เมื่อตกลงดังนั้นแล้ว นายทองก็ออกวิ่งปราดเข้าไป คณะทั้งสามออกรู้สึกประหลาดใจ พอถึงตัวนายทองโดดเข้ากอดคอ และทันใดนั้นเอง ก็ตบศีรษะชายนั้นทันที ชายผู้เคราะห์ร้ายเมื่อศีรษะถูกเย็นสนามประลองคาถาดังนั้น ก็ตกใจตะลึง แต่ยังไม่ทันจะพูดว่ากะไร ก็เห็นนายทองลงนั่งยกมือไหว้ปลก ๆ

"ขอโทษเถอะพี่ ฉันคิดว่าเขื่นพ่อเจิม เพื่อนเกลอฉัน เห็นข้างหลังเหมือนกันจริง ๆ นึกว่าใช่จึงตรงเข้าหยอกเย้า ขอโทษเถอะพี่ ฉันไม่ได้ตั้งใจจริง ๆ"

ชายผู้นั้นมองดูหน้านายทอง นิ่ง อยู่สักครู่ แล้วก็ไม่ตอบว่ากะไร ออกเดินต่อไป แต่ก่อนที่จะพ้นตัวนายทองไป นายทอง ยกมือไหว้อีกครั้ง แล้วกล่าวว่า "เจ้าประคุณของน้อง อย่าถือสาเลย ขอโทษสักร้อยครั้ง ผิดตัวจริง ๆ นึกว่าเพื่อนกัน" ครั้นแล้วก็หันกลับมาตรงเข้าร้านเจ๊กเตี๋ยว ซึ่งขณะนั้นคู่สัญญาและกรรมการมาคอยพร้อม และเห็นเหตุการณ์ตลอด นับว่าการพะนันอุตตริ นี้ นายทองเป็นผู้กำไว้ ซึ่งความชะนะ จำนวนรางวัลที่ได้รับนั้นหลายสิบสตางค์ ก็ถ่ายจากกะเป๋านายเต็ม มาสู่กะเป๋าเจ๊กเตี๋ยว ส่วนน้ำสุราโรงของเจ๊กเตี๋ยวก็ถ่าย จากไห มาทำหน้าที่ เจริญอาหารแก่คนทั้งสาม เว้น นายเต็ม คนเดียว ได้เงินทอง โดยพะนัน ก็ขันจิตต์ ย้อมญาณติด เห็นแก่ตัว ออกชั่วเอย ฯ

จบ

พระศรี นิพนธ์

◎ เล่นไพ่หาม รุ่งค่ำ ถึงซ่ำซอง
แช่งท่านให้ เสียพินาศ ทั้งญาติมิตร

บ้อมเก็บทองของประเทศฝรั่งเศส

โดย "เทพสุคนธ์"

เมื่อมหาสงครามคราวที่แล้วมานี้ ฝรั่งเศสนับว่าเป็นประเทศที่ได้รับความยอยซ้ำ และเสียหายมากที่สุด ติกรามบ้านช่อง, ถาวรวัตถุและตลอดจนถึงที่ทำการรัฐบาล ได้ถูกทำลายพังพินาศไปเป็นอันมาก ค่าที่สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถที่จะต้านทานกำลังอาวุธอันร้ายแรงของเยอรมันได้ ต่อมาเมื่อได้เซ็นสัญญาสงบศึกกันแล้ว นายกของธนาคารประเทศฝรั่งเศส ฉุกคิดขึ้นถึงการที่จะสร้างอุโมงค์ในใต้ดินให้มั่นคงแข็งแรงที่สุด ซึ่งไม่ว่าอาวุธร้ายแรงชะนิดใด ๆ ที่มีอยู่ในวงการทหารทั่วไป เป็นต้นว่าบั้น **Big Bertha** ของเยอรมัน หรือลูกยอมบ์ที่มาจากเรือเซปเปลิน อันนับว่าร้ายแรงมากนั้น ก็ไม่สามารถที่จะทำให้อุโมงค์ใต้ดินนี้ พังพินาศไปได้ ความคิดที่จริงจังของนายกธนาคารฝรั่งเศสในเรื่องนี้ ก็ได้สำเร็จสมประสงค์แล้วเมื่อเร็ว ๆ นี้ และอุโมงค์ที่สร้างขึ้นใหม่นี้ นับได้ว่าเป็นอุโมงค์ที่ใหญ่และปลอดภัยที่สุดในโลก.

วัตถุที่ประสงค์ในการสร้างอุโมงค์อันมหึมานี้ ปานจะสร้างขึ้นเพื่อจะแข่งขันกับอุโมงค์ในเรื่องนิยายนั้น ไม่แต่สำหรับเป็นที่ปลอดภัยในการเก็บเงินทอง และเพชรพลอย อันเป็นสมบัติของประเทศ ตลอดถึงเก็บเอกสารและหนังสือสัญญาต่าง ๆ ในเวลาสงบศึกแล้ว ในเวลาฉุกเฉิน ยังสามารถเป็นที่มั่นในการสงครามได้อย่างดีด้วย

ทองของธนาคารฝรั่งเศสเท่าที่รู้มาเมื่อต้นปีนี้ มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๔๑๑,๐๔๐,๒๑๕ ปอนด์ ซึ่งคิดเทียบดูแล้ว มีมากกว่า ๒ เท่าของจำนวนทองที่มีในธนาคารประเทศอังกฤษ ความเจริญรวดเร็วของการเงินของธนาคารฝรั่งเศสนั้น จะเห็นได้คือเมื่อปลายปี ค.ศ. ๑๙๒๘ เงินสำรองทั้งหมดมีเพียง ๒๕๓,๗๗๖,๘๕๗ ปอนด์เท่านั้น และในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๒๙ มีเพิ่มขึ้นเป็น ๒๗๑,๕๖๓,๕๒๖ ปอนด์ ครั้นถึงเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๓๐ ก็มีขึ้นถึง ๓๔๑,๘๙๓,๓๙๖

ปอนด์เศษ ๆ ค่าที่ประมาณ ๑๐ เดือนมานี้ เท่านั้น ยังเก็บไว้ทั่วทุกแห่งในประเทศฝรั่งเศส.
มีเงินนอกมาเพิ่มกับเงินทุนเดิมเข้าด้วยอีก ชาวอเมริกันผู้หนึ่ง ซึ่งมีโอกาสได้เข้าไป
๖๐,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์. ชมภายในอุโมงค์อันมหึมานี้มาแล้วเล่าว่า

อุโมงค์มหึมาที่สร้างขึ้นในกรุงปารีสนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างภายในอุโมงค์นี้ เป็นต้นว่า
เป็นที่เก็บทองของธนาคารฝรั่งเศสที่ยังไม่ได้ ประตู, กำแพงเลื่อน, และกำแพงกลได้สร้างขึ้น
ทำเป็นรูปพรรณหรือเงินตราอย่างใดไว้มาก ล้วนแล้วไปด้วยเหล็กกล้าและคอนกรีตทั้งสิ้น
มาย และทองโดยมากที่เก็บไว้เหล่านี้มีรูป แม้แต่หนทางเดินภายในก็ยังดาดด้วยหินชะนิด
สัณฐานหลาก ๆ กัน เช่น ทองที่ได้มาจาก ที่แข็งแรงที่สุด หนาตั้ง ๒ ฟีต ประตูและ
ประเทศอเมริกา และประเทศฝรั่งเศสเอง กำแพงต่าง ๆ ที่สร้างอยู่ในอุโมงค์นี้ ไม่แต่
หลอมทำไว้เป็นรูปยาวรี ๆ ก้อนเล็กบ้างใหญ่ สร้างขึ้นเพื่อให้พ้นจากพวกข้าศึก หรือพวก
บ้าง ส่วนทองที่ได้มาจากประเทศอังกฤษ คอมมิวนิสต์ที่เกิดขึ้นในกรุงปารีสแล้ว ยังป้อง
ทำเป็นท่อนสี่เหลี่ยม ทองเหล่านี้วางซ้อนกัน กันพวกที่มิภูมิรู้เชี่ยวชาญทางงัดตู้เซฟที่ใช้
ไว้เป็นแถว ๆ ในตู้เหล็กกล้าซึ่งมีลวดเหล็ก กรดอ๊อกซิเย็นหรือนักเจาะกำแพงได้ด้วย.
ถักยึดด้านหน้าไว้. ตามตู้เก็บทองทุก ๆ ตู้

เนื่องมาจากการระดมขุดอุโมงค์อันใหญ่
ในอุโมงค์นี้ ต่างก็มีตัวเขียนวันที่และจำนวน โต มโหฬารนี้เอง จำนวนกรรมกรที่ไม่มีงาน
ของทองยึดประจำไว้ด้วย จำนวนของทอง ทำค่อยลดน้อยลง พวกกรรมกรชาวฝรั่งเศส
ทั้งหมดที่เก็บไว้ในอโมงค์แห่งนี้ มีประมาณ ทั้งหลายต้องทำงานหนักทั้งกลางวันและกลาง
๒๗ ล้านแฟรงค์ หรือประมาณ ๒๑๖,๐๐๐, คืน ในการขุดหิน ออกจากอุโมงค์ ซึ่งต้องการ
๐๐๐ ปอนด์ หรือมากกว่าเงินสำรองของ ให้มีเนื้อที่กว้างถึง ๑๐,๐๐๐ ตารางเมตร
ประเทศฝรั่งเศสเองครึ่งหนึ่ง เงินสำรองส่วน หรือประมาณ $2\frac{1}{2}$ ตารางเอเคอร์ ทั้งนี้นับ
ที่เหลืออยู่อีกเกือบครึ่งนั้นเก็บไว้ในอุโมงค์ ว่าเป็นการลำบากและผ่าอันตรายที่สุด เพราะ
อื่น ๆ อีกหลายแห่งไม่ฉะเพาะแต่ในกรุงปารีส ว่าในขณะที่พวกเขาทำการขุดกันไปนั้น เบื้อง

ขนอุโมงค์ซึ่งมีแต่หินหนาเพียง ๓๖ ฟุต และมีน้ำหนักหลายพันตัน อาจจะไม่มั่นคงพอหรือบางทีก็จะพังยุบลงมาก็ได้.

เมื่ออุโมงค์ได้ขุดเสร็จแล้ว ต้องใช้เสาเหล็ก และคอนกรีต กลม ๆ ทั้งหมดด้วยกัน ๗๒๐ ต้น เพื่อยันหลังคาอุโมงค์ไว้ ให้มั่นคง ส่วนกำแพงก็ก่อขึ้นด้วย เหล็กกล้าและคอนกรีต หนา ๑๕ ฟุต พื้นที่ ๆ กำแพงนี้มีที่กั้นน้ำภายนอกมิให้ซึมเข้ามาภายในได้ด้วย เมื่อเข้าไปที่แรกจะเห็นประตูที่หนึ่ง ซึ่งทำด้วยเหล็กกล้าทาสีขาว ๆ คล้ายกำแพง มีกุญแจล็นไว้อย่างมั่นคง ตรงประตูนี้มีรูกลม ๆ อยู่ ๒—๓ รู และที่รูเหล่านี้มีลูกบิดลูกหนึ่ง, พื้นเพื่องอันหนึ่ง และกุญแจเล็ก ๆ ดอกหนึ่งติดอยู่ เวลาเปิดประตูต้องใช้คนอย่างน้อย ๆ สองคนจึงจะผลักประตูนี้ออกได้.

ผู้ชำนาญในการสร้างประตูนี้กล่าวว่า ถ้ากุญแจของประตูมหึมานี้หรือประตูอื่น ๆ ของอุโมงค์นี้หายไปแล้ว จะต้องทำงานกันทั้งกลางวันและกลางคืน อย่างน้อยที่สุดตั้ง ๒ เดือน จึงจะพังประตูหรือสิ่งที่กีดขวางอื่น ๆ ออกมาได้.

เมื่อพ้นประตูแรกเข้าไปแล้ว มีหนทางเดินหนทางหนึ่ง ต่ำกว่าระดับประตูประมาณ ๓ ฟุต สุดหนทางนั้นมีกำแพงเหล็กกล้าซึ่งสร้างไว้เป็นรูปกลม ๆ ขวางอยู่ หนา ๑๘ ฟุตเศษ ที่กำแพงนั้นมองดูไม่เห็นมีรอยแยกแยะหรือร่องรอยใด ๆ พอที่จะเป็นทางเดินต่อไปได้เลย เป็นที่ลึกลับมากทีเดียว แต่ตามที่จริงตรงที่เข้าใจว่าเป็นที่ ๆ ไม่สามารถจะเข้าไปได้นี้มีหนทางที่จะเดินเข้าไปได้อย่างสบายทางหนึ่งซึ่งได้สร้างไว้เป็นทางลับและสับสนมาก ถ้าผู้ใดรู้ความลับในเรื่องนี้แล้วก็จะหาทางเข้าและผ่านเข้าไปได้ กำแพงขาวรูปกลม ๆ นี้เป็นส่วนหนึ่งของกำแพงเหล็กใหญ่รูปกลมซึ่งมีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๘ ฟุต.

จากประตูกลแห่งนี้ไปแล้วยังมีประตูอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งสร้างด้วยแผ่นเหล็กกล้าเช่นเดียวกัน ตรงนี้เป็นประตูกลทำด้วยเครื่องไฟฟ้า เมื่อใช้กุญแจไข และทุกสิ่งทุกอย่างได้ระดับกันดีแล้ว กำแพงประตูรูปกลม ๆ จะหมุนไปประมาณ ๑/๔ ของวงกลม ครั้นประตูเปิดออกแล้วจะเห็นแผ่นเหล็กอันหนึ่ง ทำเป็นรูป ๔ เหลี่ยมใหญ่โตมาก แผ่นเหล็กนี้พวกพนักงาน

ธนาคารเรียกกันว่า "จุกขวด (Cork)" น้ำหนักของมันมากกว่า ๑๔ ตัน และเมื่อมันหมุนไป กลอนก็จะหลุดออก แล้วลูกโม่ไฟฟ้าลูกหนึ่งจะวิ่งเลื่อนไปตามราง และค่อย ๆ ดันประตูเหล็กให้ลงไปข้างล่างใต้ทางเดิร ครั้นประตูค่อย ๆ เลื่อนหายลงไปแล้ว ก็จะมีทางเดิรเข้าไปได้อย่างสบาย ถึงที่สุดซึ่งเป็นที่เก็บทอง ภายในอุโมงค์ที่เก็บทองนี้นอกจากพวกผู้ชายที่ทำงานอยู่แล้ว ยังมีหญิงแก่แต่งตัวด้วยเครื่องขาว สะอาดเช่นเดียวกับหมวกที่สวมอยู่บนศีรษะผู้หนึ่ง ถือแปรงคอยทำความสะอาดในห้องเก็บทองนี้ด้วย.

เมื่อผ่านพ้นประตูต่าง ๆ เข้าไปจนถึงห้องเก็บทองและออกจากห้องเก็บทองแล้ว มีเกรินไฟ (ลิฟต์) และบันไดสำหรับลงไปชั้นล่างแล้วทะลุออกไปกำแพงภายนอกได้ หนทางที่จะลงไปนั้นลึกประมาณ ๑๘ ฟุต.

ในอุโมงค์นี้เสียงตามถนนหนทางภายนอกที่เกิดขึ้น จะไม่สามารถดังเข้าไปภายในได้เลย เมื่ออยู่ภายในแล้ว จะได้ยินแต่เพียงเสียงที่ดังกะหึ่ม ๆ ของเครื่องจักรบางแห่ง ที่อยู่ภายในเท่านั้น เสียงดังเล็กน้อยนี้นอกจากพนักงานผู้มีหน้าที่คอยเฝ้าประตูทางเข้าซึ่งไม่มากกว่า ๑๒ คนนั้นแล้ว จะไม่มีใครสามารถรู้ได้เลยว่า มันมาจากที่ไหน

ตามประตูต่าง ๆ ของอุโมงค์ที่มีคนคอยเฝ้าอยู่นี้ จะปิดก็แต่ในเวลาที่มีอันตรายอย่างใหญ่หลวงเท่านั้น เพราะเหตุว่า ประตูทางเข้าภายนอกนี้ จะเปิดจากข้างนอกเข้าไปไม่ได้เลย เมื่อปิดแล้ว จะเปิดได้ก็แต่เพียง พวก พนักงานหรือทหารที่อยู่ข้างในเท่านั้น

ในอุโมงค์อันใหญ่โต นอกจากห้องที่ทำการ, และห้องเก็บทองแล้ว ยังมีห้องครัวอยู่ห้องหนึ่ง ซึ่งใหญ่โตมาก ในครัวนี้มีเตาสติมสำหรับต้มน้ำ, ทอดน้ำมัน, และเตาไฟฟ้าหลายเตา ซึ่งใหญ่เท่ากับเตาตามโฮเต็ลที่ใหญ่ ๆ ทั้งหลาย นายกธนาคารนี้กล่าวว่าอาหารสำหรับเสมียนและพนักงานของธนาคารสัก ๒,๐๐๐ คนพอจะทำเลี้ยงกันได้ในนี้อย่างสบาย การจัดจ่ายเครื่องกะป๋องและเครื่องดอง ก็ทำกันไปในนี้อย่างเรียบร้อย นอกจากนี้ ยังมีตู้น้ำแข็งใหญ่ตู้หนึ่งสำหรับเก็บเนื้อวัวและแกะได้ตั้ง ๒๐ ตัว ส่วนผักสดต่าง ๆ ก็เก็บไว้ในนี้ได้อย่างดีเหมือนกัน.

ภายในอุโมงค์ที่ได้กล่าวถึงนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างจัดได้เรียบร้อยและแน่นหนาดีมาก เสียอยู่อย่างเดียว เท่านั้นที่อากาศภายในไม่ค่อยสบายนัก อากาศมักจะชื้นอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าจะมีที่ถ่ายเทอากาศและที่ดูดความชื้นออก แต่เดี๋ยวนี้ค้างมาก กล่าวคือมีเครื่องสูบน้ำออกได้ประมาณ ๔๕ ตันทุก ๆ วัน อากาศเสียก็มีที่ถ่ายเทออก, ส่วนน้ำที่จะใช้รับประทานก็ได้มาจากบ่อซึ่งขุดไว้ใต้อุโมงค์นั้น.

เท่าที่ได้เขียนมาเพียงนี้ เราจะเห็นได้ว่าฝรั่งเศสได้คิดสร้างอุโมงค์นี้ขึ้นอย่างจริงจังเพื่อป้องกันทั้งภัยภายในและนอกประเทศ ใครบ้างที่จะรู้และพยากรณ์ได้ว่าอุโมงค์ที่สร้างขึ้นนี้ จะเป็นที่มั่นจริงเมื่อไร, และต่อประเทศใด?

◎ ฤทธิ์เงินทอง ยศถา ใช่ว่าเล่น ชุบเฒ่าเย็น หนุ่มสาว น้าวหรรษา
ชั้นแม่ม่าย ยายแก่ จนแม่ร้า กลับเก๋ก๋า ชายหอม รุมตอมเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

คำโคลงภาษาไทย
เทียบกับภาษาไทยภาคอีสาน

ของ

ส. ศรีกาฬสินธุ์

ฝูงชนกำเนิดคล้าย คลึงกัน
ใหญ่ย่อมเพศผิวพรรณ แผกบ้าง
ความรู้อาจเรียนทัน กันหมด
ยกแต่ชั่วดีกะด้าง อ่อนแก้ ฤๅไหว

อันว่า คนในพิ้นปัถพิ ภายโลก เฮานิ่
หากมิกำเนิดหนิ่งน้อย พอยเพิ่ง เป๋ยกัน
สางคนนั้น ฮูบฮ่างฮ่าย กายใหญ่ทั้งสูง
ตามพงศ์พันธุ์ ลุงอาว ก่ำขาวตระกูลเซ่อ
ยามเมื่อเฮียนควมฮู้ วิชชาศาสตร ศิลปะ
อาจักมิมานะเฮียนทัน แข่งขันกันได้
ถือแต่ควมดีไว้ทะนงโต สงวนท่า
ไผจักมาซ่อยแก้, การฮ่าย, เมื่อแคลน เข้าเอย ฯ

คนใดโผงพูดโอ้ อึงดัง
อวดว่ากล้าอย่าพึง สับปรี้
หมาเห่าเล่าอย่าหวัง จักขบ ใครนา
สองเหล่าเขาห่มนี้ ชาติเชื้อ เดียวกัน

ไผผู้เจระจาต้านคำหาญ แถลงกล่าว
เสียงดังทั้งโห่ห่าว คะนองพร้อมอยู่แกม
แนมท่อขาหาญห่าว คำสะหาวนายข่ำ
อย่าพ่าวถือว่าจริงดั่งเว้า นาเท้า เปล่าการ
สุนัขาเฒ่าหมาพาล หอนเห่า
เจ้าอย่าหวังคายคั้น, คะนองห่าว ตั้งแต่เสียง ดอกนา
สำเนียงซั้นพงศ์พันธุ์ ทั้งสองซาติ
บ่อประหลาดดีดี, ตระกูลเชื่อซาติเดียว เจ้าเอย ฯ

อย่าเอื้อมเด็ดดอกพ้า มาถนอม
สูงสุดมือมักตรอม อกไข้
เด็ดแต่ดอกพะยอม ยามอยาก ชมนา
สูงก็สอยด้วยไม้ อาจเอื้อม เอาถึง
เจ้าอย่าคิดใค่ได้ นางสวรรค์มาเทียมพ่าง
ถนอมก่อมกิ้งในห่อง ช่วมซะนอน
ซาติที่ของสูงนี่ บ่มีเอาได้ง่าย ๆ เย็นแหล่ว
ย่านแต่เย็นบ่วงข้า นอนไข้บ่วยบ่ นั้นแหล่ว
หาแต่พอเพียงค้าม สมสกูลก้าวเกิ่ง กันท่อน
คือดั่งดวงดอกไม้ สูงล่ำ ก็ต่อยเอา เจ้าเอย

หวานใดในโลกนี้ มีสาม สิ่งนา
หวานหนึ่ง คือ รสกาม อีกอ้อย
หวานอื่นหมื่นแสนทราม สารพัตร หวานนา
หวานไม่ปานรสถ้อย กล่าวเกลี้ยงคำหวาน

อันที่หวานหวานนี้ มีในโลกโลกี้
ตามคลองคำขยานมี แบ่งสามปุนไว้
หวานหนึ่งได้แก่กามคุณสู่ แสวงเซยซมฮูบ
ขูบใจที่มโนนาฏน้อย คือ อ้อยตีมหวาน
กับทั้งมหวานจ้อย หลานแสนพันอ้อยหมื่น
หวานอื่นมีนับบ่ถ่วน เหลือล่นตั้งแต่หวาน
ยังบ่ปานหวานเว้า เจระจาคำหม่วน
เว้าหล่นข่วนคำหม่วนแม่ง มโนไท้แห่งหวาน ฯ

อย่าโทษไทท้าวท่วย เทวา
อย่าโทษสถานภูผา ย่านกว้าง
อย่าโทษหมู่วงศา มิตรญาติ
โทษแต่กรรมเองสร้าง ส่งให้เป็นเอง

เจ้าอย่าโทโสให่ ลงทัณฑ์ใส่โทษท่าน
ฝูงเทวาด่านด้าว สวงเสือและเผดพรหม
อย่าได้ลงทัณฑ์ถ่านสถานภูผาใหญ่ กับทั้งฝูงเขาฮอมและป่าไม้เหวห่วยฮ่อมผา
อย่าโทษวงศาเซื่อ พงศ์พันธุ์สกลโคตร
โจทก์ตู่สหายเสี่ยวแก้ว แนวเซื่อซาติ่โต
โทษแต่อัตตโนส่าง กองกรรมเวรประกอย
ซอยที่ตนหากทำขี่ฮ่าย ภายซ่อยโทษส่งนำ เจ้าเอย ฯ

หมายเหตุ โคลงไทยบทแรก พระราชนิพนธ์ รัชชกาลที่ ๕
นอกนั้น จากโลกนิติ

ผลที่ได้รับจากบีศาจ

แปลและเรียบเรียง

โดย ประภาศรี

เรื่องที่จะกล่าวต่อไปนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปิดนามและที่ตั้งของบ้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เพราะถ้าผู้ใดทำให้ผู้หนึ่งได้รับความเสียหายจากการโฆษณาแล้ว กฎหมายอังกฤษฉะบับเก่า ได้วางโทษไว้อย่างหนักหลายกะทงด้วยกัน ฉะนั้นถ้าข้าพเจ้าได้ผ่าฝืนแล้ว ก็จะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ซึ่งไม่ใช่เป็นของควรกระทำอย่างยิ่ง แต่การจะอ้างว่า เรื่องที่จะได้กล่าวต่อไปนี้ว่า เป็นความจริงนั้น ก็มีทางอื่นที่พอจะพิสูจน์ให้เห็นได้ คือ ข้าพเจ้า พร้อมด้วย ท่าน บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ ลอนดอนพับลิชชิงกำปนี ได้ไปอยู่ที่บ้านนั้น และประสพเหตุพร้อมกัน

เมื่อ ข้าพเจ้าได้ไปท่องเที่ยว มา เกือบ รอบโลกเป็นเวลานานแล้ว ก็ได้ตั้งใจว่า จะหาที่อยู่สักแห่งหนึ่ง แต่ต้องเป็นในนครลอนดอน และเป็นที่ๆ ชุมนุมชนด้วย แต่บ้านที่เหมาะๆ อย่างที่คิดนี้ ไม่ใช่เป็นของ ที่จะหาได้ง่ายนัก ข้าพเจ้า ต้อง การ ที่ มี สวนดอกไม้ และ ต้นไม้ใหญ่ๆ และต้องอยู่ในท่ามกลางแห่งที่ชุมนุมชน เช่นนี้จึงเป็นของยากที่จะหาให้ได้พร้อมดังคิด

กลางวัน ๆ หนึ่งในฤดูร้อน ข้าพเจ้าได้มาพบบ้านเหมาะเข้าแห่งหนึ่ง เป็นบ้านอย่างโบราณ ปลกห่างจากทางเดิรเข้าไปเล็กน้อย และมีสวนดอกไม้ พร้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ๆ บังตัวเรือนเสียเกือบมิด ยากที่ผู้สัญจรไปตามทางเดิรจะเห็นได้ โดยง่าย แต่ก็ไม่มีแจ้งความหรือประกาศยึดไว้ว่าจะขาย หรือให้เช่า ข้าพเจ้าได้ตั้งใจว่าจะลองเข้าไปถามดู เพราะเห็นว่า คงไม่มีอันตรายอย่างใด

ข้าพเจ้าจึงผลักประตูที่ทำด้วยไม้โอ๊ก ยานใหญ่ที่อยู่ริมทางเดิรเข้าไป แต่พอข้าพเจ้าเดิรพ้นเข้าไปแล้ว ก็กลับปิดเองดังเดิมอีก ข้าพเจ้ารู้สึกคล้ายกับว่า ได้มาอยู่ในโลกใหม่อีกแห่งหนึ่ง เพราะตามถนนนอกประตู มีเสียงรถและคนเดิรไปมาอยู่เซ็งแซ่ แต่ส่วนในบ้านนี้เงียบสงัดทีเดียว ไม่ได้ยินเสียงสิ่งใดเลย

ตรงกลางสวนดอกไม้ที่ปล่อยไว้ให้รกร้างนั้น มีน้ำพุอันหนึ่งกำลังพุพุ่งขึ้นเบา ๆ อยู่เรื่อย ๆ และข้าง ๆ นั้น มีเถาวัลย์เลื้อยพันอยู่ทั่วไป ต่อไปอีกเล็กน้อยก็มีม้ายาวเก่า ๆ ตั้งอยู่ตัวหนึ่ง

ตัวบ้านซึ่งมีหน้าต่างเย็น รูปสี่เหลี่ยม ขนมเปียกปูน อันทำให้ภายในมืดขมุกขมัวนั้น ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกอย่างไรชอบกล แต่มิได้รอช้าให้เสียเวลา ข้าพเจ้าจึงตรงเข้าไปชักระฆังเหล็กใบใหญ่ที่แขวนอยู่ แต่แทนที่จะมีคนใช้ออกมาพบดังข้าพเจ้าได้นึกไว้ กลับมีชายผู้เฒ่าคนหนึ่งเปิดประตูออกมา ในเวลานี้ข้าพเจ้าเองก็หมดท่า ไม่รู้ว่าจะเริ่มพูดว่ากระไรดี แต่ก็เลยแก้ตัวว่า ต้องขอโทษที่ได้มารบกวน เพราะมีผู้บอกว่าบ้านนี้จะให้เช่า

ท่านผู้เฒ่าผู้นี้ ดูเหมือนจะหูตึง แต่แกก็พอเข้าใจคำพูดของข้าพเจ้า และตอบว่าข้าพเจ้าเห็นจะเข้าใจผิดไป แต่พอข้าพเจ้าจะหันหลังกลับ ก็พอดีภรรยาของชายผู้เฒ่าเดินออกมาจากห้องใหญ่

"ดูซิ!" แกหันไปพูดกับภรรยาของแก "ชายผู้นี้มาถามเช่าบ้าน" ข้าพเจ้าก็หันกลับไปคิดจะขอโทษแกอีก แต่หญิงผู้เฒ่าได้ชิงกล่าวขึ้นเสียก่อนว่า

"ท่านได้ยินมาจากไหน ? ฉันยังไม่เคยพูดให้ใครทราบเลย แม้แต่สามีของฉันเองก็ยังไม่รู้ แต่ฉันกำลังคิดอยู่เหมือนกันว่าจะไปบอกพวกนายหน้าที่ดินต่าง ๆ อยู่แล้วว่าจะให้เช่า เชิญท่านเข้ามาข้างในก่อนดีกว่า"

ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีเป็นที่ยิ่ง และเดินตามเฒ่าทั้งสองขึ้นไปทีเดียว พอพ้นบันไดก็ถึงห้องรับประทานอาหาร ซึ่งเป็นห้องยาว บนเพดานมีคานทำด้วยไม้โอ๊กสีดำคล้ำด้วยความเก่า มีเตาไฟใหญ่แบบโบราณ ยายเฒ่าผู้เจ้าบ้านได้รูดม่านที่กั้นอยู่ด้านหนึ่งออก จึงได้เห็นที่บูชา ทางสุดห้อง ริมหน้าต่าง ที่ทำด้วยกะจกสี

"แหมงามจริง!" ข้าพเจ้าทักขึ้น "อย่างนั้นหรือคะ! ดิฉันดีใจมากที่คุณคิดเห็นเช่นนั้น" ยายเฒ่ากล่าวขึ้น "เราไม่ค่อยชอบที่บูชาคล้ายในวัดเช่นนี้ จึงทำม่านปิดเสีย เชิญดูห้องให้ทั่วเสียก่อนซิคะ"

เราเดินดูไปได้สักหน่อยจึงคิดเห็นว่า ถ้าบ้านนี้จะยอมให้เช่า แม้ราคาจะแรงสักหน่อยข้าพเจ้าก็ยินดียอมให้

"ทำไมท่านจึงจะคิดไปเสียจากบ้านนี้เล่า ?" ข้าพเจ้าลองถามดู เฒ่าทั้งสองมีแววตาแสดงความประหลาดใจในคำถามของข้าพเจ้าไม่ใช่น้อย และตอบว่า

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

"เพราะไม่มีคนใช้คนใดที่จะยอมอยู่ในบ้านนี้ ถึงจะจ้างแพงเท่าใด เขาก็ไม่ยินดีที่จะอยู่ ดิฉันไม่อยากจะบีดคุณดอก ห้องคนใช้อยู่ตอนหลังบ้าน พวกเขามักจะได้ยินเสียงเคาะฝาบ่อย ๆ และบางทีก็ได้เห็นอะไรวูบวาบผ่านไป ต่อมาก็ได้ยินเสียงเคาะดังขึ้นที่ห้องอื่นอีก สามีของดิฉันเป็นคนหูตึง เขาไม่ได้ยินอะไรเลย เหตุนี้เอง ดิฉันอยากไปเสียให้พ้น ดิฉันก็พึ่งมาอยู่บ้านนี้เหมือนกัน สามีของดิฉันได้มาอยู่เมื่อลุงของเขาตายแล้วราว ๑๒ เดือนนี้เอง เขาเป็นคนประหลาดพอใช้ เขาอยู่ในบ้านนี้กับคนใช้สองคนเท่านั้น เขาอยู่บนบ้านนี้และให้คนใช้อยู่ตอนหน้าบ้าน ส่วนตอนหลังบ้านไม่ยอมให้ใครอยู่เลยเป็นอันขาด"

เพื่อจะตัดความให้สั้นลง ข้าพเจ้าก็ยอมตกลงเช่าและสัญญากันว่า จะรับส่งบ้านนี้ภายในเวลา ๒ อาทิตย์

ในไม่ช้า ข้าพเจ้าก็เข้าไปอยู่ในบ้านนี้ โดยความเต็มตื้นไปด้วยความยินดี คล้ายกับเด็กที่ได้รับเครื่องเล่นใหม่ ๆ ความอิ่มใจไม่ผิดอะไรกันมากนัก แต่ในความรู้สึกของข้าพเจ้าว่าบ้านนี้มีอะไรประหลาดเจือปนอยู่ในนั้นด้วย ข้าพเจ้าเดินไปตามพื้นห้องที่เต็มไปด้วยละอองและพูดกับสองเฒ่าผู้เป็นเจ้าของบ้านว่า ข้าพเจ้าจำเป็นจะต้องทำความสะอาดและขัดถูตัวไม้ที่เยอะแยะ และจะทาน้ำมันกรอบหน้าต่างเสียให้ดีด้วย เพราะตามความสังเกตเห็นว่าไม่มีใครแตะต้องในของเหล่านี้นับด้วยจำนวนปีๆ แล้ว

ที่ในบ้านนี้มีห้องอยู่ห้องหนึ่งที่ข้าพเจ้ายังมิได้เคยแตะต้องเลย เป็นห้องเก่า ๆ อยู่ใต้บันได ห้องนี้จะมีอะไรบ้างก็ยังอธิบายให้ถูกทีเดียวไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงไขกุญแจประตูทิ้งเอาไว้ ข้าพเจ้าจัดการตั้งของใช้และอยู่แต่เพียง ๒ ห้องเท่านั้น ห้องหนึ่งสำหรับเลขานุการของข้าพเจ้า ซึ่งมีอายุแก่กว่าข้าพเจ้าประมาณ ๒๐ ปี และอีกห้องหนึ่งข้าพเจ้าอยู่เอง ข้าพเจ้าคิดจะซ่อมแซมและทำความสะอาดเสียโดยเร็ว เพราะจะต้องได้เห็นอยู่เช่นนี้เสมอไป

ชั้นต้นนี้ยังไม่จำเป็นจะต้องมีคนใช้นัก เพราะข้าพเจ้าหาอาหารรับประทานได้ตามแถวหน้าที่พักนี้เอง เป็นแต่เพียงอาศัยนอนก่อนเท่านั้น

การนอนตามที่คิดไว้นั้นออกจะไม่เป็นไปตามคาดหมาย ในคืนวันแรกนี้ข้าพเจ้ากับเลขานุการได้กลับมาถึงบ้านประมาณ ๑๐.๐๐ ล.ท. เราพากันเดินมาตามเฉลียง คงได้เห็น

ประตูและหน้าต่างได้ปิดลงกลอนไว้เรียบร้อยแล้ว เราทั้งสองต่างพากันเข้าในห้องและเปิดไฟไว้สว่างไสว

เวลานั้นสถานที่เราอยู่ทั่วไปเงียบสงัดทีเดียว เงียบราวกับเป็นภูมิประเทศที่ตั้งอยู่ในท่ามกลางป่าทึบ นอกจากได้ยินเสียงรถที่เดิรอยู่ไกล ๆ คล้ายกับเสียงคลื่นที่กำลังซัดอยู่ชายหาดตามฝั่งทะเลเท่านั้น

ที่ตรงเตียงนอนของข้าพเจ้ามีไฟพ้าอยู่ดวงหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงนอนอ่านหนังสือเล่นอยู่สักครู่หนึ่ง ก็ปิดไฟและเข้านอน พลางนึกชอบบ้านนี้เป็นที่สุด ได้ซ่อมแซมแล้วเสร็จก็จะดูช่างสวยขึ้นมิใช่น้อยเลย

ในเวลาที่กำลังนอนนึกอยู่นี้ ข้าพเจ้าต้องกะโดดลุกขึ้นจากเตียงโดยเร็ว เพราะได้ยินเสียงแปลกประหลาด ดังมาทางห้องล่าง เสียงคล้าย ๆ กับปิดและเปิดประตู

ทันใดนั้นข้าพเจ้านึกได้ว่า เห็นจะเป็นหน้าต่าง หรือประตูปิดไว้ไม่สนิท เมื่อถูกลมจึงทำให้มีเสียงดังขึ้น แต่ข้าพเจ้าจำได้ดีทีเดียวว่าในคืนนั้นไม่มีลมพัดเลย แม้แต่ใบไม้ในสวนสักใบเดียวก็ไม่ไหว

สักครู่หนึ่ง ก็ได้ยินอีก ข้าพเจ้าลุกขึ้นนั่งอยู่บนเตียงและเงี่ยหูฟังต่อไป ข้าพเจ้าเชื่อมั่นทีเดียวว่าเสียงที่ได้ยินนี้เป็นเสียงผีเท้าคนเดิรมาตามเฉลียง และจะตรงเข้าไปยังห้องใหญ่ ข้าพเจ้านั่งอยู่ในที่มืดคอยฟังดูอีก เสียงผีเท้านั้นได้เข้าไปในห้องแล้ว แต่ประเดี๋ยวเสียงนั้นก็ปรากฏเข้ามาใกล้ห้องที่เราทั้งสองพัก

เวลานี้ข้าพเจ้าตกใจเย็นที่ยิ่ง _ ใจเต้นแรงจนเกือบได้ยิน _ ถึงเช่นนั้นก็ดี ข้าพเจ้ายังไม่กล้าเปิดไฟขึ้นให้สว่าง เพราะเห็นว่าเสียงที่กำลังดังอยู่นี้ จะเลยปิดแสงสว่างเข็นทางนำมายังห้องของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจำได้ว่ามีขันไดตะปหลดหลวมอยู่ขั้นหนึ่ง เมื่อข้าพเจ้าเดิรขึ้นมาก็ได้ยินดังครั้งหนึ่งแล้ว เย็นขันไดที่จะขึ้นมายังห้องนอนของข้าพเจ้า ประเดี๋ยวคงมาถึง และคงดังขึ้นอีกพอให้รู้สึกได้ เสียงเดิรนี้ก็ได้ใกล้เข้ามาทางข้าพเจ้าอยู่ทุก ๆ ที ก็พอดีถึงขันไดขั้นที่หลุดก็ดังขึ้นจริง ๆ ดังอย่างที่ข้าพเจ้าเคยได้ยินเมื่อเดิรขึ้นมา อีกไม่กี่ก้าวก็จะถึงประตูห้องของข้าพเจ้าแล้ว

ข้าพเจ้ารู้ดีว่าได้ขัดกลอนประตูไว้แน่นหนาดีแล้ว ถึงจะเข้ามาได้ก็ต้องใช้กำลังมิใช่เล่น และมานึกดูว่าภาพเจ้าของผีเท้าที่อยู่ภายนอกจะมีรูปร่างเป็นประการใด ลงท้ายก็มาถึงว่าคงไม่ใช่เป็นคนธรรมดาเป็นแน่ ทำเอารู้สึกกลัวเป็นอย่างยิ่ง จึงค่อยย่องออกมาจาก

เตียง มือหนึ่ง ฉวยเหล็กท่อนใหญ่ได้ ท่อนหนึ่ง และอีกมือหนึ่งจับปุ่มสำหรับเปิดไฟฟ้าคอยท่าอยู่

สักประเดี๋ยวก็ดูเหมือนมีของแข็งคล้ายร่างโครงกะดูกลากไปตามประตู เวลานี้ข้าพเจ้ารู้สึกขนลุกพองไปทั่วตัว ความกลัวภัยที่เกิดจากมนุษย์ธรรมดาได้กลับอันตรธานไปสิ้นแล้ว คงเหลือแต่อสุรกายเท่านั้น ประเดี๋ยวก็ได้ยินลากไปอีก ข้าพเจ้าแข็งใจเปิดไฟฟ้าขึ้น แล้ววิ่งออกไปเปิดประตูโดยเร็ว คงเห็นแต่ความมืดของราตรีกาลธรรมดาเท่านั้น ไม่มีอะไรอื่นเลย ที่ว่างเปล่าแท้ ๆ ข้าพเจ้าถอนใจยาวโดยรู้สึกโล่งหัวอกขึ้นมาก แต่มีสิ่ง ๆ หนึ่งที่กลับทำให้เนื้อตัวข้าพเจ้าเย็นจนแทบแข็งไปทั่วตัว เพราะที่ข้าง ๆ ตัวที่ข้าพเจ้ายืนอยู่ภายในความสว่างของดวงไฟฟ้า เสียงลากแกรก ๆ ก็ยังคงดังอยู่อีก อย่างชัดเจนทีเดียว ข้าพเจ้ากะโดดกลับเข้ามา และดึงประตูปิดโดยแรง พลางขัดกลอนเสียให้แน่นดังเดิม วิ่งขึ้นมาบนเตียงนอนตัวสั่นเทาราวกับถูกความหนาวอย่างแรง จึงทนนั่ง _ นั่งคอยสิ่งที่เหลือความสามารถที่จะรู้ได้นี้ต่อไปจนรุ่งสว่าง

ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจเย็นที่ยิ่งที่ได้เห็นแสงสว่างแห่งวันรุ่งขึ้นฉายพุ่งเข้ามาทางหน้าต่าง และได้ยินเสียงรถเดินอยู่นอกถนน พร้อมด้วยเสียงของผู้สัญจรไปมาด้วยกิจธุระ สังเกตดูเขาชุ่มชื่นไปตามกัน ซึ่งผิดกับข้าพเจ้าที่ได้รับความลำบากและหวาดกลัวมาแล้วตลอดคืน ข้าพเจ้าจึงริบสวมเสื้อ และเปิดประตูเดินออกมาภายนอก คงเห็นสิ่งต่าง ๆ เป็นปกติอยู่ดังเดิม ลงท้ายก็นึกขันตัวเองที่ยังเกิดโรคเส้นประสาทพิการอย่างแรง รู้สึกว่าตัวเองเหลวไหลถึงกับให้ตกเป็นทาสแห่งความหวาดกลัวโดยมิจำเป็น ผู้ที่เป็นเช่นนี้น่าจะต้องส่งไปยังโรงพยาบาลคนเสียจริตจึงจะควร พอดีเวลานั้นเลขานุการของข้าพเจ้าก็เปิดประตูห้องออกมา ข้าพเจ้าจึงร้องถามออกไปว่า

"อย่างไร เปอร์กินซ์! เมื่อคืนนี้นอนสบายดีหรือ?"

"ท่านล่ะ?" เขากลับย้อนถามข้าพเจ้า

"แน่นอน!" ข้าพเจ้าตอบพลางหัวเราะ "ฉันยังคับเส้นประสาทไม่อยู่ จึงทำให้ได้ยินเสียงคนเดินขึ้นบันได, ได้ยินเสียงลากแกรก ๆ ที่ประตู ฉันลุกขึ้นนั่งตัวสั่นด้วยความหวาดกลัวอยู่บนเตียงตลอดคืน, รู้สึกว่าตัวเองเหลวไหลมาก. จริงนะ, โรคเส้นประสาทนี้มันก็ออกแปลก ๆ อยู่ จริงไหม?"

"การที่จะหัวเราะในเวลากลางวันนี้ ก็ไม่ใช่ของแปลกอะไร?" เปอร์กินซ์ พูดต่อไป

"ผมขอบอกว่า ถ้าผมจะยอมอยู่ในบ้านนี้อีกคืนหนึ่ง ผมก็ต้องเป็นคนที่นับว่า ขี้เต็มที แม้จะให้ค่าจ้างผม สักเท่าใด ๆ ผมก็ไม่ยอมอยู่ เป็นอันขาด นี่แหละ เป็นสิ่งที่ผมตั้งใจจะบอกกับท่าน!"

"เอ๊ะ! แกได้ยินเหมือนกันหรือ? ถ้าเช่นนั้น ทำไมจึงไม่รีบเข้าไปช่วยฉัน?" ข้าพเจ้าต่อว่ากับเขา เลขานุการของข้าพเจ้าคนนี้ได้ทำการร่วมมากับข้าพเจ้าด้วยความว่องไวมานับได้ ๒๐ ปีแล้ว เขาเล่าว่าเขาได้ยินเหมือนกับข้าพเจ้าได้ยินทุก ๆ อย่าง เขารู้สึกหวาดกลัวเป็นที่ยิ่ง ข้าพเจ้าจึงถามเขาว่า

"แน่ะเกลอเอ๋ย! เราจะทำอย่างไรต่อไปดี?"

"ไม่ยากอะไรดอกครับ! เราคืนบ้านนี้ให้เจ้าของเขำ และเรียกเงินที่ได้ให้ไปแล้ว กลับคืน ถ้าไม่เป็นที่ตกลง ก็ต้องฟ้องศาลกันเท่านั้น"

"ที่แกว่ามาก็ถูกดอก, แต่ต้องรู้เสียก่อนซิว่า หญิงเฒ่า เจ้าของบ้านได้เคยเล่าให้ฉันฟังมาก่อนแล้ว ว่าคนใช้ของแกไม่ยอมอยู่ด้วย จนสักคนเดียว เพราะเรื่องที่ได้ยินเสียง เคาะประตู และเสียงประหลาดต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นในเวลาค่ำคืน แกก็ว่าในบ้านนี้ผีดุ เรามาเช่าเองต่างหาก"

"ถ้าเช่นนั้นจะทำอย่างไรต่อไปเล่าครับ?" เขากลับถามข้าพเจ้า

"ถึงจะเป็นอย่างไรก็ตาม ฉันคิดว่าเราต้องเช่าต่อไป" ข้าพเจ้าตอบตามความรู้สึกที่เป็นจริง "แกต้องอยู่กับฉันด้วยสหายที่รัก แกเป็นผู้ที่มีโลหิตของชาวอังกฤษภาคเหนือซึ่งเป็นที่ชมเชยว่ามีความกล้าหาญ เราต้องพยายามสู้อย่างเต็มที่ ถึงแม้จะเป็นเรื่องผีสางก็ต้องยอม"

คืนต่อมาราว ๒๒.๐๐ น. เราได้กลับมายังที่บ้านอีก เปิดไฟในห้องของข้าพเจ้าขึ้น แล้วเอาเก้าอี้ใหญ่ตั้งเคียงกันเข้า ๒ ตัว และนั่งลงรับประทานแซนด์วิช และกาแฟที่ชงแก่ ๆ เพื่อกันง่วงนอน เพราะเราจะต้องนั่งคอยดูต่อไปจนตลอดคืน

เวลาได้ผ่านไปแล้วประมาณได้สักสองสามชั่วโมง เหตุการณ์ต่าง ๆ ก็คงเงียบเป็นปกติดีอยู่ แต่เมื่อถึง ๑.๐๐ น. เราทั้งสองก็ชักง่วง และจัดแจงจะนอน เสียขนเก้าอี้นั้นเองพอดีได้รับความตกใจขึ้นอีก เราได้ยินเสียงจริง ๆ เสียงคนเดินมาตามเฉลียงริมขันไดใกล้เข้ามาทุก ๆ ที _ หยุด อยู่ที่หน้าประตู _ แล้วได้ยินคล้ายกับโครงกะดูกลากไปที่ประตูอีก

เราทั้งสองได้ริบลุกขึ้นจากเก้าอี้ และต่างก็มองดูหน้าซึ่งกันและกัน มิได้พูดอะไรเลย คล้ายกับเด็ก ๆ ที่ไม่รู้เดียงษา สักครู่หนึ่งก็ได้ยินเสียงกึกทางเฉลียงและไฟฟ้าก็สว่างขึ้น

"พระเยื่นเจ้าได้โปรดทรงพระกรุณาเถิด" เปอร์กินซ์ ร้องขึ้น

"คงไม่ใช่ผีเยื่นแน่นอน"

เราทั้งสองต่างฉวยได้เหล็กคนละท่อน ข้าพเจ้าตรงเข้าถอดกลอนและผลักประตูเยิดออกโดยแรง จึงเห็นตามเฉลียงสว่างไสวไปด้วยแสงไฟฟ้า เราจึงขยับท่อนเหล็กขึ้นมาถือให้เหมาะมือยิ่งขึ้นแล้วก็ลงบันไดมา ตามบริเวณทั่วไปกำลังเงียบสงัด — เงียบจริง ๆ ทีเดียว

ข้าพเจ้าชะโงกตัวดูลงไปและกะซิบกับเปอร์กินซ์ว่า "ดูซิเปอร์กินซ์ ในห้องใหญ่เยิดไฟอยู่สว่างไสว เราจะทิ้งไว้เช่นนี้อย่างไรได้ เราต้องลงไปยึดมันเสีย" พูดแล้วเราทั้งสองก็เดินชิดกันและค่อยย่องลงบันไดมา เพราะไม่รู้ว่าจะพบอะไรในห้องนั้นอีก

"ไฟออกสว่างอย่างนี้ จะมีผีอย่างไรได้" เปอร์กินซ์พูดเยื่นเชิงเอาเสียงเยื่นเพื่อน พอดีเราทั้งสองมาหยุดอยู่ที่บันไดขั้นล่างที่สุด ห้องใหญ่ที่อยู่ตรงหน้าเรามีแสงไฟสว่างเต็มที่ ดวงไฟทุก ๆ ดวงเยิดใช้หมด ทางซ้ายมือมีห้องกินเข้าห้องหนึ่งได้เยิดประตูทิ้งไว้ — ในห้องมืดทีเดียว เราทั้งสองก็มองเข้าไปดู คงเห็นแต่เพียงที่สำหรับเยิดไฟฟ้าเย็นเงาวับอยู่เท่านั้น การที่เราต้องตั้งตามองมันนี้ ไม่รู้ว่ามีอะไรสิ่งหนึ่งที่บังคับให้จับตาดู สักครู่หนึ่งก็ได้ยินเสียงกึ๊ก, กึ๊ก, กึ๊ก ดวงไฟก็ค่อยติดขึ้นทีละดวงจนสว่างข้าไปทั้งห้อง

เราต้องยืนจังงังอยู่กับที่ สักครู่ก็ได้ยินเสียงหัวเราะอย่างแหยเครือปรากฏขึ้นที่กลางห้องนั้น เยื่นเสียงหัวเราะเชิงเยาะเย้ย ซึ่งทำเอาเลือดในกายตัวแทบแข็งชาไปหมด เสียงหัวเราะนี้ก็เข้ามาใกล้ตัวเราทุก ๆ ที ทั้งรู้สึกตัวดีว่าประเดี๋ยวก็ต้องโดนตัวเยื่นแน่ เราจึงรีบวิ่งหนีขึ้นมายนห้องโดยเร็ว และยึดประตูลงกลอนเสียโดยแน่นหนา

รุ่งสว่างขึ้นพวกทำงานซ่อมแซมบ้านก็มาถึง แลเห็นดวงไฟเยิดอยู่โดยทั่วไป ต่างพากันคิดเห็นว่าพวกเราเยื่นคนสะเพร่าเยื่นที่สุด ดีแต่พูดเท่านั้น เราเห็นพวกนี้มาถึงพร้อมเวลาสว่างแล้ว ก็รู้สึกยินดีเยื่นกำลัง จึงชักแจงพากันเข้านอนทีเดียว หลับเสียสนิทคล้ายกับคนตาย เพราะอดนอนมาหลายคืนแล้ว

ไม่ช้าก็ถึงเวลาค่ำลงอีก เราทั้งสอง

รับประทานอาหารด้วยกัน ต่างนึกพรั่น ๆ ข้าพเจ้าจึงถามเปอร์กินซ์ ว่า

"อย่างไร, เปอร์กินซ์, เราจะไปดูกันอีกไหม ?"

"ผมยอมแล้ว ! จะเอา อย่างไร ก็ได้" เขาตอบเรียบ ๆ "แต่ผมยังมิได้บอกกับคุณว่าผมเอาสุนัข เข้าไปซ่อนไว้ในห้อง ผมตัวหนึ่งแล้ว ถ้าเรื่องนี้เกิดขึ้นจากคนธรรมดา ไม่ใช่ยีศาขแล้ว ก็น่ากลัวอันตรายอยู่บ้าง"

"สุนัขของแกชะนิดไหน ?" ข้าพเจ้าถามเขาพลางหัวเราะพลาง

"มัน เป็น ชะนิด ลกผะสม มอนเกรล ครับ ผะสมระหว่างสุนัข ไอริชวูลฟ์เฮานด์ กับ สะก๊อตแทเรีย ได้เกิดและเลี้ยงดูที่ นครย๊อร์คไชร์"

"คิมากทีเดียว !" ข้าพเจ้าได้พูด ขึ้น "แต่ถ้าผีไม่มีเท้าอย่างคนล่ะ, เจ้าสุนัขจะทำอะไรได้ ?"

"ผมยังไม่เคยได้ยินว่า ผีจะมา ปรากฏในเวลาไฟสว่างอย่างเมื่อคืนนี้" เปอร์กินซ์กล่าวต่อไป "ผมเชื่อว่าเป็นคนธรรมดาที่มาเปิดไฟฟ้า แต่เราทั้งสองตาฝาดไป เพราะความกลัวนั้นเอง"

"ก็แต่เรื่องที่ได้ ยินผีเท้า เดิร ตาม เฉลียง ห้องเล่า ?"

"ก็นั่นน่าซิครับ _ ความจริงก็น่าจะนึก ว่าผีจริง ๆ" เขาพูดต่อไป "เราก็ได้ทราบกันมาตั้งแต่ยังเยาว์อยู่ แล้ว ว่าผีไม่มีตัว มีตน อะไร เป็นแต่ของอ่อน ๆ ที่ลอยอยู่บนอากาศเท่านั้น ถ้าอย่างนั้นจะได้ยินเสียงเดิรได้อย่างไร ผมยังคิดเห็นอยู่ว่า ผีที่ทำให้เรากำลังยุ่งอยู่นี้ ต้องเป็นคนแท้ ๆ พวกมันคงไม่อยากให้เราอยู่ในบ้านนี้ ผมคิดว่าจะยอกพลตระเวนให้มาจับมันไปเสีย"

"อ้ออย่างนี้เอง แกจึงได้เอาสุนัขมาด้วย" ข้าพเจ้าพูดแล้วหัวเราะ "ให้มันกัดขาผีไว้แล้วแกจะได้ไปเรียกพลตระเวน ใช่ไหม ?"

เปอร์กินซ์พะยักหน้าเป็นเชิงรับคำ ดูเขารู้สึกยินดีในความคิดของเขามิใช่เล่น เราจึงช่วยกันปิดประตูสวน และที่อื่นอีก ข้าพเจ้าเคยรู้อยู่ว่า สุนัข มีความขลาด มากกว่าคนในเรื่องยีศาขเช่นนี้ มันมักตัวสั่น และหอนอย่างเยือกเย็น เราได้พากันมาที่ประตูห้อง แต่พอข้าพเจ้าเอากุญแจออกจะไขเท่านั้นก็ได้ยินเสียงเจ้าสุนัขตัวดีเห่าหอน และดิ้นรนอยู่ในห้อง ของเปอร์กินซ์

เมื่อมันเห็นเราเข้า ดูรู้สึกดีใจ เป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องขังอยู่ในห้อง ตัวเดียว มาได้หลายชั่วโมงแล้ว เราได้ ให้มันกินเข้าที่เตรียมมาไว้

สำหรับมันแล้ว รู้สึกอุ่นใจขึ้นอีกมาก ที่มีเจ้าสหายตัวนี้อยู่ด้วย เราจึงพามันออกเดินไปตรวจดูประตูและหน้าต่างอีกว่ายังคงเรียบร้อยแล้วหรือยัง

เจ้าสุนัขตัวนี้ ดูไม่ค่อยกลัวเกรงอะไร มันเที่ยวดมและเห่าทั่วไปทุก ๆ ห้อง เพราะได้กลิ่นหนูหรือแมวเป็นแน่นอน

เราได้ออกไปที่สนามหญ้า เพื่อไปดูประตูซึ่งเป็นทางเข้าหลังบ้านแล้วใส่กลอนเหล็กเสียแน่นหนา เสร็จแล้วก็มายังห้องเล็กที่ใต้บันได เราเรียกเจ้าสุนัขตัวนั้น ให้ตามเข้าไปด้วย เปอร์กินซ์ได้จุดไม้ขีดไฟขึ้น เพราะห้องนี้มืดมาก ไม่มีไฟฟ้าติดอยู่ด้วย แล้วเขาหันกลับมาเรียกสุนัขอีก มันกลับหมอบลงและหอนอย่างเยือกเย็น ตัวของมันสั่นเทา ขนลุกชันราวกับขนแปรงทั่วทั้งตัว

ไม้ขีดไฟที่ถืออยู่ดับลง คงเห็นตาของมันด้วยแสงเดือนที่ส่องเข้ามา ลุกโพลงโตสักสองเท่าของธรรมดา คล้ายกับจะประทออกมาที่เดียว เวลานี้มันไม่มีความร่าเริงเลย นอกจากหมอบตัวสั่นและหอนอยู่เท่านั้น

เราจึงรีบพากันกลับขึ้นไปยนห้องพร้อมกัน เจ้าสุนัขวิ่งตามติดขึ้นไปด้วย ตัวของมันยังคงสั่นอยู่ ข้าพเจ้าเห็นเช่นนั้น จึงเอาเขาะโยนไปให้มันใบหนึ่งที่ริมเตาไฟ แล้วจึงเอามือลูบหัวมันกลับเลียมือของข้าพเจ้าคล้ายกับแสดงความดีใจที่มีมือมนุษย์เราธรรมดาได้ถูกต้องตัวมัน

"เจ้าสุนัขของแกเป็นอะไรไป ?" ข้าพเจ้าทนดูอยู่ไม่ได้จึงถามขึ้น เขาไม่ตอบว่ากระไร เป็นแต่รินกาแฟใส่ถ้วยแล้วส่งมาให้ข้าพเจ้า เรานั่งนิ่ง ๆ อยู่สักครู่หนึ่ง เสียงรถวิ่งไปวิ่งมาที่ถนนก็ค่อย ๆ เงียบไป คงได้ยินแต่เสียงนาฬิกาตามหมู่บ้านที่ ๑ ที่เท่านั้น ภายในบ้านนี้เงียบสงัดราวกับป่าชัฏ เจ้าสุนัขตัวนั้นก็นอนหลับสนิท เราจึงคิดว่าจะเข้านอนกันบ้าง แต่เปอร์กินซ์ได้ลุกขึ้นทำตาโพลงด้วยความตกใจ และกะซิบว่า

"นั่นเสียงอะไร ?"

ข้าพเจ้าสั่นศีรษะแทนคำตอบ เพราะไม่ได้ยินอะไรเลย ครั้นมองดูเจ้าสุนัขก็กลับเห็นมันลุกขึ้นนั่งตัวตรง หูทั้งสองชัน สักครู่หนึ่งก็ได้ยินเสียงฝีเท้าเดินอยู่ข้างล่าง

ข้าพเจ้าได้ยินทีเดียวว่า เดินเข้าไปทางห้องรับประทานอาหาร แล้วก็เข้าไปในห้องใหญ่ ได้ยินเสียงหยุดที่ตรงบันได แล้วเดินขึ้นมาอย่างหนักจนได้ยินถนัด เราทั้งสองต่างพากันตรงเข้าฉวยท่อนเหล็กคนละอัน เจ้าสุนัขอยู่ตรงกลาง และทำขนลุกฟูดพิลึกคล้ายจะหาอากาศที่สด

ชั่น สักประเดี๋ยวก็ได้ยินทุบประตูอย่างแรง พร้อมกับเสียงคนพูดอย่างกระโชกว่า

"ทำอะไรกันในนี้วะ ?"

เจ้าสุนัขกวิ่งปราดไปที่ประตูแล้ว และตั้งหน้าตั้งตาเห่าอย่างยกใหญ่ ดูมันไม่กลัวอะไรเสียเลย เปอร์กินซ์จึงจับปลอกเอาไว้จนแน่น และเปิดประตูออกไปก็พอดีพบพลตระเวนยืนอยู่ที่นอกประตู

"เอ็งทำอะไรกันในบ้านนี้ ข้าอยากรู้นัก?" เขาถามซ้ำอีก

เราไม่รู้ว่าจะตอบว่าอะไร เขาจึงพูดต่อไปว่า

"เมื่อสัก ๕ นาทีมานี้ ประตูหลังบ้านของแกได้ยินดีและลงกลอนไว้เรียบร้อยดี แต่เมื่อข้ากลับมาลองผลักดูอีกก็ได้ยินเสียงคล้ายกับคนถอดกลอน แล้วประตูก็เปิดออก ข้าเห็นกับตาทีเดียว ข้าจึงเข้ามาดูในสนามหญ้าก็ได้พบประตูทางเดิรเปิดอยู่และเห็นแสงไฟสว่างไสวอยู่ทุก ๆ ห้อง ในนี้ก็มีแกอยู่สองคนกับหมาตัวหนึ่งเท่านั้น แกเล่นอะไรกัน ข้าอยากจะรู้นัก ?"

ข้าพเจ้าเห็นว่าการเล่าให้พลตระเวนรู้ถึงเรื่องนี้คงจะไร้ประโยชน์ จึงตัดความพูดแต่เพียงว่า เราทั้งสองคนไม่ได้เปิดประตูไว้เลย ได้ใส่กลอนเรียบร้อยแล้วก็กลับเข้ามาอยู่ในบ้าน เรื่องที่ท่านเห็นเปิดนี้ เราก็จะอธิบายไม่ถูกว่า เป็นเพราะเหตุใด

"ถ้าอย่างนั้นก็ดีแล้ว กันต้องขอตรวจดูบ้านนี้ให้ทั่ว" เขาได้พูดเป็นเชิงเอาจริง "ต้องมีใครคนหนึ่งซ่อนตัวอยู่ที่นี่ แกอาจจะไม่รู้ก็ได้ มาด้วยกันเถิดและเอาหมาตัวนั้นมาด้วย"

เราช่วยกันตรวจดูจนทั่วบ้าน แสงสว่างซึ่งเกิดจากโคมกะสือของพลตระเวนได้ฉายไปทุกซอกและทุกมุมของบ้านนี้ เจ้าสุนัขก็ตามเราเข้าไปเกือบทุกห้อง เว้นแต่ห้องมืดใต้บันไดที่มันเคยกลัวจนตัวสั่นเมื่อตอนหัวค่ำเท่านั้น มันไม่ยอมเข้าห้องนี้เลย เรายิ่งเรียกมัน มันก็ลงนอนเสียหน้าประตู และตัวสั่นเทาด้วยความกลัว

ตาพลตระเวนจึงหยิบเอาสมุดพกขึ้นมาจดเพื่อจะรายงานว่า เราเปิดประตูทิ้งไว้ เสร็จแล้วเขาก็กลับออกไป เราตามไปใส่กลอนแล้วก็พากันกลับเข้าไปในห้อง คืนนี้ไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย พอสว่างดีเปอร์กินซ์ก็พาเจ้าสุนัขกลับไป ข้าพเจ้าก็เข้านอน

จะเป็นด้วยอำนาจพลตระเวรที่เข้ามาในบ้านหรือด้วยสุนัขก็เหลือจะเดา ซึ่งทำเอาเหตุ

การเหล่านี้หายไปเป็นหลายสัปดาห์ ไม่มีอะไรกุกกักเลย เงียบเป็นปกติทีเดียว

กลางวัน ๆ หนึ่ง มิสเตอร์เฮนริแฮมมิลตันนักประพันธ์บทละครได้มาหาข้าพเจ้า

"ผมรู้สึกริษยาท่านมิใช่น้อยที่มีบ้านอยู่ในกลางใจเมืองเช่นนี้" เขาได้กล่าวขึ้นเมื่อได้นั่งลงเป็นปกติแล้ว "แต่ท่านจะบอกผมได้ไหมว่า มีอะไรแปลก ๆ เกิดขึ้นบ้าง ตั้งแต่ท่านได้มาอยู่ ?"

"เอ๊ะ! หมายความว่าอย่างไรครับ ?" ข้าพเจ้าย้อนถามเขา

"เพื่อนของผมคนหนึ่ง" เขากล่าวต่อไป "ได้เคยอยู่ที่นี่มาเมื่อหลายปีมาแล้ว เขาได้ยินเสียงเคาะทั่วไปในบ้านนี้ เขาจึงไปอยู่เสียที่อื่น ผมจะเขียนข้อความที่ได้บันทึกไว้สำหรับบ้านนี้ใส่ซอง และให้ท่านเก็บใส่กุญแจไว้ในลิ้นชัก จนกว่าท่านจะได้ทราบความจริง แล้วจึงค่อยเอาออกมาตรวจเทียบกันดูว่าจะเหมือนกันหรือไม่"

ข้าพเจ้ายอมและสัญญาจะทำตาม แต่ต่อนี้ไปอีกหลายสัปดาห์ ก็ไม่ได้ยินเสียงเคาะหรือมีเรื่องอื่น ๆ ที่มารบกวนอีกเลย ข้าพเจ้าก็ลืมเรื่องซองข้อความที่เก็บไว้นี้เสียทีเดียว จนคืนวันหนึ่งเมื่อนั่งเล่นอยู่จึงนึกขึ้นได้ ข้าพเจ้าจึงเชิญเพื่อนฝูงหลายคนมา รับประทาน อาหารค่ำ เมื่อเสร็จจากการรับประทานแล้ว จึงพากันมานั่งที่ข้างเตาไฟรับประทาน กาแฟ และสูบบุหรี่คุยกันอยู่ ไม่ช้าก็ได้ยินเสียงเคาะที่หม้อแก้วใส่ดอกไม้ ที่ข้าพเจ้าได้เคยใช้ตั้งไว้หน้าพระตรงที่บูชาทางท้ายห้อง พวกเพื่อนคนหนึ่งมีความเห็นว่า เราควรจะอ่านตัวอักษรเป็นตัว ๆ และให้บีศาจเคาะบอกชื่อ จะได้รู้ว่าใครจะเหมาะกว่า

ข้าพเจ้าเห็นดีด้วย จึงหยิบสมุดฉีกที่ใช้สำหรับเขียนจดหมายกับดินสอแท่งหนึ่ง แล้วหันหน้าไปตามที่ได้ยินเสียงเคาะและพูดดัง ๆ ว่า

"ข้าพเจ้าจะอ่านตัวอักษรเป็นตัว ๆ ถ้าตัวไหนถูกกับที่ต้องการแล้วโปรดเคาะด้วย เมื่อจบแล้วจะอ่านดัง ๆ ถ้าถูกต้องดีก็โปรดเคาะสามครั้ง ถ้าผิดเคาะแต่เพียงครั้งเดียว"

เมื่อเสร็จแล้วคงอ่านได้ความว่า

"ฉันชื่อ คาลคลินท์ ฉันได้อยู่ที่บ้านนี้มาประมาณ ๑๒๐ ปีแล้ว ถ้าท่านจะลงไปที่ห้องใต้ดินได้แล้ว ก็จะได้ฟังเรื่องอีก"

พวกเราจึงพากันยกเก้าอี้ลงไปที่ห้องเล็กใต้ดิน ซึ่งเป็นห้องที่เจ้าสุนัขกลัวไม่ยอมเข้านั้นเอง ห้องนี้ไม่มีไฟฟ้า เราจุดเทียนขึ้นแล้วก็นั่งล้อมรอบโต๊ะเล็กที่พวกเราได้นำลงไปด้วย

พวกเรานั่งกันยังไม่ทันเรียบร้อยดีก็ได้ยินเสียงเคาะอีก เสียงนี้ดังมากกว่าที่ได้ยินมาแล้ว คงได้ความดังนี้

"ฉันคือ คาลคลันท์ ฉันเป็นเจ้าของบ้านนี้ ฉันได้ฆ่าลิดเด็ลในห้องนี้และฝังเขาไว้ใต้นี้เอง"

ข้าพเจ้าถามว่า "ลิดเด็ล เป็นใคร ?"

"เขาคือ อาเธอร์ ลิดเด็ล"

"ท่านจะให้พวกฉันช่วยเหลืออะไรได้บ้างในเรื่องนี้ ?"

"ไม่ได้ ! ท่านช่วยอะไรไม่ได้"

"ท่านจะให้พวกเรา สวดมนต์ให้ไหม ?" มีคนหนึ่งถามขึ้น

"ไม่ต้อง"

"เราจะช่วยท่านได้อย่างไรบ้าง ?"

"ไม่ต้อง ! ฉันอยากจะอยู่แต่คนเดียวที่ในบ้านของฉันนี้เท่านั้น พวกท่านไปเสียให้พ้นได้ไหม ?"

พอพูดได้เท่านี้ก็ได้ยินเสียงดังบึ่งที่บานประตู เทียนดับหมด พวกเราจึงรีบคลำหาทางออกมา และขึ้นไปบนห้องข้างบนโดยเร็ว

ข้าพเจ้าจึงไขลานชัก และแกะซองที่ผนึกติดตราของ มิสเตอร์ เฮนรี แฮมมิลตัน ออกดู คงมีความเหมือนกับที่ได้รับในบัดนี้ไม่มีผิดเลย

รุ่งขึ้น ข้าพเจ้าได้ไปค้นดูเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบ้านนี้ ปรากฏว่าภายในปี ๑๗๔๐ กับ ๑๘๐๐ ในเขตต์บ้านนี้ตอนหนึ่งเคยเป็นทุ่งนาของชาว อ๊อสเตรเลีย หรือ เยอรมันชื่อ คาลคลันท์ มีผู้สงสัยว่า เป็นผู้เกี่ยวข้องด้วยในเรื่องที่ อาเธอร์ ลิดเด็ลได้หายไป ไม่ช้าสถานที่นี้ก็ได้เปลี่ยนแปลงเป็นถนนหนทางและบ้านเรือนขึ้น และตกเป็นของผู้อื่นมาหลายเจ้าของแล้ว เรื่องที่ค้นได้ คงมีแต่เท่านี้เอง เป็นอันรู้ได้ไม่ตลอดทีเดียว

เรื่องรบกวนต่าง ๆ ก็ได้สงบเรียบร้อยดีตลอดมา จนวันหนึ่งข้าพเจ้าคิดว่าจะใช้ห้องเล็กใต้บันไดนี้เป็นห้องเก็บของ สิ่งแรกต้องจัดการติดดวงไฟเสียก่อน เพราะในห้องนี้ไม่มีเลย พอตกกลางคืนก็มีเสียงเคาะที่ประตูห้องนอนเป็นหลายครั้ง คนใช้สองคนที่ข้าพเจ้าหามาใหม่ก็ได้ยินจึงมาบอกขอลาออก แต่บัดนี้เป็นต้นไป ข้าพเจ้าจึงโทรศัพท์เชิญพวกเพื่อนให้มาพร้อมกันในเวลา ๒๑.๐๐ น. เพื่อจะได้จัดการในเรื่องนี้ให้เสร็จสิ้นไป เพราะข้าพเจ้าคงอยู่ที่นี่อีกต่อไปไม่สะดวกเสียแล้ว

ข้าพเจ้าคิดได้ถึงมิสเตอร์ซิซิลยัสค์คนทรงตาเสียที่ข้าพเจ้าได้เคยเห็นมาครั้งหนึ่ง จึงนึกว่าจะเชิญมาเพื่อให้ยืนยันทรงและถามถึงเรื่อง

หอสมุดหนังสือพิมพ์ แห่งชาติ ไทยเขษมราษฎร์

ราวต่าง ๆ เพราะเรื่องที่ได้จากการเคาะนั้นไม่ละเอียดทีเดียว และบางทีจะทรายด้วยว่าการที่บีศาจมารบกวนอยู่เช่นนี้จะประสงค์สิ่งใด

เวลา ๒๑.๐๐ น. ตรง พวกเพื่อนของข้าพเจ้าต่างก็มาพร้อมกันตรงตามเวลา เมื่อได้นั่งปราศรัยกันสักครู่หนึ่ง ก็เห็นคนทรงตาบอดผู้นี้เดินเข้ามาตามทางในสวน ข้าพเจ้าได้ออกไปขูงเขาเข้ามาในห้องรับประทานอาหาร ซึ่งได้เตรียมตั้งเก้าอี้เป็นวง ล้อมโต๊ะอยู่เรียบร้อยแล้ว

พวกเราได้ให้คนทรงนั่งตรงกลาง แล้วดับไฟฟ้าที่สว่าง ๆ เสียหมด คงเหลือไว้แต่ดวงเดียวที่มีครอบแดงที่มุมห้องเท่านั้น ส่วนตัวข้าพเจ้าเองยังมิทันกลับมานั่งยังที่ก็ได้ยินเสียงเคาะบนเพดาน กรอบรูป และกระจกเงาที่แขวนอยู่บนกำแพง และเสียงฝีเท้าเดินออกมาจากห้องเล็กใต้บันไดแล้วหยุดที่ประตู มีเป็นหมอกฝ้าเกาะกันอยู่เป็นกลุ่มที่ในห้อง ค่อย ๆ หนาเข้าทุก ๆ ที เลื่อนตรงเข้ามาที่ข้าพเจ้านั่งอยู่ แล้วค่อย ๆ กลายเป็นรูปศีรษะและบ่า ในไม่ช้าก็เป็นรูปคน คือ คาลคลินท์

ข้าพเจ้ารู้ดีว่าเป็นคาลคลินท์โดยแท้ ไม่จำเป็นต้องบอกเลย ข้าพเจ้าออกรู้สึกสงสารเขาเป็นที่ยิ่ง ทุก ๆ คนที่นั่งอยู่ได้เห็นเช่นเดียวกับข้าพเจ้าเหมือนกัน รูปร่างเป็นชาวอ๊อสเต์เรเลีย หรือชาวเยอรมัน โดยสังเกตเค้าหน้ารูปร่าง ตลอดจนมีผมแดง และตัดหนวดสั้นมาก สังเกตดูตามสีหน้าว่าคงมีอายุอยู่ในราว ๔๕ หรือ ๕๐ ปี หน้าที่เห็นอยู่นี้ก็ค่อยชัดเข้า ๆ จนเห็นได้ถนัด ริมฝีปากเผยอขึ้น และหุบลงคล้ายกับจะพูด แต่ก็ไม่มีเสียงออก สักประเดี๋ยวก็ได้ยินเสียงพูด แต่ยังเบา ๆ อยู่ พวกเราต่างตั้งใจคอยฟัง ประเดี๋ยวก็ดังขึ้นจนได้ยินกันโดยทั่วถึง

"ทำไม คน เหล่านี้ จึง มา อยู่ ใน บ้าน ของฉัน ?"

"พวกนี้เป็นเพื่อนของฉันทั้งนั้น" ข้าพเจ้าชิงตอบ "ท่านจะเล่าเรื่องราวของท่านให้พวกเราฟังบ้างได้ไหม ?"

"ฉัน คือ คาลคลินท์" รูปที่เห็นนั้น พูด "ฉันอยู่ที่นี่มา เท่าที่ จำได้ ถึง ๑๒๐ ปี มา แล้ว แต่เวลาช้าเร็ว ไม่ใช่เป็นของสำคัญสำหรับ ฉัน มนุษย์ธรรมดามีการเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่ฉันไม่เปลี่ยนเลย คงเท่าเดิมนั่นเอง พวกท่านมาที่นี่ทำไมกัน ?"

"เพราะฉันชอบบ้านของท่าน บางทีฉันมาอยู่ที่นี่อาจมีทางช่วยเหลือท่านได้บ้าง" ข้าพเจ้ารีบตอบโดยเร็ว

"ไม่มีใครที่สามารถจะช่วยฉันได้" เสียงนั้นปรากฏดังขึ้นและเศร้าอย่างสุดซึ้ง "ความต้องการของฉันก็มีอยู่แต่เพียงอยากอยู่เงียบ ๆ แต่ผู้เดียวเท่านั้น"

"แต่ท่านก็ไม่ได้อยู่เงียบ ๆ เพราะถ้าได้ทำอย่างพูดแล้ว ก็คงจะไม่มารบกวนเช่นนี้"

"ฉันไปพ้นจากที่นี่ไม่ได้ ฉันอยู่ที่นี่ตลอดมานับตั้งแต่คืนที่ฉันได้ขาดใจตาย เป็นต้นมา"

"ท่านได้บอกว่าท่านได้ฆ่าลิดเด็ลตาย ทำไมจึงทำสิ่งที่นับว่าชั่วร้ายถึงเช่นนั้น ?"

"ลิดเด็ลมาพัวพันอยู่กับผู้หญิงที่อยู่กับฉัน ฉันรักชาล็อตยิ่งเสียกว่าชายใด ๆ ที่เคยรักผู้หญิงเสียอีก เขามารบกวนเสมอ และเอาอำนาจเงินมาตั้งหน้า คืนวันหนึ่งลิดเด็ลได้ไปธุระในทางไกล ฉันจึงฆ่าเขาเสีย ฉันได้ตั้งใจอยู่เสมอว่า ถ้าเขากับฉันได้เกิดมาอีก ฉันก็ต้องฆ่าเขาเสียอีกเท่านั้น ฉันขุดหลุมที่ภายใต้พื้นห้องเล็กที่อยู่ใต้บันไดนี้ แล้วเอาปูนเทใส่ และฝังเขาไว้ในนั้น"

"ต่อมาชาล็อตได้เป็นประการใดบ้าง ?" ข้าพเจ้าซักต่อไป

"อีกไม่กี่เจ้าหล่อนก็ตายลง ฉันได้ฝังไว้ที่ช้าช้า ไม่สู้ห่างจากที่นี่มากนัก"

"แล้วตัวท่านเองเล่า ?"

"เมื่อเจ้าหล่อนตายแล้วฉันก็กลับไปเมืองเยอรมนี ในระหว่างนี้ไม่มีความสบายใจเลย ดูเบื่อหน่ายต่อชีวิตอันไร้ประโยชน์เป็นที่สุด ลงท้ายก็ได้ทำอัตวินิบาตกรรมตามไป"

"แล้วต่อไปเล่า ?"

"ต่อนี้ไป การเปลี่ยนได้เป็นไปประการใด ตัวฉันเองก็เหลือที่จะเล่าได้ รู้สึกแต่เพียงว่าวันหนึ่งฉันได้ตื่นนอนขึ้นที่ในห้องใต้บันได และได้อยู่ต่อมาจนบัดนี้"

"ท่านไม่อยากไปอยู่เสียที่อื่นหรือ ?"

"ทำไมจะต้องไปอยู่ที่อื่น ? ที่นี่แห่งเดียวที่ฉันนับว่าเป็นบ้านของฉัน ฉันได้อยู่ด้วยความสุขพร้อมกับหญิงที่ฉันรักดังดวงใจ ฉันจะต้องไปเสียด้วยเหตุใด ฉันไม่มีที่จะไปแล้ว"

"แต่ชาล็อตเล่า ?" ข้าพเจ้าถามเขาอีกด้วยความสงสัย

"ชาล็อตอยู่ที่นี่เอง เราได้อยู่ด้วยความสุขพร้อมกัน จนลิดเด็ลได้มาอยู่ที่นี่ด้วย ฉันก็ฆ่าเขาเสียอีก"

"ฉันมิทางจะช่วยท่านได้จริง ๆ แต่ฉันก็ไม่กล้าพูด"

"มีทางเดียวเท่านั้นที่ท่านจะทำได้" ยีศาขได้กล่าวขึ้น "จงอย่าเกี่ยวข้องกับห้องเล็กนี้เป็นอันขาด ทิ้งไว้เฉย ๆ อย่างนั้นเอง เอา

โต๊ะตัวหนึ่งกับเก้าอี้สองตัวไปตั้งทิ้งเอาไว้ และห้ามอย่าให้ใครเข้าไปในห้องนั้นเลย ถ้าทำได้เช่นนี้แล้ว ท่านก็จะอยู่ต่อไปได้ ฉันจะไม่รบกวนเลย”

ข้าพเจ้าได้ทำตามเขาพูดนี้ทันที แล้วล้นกุญแจเก็บลูกกุญแจไว้ในตู้กันภัยของข้าพเจ้า ต่อนี้ไปก็ไม่มีอะไรมารบกวนอีกเลย

◎ ◎ ◎

ต่อมาอีกหลายปีถึงเวลาที่ข้าพเจ้าจะต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น โดยกิจการบางอย่างบังคับให้จำเป็นต้องไป เย็นวันหนึ่งก่อนวันที่ข้าพเจ้าจะจากไปไม่กี่วันนัก ข้าพเจ้ามาคิดได้ว่าควรเชิญวิญญาณบีศาจผู้เย็นเข้าบ้านนี้และเย็นสหายคิดของข้าพเจ้ามาเพื่อลำลากันเสียสักเล็กน้อย

ในเวลาไม่ช้ารูปบีศาจของคาลคลินท์ก็มาปรากฏอีก

“คาล!” ข้าพเจ้าเริ่มกล่าวขึ้น “ฉันจะต้องย้ายไปอยู่ที่บ้านอื่น ฉันจะต้องขอลาท่านไป และขอขอบใจที่ได้อยู่กับท่านมาด้วยความปกติสุข กับในวาระที่สุดนี้ ฉันขอถามอีกครั้งหนึ่งว่า ในเวลาก่อนที่ผู้อื่นจะเข้ามาอยู่ในบ้านนี้ ฉันจะช่วยทำอะไรให้เย็นประโยชน์ได้บ้าง?”

ข้าพเจ้ารู้สึกพิศวงที่ได้ยินเสียง ตอบอย่างชัดเจนและแจ่มใสเย็นที่สุด

“ฉันอยากจะไปกับท่านด้วย ท่านเย็นคนคิดมาก ท่านผู้เดียวเท่านั้นที่แสดงความติดต่อกับฉัน ขอให้ท่านช่วยไปแกะแผ่นไม้ที่ติดไว้กับกำแพงในห้องเล็กของฉัน ท่านก็จะได้พบรูปของชาล็อต เมื่อเจ้าหล่อนตายแล้ว ฉันก็ได้เก็บซ่อนเอาไว้ และยังคงอยู่จนบัดนี้ เอารูปแผ่นนั้นไปด้วย แล้วจัดแขวนไว้ในบ้านของท่านจะเย็นที่ใดก็ได้ เมื่อถึงเวลาที่ท่านสิ้นอายุและต้องไปอยู่ยังโลกอื่น ก็จะมีสหายอย่างน้อยสองคนมาคอยต้อนรับท่าน

ข้าพเจ้าได้พบรูปของแหม่มชาล็อตจริง ๆ ซ่อนอยู่ในแผ่นไม้ริมกำแพงสูงกว่าโต๊ะนิดเดียวเท่านั้น

หนีเสือ?

ส. มีมุทา แต่ง

ท่านขุนสำรวจ อนันตเขตต์รู้สึกฉิวตนเองมาก ที่การภาวนายังเข้าของท่านไม่ศักดิ์สิทธิ์เสียเลย โดยที่ว่าท่านเป็นนักเลงเล่นการพะนันม้าคนหนึ่ง ได้พยายามภาวนาขออย่าให้ออกคำสั่งห้ามเรื่องเล่นการพะนันแข่งม้า แต่ในที่สุดคำสั่งก็คงออกมา ถึงกะนั้นท่านขุนก็หาย่อท้อไม่ ได้พยายามซ่อนเร้นตนไปมั่วสุมอยู่ในสนามม้าได้อีก เป็นหลายนัด โดยเคราะห์ดีที่ไม่มีใครรู้ หรือโดยที่หลงหูหลงตาคนตรวจขับกุมก็เป็นได้

เย็นวันหนึ่ง ท่านขุนสำรวจ ฯ ออกจากสนามม้าราชตฤณมัย ภายหลังที่ได้ลอยเข้าไปหย่อนใจตามเคย วันนั้นท่านขุน ฯ โชคดีได้กำไรหลายสิบบาท เดินยิ้มกริ่มมาถึงสี่แยกนางเลิ้ง ถนนกรุงเกษม_นครสวรรค์ ก็เหลือบไปพบ ท่านขุนวิเศษภัณฑ์ ข้าราชการกรมเดียวกัน ยืนข่ออยู่หน้าร้านกาแฟ มุมถนน

"ฮัลโหล, ท่านขุนวิเศษ ฯ" ขุนสำรวจ ฯ เบิดหมวกแล้วร้องทัก

"ฮัลโหล ท่านขุน" ขุนวิเศษ ฯ ตอบพร้อมกับเบิดหมวก "ไง, ไปไหนมา?"

ขุนสำรวจ ฯ ยิ้มแทนคำตอบ แล้วเดินเข้าไปหาเพื่อนข้าราชการของตน

"จะไปไหนเสียอีก ก็อ้ายตามเคยของผมน่ะซี"

"สนามม้าริ?" ขุนวิเศษ ฯ ถาม

"ขยุ, ขยุ, อย่าเอ็ดไปซีท่านขุน" ขุนสำรวจ ฯ ห้าม "เดี๋ยวกองตรวจเขาจะได้ยินเข้า เราไม่รู้ว่ามันจะเป็นใครที่ไหนกัน?"

ขุนวิเศษ ฯ หัวเราะแล้วถามอีกว่า "งั้นก็คุยกันเบา ๆ ไง รวยมาเท่าไหร่?"

"แปดสิบกว่า ๆ เท่านั้นแหละ!"

"มิน่าเล่า ดหน้าตายิ้มแฉ่งมาทีเดียว"

ขุนสำรวจ ฯ เหลียวดูล่อกแล่กสักครู่หนึ่งแล้วพูดว่า "ไหน ๆ ผมมาเจอะท่านขุนก็ดีแล้ว ไปหาอะไรกินกันสักหน่อยเถอะน่า"

ขุนวิเศษ ฯ เกรงใจครัน ๆ "ช่างเถิดครับ เชิญท่านขุนตามสบายเถิด ผมอิ่ม

มาแล้ว ต้องขอตัวที”

ขุนสำรวจ ฯ “อ๋าย ไม่ได้น่า ท่านขุน ต้องไปกับผม ผมรับรองเต็มที่ ไม่งั้นจะเสียใจมากทีเดียว”

ขุนวิเศษ ฯ เสียอ้อนวอนไม่ได้ ก็จำต้องคล้อยตาม ในที่สุดทั้งสองขุน ก็ว่าแท็กซี่คันหนึ่งไปส่งที่เยาวราช

เข้าไปในร้าน ขาย อาหารจีน แห่งหนึ่ง ในแถบนั้น ขุนสำรวจ ฯ ก็สั่งสุรา และกับเข้า มาตั้งเรียงรายบนโต๊ะ พอทั้งสองลงมือดื่ม และกินอาหารซึ่งวางอยู่นั้น สักครู่ ขุนสำรวจ ฯ เอ่ยขึ้นว่า

“ท่านขุนทรายไหมนะครับ ทำไมเขาจึงกีดกันห้ามไม่ให้พวกข้าราชการไปเล่นม้า ?”

“ผมเข้าใจว่า ทางราชการ คงเห็นว่าการเล่นม้า เป็นทาง นำ ความเสื่อม มา สู่ได้ หลายประการ จึงได้ห้ามเสีย” ขุนวิเศษ ฯ ตอบกว้าง ๆ

“จริงอยู่, ท่านขุน แต่ก็ใครเล่น ก็เสียเงินใคร ไม่น่าจะมาห้ามกันเลยนี่นา” ขุนสำรวจ ฯ แย้ง

“เงินใคร ใครเสีย ถูกแล้ว แต่มันอาจจะลามปามมาถึงเงินหลวงเข้าข้างก็ได้ กำลังเสียหน้ามืดมัวเมาอยู่ไม่ทันยั้งคิด นึกเสียว่าตนคงหามาใช้ ให้ทันในภายหลัง แล้วท่านขุนนึกดูเอาเองก็แล้วกันว่าต่อ ๆ ไปจะเป็นอย่างไร นี่เป็นข้อสำคัญข้อหนึ่งละ ที่ผู้ใหญ่ท่านไม่ไว้ใจ”

ท่านขุนสำรวจ ฯ นิ่งยกแก้วน้ำสีเหลืองซึ่งมีฟองปุด ๆ ขึ้นดื่มกร๊วบ แล้วเอาตะเกียบคีบแฮ่กินทอดจิ้มน้ำจิ้มตามเข้าไป

“บางกระทรวง ถึงกับต้องให้มี เจ้าหน้าที่ตรวจกันในสนามม้าทีเดียว” ขุนสำรวจ ฯ เงยหน้าขึ้นพูดต่อไป

“แน่นอนละ ท่านขุน, มิฉะนั้น คำสั่งก็ไม่ศักดิ์สิทธิ์ สั่งห้ามไว้เฉย ๆ ไม่ทำให้จริงจัง คำสั่งก็เหมือนเศษกระดาษเท่านั้นเอง” ขุนวิเศษตอบอย่างหนักแน่น

ขุนสำรวจ ฯ “กระทรวงเราก็คงมีคนตรวจลับ ๆ เช่นนี้เหมือนกัน”

ขุนวิเศษ ฯ “แน่นอน”

ขุนสำรวจ ฯ “ผมอยากรู้นัก ใครกันหนอ ?”

ขุนวิเศษ ฯ “ยากอยู่ ในขณะที่ท่านขุนกำลังเดิรอยู่ในสนามม้า ตาคนนั้นอาจไปยืนอยู่เคียง ๆ ท่านขุน โดย ท่านขุนไม่รู้สึก ก็ได้ ท่านขุนอยากรู้จักทำไม ?”

ขุนสำรวจ ฯ “ออ ! สำหรับผมจะได้คอย

หลบหลีกไม่ให้ตาคนนั้นเห็น หรือเหมาะก็ชวนแกมาดื่มเสีย ๒_๓ ครั้ง ทีนี้ก็จะไม่เป็นไร”

ขุนวิเศษ ฯ “จะไม่ได้ละซี_ท่านขุน อาจจะไปโดนคนดีเข้าก็ได้”

ขุนสำรวจ ฯ “ท่านขุนหมายความว่าเป็นคนตรงไปตรงมา ไม่เข้าใครออกใคร อย่างงั้นรึ ? งั้นก็ข้าเต็มที”

ขุนวิเศษ ฯ หัวเราะ “เท่านี้ท่านขุนก็หาว่าเขาข้า ก็เขาเป็นคนไว้เนื้อเชื่อใจของผู้ใหญ่ เจ้ากระทรวงให้มาทำการเช่นนี้แล้ว เขาจะไปทำเหลวไหลเช่นนั้นได้ที่ไหน ?”

ขุนสำรวจ ฯ “อืม ! คนของกระทรวงเราก็ถ้าจะเป็นคนเชียงอย่างนี้เหมือนกัน”

ขุนวิเศษ ฯ “ผมคิดว่าจริงอย่างท่านขุนพูด คงไม่ใช่คนโลเล เมื่อเห็นใครผิดคงต้องรายงานกันทันที”

ขุนสำรวจ ฯ “เอ ! ใครกันนะ ? ท่านขุนรู้จักไหม ? หลวงอยุทธ ฯ ใช่ไหม ?”

ขุนวิเศษ ฯ “ท่านขุนอยากรู้จักรึ ? ผมจะบอกให้ก็ได้ ในฐานกันเอง”

“หลวงอยุทธ ฯ หรือ ?” ขุนสำรวจ ฯ กะเซ้า

“ไม่ใช่”

“ใครนะท่านขุน บอกผมหน่อยเถอะน่า”

“อยากรู้จริง ๆ หรือ ? ท่านขุน”

“จริง ๆ”

“ผมเอง” ขุนวิเศษ ฯ ตอบ ยิ้มอย่างใจเย็น

ขุนสำรวจ ฯ สะดุ้งเฮือก หน้าซีดขาวดันเก้าอี้ถอยหลังกรูด คล้ายกับเห็นขุนวิเศษ ฯ เป็นยักษ์ผีร้ายที่น่ากลัว

“จริงหรือล้อผมเล่น ท่านขุน ?” ถามเกือบเป็นเสียงตะโกน

“ผมจะไปล้อท่านขุนทำไม” ขุนวิเศษ ฯ ยังยิ้มอยู่

ขุนสำรวจ ฯ นั่งคอตก (เห็นจะเป็นเพราะเมาด้วย) ไม่ได้ปริปาก พูดอะไรอีก แม้แต่คำเดียว พานจะเป็นลมเอาเสียด้วยซ้ำ

นับแต่วันนั้น ไม่มีใครเห็นขุนสำรวจ ฯ ย่างเหยียบเข้าไปในสนามแข่งม้าอีกเลย ท่านขุนวิเศษ ฯ ก็ไม่ได้กล่าวโทษอะไรมากมาย นอกจากได้ว่ากล่าวตักเตือนให้ขุนสำรวจ ฯ ประพฤติตนเสียให้ดี ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับคำสั่งของเจ้าขุนมูลนาย ให้สมกับที่ได้เป็นข้าราชการอันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงชุบเลี้ยงให้ได้รับความร่มเย็นสุขสบาย

เราฝันเห็นเหตุการณ์ในอนาคต ได้หรือไม่ ?

by George Godwin.

อัตถากร แปล

มีบางคนบอกเราว่าไม่เคยฝันเลย ซึ่งไม่เป็นความจริง เพราะทุก ๆ คน ย่อมฝัน จะมีก็แต่บางคนเท่านั้นที่พอลืมตาขึ้นก็ลืมเหตุการณ์ซึ่งตนเห็นในฝันเสียหมด.

ทั้งนี้ย่อมเป็นที่น่าเสียดายมาก เพราะว่าเมื่อในฝันนั้น เป็นสิ่งที่ใหม่ และที่น่าพิศวง ความจริง, ผู้ที่เคยทดลอง และมีความรู้สูงในวิทยาศาสตร์ กล่าวว่า การที่เราจะฝัน เห็นเหตุการณ์ในอนาคตนั้น ย่อมเป็นไปได้ ทั้งนี้ย่อมไม่หมายความว่า การที่จะฝันเช่นนี้ย่อมมีได้เป็นพิเศษ แต่บางคนเท่านั้น แต่หมายว่าทุก ๆ คน อาจฝันถึงเหตุการณ์ในอนาคตได้ทั้งนั้นเคยชิน.

จงทำสมุดบันทึกความฝันไว้ทุก ๆ วัน

เราฝันเห็นเหตุการณ์ในอนาคต แต่เราลืมความฝันนั้นเสีย การที่เราลืมก็เพราะว่า ในการที่เราตื่นนั้น เราต้องข้ามสะพานแห่งหนึ่งระหว่างชีวิตตื่นกับชีวิตฝัน ประตูให้ญ่ปิดกั้นชีวิตทั้งสองนั้นไว้เสีย เราจึงลืมความฝัน.

ในบางคราวหรือบางแห่งท่านจะรู้สึกคล้ายกับว่า ท่านเคยเห็น หรือเคยกระทำสิ่งนั้น ๆ แล้ว ท่านจะนึกถามตัวเองว่า "ดูเหมือน เราเคยทำเช่นนี้ครั้งหนึ่ง ?" หรือ "แม้เราไม่เคยมาที่นี่เลย, แต่ดูเหมือนเราเคยเห็นที่นี่แล้ว ?"

เราจะอธิบายว่ากะไรกัน ?

วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ว่า : การที่เราจะฝันเห็นเหตุการณ์ในอนาคตนั้น ย่อมเป็นไปได้ ผู้ที่เชื่อเรื่องนี้และได้อธิบายให้ประจักษ์แล้วก็คือ Mr. J. W. Dunne ซึ่งเป็นช่างออกแบบเครื่องบิน และเป็นนักคำนวณที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง

ฉะนั้น เมื่อท่านผู้ใดต้องการพิสูจน์ความประหลาดในสิ่งเหล่านี้ ท่านจึงควรทดลองด้วยตัวเอง เพราะเป็นวิธีง่าย ๆ เท่านั้น สิ่งที่ท่านจะทำก็เพียงแต่จดบันทึกความฝันของท่าน ลงในสมุดบันทึกทุก ๆ วัน.

ทดลองดูสักสามเดือน

การที่เราจะจำอะไรไว้นั้น ออกจะเป็นการยากสักหน่อย, แต่ถ้าได้จดไว้ในสมุดก็เป็นสิ่งที่นับว่ามีหลักฐานเพียงพอ ฉะนั้น ถ้าท่านประสงค์จะทราบว่าท่านฝันเห็นเหตุการณ์อนาคตหรือไม่ก็ควรมีสมุดโน้ตและดินสอวางไว้ข้าง ๆ ที่นอนของท่านด้วย.

ในการที่จะทำอย่างที่ว่านี้ให้เป็นผลสำเร็จ ท่านจะต้องทำตามคำแนะนำอย่างถ้วนถี่ สิ่งแรกที่สำคัญที่สุดที่จะต้องคิดก่อนที่จะเข้านอนก็คือ เมื่อใดที่ท่านตื่นขึ้นจากความฝันท่านจะพยายามนึกทวนความฝันเหล่านั้นอีกที่หนึ่ง

ถ้าท่านทำเช่นนี้โดยทันทีทันใด ท่านจะเห็นว่า เรื่องราวในฝัน ซึ่งเป็นเหมือนสิ่งบดบังแสงอุทัยในยามเช้า คล้ายกับเมฆบังแสงอาทิตย์นั้น ก็จะกลับมาหาท่านอย่างแจ่มแจ้ง จงบันทึกเรื่องนั้นไว้ โดยสังเขป แต่ให้ชัดเจน.

ความฝันเป็น "วิทยุธรรมชาติ"

แน่นอน, เมื่อเราได้ผลในการทดลองแล้ว ก็ดูออกจะเป็นการง่ายที่เราจะหัวเราะในเรื่องเช่นนี้ แต่ย่อมไม่เป็นการง่ายที่จะอธิบายถึงเหตุผลแก่ผู้ที่เคยฝันเห็นเหตุการณ์ในอนาคตได้

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงอุทาหรณ์บางอย่าง เพื่อประกอบเหตุผลดังกล่าวแล้ว.

คืนวันหนึ่ง หัวหน้าโรงงานแห่งหนึ่งฝันว่า มู่เล่หลุดออกจากก้านเพลาไปโดนหญิงทำงานอยู่ในที่นั้น พอรุ่งเช้าหัวหน้าโรงงานผู้นั้นนึกสังหรณ์ในใจ จึงได้กำชับให้ผู้ทำงานทั้งปวงทราบทั่วกัน พอเวลาราว ๑๑ นาฬิกาวันนั้น มู่เล่ก็หลุดออกมาจริง ๆ และเกือบโดนหญิงทำงานคนหนึ่ง.

ชายคนหนึ่งอยู่ใกล้กับโกเวนตรี (Coventry) ฝันว่าเห็นชายคนหนึ่งซึ่งหายไปจากหมู่บ้านของเขานั้น ไปตกอยู่ในบ่อแห่งหนึ่งที่คอมีโลหิตไหล ชายผู้ฝันได้ไปบอกให้สถานีตำรวจในตำบลนั้นทราบเพื่อจะได้สืบสวนกันต่อไป ในที่สุดก็ได้

ผลสมจริงดั่งฝัน เพราะได้ไปพบชายคนหนึ่งตกอยู่ในบ่อจริง ๆ ตำรวจได้หย่อนเชือกซึ่งมีเข็ดลงไป เข็ดนั้นได้เกี่ยวคอชายคนนั้นดึงขึ้นมา, จึงทำให้คอชายนั้นเลือดออก.

ตัวอย่างนี้ นับว่าเป็นตัวอย่างที่น่าทึ่ง เพราะถึงแม้ว่า ชายคนนั้นจะอยู่ในบ่อขณะที่ฝัน แต่ที่คอเกิดเลือดออกนั้นไม่เกิดขณะที่ถึงวันรุ่งขึ้น.

พ่อค้าท่องเที่ยวชาวยอรฺคเชียรฺ คนหนึ่งได้พูดกับคนหลายคนในร้านกาแฟในโฮเต็ล นิวคัสเซิล_ออน_ไทน์ (New Castle-on-Tyne) ว่าเขาฝันแปลก ๆ เรื่องหนึ่งว่า ในการซ้อม (รอบสุดท้าย) นั้นทำแต้มได้ ๓๖๕ ต่อ ๔ ประตู

ในหนังสือพิมพ์เย็นวันรุ่งขึ้น ลงข่าวเรื่องเล่นคริกเกตและประกาศว่าแต้มเป็น ๓๖๕ ต่อ ๔ ประตูจริง ๆ.

ความฝันอันวิจิตรพิศวงยิ่ง ซึ่งบอกเหตุการณ์ใน อนาคต อีกอันหนึ่ง ของชาวฝรั่งเศสชื่อ ม.โสเรล (M. Saurel) ก็คือ ในปี ๑๙๑๑ เขาฝันว่า ได้เห็นทหารอยู่ใกล้กับตึกสูงแห่งหนึ่ง ซึ่งในหมู่นั้นมีตัวเขาแต่งตัวเป็นนายร้อยโทอยู่ด้วยคนหนึ่ง เขาจำหน้าทหารเหล่านั้นและภูมิประเทศที่นั้นได้ โดยชัดเจน.

ในปี ๑๙๑๗ ขณะที่รับราชการทหารเป็นนายร้อยโทในคราวมหาสงคราม เขารู้สึกตนว่าได้ไปอยู่ในที่ ๆ ซึ่งฝันเห็น และอยู่ในระหว่างเพื่อนทหารที่เคยฝันเห็นหน้านั้นทีเดียว.

จะยกตัวอย่าง มาพิสูจน์ความจริงในเรื่องนี้เท่าใด ๆ ก็ได้ เพราะมีพะยานหลักฐานอยู่มากมาย.

แต่ปัญหา ซึ่งผู้อ่านอาจจะถามตัวเองก็คือ "ถ้าเรื่องเหล่านี้เป็นจริง จะหมายความว่ากะไร? การล่วงหน้าทุก ๆ อย่างมิถูกกำหนดไว้แล้วหรือ? ถ้ากะนั้น ความฝันเหล่านี้มาจากไหนเล่า?"

ทั้งนี้ย่อมเป็นปัญหา อันยากที่จะหยิบยกขึ้นพิจารณา เราคิดอยู่เสมอว่า เวลาเป็นดุจลำธารอันมีน้ำไหลในอดีต, ปัจจุบัน และจะต้องไหลในอนาคตด้วย.

แต่ทั้งนี้ย่อมมิใช่กฎวิทยาศาสตร์สมัยใหม่แห่งเวลา ตามที่นักวิทยาศาสตร์

เช่น Professor Einstein กับ Mr. Dunne และคนอื่น ๆ ว่านั้น เวลาเป็น dimension* อันที่ ๔

สำหรับผู้เป็นนักคำนวณ ในการที่จะคำนวณสิ่งเหล่านี้ ย่อมเป็นการง่าย. แต่สำหรับคนธรรมดาก็มีอีกทางหนึ่ง ซึ่งใคร ๆ ก็อาจพยายามคิดถึงเวลาได้.

คือ ดังนี้: ของนี้กว่า เวลาเป็นแผ่นดินซึ่งท่านท่องเที่ยว หมู่บ้านที่ท่านอยู่เมื่อวานนี้เป็น "กาลอดีต" เมืองซึ่งท่านอยู่เวลานี้เป็น "กาลปัจจุบัน" และเมืองที่ท่านจะไปพรุ่งนี้เป็น "กาลอนาคต" ท่านได้ละอดีตไว้ข้างหลัง จริง; แต่อดีตก็ยังอยู่ที่เก่านั่นเอง ท่านมีเมืองอันที่ไปในอนาคต แต่เมืองนั้นก็ยังอยู่ที่นั่น—รอท่านอยู่

พูดอีก อย่างหนึ่ง ผู้ซึ่งคิดมากออกไป ย่อมจะบอกเราว่า ไม่มีอดีต, ปัจจุบันและอนาคต แต่เป็นกาลเดียวกันทั้งหมด.

แต่เขาคิดไปในทางวิทยาศาสตร์มากเกินไป—มาก—มากกว่าท่านและข้าพเจ้าจะคิดตามไปได้

และเรามิจำต้องพยายามเลย สิ่งที่เราจำทำ ก็คือ ทำสมุดบันทึกความฝันของเราตามที่บอกไว้ข้างบน และแล้วก็คอยดูว่า จะได้ผลอย่างไร.

(* Dimension ตามที่ทรายกันมี ๓ คือ กว้าง, ยาว, ลึก. แต่ผู้รู้ได้นับเวลาเป็น dimension อีกอันหนึ่ง, เพราะเราได้กำหนดเวลาออกเป็นส่วน ๆ คือ วินาที, นาที, ชั่วโมง ฯลฯ ขึ้น.

ฉะนั้น เวลาจึงนับว่าเป็น dimension อันที่ ๔ อีกอันหนึ่ง)

ความลับ !

ด. โชตินันทน์

"คุณพี่อยากรู้ความลับอะไรอย่างหนึ่งไหมเล่าคะ ?"

"ความลับอะไรกันน้องมาลี ถ้าพี่รู้เสียแล้วมันก็อไม่ใช่ความลับน่ะซี และอีกอย่างหนึ่ง พี่เองก็ไม่ใคร่จะโปรดมีความลับหรืออะไรเทือกนั้นนักด้วย"

แม่มาลีหล่อนนั่งบนเท้าแขนเก้าอี้นวมตัวที่สุริย์นั่งอยู่ แขนอันขาวเย็นนวลใยพาดอยู่บนพะนักแก้มของหล่อนพิงพักอยู่กับผมของเขา ส่วนสุริย์กำลังนั่งอ่านหนังสือข่าวประจำวันอยู่ในยามว่าง

"แหม ! เรื่องดีนะคะ คุณพี่ !" หล่อนฉอเลาะอย่างตัดพ้อที่เขาไม่เอาใจใส่ต่อเรื่องของหล่อน

"ซึ่งใคร ๆ เขาก็รู้กันเกือบทั่วเมืองหมดแล้วนั่นรึ ?"

"เปล่า—เปล่าค่ะ จริง ๆ นะคะ ไม่มีใครรู้หรอก ไม่ใช่เรื่องความลับอย่างสามัญน่ะคะ จะได้มีคนรู้กันตลอดบ้าน เรารู้กันแต่ฉะเพาะดิฉันกับคุณพี่เท่านั้นแหละ นะคะ ?"

หล่อนซบหน้าลงบนย่าของสามีที่รักของหล่อน ฉะนั้นสุริย์จึงไม่เห็นแววตาและสีหน้าอันตื่นเต้นของหล่อนได้

"ม่ายละ น้องมาลี" เขาตอบ "ในกาลครั้งหนึ่งซึ่งเย็นเวลานาน และนานมาแล้ว" เขาเริ่มคล้าย ๆ กับจะตั้งต้นเล่านิทาน "ยังมีหญิงสาวสวย คนหนึ่ง—สวยมาก ทีเดียว—ได้ขอความลับอย่างหนึ่งแก่พี่ และความลับอันนั้นก็ยังคงหลอนหลอกพี่อยู่เสมอ จนบัดนี้ไม่มีเวลาจะลืมเสียได้เลย พี่อาจจะเย็นคนที่มั่งมีศรีสุขขึ้นอีกมาก หรือเย็นเศรษฐี และอาจจะเย็นผู้ที่มีอิสระมากกว่าที่มีอยู่ในบัดนี้ ถ้าหากไม่เย็นเพราะความลับอันนั้น นี่แหละน้องมาลี พี่คิดว่าไม่ควรจะให้ผู้หญิงเย็นผู้เก็บความลับไว้เลย และควรจะมีกฎหมายห้ามเสียด้วยซ้ำไป"

"แหม ! คุณพี่นี่แหละ ปากจัดใหญ่เสียแล้ว เรื่องอะไรกันคะ ?" มาลีรู้สึกทึ่ง

"นั่น—" สุริย์ตอบเสียงแน่น ๆ "นั่นเย็นความลับ !"

มาลีถอนใจใหญ่ด้วยความไม่สมหวัง

"เอายังงั้นไหมล่ะคะ ? ดิฉันจะเล่าความลับของดิฉันให้คุณพี่ฟัง แล้วคุณพี่เล่าของคุณพี่ให้ดิฉันฟังบ้าง เป็นการแลกเปลี่ยนกันนะคะ ?" หล่อนท้า

"ไม่เอาแล้ว" เขาลากเสียงยาว "พี่ไม่คิดว่าพี่จะสามารถกำเอาความลับไว้อีกอย่างหนึ่งได้เสียแล้ว น้องมาลี และอีกประการหนึ่ง น้องจะรู้ได้อย่างไร ว่าพี่ควรจะไว้วางใจได้สำหรับความลับอันใหม่นี้ ? ความลับอาจจะเข้าไปอัดกันอยู่ในอกพี่จนแน่น-แน่นเข้าจนทนไม่ไหว เลยระเบิดออกใครต่อใครเสียหมดก็เป็นได้; หรือไม่อย่างนั้น พี่ก็อาจจะละเมอหรืออาจจะ—"

"แต่ คุณพี่—คุณพี่ไม่เคยละเมอพูดกำลังหลับ ๆ เลยนี่คะ"

"จริงอยู่ น้องมาลี แต่น้ำหนักของความลับอีกอันหนึ่งนั้น พี่เห็นจะเหลืออด มันอาจจะทำให้พลิกตัวตื่น—ตื่นของมันเมาที่มีพิษสงแรงมาก ๆ ก็ได้—"

"ถึงหาก คุณพี่จะละเมอกำลังหลับ ๆ ก็คงไม่มีใครได้ยินนอกจากดิฉัน หรืออย่างน้อยก็—แต่ดิฉันเชื่อว่าคงจะไม่มีใครอีก งั้นไม่ใช่หรือคะ ?"

สุริย์ขยับแน่นขนแก้มนูนเย็นสัน พลางเหลียวมามองหน้าภรรยาสาวขนเกือบคอแทบเคล็ดเพราะความเร็ว

"น้องมาลี นี่อะไรกันอีกล่ะ ? ชักจะหาเรื่องแขวะกันขึ้นทุกทีซี มันไม่เป็นการเหมาะหรือสมควรสำหรับสาว ๆ สวย ๆ อย่างน้องเลย จำไว้นะ, ทีหลังอย่าพูดอย่างนั้นอีก พี่ไม่ชอบเลย—"

"ค่ะ! แต่คุณพี่บอกความลับเรื่องนั้นให้ดิฉันฟังก่อนซีคะ"

"นี่น้องหมายความว่าจะคอยรบเร้าพี่ไปอย่างนี้ จนกว่าพี่จะยอมเท่านั้นหรือ น้องมาลี ?"

"ค่ะ! ซีคะคุณพี่ บอกดิฉันเดี๋ยวนี้เถอะค่ะ ประเดี๋ยวจะได้ไปกินเข้า ดิฉันเห็นจะกินเข้าไม่ลงคอเด็ดทีเดียว ถ้าไม่รู้เรื่องนี้เสียก่อน นะคะ คุณพี่ใจดี—ดี"

"แหม! เป็นเอามาก น้องมาลี" เขายอมอนุโลมตาม "เอาเถอะพี่จะเล่าให้ฟัง ดูเหมือนเป็นเดือนพฤษภาคม หลายต่อหลายปีมาแล้วละ คอยฟังให้ดีนะ คืนวันนั้นเป็นคืนวันเพ็ญ พระจันทร์กำลังเต็มดวงส่องรัศมีสะกาวอะไรจำพวกนั้นแหละ จันทร์เพ็ญมีอำนาจแปลกอยู่อย่างหนึ่งที่จะทำให้คนเผยความลับได้ง่าย ๆ น้องรู้ไหม ? และหญิงสาว

คนนั้น_ ก็เหมือนกับ คนอื่น ๆ ซึ่ง ตกอยู่ภาย ใต้อำนาจของแสงจันทร์นั่นเอง_หล่อนได้ สารภาพ_เอ้อ_ขอกกับพี่ว่า_ว้า_ว่า ดูเหมือน หล่อนพูดว่าหล่อนรัก_แล้วก็_”

มาลี หล่อนแนบกาย ชิดกับข่า ของเขา มากขึ้นอีก

“เดือนพฤษภาคมใช่เมื่อไรเล่าคะ_คุณพี่ เดือนมิถุนายนต่างหาก” หล่อนพูดเบา ๆ “และมันก็ไม่เป็นความลับอะไรอีกแล้ว ที่จริง ก็ไม่เห็น จะใช่ ความลับอะไรเลย งั้นไม่ใช่รึคะ ?”

“เอ๊ะ ! พี่จะไปรู้รึ” เขาพูดยิ้ม ๆ “ก็ไม่เลวนักไม่ใช่รึ หรือจะว่าไง ?”

“ไม่ว่าไงละค่ะ ที่นี่ถึงคราวดิฉันจะยอก ความลับให้คุณพี่ฟังบ้างละ” หล่อนพูดพลาง ถอนหายใจใหญ่ด้วยความโล่งอก

“เอาเป็นตกลง น้องมาลี” เขายอมแพ้ โดยชื่นตา “พี่จะ พยายาม ทนเอาหน่อย ไม่ร้ายแรงอะไรนักไม่ใช่หรือ น้องมาลี ไม่ถึงกับคอขาดบาดตายนะ ?”

แขนของ มาลี ค่อย ๆ โอบไหล่ ของ เขา แน่นขึ้นอีกนิด แก้มอันเป็นพวงปลั่งของหล่อน มีสีแดง ระเรื่อในขณะ ที่ หล่อน ค่อย ๆ กะซิบ เบา ๆ ที่หูของเขา ครั้นแล้วหล่อนก็พยายาม ซ่อนหน้าของหล่อนลงกับไหล่ของเขา และแนบนิ่งกะนั้น

สีหน้าของ สุริย์ ค่อย ๆ แดงจัดขึ้นทุกที ๆ ความแปลกใจ ความไม่ใคร่จะเชื่อใจ และหยิ่งของตนเอง ความตื่นเต้น ความยินดี และปลาบปลื้ม และความอะไรต่ออะไรซึ่งเป็นสมบัติของมนุษย์ปกติ ก็พากันบังเกิดขึ้นแก่ความรู้สึกของเขา และต่างก็รบพุ่งกันอย่างขนานใหญ่ เพื่อความเป็นเอกในความรู้สึกของสุริย์ ครั้นแล้วแขนของเขาก็ค่อย ๆ โอบรัดร่างอันแน่งน้อยสมทรงของหล่อนไว้แนบสนิท

“อะไรกันน้อง มาลี นี่จริงละรึ หรือพี่ฝันไป ?”

หล่อนไม่ตอบเป็นแต่พะยักหน้ารับรองอย่างแช่มช้า โลหิตฉีดขึ้นหน้าด้วยความกะดากอาย พลางกอดเขาแน่นขึ้นอีก

“จริง ๆ รึ ? โธ่ ก็น้อง_น้องเองก็ยังเป็นเด็กอยู่แท้ ๆ นี่นะ_โอ๊ย !”

พร้อมกันนั้นก็ปรากฏว่า แม่มาลี หล่อนได้ทิ้งหนังเข้าให้ที่ขาของเขา แต่แทนที่เขาจะผละหนี เขากลับรัดร่าง ของหล่อนแน่นกะชับขึ้นอีก และอีก_จน_

อีก ๒ เดือนต่อมา ความลับก็เลยไม่ใช่ความลับเสียแล้ว_เลย

การอพยพของจีน

ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

(แปลจาก ไชนา คริติค)

บรรณาธิการจีน เป็นผู้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

จีนใต้อพยพกันไปอยู่ในแมนจูเรียเป็นการประจำปีเสียแล้ว เวลาที่เขียนนี้ก็กำลังเป็นฤดูอพยพ นอกจากจีนใต้ชาวญี่ปุ่นกับรุสเซียนก็อพยพเข้าไปอยู่ในแมนจูเรียมากเหมือนกัน แต่การอพยพของเขาต่างกับของจีนเพราะโดยมาก ของเขาได้รับทุนอุดหนุนจากรัฐบาล แต่การอพยพของจีนใต้เป็นการที่สมัครไปโดยพลการตนเอง การรถไฟและการเหมืองแร่เป็นกิจธุระที่ชาวต่างประเทศยกขึ้นอ้างว่าเขาต้องเข้าไปตั้งรักษาผลประโยชน์ของเขา. พึงสังเกตว่าญี่ปุ่นได้สร้างรถไฟไว้ในแมนจูเรียมาก ไม่ใช่แต่โดยมิได้รับอนุญาตของรัฐบาลจีน กลับได้สร้างขึ้นทั้งที่รัฐบาลจีนคัดค้านเสียอีก. มายัดนี้เขาร้องว่าเขาต้องรักษาผลประโยชน์การรถไฟของเขา เขาร้องขอและเข้าตั้งรักษาเอาจริง ๆ ยิ่งกว่าที่จีนรักษารถไฟของจีนเองเสียอีก แต่ของเหล่านี้ไม่ใช่ใหม่ เพื่อนบ้านของเราชั่วแต่ถอดประวัติกาล แห่งการแผ่อาณาเขตต์ของชาวยุโรปออกมาหน้าหนึ่ง แล้วและเอาใช้แก่จีนเท่านั้น. แผนการแผ่ดินแดนของเขามีอย่าว่า จงไปลงทุนทำอะไรขึ้น แล้วจะได้ร้องขอความย้องกันผลประโยชน์นั้น ๆ. ไปให้จงได้ ที่ไหนเขาไม่ต้องการรับรองยิ่งดีเมื่อเกิดความจำเป็น จะได้ประกาศสงครามที่เดียว. อาวุธดีกว่า, การตระเตรียมดีกว่า อย่างไรเสียก็ต้องชะนะมากกว่าแพ้ เมื่อชะนะแล้วก็เรียกร้องปรับปรุงเอาตามชอบใจทุกอย่างไป. แผนการแผ่ดินแดนของชาวยุโรปนี้ เขาสรุปกล่าวสั้น ๆ เพียงประโยคเดียวว่า “การค้าเดินตามธงชาติ”

ข้อแก้ตัวในเรื่องแผ่อาณาเขตต์นี้ที่ใช้กันมากก็คือ คนแน่นเมือง ต้องขยายคนไปที่อื่น แต่จริงหรือ? ความแน่นของสำมะโนครัวมัก

หอสมุดแห่งชาติ หนังสือพิมพ์ไทยเขมร

จะเดิรตามส่วนฐานะการอยู่กินที่ต่ำต้อย แต่ใคร ๆ ก็ทราบว่าชาวต่างประเทศเหล่านี้ ผู้ร้องว่าบ้านเมืองเขาแน่น จนต้อง แผ่อาณาเขตต์ออกมา ล้วนเป็นมนุษย์ที่มีการอยู่กินสูงกว่าชาวพื้นเมืองที่เขามาแย่งที่และแย่งการหากินทั้งนั้น

กล่าวถึงวิธีการแผ่อาณาเขตต์ของยุโรปพอแล้ว บัดนี้จะกล่าวถึงการอพยพของจีนภายในเมืองจีนเองบ้าง. โดยปกติรัฐบาลจีนแต่ก่อนมิได้สนใจ เรื่อง การอพยพจีนไป อยู่ ที่ อื่น หรือการค้ากับนานาประเทศ กลับได้มีการห้ามปรามย่อย ๆ เสียอีก แม้กระนั้นแล้วก็ยังมีจีนอพยพไปอยู่ในประเทศอื่น ๆ ทั่วไป ดัง เห็นได้ทุกวันนี้มากมาย ผู้ได้เคยไปเที่ยวแหลมมะลายู หรือสยาม หรือชะวา จะรู้สึกว่าดินแดนเหล่านี้ คูเป็นเมืองขึ้นของจีนมากกว่าอย่างอื่น แต่ประเทศเหล่านี้ กลับไม่ได้เกี่ยวข้องทางการเมืองกับจีนเลย คนจีนในที่นั้น ๆ ไปด้วยอยากเที่ยว และไปด้วย เสี่ยงบุญเสี่ยงกรรม เขาไปอยู่ที่ไหน ก็มักอยู่ใต้บังคับของรัฐบาลที่นั่นเต็มที่ทุกอย่าง ที่ถูกกดขี่ก็มีบ่อย ๆ ถ้าได้มีชื่อเสียงและอำนาจก็เพราะมีทรัพย์ ซึ่งเขาได้สะสมไว้ด้วยความเพียรและความกะเหม็ดกะแหม่ เพราะเหตุความกะเหม็ดกะแหม่ของเขานั้นเอง การอยู่กินของเขาจึงต่ำต้อย ในบ้านเมืองใดที่ร้องกันว่า คนแน่นอยู่ไม่ได้ ต้องระบายคนไปเสียที่อื่นบ้าง พวกจีนเหล่านี้ก็อยู่ได้. โดยที่เขาอยู่ได้ไม่ว่าที่ไหน ๆ ดังนี้ จึงเกิดมีการอิจฉาทำให้เขาได้รับความกดขี่. เรื่องอเมริกาทำแก่จีนในแคลิฟอร์เนียเป็นเรื่องทรายกันดี ไม่จำเป็นจะต้องเล่าในที่นี้

แต่เดี๋ยวนี้การทำแก่จีนเปลี่ยนโฉมหน้าเป็นอย่างอื่น เราทราบว่าจีนถูกเนรเทศจากสยามเพราะเหตุเขาใจบุญ ได้พยายามจะสร้างโรงเรียนจีน ชั้นมัธยม ขึ้นใน กรุงเทพ ฯ เพื่อประโยชน์แห่งการ ศึกษา ของเหล่า คนจีน ด้วยกันอีก เรื่อง หนึ่ง คนจีน ถูก เนรเทศ จาก สิงคโปร์ เพราะเหตุมีหนังสือข่าวของคณะก๊กมินต๋อง อยู่กับตัว ในสมัยเมื่อคณะก๊กมินต๋อง ยังหาได้เป็นใหญ่ทั่วประเทศจีนไม่ การเนรเทศนี้มิได้มีการพิจารณากันในโรงศาล เป็นการทำด้วยคำสั่งของผู้ว่าราชการเมืองเท่านั้น มาบัดนี้มีข่าวว่าจีนที่สิงคโปร์และกรุงเทพ ฯ ไม่ได้รับอนุญาตให้เลือกผู้แทนมาเข้าประชุมในสันนิบาตของ ประชา ชาวจีน ที่ กำหนด จะ มี ใน เมือง จีน เร็ว ๆ นี้

แต่เรื่องราวเหล่านี้ไม่เป็นของน่าประหลาด

เมื่อคิดถึงว่า แม้ในเมืองจีนเองชาวยุโรปก็ยังได้เปรียบจีนในทางอำนาจ และในทางอารักขาอยู่แล้ว ถ้าชนจีนจะต้องน้อยหน้าเช่นนี้ในเมืองของตัวเองแล้ว ไฉนเล่าจะหวังให้ได้ดีไปกว่านี้ณที่ต่างประเทศ ?

เมื่อรัฐบาลจีนยกพร่องในการปกครองจีนอย่างนี้แล้ว ทำให้คนจีนรักชาติบ้านเมืองของจีนน้อยไปหรือ ? เปล่าเลย กลับทำให้เขารักชาติบ้านเมืองของเขายิ่งขึ้นเสียอีก เพราะเหตุว่าไม่มีใครเห็นชัดเจนยิ่งกว่าเขาว่าจีนจำต้องมีรัฐบาลที่มั่นคงแข็งแรงจริง ๆ แต่จะให้เขาบันดาลได้อย่างไร ? เขาได้แต่ทนไป และหวังว่าประเทศของตนจะถึงซึ่งศานติ และความเย็นยิ่งแผ่น พาณิชย์การและอุตสาหกรรมจะได้ก้าวหน้า จีนหนุ่ม ๆ ผู้สามารถจะได้กลับมาช่วยบ้านเมือง ของตน ด้วยกำลังทรัพย์และกำลังแรงของเขา ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงประเทศให้สมสมัย ส่วนพวกจีนชราและปลดชรา ก็จะได้กลับมาอยู่ เย็นสุขใน สุดท้าย แห่งชีวิต ณบ้านเมืองซึ่งเขารักเย็นอันมาก อาศัยเหตุเหล่านี้จึงเย็นที่หวังอย่างจริงใจว่า รัฐบาลปัจจุบันของจีน จะดำเนิร รัฐ ประ ศาสโนบายให้สมชื่อ และสมกับถ้อยคำที่กล่าวไว้ เพื่อให้ประชา ชาวจีน ณต่าง ประ เทศได้ รับ ความคุ้มครองดีกว่าที่เคยได้มาแล้ว อย่าให้ต้องถูกหลอกลวงเหมือนแต่ก่อนอีก

เทว.

◎ เห็นแก่ตัว ว่าชั่ว แต่ตัวรอด ลัยโลนปลอด ภัยพิษ พันอิจฉา
เหิมช่วยโลก โชคหนุน คุณลือชา ฉวยพลาดท่า ขันชี ไหนดีเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

ทรงประชวร

ในที่นี้ไม่ใช่เป็นคำกิริยา หรือราชาศัพท์ ฐานไม่มี หาความดีความเจริญไม่พบ โดยที่หมายความว่าเจ้านายเจ็บป่วย นั้นมิได้

ทรงประชวร — เป็นนาม แต่เป็นนามของสิ่งใด ข้าพเจ้าขอยั้งไว้แถลงตอนท้าย เพราะถ้ากล่าวเสียบัดนี้ ก็จะหมดเรื่อง หรือไม่มีใครอ่านเรื่องเสียหมด หรือข้าพเจ้าอาจถูก — เสียก่อนเขียนเรื่องหมดกะมัง ?

ข้าพเจ้าขอออกตัว หรือพิสูจน์ความจริงให้เป็นที่เข้าใจถูกกันเสียก่อนโดยนิทัศนัย ว่า "ธรรมดาภรรยาหึงสามี ก็เพราะรัก สามีหวงภรรยา ก็เพราะรัก เหมือนกัน ความหึงหวงย่อมเป็นประโยชน์มีคุณค่าอยู่มากมาย อย่างน้อยก็เป็นเครื่องสำแดงน้ำใจอันมีเยื่อใยต่อกันอยู่ ลองคิดดูเถิดว่า ถ้าความหึงหวงระหว่างสามีภริยาไม่มีแล้ว และต่างคนต่างก็ปล่อยกันไปตามอำเภอใจ ดังช้างที่ปล่อยขอและปราศจากปลอก ก็จะเป็นอย่างใด ? การณ์น่าจะสนุกไม่น้อย แต่จะสนุกจนเลยและและสกปรกที่สุด อารยธรรมก็จะไม่มีติดเลยทีเดียว แล้วคู่ครอง ครอบครัว บ้านเมือง ตลอดจนชาติประเทศก็จะพลอยเอาสำไม่ได้ หาหลักเมื่อการเป็นสามีภริยาเหลวไหลไปแล้ว การณ์อื่น ๆ ก็ต้องเหลวแหลกตามไปด้วย ดังนี้จะว่าศีลธรรมอันดีของสามีภริยาเป็นมูลแห่งความเป็นหลักฐานทั้งหลายดูก็จะไม่ผิดไกลนักกะมัง ?

แต่พึงเข้าใจว่า ความหึงหวงที่ข้าพเจ้ากล่าวนี้ หมายความฉะเพาะการหึง หรือหวงอันเกิดจากอาตมาจัยโดยเยื่อใยแห่งความรัก หาใช่การหึงหวงอย่างสร้อยฟ้าศรีมาลาหึงกัน จนเป็นเหตุให้นางเมียนางไหม ต้องวางมวยกันจนหน้าตาเขียก และเดือดร้อนชาวบ้านเป็นการเมืองขึ้นเช่นนั้นไม่ อีกประการ ๑ การหึงหวงจนถึงทุบหม้อข้าว หม้อแกง หรือเลยยอมอดไม่กินข้าว หรือถึงผูกคอล้มกัมคอตายนั้น ก็ไม่ใช่ความหมายของข้าพเจ้าเหมือนกัน

เพียงนี้ คงเป็นข้อพิสูจน์ได้ประการ ๑ ละว่าความหึงหวงเป็นเหตุแห่งความรัก และถ้าท่านเห็นพ้องด้วย ข้าพเจ้าขอวานให้ระลึกไว้เป็นข้อ ๑

อีกประการ ๑ การทัวงติงระหว่างสามี ภริยา เช่นว่า ทำอย่างนั้นไม่ดี ควรทำอย่างนี้ ประพฤติเช่นนั้นไม่ชอบ ปฏิบัติอย่างนี้ จึงจะเหมาะจะงาม หรือตลอดจนระหว่างหมู่ชนอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน ที่คอยติคอยทัวงซึ่งกันและกัน โดยมากก็ด้วยเจตนาดีที่จะให้ดำเนินไปในทางที่สมควร ทางถูก ทางดี ทั้งสิ้น การทักท้วงย่อมไม่ใช่โดยเจตนาร้ายที่จะชักให้ไปในทางเสียทางผิดเลย ดังสามีทักภริยาว่าแต่งตัวเช่นนี้ไม่เหมาะ ควรแต่งอย่างนั้น ๆ จะงามกว่า ฯ นี่ก็เห็นได้ว่าด้วยเจตนาดี ด้วยความรักใคร่เอาใจใส่อยู่ อยากจะให้งดงามเป็นที่ชื่นตาชื่นใจตน และเป็นที่นิยมแก่คนอื่นทั่ว ๆ ไป การตำหนิทักท้วงจึงไม่ใช่การลงโทษหรือเย้ยหยัน ที่แท้เป็นการแนะนำตักเตือนอันเป็นคุณ และถ้าหากการทักท้วงตักเตือนไม่มีเสียเลย แม้ในระหว่างครอบครัว หมู่ชน และชาติแล้ว จะนึกดูน่าจะได้ประสพเหตุการณ์อันสนุกไม่น้อย แต่การสนุกนี้มีผลดังว่าแล้ว คือเป็นการสนุกอย่างสกปรก เป็นทางนำไปพ้นอารยธรรม เบื้องปลายก็จะมีแต่ความเหลวแหลกหายนะ ทั้งส่วนบุคคลและส่วนประเทศชาติ

ดังนี้ ผู้มีสติ หรือผู้ไม่เห็นแก่ตัว ย่อมจะฟังคำทักท้วงเอามาเป็นเครื่องพิจารณาสาธยายแล้วกรองเอาส่วนที่เป็นสรรพคุณมาเป็นกะสายผะสมยารักษาโรค คือการปฏิบัติกิจการในหน้าที่และวิธีดำเนินชีวิตสังขารของตนให้เป็นไปแต่ในทางที่ชอบ ๆ ด้วยถือหลักที่ว่า “ตนย่อมไม่เห็นตนเองได้ดีเท่าผู้อื่นเห็น, ตนยังมิใช่จอมศาสดาที่ตรัสรู้รอบตัว ความคิดเห็นของผู้อื่นจึงยังอาจมีดีมีถูกกว่าของตนได้, อีกนัยหนึ่ง ความเห็นของชุมนุมชนย่อมใกล้ทางถูกกว่าความเห็นของเอกชน ด้วยเหตุประการฉะนี้เราจึงได้เห็นว่า การทักท้วงตักเตือนคงมีอยู่เสมอ ตั้งแต่ในระหว่างครอบครัว หมู่ชน ตลอดประเทศชาติ ยิ่งปัจจุบันนี้ การสื่อสารข่าวคราวยิ่งแพร่หลาย เนื่องด้วยความเจริญแห่งคมนาคม และการพิมพ์ การทักท้วงตักเตือนจึงแพร่หลายไปตามด้วย และความจริงอารยชนหรือประเทศที่ศิวิไลส์มักเอาใจใส่ต่อการทักท้วงตักเตือนมากยิ่งขึ้น เกือบๆ จะกล่าวได้ว่า “ความเจริญของเขาเป็นผลมาจากการรับฟัง และพิจารณาเหตุผลแห่งการทักท้วง นั่นเองกะมัง ?”

เสียงจ้องจกทักจิกจิกถี่แรง ทำให้ต้องเงยหน้าขึ้นดู เห็นจิงจกคู่หนึ่งกำลังไล่กัดกันอยู่ที่ฝาตรงหน้า คิดว่ามันตั้งใจทักข้าพเจ้า แต่

เปล่าหรอก เย็นความคึกคะนองของมันต่างหาก แม้กะนั้นก็ยังรู้สึกใจไม่ดี จึงต้องยุติเรื่องพิสูจน์ตัวเองเสียที แต่อย่างไรๆ เท่าที่กล่าวแล้ว ก็คงเย็นความจริงที่ท่านทั้งหลายพอจะเห็นพ้องด้วยได้ และข้าพเจ้าก็มิได้หวังอะไรมากไปกว่าที่ว่าถ้าข้าพเจ้ากล่าวเรื่องอันใด แม้จะฟังดูเย็นคำตำหนิหรือทักท้วงก็ดี ก็เย็นโดยข้าพเจ้ามีเจตนาด้วยเยื่อใยใจรักแท้ๆ มิใช่เย็นการแกล้งกล่าวอย่างสาดเสียเทเสียเช่นนั้นเลย

เมื่อท่านเชื่อเท่านี้ก็เย็นข้อแก้ตัวของข้าพเจ้าอย่างดีแล้ว จึงสมควรที่จะดำเนินเรื่องต่อไป

ข้าพเจ้าเคยกล่าวถึงเรื่องริปับลิกจีน อันมีพฤติการณ์เย็นไปกลับไปกลับมา คล้ายกับผมของสตรีที่กำลังเย็นไปอย่างกลับไปกลับมาเหมือนกันในยุคนั้น ข้าพเจ้าคอยสังเกตด้วยความหวั่นๆ โดยเกรงว่าความกลับไปกลับมาจะยุติเสียง่ายๆ อันจะเย็นการเสียหน้า, ที่คาดผิด แต่ก็เดชะบุญความกลับไปกลับมาคงเย็นอยู่นับด้วยปีๆ จนถึงบัดนี้จึงเย็นลางๆ ว่าจะสะดุดหยุดลง แต่จะถึงเอยจริงหรือไม่นี่แหละเย็นความยากที่จะกล่าว ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงหวนพูดถึงเรื่องนอก ซึ่งบางทีจะทำให้เรื่องกลับไปกลับมาลงเอยได้จริงๆ หรือตรงกันข้าม ก็จะได้เตลิดเปิดเปิงใหญ่ไปเสียรู้แล้วไปทีเดียว

ริปับลิกจีน เมื่อนายพลผู้เฒ่า คือ เยนสีซาน และนายพล ครีสเตียน คือ เฟงยุเสียงเลิกประพฤติกลับไปกลับมา ยอมละความเอาใจใส่ต่อชาติ และเนรเทศตนเองไปยังญี่ปุ่นแล้ว ตัวริปับลิกของจีน คือ จางไคเช็ก หรือเจียไก-เซียะ หรืออีกชื่อ ๑ ที่ข้าพเจ้าได้ยินเขาเรียกกันใหม่ คือ เจียะไข่เซียะ (เชิญกินไข่จ๊ะ?) ก็ดูจะทรงตัวหมดเหตุจากความกลับไปกลับมาลง ทำให้ทหารจีน ประชาชนจีน ตลอดแผ่นดินจีน ถึงบทได้อยู่นิ่งๆบ้าง แต่ก็นั่นแหละบทนิ่งๆนี้จะมีอายุสั้นยาวเพียงใด ก็ไม่มีใครจะพยากรณ์ถูกได้ เพราะเมืองจีนเป็นประเทศใหญ่มีคนมาก คนดีมีความรู้ก็มาก คนรักชาติก็มาก คนที่ยังไม่รู้จักชาติบ้านเมืองรู้จักแต่ตัวของตัวก็มากเหมือนกัน ฉะนั้นจึงไม่แน่ว่า ความกลับไปกลับมาจะเกิดขึ้นอีกเมื่อใด อาจจะเกิดขึ้นขณะใดๆก็ได้ อย่างที่เคยเกิดแล้ว บัดนี้แม้การประหัตประหารต้มยำเลือดเนื้อกันเองจะซาลง แต่ริปับลิกเมืองจีนก็กำลังมีเรื่องจะต้องต้มยำกับต่างประเทศในข้อสิทธิพิเศษและอำนาจอิสสระดั่งที่ปรากฏข่าว

อยู่ จีนก็จะเอาดั่งใจ แต่ต่างประเทศก็ไม่ ว่า อะไร ?
ยอมให้จีนได้ดั่งใจ และจะเอาดั่งใจตนเอง "แกอธิษฐานให้สตรีไทยนุ่งกางเกงจีนจำ
เหมือนกัน เรื่องนี้สำคัญไม่น้อย เพราะ ไม่ได้หรือ เดี๋ยวนี้ สมปรารถนาของแกแล้ว
กรณีย์ต่างที่จะเอาดั่งใจกันนี้ อาจเป็นชะนวนให้ กันเห็นที่หัวหินเยอะเทียว" หมอดีชี้แจง
เกิดเหตุกลับไปกลับมาขึ้นแก่รัฐบาลทั้ง "งั้นรึ สาธุ" ข้าพเจ้ามิได้นึกฝันเลย
ภายในของตนเอง และภายนอกด้วยก็ได้ "เอ๊ะ ทำไมแกตีหน้าอย่างนั้น" หมอดี
ความจริงเรื่องทั้งหมดก็มิใช่ กงการ อะไร ของ กล่าว คงจะเป็นด้วยเห็นสีหน้าข้าพเจ้าซีด
คนอื่น แต่ที่ข้าพเจ้ากล่าวขึ้นมา ก็มิใช่ว่า และเหย ๆ
อย่างไม่มีอะไรจะกล่าว ก็พูดพอให้ยาว ๆ เท่า "ฮึ _ ฮึ เปล่า" ข้าพเจ้าตอบลอย ๆ
นั้น หามิได้ ข้าพเจ้าคงมีความสังเวชสงสาร "แหมแกเอ๋ย จริงอย่างแกว่า ผู้หญิง
เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ว่าเป็นชาติใด ๆ คง นุ่งกางเกงแพร ใส่เสื้อเชิ้ตแพรบาง ๆ เวลา
หยากให้เป็นสุขด้วยกัน ไม่อยากให้รบรา เดินตามหาดทราย ถูกพระพายโชย โอ๋ยโย่ย
ฆ่าฟันกันตายเปล่า ดั่งที่เป็นมาแล้ว ๆ นั้นเลย มันเย็นจนกันขนลุกซ่า _"

เจ้าจิ้งจกสองตัวทักจิ๊ก ๆ ขึ้นอีก แต่ "บ้าน่ะ" ข้าพเจ้าขัด
คราวนี้ไปทักอยู่บนเพดาน ไกลออกไปหน่อย "อ้าว แกไม่ชอบดอกรึ" เขาถาม
กะนั้นก็เป็นการดี ทำให้กลับนึกขึ้นได้ว่า นี่ อย่างสงสัย
ข้าพเจ้าตั้งใจจะกล่าวเรื่องอะไร เรื่องทรงประ- "ฮึ _ ฮึ ชอบ ทำไมจะไม่ชอบเล่า"
ชวร ถ้าจิ้งจกไม่ทักก็เห็นจะเลยไม่ได้กล่าว พลัน — แม่บ้านของข้าพเจ้าก็เข้ามาในห้อง
กันแน่ ๆ รับแขก คงจะเป็นด้วยได้ยินเสียง พึ่ง ของ

วันนั้น หมอดี มาหาข้าพเจ้าที่บ้าน เป็น หมอดี เขาก็ทักถามกันฐานมิตรเสมอญาติ
การมาเยี่ยมนาน ๆ ครั้ง พอถึงแกก็เอ็ดตะโร แต่หมอดีก็หาได้คุยถึงเรื่อง กางเกงแพร อย่าง
ยอกว่าไปหัวหินมาสนุกมาก ที่สุดก็หันเข้า ที่คุยกับข้าพเจ้าไม่ สักครู่แม่บ้านของ ข้าพเจ้า
กระซิบว่า "อ้ายเรื่อง ที่แก คาดไว้ เกิดเป็น ก็ขอตัวลุกออกไป ว่าจะจัดของว่างมาเลี้ยง
ความจริงขึ้นแล้ว" ข้าพเจ้ายังงง จึงย้อนถาม กัน

หมอดิ มองตามหลังแม่บ้านไปจนเขาออกพ้นประตู และก็ยังไม่หันหน้ากลับ ดูประหนึ่งแกเห็นสิ่งที่ไม่เคยเห็น และต้องใจอย่างมาก ทำให้ข้าพเจ้าสงสัย จนต้อง มองดูแก อีกต่อ ๑ หมอดิหันหน้ามาสบกันพลาง ก็ยิ้มละไม

"นี่แก ก็โปรทรงนี้เหมือนกันรึ ?" เขาถาม

"อะไร ?" ข้าพเจ้าย้อน

"ก็ผมเมียแกน่ะสิ"

"ออ กันโปรทุกชะนิด สุดแต่เจ้าของผมจะตัด จะไว้อย่างไร"

"ยะ ทันสมัยขึ้นมากทีเดียว"

"ออ เย็นสมัยด้วยรึ ?"

"เฮียบเทียว"

"กันก็ไม่รู้ ยังขยับหล่อนว่าไว้ผมทรงนางพิมพ์แล้วจะให้กันเย็นขุนแผน หรือขุนช้างแน่"

"นางพิมพ์ยังไง ?"

"อ้าว ผมประต้นคอ ดัดปลายงอนเย็นตะขอ เขาว่านางพิมพ์หรือคนโบราณไว้ผมเช่นนี้มิใช่ฤา ?"

"ที่ไหนได้ นี่เขาเรียกว่า ทรงประชวรต่างหาก"

"ฮี ทรงประชวร"

"เออ ทรงประชวร"

"ทำไม ทรงประชวร ใครเย็นผู้ตั้ง"

"กันตั้งเอง"

"อย่างไร ขอออิบาย"

หมอดิก็วิสัชชนาว่า "แกคงจะได้สังเกตแล้ว หรือถ้ายังก็จงนึกสังเกตเอาบัดนี้ แล้วจะเห็นจริงดังกันว่า คือ เมื่อผู้หญิงไทยไว้ผมมวย ผมโบ๋งนั้น เมื่อพิจารณาดูจะเห็นว่าทำให้เค้าหน้าเย็นผู้ใหญ่ และเรียบ ๆ แม้บัดนี้แกจงสังเกตท่านที่ยังไว้ผมมวย ก็จะต้องรู้สึกเช่นกันว่าจริง ๆ (ถ้าท่านที่ไว้ยังไม่เชื่อก็ลองส่องกระจกดู) ต่อมาเมื่อเปลี่ยนเย็น บ๊อย ชิงเกิล ก็จะเห็นว่า เค้าหน้าลดจากความเย็นผู้ใหญ่ลงหน่อย ดูจะเย็นเด็กขึ้นนิด ๆ คือปราศจากความปุกปุยรุงรังนั่นเอง จึงทำให้เกลี้ยงเกลากะปรี้กะเปร่าขึ้น หรือจะว่าเพราะผมมวยมีน้ำหนักมาก และถ่วง จึงทำให้ต้องเคร่ง เลยเย็นเหตุให้สีหน้าเย็นผู้ใหญ่ไป เมื่อเย็น บ๊อย, ชิงเกิล เขาลงมากไม่ต้องเคร่ง จึงทำให้สีหน้าชุ่มชื่นขึ้นก็ได้กระมัง ? ถึงตอนนี้ตันครอย ก็ยิ่งสังเกตได้ถนัดว่า ทวีความกะปรี้กะเปร่ากะชุ่มกะชวยขึ้นอีกมาก จึงดูจะทำให้เย็นเด็ก หรืออ่อนยิ่งขึ้นกว่าทรงอื่น ๆ นี่มิใช่ว่ากันพูดเล่นพล่อย ๆ ขอให้พิจารณาให้จริงจังเถิด จะเห็นว่ามันเย็นธรรมชาติโดยตรงทีเดียว

ไม่ใช่การแกล้งประดิษฐ์อย่างใดเลย แม้ใครจะเอาหลักวิทยาศาสตร์เข้าเทียบก็จะเห็นว่าไม่ผิดหลักเลย

ที่นี้กล่าวถึง ทรงประชวร นี่ก็ง่ายนิดเดียว ที่จะพิสูจน์กันจะบอกแต่ย่อ ๆ เพราะแกมีโอกาสจะพิจารณาได้เองถมไป คือ ผู้ที่ไว้ผมทรงสมัยใหม่นี้ ทุกคนหน้าซีดเซียวลง คล้าย ๆ กับคนมีโรคหรือไข้เจ็บ แต่ลองถามดูทุกคนก็ว่ามิได้ป่วยไข้อย่างใด ทั้งนี้กันคิดว่าคงเป็นด้วยผมที่ยาวคลุมศีรษะแต่เบื้องหน้าไปห้อยลงท้ายทอยนั้น และปล่อยชายไว้เล็กน้อย ผูกมัดดัดปลายให้งอนขึ้น ๆ นั้นเอง เป็นมูลหรือตัวเหตุทำให้หน้าซีดด้วย ความทึบความหนาและหวีเรียบ จึงประมวลความดำให้ข่มสีหน้า ไม่เหมือนทรงชะนิดที่ปล่อยให้กระจายหรือตัดสั้น อันความดำไม่จับกลุ่มกัน จึงไม่ทำให้หน้าซีดเซียว_”

“อ้อ นี่หรือเป็นเหตุที่แกตั้งชื่อว่าทรงประชวร”

“ชื่อ”

“แล้วคนทั้งหลายเขาเรียกอย่างแกไหมล่ะ ?”

“กันไม่เคยได้ยินว่าเขาเรียกอย่างไรน่ะซิ กันจึงต้องตั้งชื่อขึ้นเอง และก็สมเหตุสมผลจริงไหมเล่า ?”

ข้าพเจ้าก็ยังไม่รู้เหมือนกัน และยังมิได้สังเกตด้วยว่าจะมีความซีดเซียวจริงอย่างหมอว่าหรือไม่ แต่ความตั้งใจของข้าพเจ้ามีอย่างเดียว คือ เมื่อยันรับลิกขึ้นก็สงบการกลับไปกลับมาแล้ว เพราะถือว่ารับลิกแห่งเจียะไข่เจียะนี้แล้ว ก็ขอให้การกลับไปกลับมาแห่งผม ลองสงบดูบ้าง โดยถือว่า ทรงประชวร (คำของหมอ) นี่ก็ดีกว่างามแล้วเช่นกัน หรือหากจะกลับไปกลับมาอีก ก็ขอรอ ๆ อย่าให้เร็วกว่ารับลิกของจีนเลย

เต๋า เสี่ยง ทาย

ข้าพเจ้าได้พบตำราทอดเต๋าเสี่ยงทายนี้ในหนังสือภาษาองกฤษเล่มหนึ่ง เห็นว่าเป็นของแปลกและเป็นของที่ทำเล่นเห็นง่าย จึงได้แปลออกโดยละเอียด ให้เป็นบรรณาการแก่ ไทยเขษม ผู้เป็นมิตรดีของข้าพเจ้า ทั้งหวังว่าท่านสมาชิก ไทยเขษมทั้งหลายลองทำเล่นดูบ้าง เพื่อความสนุกสนานในยามสงบการงาน

เต๋าเสี่ยงทายนี้มีลักษณะไม่ไกลกับเซียมซีเลย หวังว่าบางท่านที่มีความเชื่อถือในโชคต่าง ๆ คงจะรู้สึกพอใจอยู่บ้าง แต่ท่านที่ปราศจากความเชื่อถือในเรื่องเหล่านี้ก็โปรดอย่าได้หัวเราะเยาะ ขอให้นึกเสียว่าลองทำเล่นเพื่อความสนุกสนานดังกล่าวแล้วนั้นเถิด

คำตอบของแต้มลูกบาศก์ทุก ๆ แต้ม ดังท่านจะเห็นในต่อไปนี้นั้น แม้จะเป็นคำตอบสำหรับสตรีโดยตรงก็จริง แต่ถ้าบรุษจะเป็นผู้ทอดเสี่ยงทายก็เข้าใจว่าคงเป็นผลลัพธ์เช่นเดียวกัน ขอให้ท่านนึกเปลี่ยนถ้อยคำฉะเพาะคำแทนชื่อนั้นเสีย

วิธีทำ

ให้หาลูกบาศก์มาสองลูก ใส่ลงในกะบอกกระดาษหรือในภาชนะใด ๆ ในทำนองที่เขย่าได้ ให้เขย่าเสียก่อนสามครั้ง แล้วจึงกล่าวประโยคคำถามที่ต้องการข้อใดข้อหนึ่งใน ๓๒ ข้อนั้น **ดัง ๆ** แล้วเทลงที่พื้น เมื่อปรากฏแต้มอย่างไรก็จงพลิกหาคำตอบตามแต้มนั้น จงดูเลขคำตอบให้ตรงกับเลขคำถาม (ท่านจะตั้งคำถามเอาเองนอกจากประโยคที่ปรากฏอยู่ ๓๒ ข้อนั้นไม่ได้ อนึ่งตำรานี้มีบังคับให้ถามได้วันหนึ่งไม่เกิน ๒ ข้อ)

สุวรรณมานพ

๑๕/๑๐/๗๓

ประโยค คำถาม

๕ เขาคิดถึงฉันไหม

๖ จะมีใครมาหาฉันในเร็ว ๆ นี้หรือไม่

๗ ฉันจะทำอย่างไร จึงจะเป็นที่ชอบใจเขา

๘ ฉันจะต้องตอบหรือไม่

๙ ฉันจะควรอนุญาตให้ถามในเรื่องของฉันหรือไม่

๑๐ คนที่บูชาและสรรเสริญฉันก็มากน้อย

๑๑ ฉันจะมีสามีกี่คน

๑๒ ผู้ที่จะมาเป็นสามีของฉันนั้น เป็นคนชะนิดใด

๑๓ เขาคิดถึงฉันอย่างไร

๑๔ ฉันจะเชื่อไว้วางใจเขาได้หรือไม่

๑๕ เขารักฉันหรือไม่

๑๖ เขาคิดหรือเปล่าว่าฉันรักเขา

๑๗ หัวใจของฉันจะสบาย ปลอดโปร่งต่อไปหรืออย่างไร

๑๘ ฉันจะได้แต่งงานในเร็ว ๆ นี้หรือไม่

๑๙ ฉันจะต้องเผชิญโชคร้ายมากมายหรือ

๒๐ ฉันจะมั่งคั่งสมบูรณ์ในทรัพย์สินหรือไม่

๒๑ ความลับของฉันจะกระจายออกหรือไม่

๒๒ ลักษณะของฉันสวยงามเย็นอย่างไร

๒๓ ฉันเป็นคนเฉลียวฉลาด, รอบคอบ, และมีความเอาใจใส่อย่างไร

๒๔ เขาจะได้มาเป็นสามีของฉันหรือไม่

๒๕ ฉันจะต้องกระทำหรือไม่

๒๖ ฉันจะพบเขาในเร็ว ๆ นี้หรือไม่

๒๗ ฉันจะได้รับจดหมายในเร็ว ๆ นี้หรือไม่

๒๘ ในสองคนนี้ ฉันจะเลือกคนไหนดี

๒๙ ฉันจะได้รับของขวัญในเร็ว ๆ นี้หรือไม่

๓๐ ฉันจะต้องเดินทางไกลในเร็ว ๆ นี้หรือ

๓๑ ผลแห่งการตกลงของฉันจะต้องเปลี่ยนแปลงอีกหรืออย่างไร

๓๒ ความปรารถนาของฉัน จะเป็นผลสมบูรณ์หรือไม่

๓๓ เขากำลังทำอะไรอยู่ขณะนี้

๓๔ สามีของฉันเป็นคนอย่างไร

๓๕ เรื่องนั้นจะเป็นข้อพิสูจน์ว่าเป็นคำอวยพรแก่ฉันอย่างไร

๓๖ ฉันจะได้รับข่าวคราวสมดังปรารถนาในเร็ว ๆ นี้หรือไม่

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ เขาคิดถึงท่านมาก เช่นเดียวกับท่านคิดถึงเขา

๖ พรุ่งนี้เช้า เวลาประมาณ ๑๑ น. ก่อนเที่ยง

๗ จงทำในสิ่งที่อ่อนโยน เมตตากรุณา และจงนบนอบต่อเขา

๘ ต้องตอบ แต่ระวังคำตอบนั้นให้รอบคอบ

๙ โอ, ไม่ต้อง, ท่านไม่ต้องอนุญาต

๑๐ อย่างน้อยที่สุด ๑๒ คน แต่จะมีคนที่รูปร่างแบบบางน่ารักคนหนึ่งซึ่งไม่ชอบท่าน

๑๑ คนเดียว

๑๒ หนุ่ม, เอวบางร่างน้อย และมีผมงาม

๑๓ ท่านเป็นคนที่น่ารัก สำหรับเขาคนหนึ่ง

๑๔ อย่าได้ไว้วางใจเชื่อถือ เวลานี้ความชั่งอย่างอื่นของเขายังไม่แดงออก

๑๕ เขารักท่านจนหักห้ามใจไว้ไม่ไหว

๑๖ ท่านได้แสดงให้เขาเห็นกระจ่างพอแล้ว

๑๗ ท่านรู้ตัวดีว่าท่านจะไม่หัวใจปลอดโปร่งไปเป็นเวลานาน

๑๘ ภายในหนึ่งสัปดาห์

๑๙ ชีวิตของท่าน จะประสพแต่ความอยู่เย็นเป็นสุข ประดุจทะเลสายอันสงบ

๒๐ ท่านจะมีทุก ๆ สิ่งที่ท่านประสงค์

๒๑ มันจะกลับกลายเป็นความดี ถ้าหากแตกขึ้น

๒๒ สวยทุก ๆ ส่วน เว้นแต่จมูกของท่านที่สั้นเกินไป

๒๓ รอบคอบ แต่ไม่เฉลียวฉลาด เอาใจใส่แต่เพียงขณะเดียวเท่านั้น

๒๔ โอ, ไม่ได้เลย

๒๕ ทำไมเล่า จึงจะทำไม่ได้

๒๖ พรุ่งนี้แหละ

๒๗ ไม่เร็วเท่าที่ท่านปรารถนา

๒๘ คนที่มีจมูกโด่งกว่าคน

๒๙ ในเร็ว ๆ นี้ และคือการจุมพิต

๓๐ จะ, และจะไกลมากที่เดียว

๓๑ จะ, สำหรับความร่าเริง และความสุขของท่าน

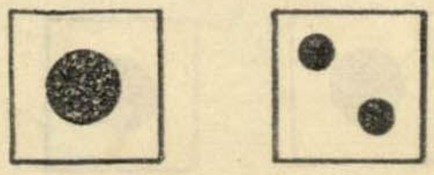
๓๒ สมบูรณ์

๓๓ เขาอยู่ในห้องแต่งตัว และขณะนี้กำลังยุ่งอยู่กับผมของเขา

๓๔ สุภาพบุรุษหนุ่มมั่งมีคนหนึ่ง

๓๕ จะนำไปสู่ยังความสุขอันสดชื่น

๓๖ เร็วกว่าที่ท่านปรารถนา

๕ เขาไม่ได้คิดเลยแม้สักนิดหนึ่ง

๖ เสียใจที่ไม่มีเลย

๗ จงสวมสร้อยคออยู่เสมอ อย่าปล่อยคอหรือเนื้อเปล่าให้เขาเห็น เพราะเขาเกลียดนัก

๘ ถ้าตอบจะต้องเสียใจ จะศูนย์สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือขาดเจ็บ

๙ อนุญาตได้ ไม่ต้องกลัวหรือวิตกอย่างใด

๑๐ มีมากเท่ากับท่านจะมีสามี

๑๑ สองคน, คนหนึ่งจะผิดใจกัน

๑๒ อ้วนเกือบกลมเย็นลูกยอลล์ เย็นคนชอบรับประทานของหวาน ๆ แต่เย็นคนอดทนว่าง่าย

๑๓ สายตาของท่านได้ตรึงตราหัวใจของเขาไว้แล้ว

๑๔ ท่านยังไม่มีข้อพิสูจน์พอว่าเขาเย็นผู้มีหัวใจอันดีที่สุดในโลกอีกหรือ

๑๕ เขาเย็นของท่านเสมอ พร้อมทั้งหัวใจและวิญญาณ

๑๖ โอ, เปล่า เขาไม่ได้คิดเลย

๑๗ เมื่อท่านออกเดินในเวลาเช้าพรุ่งนี้ ท่านจะได้พบสุภาพบุรุษคนหนึ่ง ซึ่งเขาจะคำนับและยิ้มกับท่าน เขาผู้นั้นแหละจะเป็นผู้ที่ท่านจะต้องรัก

๑๘ ภายในสองปี

๑๙ ชีวิตของท่านจะพุ่งไปข้างหน้า เช่นเดียวกับฟองน้ำในขณะที่ไหลเชี่ยว

๒๐ ท่านจะมั่งคั่งเท่ากับที่เป็นอยู่ขณะนี้

๒๑ ไม่แตก แต่ท่านเองจะเป็นผู้ขยายออกไปเองในไม่ช้านี้

๒๒ จะสวยน่าชม ในขณะที่ท่านรื่นเริง และเป็นมิตร แต่เมื่อโทษจริตเข้าครอบงำท่านจะเป็นคนที่น่าเกลียดที่สุด

๒๓ ไม่รอบคอบหรือฉลาดเฉลียวมากนักทั้งสองสถาน แต่สำหรับคน ๆ หนึ่ง ท่านเอาใจใส่มาก

๒๔ ถ้าท่านต้องการจริงก็ได้

๒๕ แล้วแต่ความพอใจของท่าน จะไม่เป็นอันตรายหรือเสียหายอย่างใด

๒๖ จะได้พบเขาก่อนถึงฤดูแล้ง

๒๗ จะได้รับ แต่ไม่ใช่ฉะบับที่ท่านประสงค์

๒๑ กระจายออก เว้นแต่ท่านจะคอยระวังป้องกันอยู่ทุกขณะ

๒๒ สวยมาก

๒๓ คนคิดว่าท่านเย็นคนดีคนหนึ่ง

๒๔ ได้

๒๕ ท่านจะทำหรือไม่ทำก็ได้ทั้งสองสถาน

๒๖ ไม่พบเลย ท่านกับเขาจะหมดโอกาสได้พบปะกันอีก

๒๗ มีฉะบับหนึ่งกำลังเดินทางมาแล้ว

๒๘ จงเลือกคนที่เขามองดูท่านด้วยสายตาอันมีความหมาย

๒๙ จะได้รับ แต่จะได้จากผู้ที่ท่านไม่เคย ระลึกถึง

๓๐ ไปในระยะใกล้ ๆ และสนุกสนาน

๓๑ ต้องเปลี่ยน แต่ท่านจะไม่ยินดีด้วยเลย

๓๒ จะเป็นผลสมบูรณ์ต่อเมื่อท่านได้กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอยู่ในอำนาจของท่าน

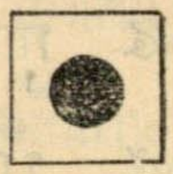
๓๓ เขากำลังยืนอยู่หน้ากระจก และคิดว่า "ความจริงรูปร่างของเราก็ไม่เลว, แต่ทำไมหล่อนจึงไม่รักเราหนอ"

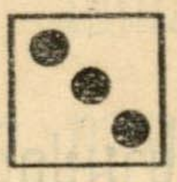
๓๔ เป็นยักษ์ฑิต

๓๕ จะเป็นทั้งความบันเทิงเริงรมย์ และความเสียใจทั้งสองสถาน

๓๖ ไม่ได้เลย

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ ดวงตาของท่านประดุจดวงดาวอันสุกใส ซึ่งเขาได้ประสพแล้ว จะไม่มีวันเวลาลืมได้เลย

๖ หญิงสาวคนหนึ่ง เป็นคนฉลาด จะมาหาท่านพร้อมด้วยความเศร้าใจ

๗ จะมีใจเมตตากรุณาต่อคนทั่วไป ตลอดจนแมว

๘ ตอบตามตรง ไม่ต้องอ้อมค้อม

๙ ถ้าปฏิเสธ จะเป็นการโหดร้ายและมิบังควรยิ่ง

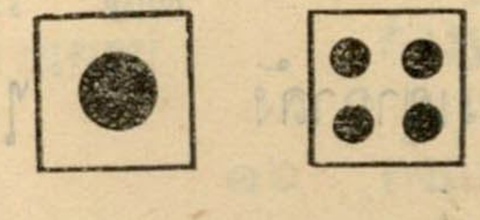
๑๐ คนเดียวเท่านั้น และจะเป็นคนที่ชาเธอยิ่งกว่าใด ๆ ทั้งสิ้น

๑๑ คนเดียว เป็นคนมีรูปร่างอ้วนอุ้ยอ้าย

๑๒ เขาคิดว่าท่านไม่สวยเลย แต่ดวงตาของท่านนั่นแหละที่เขาเห็นว่างามกว่าส่วนอื่นทั้งหมด

๑๓ เขาคิดว่าเย็นการน่ากลัวอันตรายมาก ถ้าเขาเชื่อท่าน
๑๔ ท่านเชื่อและไว้วางใจเขาได้อย่างแน่นอน
๑๕ ท่านไม่สังเกตดอกหรือว่าหน้าของเขา แดงเรื่อเมื่อพูดกับท่าน
๑๖ คิดเสมอ และไม่สงสัยไปอย่างอื่นเลย
๑๗ ในการสมาคมคราวหน้า ขณะเมื่อท่านได้อยู่ใกล้เขาหัวใจของท่านจะถูกรัดรึงในความรัก
๑๘ ยังอีกนาน
๑๙ อีกหลายครั้งทีเดียว โดยมากเกี่ยวด้วยความรัก
๒๐ ท่านจะต้องครอบครองสมบัติกองใหญ่ ซึ่งจะเป็นภาระอันหนักแก่ท่าน
๒๑ เดี๋ยวนี้กระจายออกพอแล้ว
๒๒ ไม่สวย แต่เรียบร้อยอ่อนโยน
๒๓ เขาพากันคิดว่าท่านเย็นคนรู้มากเกินไป
๒๔ ถูกแล้ว, เขาคนหนึ่งและยังคนอื่นๆ อีก
๒๕ จงทำสิ่งซึ่งท่านคิดว่าทำไม่ได้
๒๖ ในเร็วๆ นี้แหละจะพบ
๒๗ ฉะนั้นที่ท่านคิดว่าจะได้รับนั้น จะไม่ได้รับ
๒๘ คนที่มีหนวดดก
๒๙ จะได้รับในเร็วๆ นี้ เย็นข่าวที่น่าชื่นชม
๓๐ จะต้องไป พร้อมกับผู้ที่ท่านกำลังนึกถึงอยู่ด้วยความยินดี
๓๑ นั่นแล้วแต่ความปรารถนาของท่านเอง
๓๒ สมประสงค์แน่นอน ไม่ต้องสงสัย
๓๓ เขากำลังดื่มเหล้าองุ่น เพื่อความสุขของคนที่เขารักคนหนึ่ง
๓๔ ทนายความ
๓๕ เย็นข้อพิสูจน์ว่า จะนำมาซึ่งความร่าเริงบันเทิงสุข
๓๖ คงไม่ข้ามปีนี้ ท่านจะได้รับความสำเร็จ

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ เขาคิดถึงท่านเสมอ แต่เขาไม่กล้า
๖ จะมีมาต่อเมื่อท่านเชื้อเชิญ
๗ เมื่อท่านพบเขาในคราวหน้า จงส่งมือให้แก่เขา และกล่าวดังนี้ “อากาศวันนี้ปลอดโปร่งดีนะคะ ดิฉันรู้สึกยินดีมากที่ได้พบคุณ”
๘ เย็นไปไม่ได้ที่ท่านจะนิ่งเสีย แต่จงใช้ถ้อยคำที่อ่อนหวานที่สุด

๙ ถ้าท่านไม่รู้สึกยินดีในขณะนี้ก็อย่าอนุญาต

๑๐ นักเรียนวิทยาลัยสองคน, นักการเมืองคนหนึ่ง, นายร้อยเอกทหารบกคนหนึ่ง, และชายอ้วนสูงอายุอีกคนหนึ่งด้วย

๑๑ คนเดียว และเขาจะเป็นผู้ที่ทำให้ท่านได้รับความสุขร่าเริงตลอดชีวิต

๑๒ สูงมาก ผมค่อนข้างแดง สวมแว่นตาเสมอ และมีท่าทางสง่าผ่าเผย เป็นผู้ดี

๑๓ เขายังคิดไม่ถึงในกิริยาท่าทางของท่าน แม้คำพูดก็ยังคาดไม่ถึง

๑๔ ท่านควรเชื่อถือคำพูดของเขา และไม่ควรขัดใจ

๑๕ ท่านจะรู้เอง ในเมื่อท่านส่งแก้วน้ำหรือหนังสือให้เขา ถ้าในโอกาสนั้นเขากะทบมือท่าน แปลว่าเขารักท่าน

๑๖ เขาคิดเช่นนั้น และเวลานี้เขากำลังปลาบปลื้มใจ

๑๗ ขณะนี้หัวใจของท่านยังหงุดหงิด แต่จะยุติลงในเดือนหนึ่งล่วงแล้ว

๑๘ ภายในปีหนึ่ง

๑๙ อีกหลายครั้งหลายคราว โดยมากมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการหยาบช้าทารุณและโจรกรรม

๒๐ จะสมบูรณ์อยู่ในความรัก ความสง่าผ่าเผยในยศศักดิ์ แต่ไม่ใช่เงิน

๒๑ ท่านคิดว่าเป็นความลับ แต่ความจริงมันไม่ใช่ความลับเลย จะกระจายออกหรือไม่นั้น ก็ไม่เป็นการได้ผลหรือเสียผลแต่อย่างใด

๒๒ อย่าไปคิดถึงดีกว่า

๒๓ เขาคิดว่าท่านเป็นคนเฉลียวฉลาด

๒๔ จะได้โดยยากที่สุด

๒๕ มันจะไม่มีอันตรายอย่างใด

๒๖ ถ้าท่านเชื่อเชิญเขาด้วยคำพูดหรือจดหมาย เขาจะมา มิฉะนั้นท่านจะไม่มีโอกาสพบเขาเลย

๒๗ เร็วๆ นี้จะได้รับ และเป็นจดหมายที่ไพเราะถูกใจท่าน

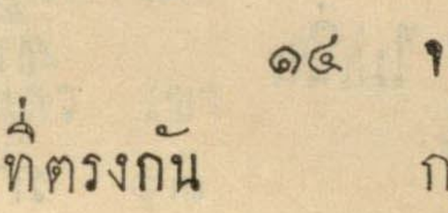
๒๘ คนแรกที่ท่านได้สนทนาวิสาสะด้วยก่อน

๒๙ จะได้รับและเป็นของที่มีชีวิต

๓๐ จะต้องไป แต่ไม่ใช่หนทางที่ท่านคิดหรือปรารถนา

๓๑ ต้องเปลี่ยน แต่ไม่ใช่เร็วนัก
๓๒ จะสำเร็จ แต่ไม่เร็วเท่าที่ท่านปรารถนา
๓๓ เขากำลังนอนหลับอย่างสบาย
๓๔ นักวิทยาศาสตร์
๓๕ จะเย็นคำอำนวยพรอยู่ตลอดเวลาที่ท่านรักษาหัวใจของท่านให้สะอาดบริสุทธิ์อยู่ในศีลธรรม ปราศจากความบาปทั้งปวง
๓๖ จะได้รับในสามชั่วโมงนี้แหละ

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ เขาเย็นคนมีงานการมากมาย เหลือมือไม่มีเวลาจะคิดถึงเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ นัก และเขาไม่ใช่คนฝักใฝ่ในทางนี้
๖ ถ้าท่านจะรับรองสภาพบรุษด้วยมารยาทให้ดีงามกว่าเท่าที่เย็นอยู่ขณะนี้อีกสักหน่อย
๗ งอย่าทำสนิทชิดเชื้อกับเพศที่ตรงกันข้ามให้มากนัก
๘ ควรตอบเขา และระวังอย่าให้มีถ้อยคำที่บาดใจเขา
๙ ถามใจของท่านดูเถิด ถ้าใจท่านตอบว่าอนุญาตได ก็ได้
๑๐ ผู้ที่ชอบพอบูชาท่านนั้น โดยมากเย็นคนที่ชอบตลกคะนอง
๑๑ คนเดียว รูปร่างอ้วนอุ้ยอ้าย และไม่ชอบเรื่องบทกลอนเสียเลย
๑๒ ค่อนข้างสูง ผมสีดำสนิท มีนิสัยเย็นคนขี้หึงหวง แต่เย็นคนที่ช่างพินิจพิเคราะห์เอาใจใส่ในสิ่งต่าง ๆ ดีที่สุด
๑๓ คิดถึงเสมอ แต่จะเย็นภัยแก่เขามากที่จะมาหาท่านบ่อยนัก
๑๔ งสิ้ยถามชาวบ้านเขาดูว่า เขาลือกันว่ากะไร จริง มันมีสิ่งผิดปกติ ซึ่งไม่น่าจะวางใจเขา แต่กะนั้นก็ยังมีความเท็จฝังอยู่ภายใต้ของเรื่องที่เกิดขึ้น
๑๕ รักเสมอ ๆ รักจริง ๆ พร้อมด้วยดวงจิตต์และวิญญาณ
๑๖ ตั้งแต่เขาพบเห็นท่านครั้งที่สุดนี้ เขานึกและมั่นใจทีเดียว
๑๗ ใครเล่าจะรู้ดีไปกว่าท่าน เพราะเดี๋ยวนี้ท่านก็รักเขาเต็มอกอยู่แล้ว
๑๘ ภายในห้าเดือน

๑๙ น้อยเต็มที

๒๐ ท่านจะมีเงิน แต่ทำไว้ว่าเงินจะไม่ทำให้ท่านมีความสุข มันจะทำให้หัวใจของท่านเย็นพิยบ่อย ๆ

๒๑ ถ้าความลับของท่านไม่ใช่ความชั่วร้ายแล้ว จะไม่กระจายออก

๒๒ คนโดยมาก เห็นท่านเย็นคนสวยพอใช้ กอปร์ด้วยความอ่อนโยน

๒๓ โดยมาก เขาคิดว่าท่านเย็นคนดีแทบไม่มีที่ติ แต่มีบางคนที่คิดว่าท่านเย็นคนมีความลับลมคมในแฝงอยู่

๒๔ จะ, ต้องได้

๒๕ ต้องทำ ไม่มีปัญหาเลย

๒๖ ท่านจะต้องคอยเขานิดหน่อย ไม่เนิ่นนานนักดอก

๒๗ จะ, ได้รับ และมันจะทำให้ท่านมีความสุข

๒๘ คนที่มีมือใหญ่ที่สุด

๒๙ ได้ แต่ไม่เร็วนัก

๓๐ ต้องไป หนทางที่ท่านกำลังคิดอยู่เดี๋ยวนี้

๓๑ จะเปลี่ยนไปในทางที่ท่านไม่พึงปรารถนา

๓๒ จะสมบูรณ์ และจะเร็วเกินกว่าที่ท่านหวัง

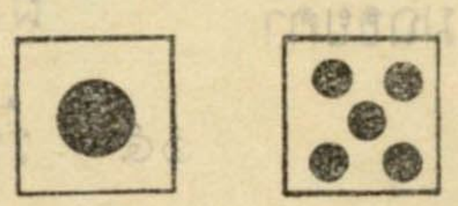
๓๓ เขากำลังสนทนาอยู่กับเจ้าของบ้าน

๓๔ นักพฤกษศาสตร์

๓๕ แน่นอน เย็นคำอำนวยพร แม้ในชั้นแรกท่านไม่เคยคิดไปถึงก็จริง

๓๖ ภายในสามวัน มิฉะนั้นก็เหลวเลย

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ แน่นอน เขานึกอยู่ทุกขณะ

๖ ท่านจะไปหาเขาก่อนที่เขาจะมาหาท่าน

๗ จง แสดงด้วยกิริยาให้เขาเห็นว่า ท่านเย็นคนอ่อนโยน มีใจกรุณาปราณี และมีความคิดที่ดี

๘ จงตอบตามที่ใจของท่านคิดว่าเขาจะรู้เรื่องโดยง่ายที่สุด

๙ อนุญาตก็ได้ แต่ควรระวังว่าท่านจะถูกหัวเราะเยาะ

๑๐ นายทหารหนุ่ม ๗ คน เขาทั้งหลายจะโค้งคำนับท่าน ด้วยกิริยาอันบูชาท่านที่สุด

๑๑ คนเดียว เย็นชายหนุ่มที่น่ารัก มีความประพฤติดี

๑๒ เย็นคนชอบสนุก เจ้ายทเจ้ากลอน ใจดี แต่จะอ่อนแอเล็กน้อย

๑๓ เขาคิดว่าท่าน เย็น ดาราดวงเด่น มีรัศมีโชติช่วง และจะนำเขาไปสู่ความบันเทิงสุข

๑๔ จงดูสายตาของเขาอีกครั้งหนึ่ง ท่านจะเห็นแววแห่งความซื่อสัตย์ฉายอยู่เสมอ

๑๕ เขารักท่าน ฉันเพื่อนที่รักอันสนิทของเขา ไม่มีอะไรเกินไปกว่านั้น

๑๖ เวลานี้เขายังสงสัยอยู่ ถ้าท่านลืมสายตาให้เขา ดังเช่นท่านเคยทำเมื่อคราวพบเขาครั้งสุดท้ายมานี่แล้ว เขาจะหมดความสงสัยทีเดียว

๑๗ หัวใจของท่านกำลังอยู่ในข่ายแห่งความรัก

๑๘ ภายในสิบ

๑๙ ชีวิตของท่านจะเพิ่มพูนอยู่ด้วยความทุกข์ร้อนในการเผชิญภัย

๒๐ ถ้าท่านได้รับความเจ็บใจเสียครั้งหนึ่งก่อน มันจะทำให้ท่านรู้คิดในเรื่องเงินทองขึ้น

๒๑ มีคน ๆ หนึ่ง ที่เขารู้ความลับของท่านได้ดี แต่เขาจะไม่พูดเลย

๒๒ มีน้อยคนเต็มทีที่จะคิดว่าท่านเย็นคนสวย

๒๓ โดยมากเขาคิดว่าท่านเย็นคนไม่ทันสมัย

๒๔ ท่านรู้สึกดีว่ามันเย็นไปไม่ได้

๒๕ จงคิดและเชื่อตามคำมารดาของท่านที่กล่าวไว้ว่ากะไร

๒๖ จะ, ได้พบ ในเร็ว ๆ วันด้วย

๒๗ ได้รับ แต่จะเย็นข่าวนำมาซึ่งความโศกเศร้า

๒๘ คนที่มีโลหิตฉีดขึ้นจัดผิวหน้าบ่อย ๆ

๒๙ จงอดใจรอเอาสักหน่อยเถอะ

๓๐ คงจะต้องไปดอก แต่ไม่เร็วดังที่ท่านคิดหรือหวัง

๓๑ จะเปลี่ยนแปลงในเร็ว ๆ นี้แหละ และเย็นเรื่องที่อยู่ในวงความจำเย็น

๓๒ จะเย็นผลสมบูรณ์ แต่ไม่เร็วเท่าที่ท่านปรารถนา

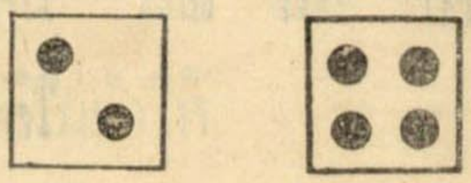
๓๓ เขากำลังสนทนาอยู่กับหญิงแก่คนหนึ่ง

๓๔ เย็นพ่อค้า

๓๕ เย็นคำอำนวยพรให้ท่านได้รับแก้วแหวนเงินทอง

๓๖ ภายในเดือนหนึ่ง เย็นอย่างช้า

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

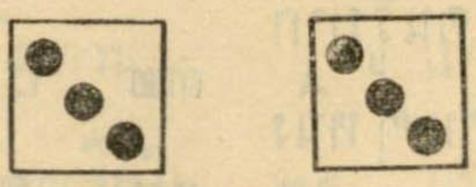
๕ ท่านรู้ดีว่าเขาคิดถึงท่านเป็นนิตย์
๖ มิ แต่จะมาเพื่อความสนุกเท่านั้น
๗ ถ้อยคำของท่าน เมื่อพูดกับเขา อย่าชะโลมด้วยน้ำตาลให้มากนัก เขารู้ดีว่าท่านเสกสรร
๘ ตอบแหละดี แต่ก็อย่าให้ตรงนัก
๙ ถ้าท่านปราศจากความ กะดาก กะเดื่อง แล้ว ก็จงอนุญาตให้เขาถามได้
๑๐ นักเรียนหนุ่มสองคน คนหนึ่งมีผมดก ดำ อีกคนหนึ่งใยหน้ารูปไข่สวย ซึ่งเขาจะส่งช่อดอกไม้ให้ท่าน
๑๑ ห้าคน และไม่มีใครดีเลยสักคนเดียว
๑๒ เป็นคนร่างเล็ก มีเคราดก ดวงตาค่อนข้างโต และแจ่มใส
๑๓ เขาคิดว่าท่านเป็นคน เอาการ เอางาน ดีมาก
๑๔ เชื่อได้ ไม่มีอันตราย
๑๕ เขารักท่าน มากกว่าท่านรักเขาเสียอีก
๑๖ เขายังไม่แน่ใจนัก แต่เขาคงคาดว่าเขาอาจเอาชะนะหัวใจของท่านโดยง่าย
๑๗ จะปลอดโปร่ง สบายมาก ภายใน ระยะ ๑ ปี ไม่มากกว่านั้น แม้ท่านจะพยายามอย่างไรก็ตาม
๑๘ อีกหกปีหน้า จะไม่เร็วกว่านั้น แม้ท่านจะพยายามอย่างไร ก็ตาม
๑๙ ต้องประสพอีกหลายคราว แต่ไม่น่าชื่นชมนัก
๒๐ ท่านจะมั่งคั่งไม่น้อย แต่ท่านหรือสามีของท่านริเล่นการพะนันเมื่อใด สมบัติของท่านจะอันตรธานจนหมดตัว
๒๑ ท่านจะเป็นคนขยายมันออกเอง
๒๒ คนโดยมากคิดว่าท่านไม่สวย บางคนคิดว่าท่านเป็นคนขำ แต่มีอีกคนหนึ่งที่มั่นใจว่าท่านเป็นคนสวยสำหรับเขา
๒๓ เขาคิดว่าท่านเป็นคนที่คล่อง แต่ไม่สู้ฉลาดเฉลียวนัก
๒๔ จะได้กัน ถ้าท่านสามารถเอาชะนะหัวใจของเขาได้ ภายใน ๒ สัปดาห์นี้แล้ว
๒๕ กระทำได้ แต่จะไม่เป็นที่ถูกใจของคน ๆ หนึ่ง
๒๖ ท่านจำเป็นต้องคอย ต่อไป ชั่วเวลาเล็กน้อย
๒๗ จะได้รับ และเป็นจดหมายยืดยาวมาก
๒๘ คนที่มีรูปร่างเล็ก มารยาทเรียบร้อย

๒๙ จะได้ในเร็ววัน และเย็นของที่ท่านปลื้มใจ

๓๐ ต้องไปหลายแห่ง และแห่งหนึ่งท่านจะต้องลำบากถึงกับน้ำตาตก

๓๑ ต้องเปลี่ยนแน่ และในเรื่องซึ่งท่านไม่เคยนึกฝัน

๓๒ สำเร็จ และสมบูรณ์มากกว่าท่านจะมี

๕. เขากำลังคิดถึงท่านอยู่จนในขณะนี้ คิดถึงอย่างคลั่งไคล้ไหลหลง

๖ จะมีมาเย็นพวก ๆ ไม่น้อยกว่าสองสามคนในขณะเดียวกัน

๗ จงแต่งผมของท่านให้สะสวยเรียบร้อย เวลานั่งจงตั้งตัวให้ตรง และแสดงมารยาทให้ดีต่อคนทุกคน

๘ จงหากงกุหลาบพร้อมกับดอก ๆ หนึ่งใส่ไว้ใต้หมอนท่านคืนนี้ แล้วท่านจะฝันว่าท่านจะต้องตอบหรือทำอย่างไร

๙ ไม่ควรอนุญาตแหละดี

๑๐ ชายหนุ่มผอมสูง รูปร่างไม่น่าดูคนหนึ่งผู้ที่ท่านไม่เคยนึกฝัน

เหตุผลนึกไปถึง

๓๓ เขากำลังคิดหาคำพูดอันฉลาดที่จะสนทนากับท่านในคราวสมาคมหน้า

๓๔ เย็นนายหน้าจิปาถะ

๓๕ เย็นข้อพิสูจน์จะให้ท่านเศร้าโศกจนถึงกับน้ำตาตก แต่ภายหลังจะราบรื่นเย็นสุข

๓๖ ในเร็ว ๆ วันนี้

๑๑ สองคน คนหนึ่งเย็นเจ้าชู้แก่ อีกคนหนึ่งเย็นชายหนุ่มติดจะทะลึ่งตึงตัง

๑๒ คนที่มีหัวใจเด็ดเดี่ยว สุขุม มีความคิดสูง ฉลาดเฉลียว และซื่อสัตย์

๑๓ เขาคิดว่าท่านจะเย็นผู้มีอำนาจ อาจจะสลายหัวใจของเขาได้

๑๔ ไม่มีใครที่ควรจะไว้วางใจได้ดีไปยิ่งกว่าเขา

๑๕ เขารักท่านในฐานเย็นมิตรแท้ของเขาคนหนึ่ง ไม่มีอะไรไปยิ่งกว่านี้

๑๖ เขายังไม่เคยคิดในเรื่องนี้เลย

๑๗ สำหรับหัวใจของท่านจะปลอดโปร่งอยู่เสมอไป

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

๑๘ ในเร็ว ๆ นี้

๑๙ ยังมีมากมาย และโดยมากท่านจะรู้สึกพอใจ

๒๐ ท่านจะมั่งคั่งขึ้นอย่างผิดคาด ถ้าท่านจะเริ่มลงมือตามความคิดเดิมของท่าน

๒๑ มันจะไม่กระจายออก ถ้าท่านต้องการจะให้เย็นความลับอยู่ตรายใด

๒๒ ท่านจะสวยขึ้นอีกมาก ถ้าท่านจะไม่ทำจมูกย่นในเมื่อท่านหัวเราะ

๒๓ คนโดยมากคิดว่าท่านเย็นคนรู้มาก และตระหนี่เหนียวแน่น แต่มีคน ๆ หนึ่งที่รู้จักท่านดี

๒๔ ถ้าท่านรักเขาจริง และต้องการเขาจริงก็ได้

๒๕ ควรทำ เพราะมันจะนำความร่าเริงมาให้ท่านมากมาย

๒๖ จะไม่พบกันอีก จนกว่าผมของท่านจะเปลี่ยนเย็นสีขาวเหมือนกับของเขา

๒๗ ได้ แต่ไม่เร็วนัก จะเย็นจดหมายที่เต็มไปด้วยถ้อยคำอันอ่อนโยน

๒๘ คนที่มีกิริยาท่าทาง เย็นคนเฉย ๆ นั่นแหละ

๒๙ ในเวลานี้ยังไม่มีใครคิดจะให้สิ่งใดกับท่าน

๓๐ จะต้องไปในหนทางที่ท่านพอใจมาก

๓๑ ต้องเปลี่ยน และในเรื่องซึ่งท่านไม่เคยฝันถึง

๓๒ จะเย็นผลเร็วกว่าที่ท่านหวัง

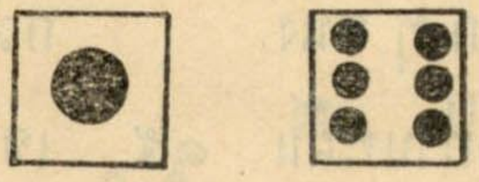
๓๓ เขากำลังตรึกตรองถึงในเรื่องเงินทอง

๓๔ เย็นข่าวน่า

๓๕ เย็นข้อพิสูจน์ว่าท่านเย็นคนฉลาด มีความคิดดี และร่าเริง

๓๖ ท่านรู้ดีว่าเพราะเหตุใดท่านจึงต้องคอยรับข่าวคราวนี้ คงได้รับ แต่ไม่เร็วทันความต้องการของท่าน

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ เขารักท่าน แต่ในสองสามวันต่อไปเขาจะต้องเสียใจ เพราะความรักนี้

๖ จะมีเพื่อนหญิงของท่านคนหนึ่งมาแสดงความยินดีแก่ท่าน

๗ อย่าเที่ยวเก็บเอาเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ มายึดถือเย็นอารมณ์ และอย่าพูดถึงเรื่องยกกลอนให้มากนัก

๘ จงตอบแต่ในเรื่องซึ่งจะหาหลักฐานมิได้

๙ ท่านอนุญาตให้เขาถามทุก ๆ สิ่ง ทุก ๆ อย่างได้ เพราะเขาจะไม่ถามเรื่องใดซึ่งขัดใจท่านเลย

๑๐ ยี่สิบห้าคน ทุกคนเป็นสุภาพบุรุษที่มีลักษณะสวยงามและเรียบร้อย

๑๑ สามคน เป็นบุรุษที่สุภาพ มีมารยาทดีทั้งสิ้น

๑๒ เป็นคนดุร้าย รูปร่างใหญ่โต น่ากลัว เขาจะรักตัวของเขามากกว่ารักท่าน

๑๓ เขาคิดว่าหล่อนจะเป็นผู้ทำให้เขาเสียใจ

๑๔ จงไปปรึกษาเพื่อนหญิงของท่านดู

๑๕ หัวใจของเขากำลังหลงรักหญิงอื่น แต่หญิงคนนั้นจะไม่ซื่อตรงต่อเขา

๑๖ เปล่า ในเวลานี้ แต่เขาคิดอยู่ว่าเขาจะได้รับความสุขมาก ถ้าท่านรักเขา

๑๗ เวลานี้หัวใจของท่านกำลังเป็นสุขสบายดี แต่จะสบายไปไม่นาน

๑๘ ยังก่อน จนกว่าท่านจะรักคนอีกคนหนึ่งมากกว่าซึ่งกำลังมีอยู่เดี๋ยวนี้

๑๙ ยังต้องประสพอีกมาก และแทบทุกครั้งจะทำให้ท่านหนักใจ

๒๐ จะสมบูรณ์อยู่เสมอ ตลอดเวลาที่ท่านทำเงินของท่านให้เป็นประโยชน์ ถ้าท่านหยุดปฏิบัติเสียเมื่อใด เงินทองของท่านจะศูนย์สิ้นไปโดยรวดเร็ว

๒๑ ไม่กระจายออก

๒๒ สวย แต่ถ้าท่านสวมเครื่องแต่งกายซึ่งมีสิ่งชมพูแกมอยู่ด้วยแล้ว ท่านจะสวยขึ้นอีกมาก

๒๓ ฉลาด แต่ชอบนึกถึงเรื่องของคนอื่นแต่ถือตัว

๒๔ แน่นอน ถ้าเวลานี้เขายังไม่ได้รับมันกับใคร

๒๕ ไม่มีปัญหา ถ้าท่านไม่ทำ ท่านก็บ้าละ

๒๖ ไม่เร็วนัก

๒๗ จะได้รับ แต่จดหมายนั้นจะชุ่มอยู่ด้วยอัสสุชล

๒๘ คนที่มีดวงตาใหญ่

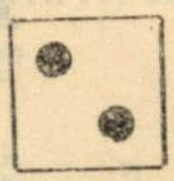
๒๙ มีคนที่ตั้งใจจะให้ของขวัญแก่ท่าน แต่ท่านอย่ารับ และจงใช้คำพูดปฏิเสธอย่าให้เป็นที่ขัดใจเขา

๓๐ โอกาสรื่นเริงอันสำคัญยิ่ง จะเป็นอุปสรรคขัดขวางกันไม่ให้ท่านเดินทางไปได้

๓๑ ต้องเปลี่ยน แต่ไม่ใช่เร็ว

๓๒ จะสมบูรณ์ต่อเมื่อท่านปฏิบัติด้วยความฉลาด

๓๓ เขากำลังเตรียมตัวจะมาหาท่านอยู่เดี๋ยวนี้

๕ เขาบูชาท่านมาก

๖ มี และจะนำความชื่นชมมาให้ท่าน

๗ จงบำเพ็ญตนให้เย็นคนสนุกสนานร่าเริงอยู่เสมอ

๘ ตอบโดยไม่ต้องรอให้ช้าเวลาต่อไปอีก

๙ จงถามมารดาของท่าน เพราะเรื่องชะนิดนี้มารดาของท่านรู้ดีว่าควรปฏิบัติอย่างไร

๑๐ สองคน แต่มีตาข้างเดียวคนหนึ่ง อีกคนหนึ่งเย็นคนจมูกแฟบ

๑๑ คนเดียว

๑๒ หนุ่มและสวย แม้มีสายเลือดขุน เขารักท่านมากที่สุด เขาจะทำทุก ๆ สิ่งให้เย็นที่พอใจท่านเสมอ

๑๓ เขาคิดว่าท่านกำลังหลอกลวงเขา และไม่นึกในเรื่องของเขาเลย

๑๔ จงถามเพื่อนหญิงมีอายุอาวุโสแก่กว่าท่านดู

๑๕ หัวใจของเขาเย็นของท่าน ตั้งแต่เขาได้เห็นหน้าท่านครั้งแรกนั้นแล้ว

๑๖ เขาคิดอยู่ว่า ท่านกำลังประสงค์จะให้เขารักท่าน

๑๗ ภายในสองปี

๑๘ ไม่สู้เร็วนัก เพราะท่านจะพึงได้ประสพความรักอันแท้จริงในการเดินทางในคราวหน้านี้

๑๙ คนที่น่านับถือ และสหายของท่านที่มีจิตต์เมตตาปรานีจะเย็นผู้ช่วยเหลือท่านให้พ้นจากความทุกข์ยาก

๒๐ เปล่า ไม่มีเลย

๒๑ ไม่มีใครพูดหรือสนใจในเรื่องนั้นเลย

๒๒ ค่อนข้างสวย แต่ปราศจากความหวานและอ่อนโยน

๒๓ คนโดยมาก คิดว่าท่านเย็นคนเฉลียวฉลาดรอบคอบ ทั้งสวยงามน่าสมาคม

๒๔ ฯะได้กัน ถ้าเขารอดพ้นจากหญิงช่างยุแหย่คนหนึ่ง

๒๕ แน่นอน ท่านจะทำสิ่งอื่นให้ดีกว่านี้ไม่ได้

๒๖ เขากำลังคิดหาผู้ที่จะช่วยแนะนำเขาให้มารู้จักกับท่าน

๒๗ ท่านจะได้รับจดหมาย อย่างช้า ๆ ฉะบับหนึ่งในเร็ว ๆ นี้

๒๘ คนที่มีปากว้าง

๒๙ จะได้รับของขวัญอันพึงพอใจในเร็ววัน

๓๐ จะมีโอกาสได้เดินทางไปไกล แต่ถ้าไม่ปรารถนาก็ได้

๓๑ ต้องเปลี่ยนแปลง และตรงกับเรื่องที่ท่านกำลังคิดอยู่

๓๒ ถ้าไม่เป็นผลสมบูรณ์ก็เป็นความผิดของท่านเอง

๓๓ เขากำลังหัดพูดอยู่ตรงหน้ากะจก

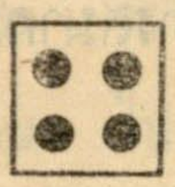
๓๔ คนขายหนังสือ

๓๕ นั่นเป็นคำอวยพรให้รู้ถึงความสำเร็จในความหวัง

๓๖ ท่านจะได้รับโดยเร็ว และน้ำตาจะร่วงด้วยความยินดี

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ เขาคิดถึงท่านเท่า ๆ กับที่ท่านคิดถึงเขา

๖ นายทหารยี่สิบนาย จะมารุมล้อมอยู่รอบข้างท่านในเร็ว ๆ นี้

๗ ขง งด การเที่ยวเตร่ ของท่าน ที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้เสีย และพักผ่อนให้สภาพ

๘ ต้องตอบ จะเป็นที่พอใจเขา

๙ ได้, แต่อย่าอนุญาตให้หมด เพียงบางส่วนเท่านั้น

๑๐ ห้าสิบเป็นอย่างน้อย และโดยมากเป็นคนชั้นต่ำ

๑๑ อาจมีได้ถึงยี่สิบห้าคน ถ้าท่านต้องการทั้งหมด

๑๒ เป็นคนหลังค่อม ขาเสีย และสูงลิ่ว

๑๓ เขาคิดดังนี้ “ฉันจะเลิกนึกถึงหล่อนอีกต่อไป เพราะหล่อนไม่รักฉัน”

๑๔ วางใจเขาได้อย่างสนิท

๑๕ เขารักท่าน แต่เขาเกรงว่าจะไม่เป็นผล จึงใคร่จะเลิกล้มความคิดเสีย

๑๖ เขาไม่ได้คิดว่าท่านรักเขา แต่คิดว่าท่านล้อเขาเล่นเท่านั้น

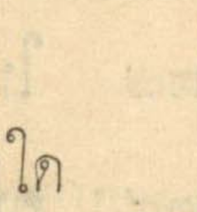
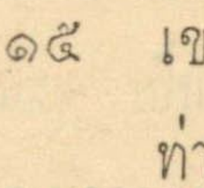
๓๓ เขากำลังเดิรกลับไปกลับมา กลัดกลุ้มอยู่ด้วยความรัก

๓๔ บุรุษผู้มั่นอยู่ในการงานค้าขาย

๓๕ ไม่ใช่คำอวยพร แต่เย็นข้อตักเตือนให้ท่านละทิ้งนิสสัยอันหยิ่งนั้นเสีย

๓๖ ะได้รับโดยเร็ว แต่เย็นข่าวนำมาซึ่งความไม่สมปรารถนา

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ เขาคิดถึงท่าน มาก กว่า ท่าน คิดถึงเขาเสียอีก

๖ ยังไม่มีก่อนในสองสามวันนี้ แต่ะมีมาในวันจันทร์ของสัปดาห์หน้า

๗ เวลารับประทาน ท่านอย่าตั้งอกตั้งใจให้มากนัก

๘ ตอบก็ได้ ไม่มีอันตรายอย่างใด

๙ ถ้าตอบ เขาะปลื้มใจมาก แต่ะทำให้คนอีกสองคนอกหัก

๑๐ สองคน คนแรกเย็นหนุ่มรูปสวย เย็นเสมียน คนที่สองเย็นหมอความ สวยไปกว่าคนแรกเสียอีก

๑๑ คนเดียว แม้กะนั้นท่านก็ะรู้สึกว่ามากเสียเหลือเกิน

๑๒ นักดื่ม อย่างชิเมาหยำเป และเย็นนักการพะนันอย่างเข้ากะดูกดำ

๑๓ เขาคิดว่า “หล่อนทำให้ฉันทุกข์ร้อนและเจ็บใจมากนัก ฉันะไม่ยกโทษให้หล่อนเลย เย็นอันขาด”

๑๔ เชื่อเขาได้ แต่กะนั้น ท่านก็ต้องลืมตาโพลง คอยสอดส่อง อยู่เสมอ

๑๕ เขาคิดถึงท่านเสมอ แต่เขาก็ยังไม่รักท่าน .

๑๖ เปล่า เขาไม่คิดว่าท่านะนึกถึงเขาเหมือนอย่างเขาคิดถึงท่าน

๑๗ ถ้าท่านลืมเรื่องที่ท่านกำลังมีอยู่ในใจขณะนี้เสีย ท่านะมีความสุขสบายมาก

๑๘ ภายใน สามปี

๑๙ มีคน ที่ไม่ชอบท่าน หลายคน กำลัง ะเตรียมการเผชิญภัยไว้ให้ท่าน

๒๐ ท่าน ะมีเงินทอง สมบูรณ์ ในกาลต่อไป เสมอด้วย อาลิบาบา

๒๑ ถ้าท่านทำตนเย็นคนโง่อยู่แล้ว ความลับของท่านจะกระจายออก

๒๒ ท่านกลอกตามากเกินไป ขนเกินงาม หูของท่านลี่ ไม่สวย แต่มือและเท้าของท่านสวยมาก

๒๓ ท่านเย็นคนเขลานิดหน่อย แต่บางครั้งก็ฉลาดเฉียบแหลม และเอาใจใส่ในเรื่องต่าง ๆ อย่างจริงจัง

๒๔ ท่านก็ไม่อยากจะได้เขา และเขาก็ไม่อยากจะได้ท่านเช่นเดียวกัน

๒๕ ถ้าทำด้วยความฉลาดและระวังตัว จะไม่มีอันตรายอย่างใด

๒๖ จะพบเมื่อถึงฤดูฝนต่อไปนี้

๒๗ จะได้รับเร็ว แต่จะเย็นฉะยังที่ไม่ถูกกับความประสงค์ของท่าน ส่วนจดหมายที่ท่านกำลังปรารถนาอยู่นั้น จะเนิ่นช้าต่อไปเล็กน้อย

๒๘ คนที่ท่าทางสง่าผ่าเผย เย็นผู้ดีมีตระกูล และมารยาทเรียบร้อย

๒๙ จะได้รับ แล้วท่านจะต้องร้องไห้แล้วหัวเราะด้วยความปลื้มปิติ

๓๐ จะไปในเร็ว ๆ วันนี้แหละ พร้อมด้วยพวกพ้องอันสนุกสนาน

๓๑ แน่นอน และถูกกับความประสงค์ของท่าน

๓๒ จะเย็นผลสมบูรณ์ และจะนำมาซึ่งความสุข

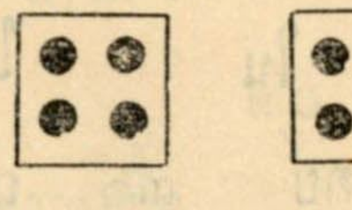
๓๓ เขากำลังหวีผมอยู่หน้ากระจกใหญ่

๓๔ ช่างกล เย็นคนทำงาน อยู่ในบริษัทต่อเรือ

๓๕ เรื่องที่เกิดขึ้น เย็นเรื่องอวยพรให้ได้รับความสุข

๓๖ อดใจเอาหน่อยเถอะ คงจะได้รับข่าวสมปรารถนา แต่ให้เร็วทันใจนั้นไม่ได้

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ อย่าไปนึกถึงเขาให้เสียสมองเลย เขาไม่นึกถึงท่านดอก

๖ บุรุษคนแรกที่ท่านพบเมื่อเช้าวันก่อน ขณะเมื่อออกจากบ้าน จะมาหาท่านอีก

๗ ผ่อนตามความประสงค์ของเขาบ้างเล็กน้อย อย่าให้มากนัก

๘ ถ้าท่านตัดสินใจของท่านว่าควร แน่นอนแล้ว ก็อนุญาตได้

๙ บอกพี่ชายของท่านให้รู้เรื่อง จนถี่ถ้วน และจงฟังว่าเขาพูดว่ากะไร

๑๐ คนเดียว เย็นคนโง่ที่สุด มีผมเย็นสีน้ำตาลปนเหลือง

๑๑ จะมีมากเท่าที่ท่านมีคู่รัก

๑๒ เย็นคนสวย ลักษณะดี

๑๓ เขาคิดว่าท่านเย็นหญิงเลิศ สำหรับเขา แต่ออกจะงอนมากเกินไป

๑๔ อย่าได้เชื่อใครเลยในโลกนี้

๑๕ เขาอยากจะรักท่านเหลือเกิน แต่เขาเกรงว่าความรักของเขาจะปราศจากผลตอบแทน

๑๖ เขาคิดว่าท่านกำลังรักเขามาก

๑๗ หัวใจ ของท่าน เคย ปลอดโปร่ง เย็นสุข ใน เรื่องความรัก มาแล้ว ตั้ง ๒๐ ครั้ง ฉะนั้นในกาลต่อไปอีก ๒๐ ครั้ง ท่าน ก็จะเย็นสุขสบายใจต่อไปอีก

๑๘ ในสามหรือสี่ปี

๑๙ พายุกับความสงบเย็นของคู่กัน ใน ชีวิตของท่านจะได้ประสพอยู่เย็นนิตย์

๒๐ ท่านต้องทำงานหากินในทางค้าขาย จึงจะมีทรัพย์สมบูรณ์ขึ้นเทียมหน้าเพื่อน

๒๑ เปล่า ไม่กระจายดอก แต่การที่ท่านสงวนเรื่องนี้ไว้เป็นความลับนั้น จะมีเรื่อง จุกจิกใจรำคาญมาสู่ท่านไม่มีที่สิ้นสุด

๒๒ ท่านจัดว่าเย็นคนสวยได้คนหนึ่ง แต่อาการหน้ายิ้งของท่าน กระทำส่วนสวยในวงหน้าให้ศูนย์หายไป

๒๓ ฉลาด และร่าเริง

๒๔ ถ้าท่านไม่ได้เขาเย็นสามี ก็เย็นความผิดของท่านเอง

๒๕ จงทำเถิด แต่อย่าให้เย็นการอิกทิกครึกโครมให้มากนัก

๒๖ จะพบเขาในคราวงานคราวหน้านี้

๒๗ ถ้าท่านต้องการได้รับจดหมาย จากเขา ก็อย่าเพ่อหวังให้เร็วนัก เพราะขณะนี้เขากำลังโกรธท่าน และเขาจะไม่หายโกรธในเวลาอันรวดเร็ว

๒๘ คนที่มีตาเล็กดังตาหมู

๒๙ จะได้ของขวัญโดยเร็วจากคนที่ท่านรัก

๓๐ ต้องไปในเร็ววัน และเรื่องหนึ่งจะทำให้ท่านรับความรู้อันประหลาด ซึ่งท่านไม่เคยประสพในชีวิต

๓๑ ถ้าท่านทำด้วยความฉลาดแล้ว มันจะเปลี่ยนแปลงเย็นที่สมใจ

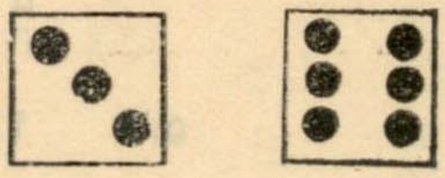
๓๒ จะเย็นผล แต่จะกลับกลายเย็นนำความเสียหายมาสู่ท่าน

๓๓ เขากำลังเขียนจดหมายรัก

๓๔ ผู้ใหญ่บ้านในตำบลหนึ่ง ถึงความสุขอันสุดยอดของท่าน

๓๕ ถ้าเรื่องนี้เกิดขึ้นเอง เย็นเครื่องพิสูจน์ ๓๖ ะได้รับในวันหนึ่ง แต่ไม่เร็วนัก

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ เขาคิดถึงท่านอย่างธรรมดาเช่นเดียวกับคนอื่นควรคิด ไม่ใช่ความรัก

๖ กลาสีคนหนึ่ง จะมาหาท่าน

๗ จงทำตามอย่างที่เขาขอให้ทำ ในเมื่อท่านพบเขาในโอกาสหน้า

๘ เพื่อเห็นแก่สวรรค์ อย่าได้ตอบเขาเลย เย็นอันขาด ะนำความหายนะมาสู่ท่านทั้งสองคน

๙ ไม่ควรอนุญาต แม้ะรู้ล่วงหน้าแล้วว่าไม่ใช่เรื่องราวสำคัญก็ตาม

๑๐ ชายหนุ่ม ชอบเล่น ต้นไม้ คนหนึ่ง กับนักเรียน สองคน

๑๑ คน ที่ ท่าน มี อำ นาจ เหนือ เขา ได้ แล้ว นั่นแหละ

๑๒ เย็นคนยรมขี้เกียจ ซึ่งะนำความเบื่อหน่ายมาให้ท่าน

๑๓ เขาคิดว่าท่านเย็นคนสวยและดี ถ้าเขาะเกิดมีความรักขึ้นแล้ว ท่านะเย็นคนที่เขารัก

๑๔ สำหรับคนอื่น เขาแสดงเพื่อความ สนุกสนาน ความโก้เก๋ แต่สำหรับท่านแล้ว เขาทำด้วยความจริงใจเสมอ ท่านเชื่อเขาได้

๑๕ ท่านะเย็นที่รักคนแรก ของเขา และคนที่สุด

๑๖ เขาปรารถนาะให้ความรักของเขาเย็นผลโดยเร็วที่สุด

๑๗ ะปลอดโปร่งไป อย่างยรมสุข ต่อไปในระยะสองปี

๑๘ ในหกปี

๑๙ ทุกครั้งแห่งการเผชิญภัยของท่าน ะเย็นในระหว่างเดิรทางเสมอ

๒๐ ถ้า ท่าน ตระหนี่ เหนียวแน่น ให้ยิ่ง กว่าเท่าที่เย็นอยู่เดี๋ยวนี้

๒๑ ขณะนี้มันไม่เย็นความลับแล้ว เพราะมันได้กระจายออกจนกระจ่างหมดแล้ว

๒๒ โดยมาก เขาเห็น ลักษณะของท่าน เย็นแบบอันงามของช่างเขียน

๒๓ บางครั้งท่านไม่เฉลียว บางครั้งก็ไหว พริบดี แต่ท่านมีความเข้าใจในสิ่งที่ท่านรู้ดีมาก

๒๔ เขาจะได้มาเป็นสามีของท่าน และจะอยู่ด้วยกันโดยความเกษมสุข

๒๕ ไม่มีอันตรายอย่างใด ถ้ากระทำ กลับจะเป็น หนทาง นำมา แห่ง ความ มิโชค เสียอีก

๒๖ เขาจะมาหาท่านเองในเร็ววันนี้แหละ

๒๗ จะไม่ได้รับจนกว่าท่านจะเขียนไปถึงเขาฉะบับหนึ่งก่อน

๒๘ คนแรกที่จะสารภาพความรักกับท่าน

๒๙ แน่นอน และจากคนที่ท่านไม่เคยคิดถึง

๓๐ ถ้าท่านปรารถนาเช่นนั้น ท่านก็มีโอกาส

๓๑ ยังไม่เปลี่ยนในเวลานี้ จะคงอยู่ไปอีกนาน

๓๒ จะเป็นผลสมบูรณ์ดอก แต่จะทำให้คนหนึ่ง อกหัก

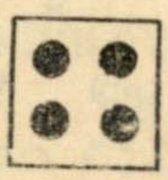
๓๓ เขากำลังนั่งตรึกตรอง อยู่กับโต๊ะ เขียนหนังสือ เวลานี้

๓๔ สุภาพบุรุษ เศรษฐีต่างจังหวัด

๓๕ เป็นคำอวยพรให้ท่านได้รับความสุข

๓๖ วันนี้แหละ จะได้รับ

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ เวลา กลางวัน ท่านอยู่ในความระลึกถึงของเขา เวลากลางคืน ท่านอยู่ในความฝันของเขา

๖ ยังไม่มีก่อนในระยะสองปีนี้

๗ จง แสดง กิริยา ของ ท่านให้ เรียบร้อย ประหนึ่ง นางนกเขา อย่าพูดให้เร็วและมากเกินสมควร

๘ ท่านจะตอบหรือไม่ก็ตาม น้ำตาของท่านจะต้องไหลลงอาบหน้า

๙ ถ้าท่านอนุญาต ท่านจะเสียใจภายหลัง

๑๐ คนหนึ่ง เป็นชายหนุ่มรูปงาม ค่อนข้างสูง ผมดำ และ ตาดำ เป็นนายหน้าซื้อขาย

๑๑ คนเดียว เป็นคนหัวอ่อน ว่าง่าย

๑๒ เป็นคนปราศจากความคึกคะนอง ไม่ชอบการสมาคมและเที่ยวเตร่

๑๓ เขาคิดว่าท่านยังเป็นเด็กอยู่เสมอ ไม่รู้จักผิดชอบอย่างไร

๑๔ ท่านจะทำให้เขาเสียใจมาก ถ้าท่านไม่ไว้วางใจเขา

๑๕ เขารักท่านมานานนักแล้ว แต่เขาเป็นคนสงวนความลับในใจของเขาได้ดีที่สุด

๑๖ เขาคิดว่าผู้หญิงที่รู้จักเขาทุกคนต้องรักเขา รวมทั้งท่านด้วย

๑๗ ท่านจะต้องตกหลุมรัก ซึ่งภายหลังจะทำให้ท่านต้องน้ำตาตก

๑๘ ในระยะห้าหรือหกปี

๑๙ อีกมาก ทุก ๆ คราวเมื่อเข้าในสมาคม

๒๐ ไม่มากนัก

๒๑ เวลานี้ยังก่อน

๒๒ ท่านมีดวงหน้าอันหวานชวนพิศ

๒๓ ท่านเป็นคนฉลาดเฉลียว และรอบคอบพร้อมทุกอย่าง

๒๔ เขาจะได้กับท่าน ถ้าหากศัตรูคนหนึ่งไม่มาขัดขวางระหว่างท่านกับเขาเสีย

๒๕ ท่านจะต้องเสียใจมาก ถ้าท่านกระทำ

๒๖ เขาจะไม่มาหาท่าน แม้ท่านจะไปหาเขาเขาก็ไม่พอใจ

๒๗ การโต้ตอบของท่านได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นเรื่องอื่นเสียแล้ว

๒๘ คนที่ลนเกือบหกล้มฉะเพาะหน้าของท่านเมื่อคราวประชุมสันนิบาตที่แล้วมา

๒๙ จะได้รับ แต่ท่านจะไม่ชื่นชมนัก

๓๐ ถ้าท่านปรารถนา ท่านก็จะได้เดินทางอีกหลายคราว

๓๑ ถึงหากจะเปลี่ยน ก็ในเรื่องซึ่งไม่สลักสำคัญ

๓๒ จะสมปรารถนา แต่มันจะทำให้ท่านมีศัตรูมาก

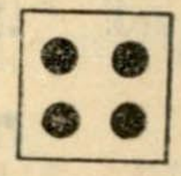
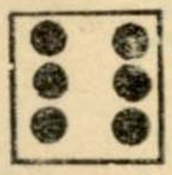
๓๓ เขากำลังให้ช่างตัดเสื้อวัดตัวอยู่

๓๔ เป็นทหาร

๓๕ ไม่ใช่คำอวยพร เป็นคำเตือนสติ

๓๖ พรุ่งนี้ . ถ้าคลาดพรุ่งนี้ก็สัปดาห์หน้า

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ เขาคิดถึงท่าน เช่นเดียวกับท่านคิดถึงคน ๆ หนึ่งที่ท่านรักมากที่สุด

๖ ทำไม เขาทั้งหมดกำลังอยู่ฉะเพาะหน้าท่านพร้อมแล้วมิใช่หรือ

๗ คราวหน้าถ้าพบเขา ท่านจงเสียบดอกไม้ที่อกเสื้อเขาดอกหนึ่ง

หนักเท่ากันเย็นอย่างเดียวทุก ๆ ชาติ.

◎ ◎ ◎

ในชาติที่เหนือขึ้นไป ครั้งเมื่อมนุษย์ยังมีฤทธิเดชและกำลังมากกว่าเวลานี้ ในสมัยมีวีรบุรุษแกล้วกล้าสามารถ คือ ครั้งมหาภารตะ, กามนิตเกิดเป็นวีรบุรุษคนหนึ่ง ได้ผละจากนางที่ยอดรัก ขึ้นช้างศึก, ยกทัพไปสู่หัสตินาปุระ เพื่อช่วยกษัตริย์ปาณฑพ ผู้สหายรบกับพวกเการพ. ขณะกามนิตเข้าสู่สงครามอยู่ข้างพระอรชุน และพระกฤษณ์ณทุ่งกุรุ, ได้ต่อสู้ศัตรูจนตัวตายลงในสมรภูมิในวันที่สิบแห่งมหาสงครามครั้งนั้น; ฝ่ายนางผู้ชายา ทราบว่ากามนิตถึงแก่ความตาย, ก็เข้าสู่กองเพลิงพร้อมกับนางบริวาร และนางเป็นผู้จุดกองเพลิงนั้นด้วยตนเอง.

◎ ◎ ◎

ครั้งหนึ่งทั้งสองได้เห็นตนไปเกิดอยู่ในแดนอันแปลกประหลาด มีภูมิประเทศเย็นอีกอย่างหนึ่ง, กล่าวคือ ไม่ได้ไปเกิดในแดนอันเย็นลุ่มน้ำแม่คงคาหรือยมุนา ซึ่งมีปราสาทราชมนเทียรและบ้านเมือง มีวีรบุรุษสรวมเกราะอยู่ขวักไขว่ มีพราหมณ์ผู้ผึ่งผาย มีเศรษฐีและมีพวกศูทร, แต่ว่าไปเกิดอยู่ในแดนอันเย็นลำเนาไพร มีความเย็นไปแห้งแล้งอัตคัดกันดาร.

ณแดนนี้ ในฤดูร้อนแสงแดดแผดเผาจนน้ำในลำธารแห้งเหือดหญ้าตายเกรียน, ครั้นตกฤดูหนาว ก็เย็นเฉียบแทบเท่ากับตกอยู่ในหิมะ, เพราะเย็นทุ่งกว้างใหญ่โล่งโถงเปลี่ยวเปล่าใจจะหาบ้านเมืองสักแห่งหนึ่งก็ทั้งยาก, จะมีก็แต่หมู่บ้านห่างไกลระยะกันนาน ๆ จะพบสักหย่อมหนึ่ง. ประชาชนที่อยู่ตามหมู่บ้านเหล่านี้เป็นพวกเลี้ยงปศุสัตว์ มีใจคุร้ายเย็นชาตินักรบ. ถัดออกไปในราวไพรมีฝูงศุนักป่าอยู่ชุกชุม. ถัดไปอีกผู้เดินทางไกลจะได้ยินเสียงสิห์คำราม. กามนิตซึ่งในชาตินั้นเกิดเป็นนักขับร้อง เดินท่องเที่ยวไปในแดนต่าง ๆ เรียกสิห์ว่าเจ้าสัตว์ร้าย เร่ร่อนดุจ่าน่ากลัวยิ่งมีสำนักในภูเขา.

กามนิต เดินทางเมื่อยล้ามาเย็นเวลานานจนลุหมู่บ้านแห่งหนึ่ง. ชาวบ้านเหล่านั้นไม่รู้จักกามนิต, แต่ว่ายินดีรับรอง เพราะนักขับร้องย่อมเป็นผู้ที่คนพอใจต้อนรับอยู่ทั่วไป. เครื่องมือกามนิตมีพิณขนาดเล็กสะพายย่ามา หนึ่งคันเท่านั้น, แต่ว่าเรื่องราวตำนานต่าง ๆ อันเย็นมฤดกตกทอดมา ย่อมมีอยู่ในความทรงจำของกามนิตมากมาย เช่น บทบูชาพระ-อัคนี พระอินทร์ พระวรุณ และพระมิตร ผู้

เย็นเทพสมัยพระเวท, บทขับว่าด้วยสงคราม และวีรบุรุษ, บทขับเรื่องรัก และเรื่องอื่น ๆ อีกมาก. เมื่อมีความรู้เย็นคลังคัมภีร์สามารถขับบรรยายเรื่องให้ฟังได้มากมายดังนี้, ใครเล่าจะไม่ยินดีต้อนรับผู้เย็นนักขับ ?

กามนิต เดิร ทาง ไป ถึง หมู่ บ้าน เย็น เวลาเย็น ชาวบ้านกำลังต้อนสัตว์เลี้ยงกลับ. ที่ข้างหน้าฝูงสัตว์หมู่หนึ่ง มีสาวน้อยร่างระหงเดิรตามโคเชื่องตัวหนึ่ง. เสียงกะดิ่งที่คอโคตัวนั้นดัง เย็น จังหวะให้ โค ตัวอื่น เดิร ตาม มา, ช้า ๆ นาน ๆ โคเชื่องตัวนั้น ก็แลบลิ้น เลียมือนายสาวของมัน. กามนิตชายพเนจรปราศรัยกับสาวน้อยตามธรรมเนียม. สาวน้อยตอบรับด้วยอาการยิ้มแย้ม. ทั้งสองก็สบตากัน, มิลักษณะอาการไม่ผิดจากที่ได้เคยพบกันในสวนกรุงโกสัมพีเมื่อในชาติหลัง.

◎ ◎ ◎

พ้นชาตินั้นก็เห็นชาติที่ถัดขึ้นไป คราวนี้ไม่ใช่เกิดอยู่ในแดนแม่น้ำทั้งห้าหรือในลุ่มแม่คงคา, แต่เย็นแดนอื่น อันมีประชาชน และขนบธรรมเนียมทรามกว่าที่แล้ว.

เห็นภาพเย็นทุ่งกว้าง มีคนขี่ม้า กองเกวียน และคนเดิรมาเย็นแถวไม่ขาดสาย. ภูมิประเทศขาวสล้างด้วยหิมะ, ในอากาศมีละอองเย็นปุยขาวอยู่ทั่วไป, ภูเขาสูงตระหง่านแลถมึนทึน. ในเกวียนเทียมโคเล่มหนึ่ง มีผ้าคลุมเย็นหลังคาคล้ายกระโจม. สาวน้อยคนหนึ่งผลุนผลัน ชะโงกหน้า ออก มานอก เกวียน เร็วจนหนังแกะที่คลุมร่างกายไว้ ตก เลื่อนลง เห็นผมสยายยาวลงมาประกระทั่งอุระ, มีอาการวิตกจ้องมอง และยกมือชี้ไปทางที่คนอื่นก็มองและชี้เช่นเดียวกัน. เห็นเย็นพวกคนขี่ม้าวิ่งห้อกระบวนหนึ่งตรงมายังที่ตนอยู่, แต่สาวน้อยมองไปที่ ชายหนุ่ม คนหนึ่งขี่โคตำ อยู่ ใน พวก เดียวกัน, มีอาการยิ้มเย็นเชิงไว้ใจในชายหนุ่มคนนั้น. อาการมองแห่งสาวน้อย กระทำให้ชายหนุ่ม นั้น มีน้ำใจ และ เหิม กำลัง ยิ่งขึ้น, แกว่งขวานที่ถือเย็นอาวุธ ร้องเสียงดังแล้วเข้าพวก, ต้านทานศัตรูที่ขี่ม้ายกเข้ามาติปล้น, ได้ต่อสู้ จนถูกลูกธนูเหล็ก ของชาติตากศักะตัวปรปักษ์ ถึงแก่ความตาย.

◎ ◎ ◎

อาศัยกลิ่นปาริชาติทำให้ระลึกชาติเหนือ ๆ ขึ้นไปได้ ในอดีตภพนานไกล. คราวนี้เห็นตนทั้งสองเกิดเย็นกวางสองตัวผัวเมีย อยู่ในป่ากว้างใหญ่แห่งหนึ่ง อันความรักของทั้งสองในชาตินั้นเย็นไปในความรัก เพียงทางนัยน์ตาเท่านั้น : จะแสดงกันด้วยวาจาหาได้ไม่. แต่

๒๘ คนที่สงบเสงี่ยมหงิมกว่าคนอื่น ๆ

๒๙ ถ้าไม่ใช่พรุ่งนี้ก็จะเลื่อนต่อไปอีก สองสามวัน

๓๐ ถ้าจะเดินทาง ก็ต้องไปไกล เช่น ต่างประเทศ

๓๑ แล้วแต่ท่านจะตกลงด้วย

๓๒ นั่นแล้วแต่พฤติการณ์ของท่าน

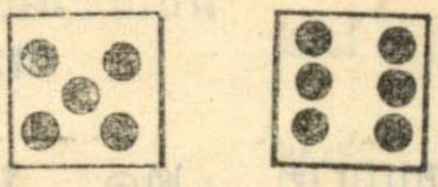
๓๓ เขากำลังดื่มเหล้าอยู่

๓๔ นายแพทย์

๓๕ เย็น สิ่ง แสดงให้ รู้ ว่า ท่าน มี ความสุข ตลอดทุกชั่วโมง

๓๖ ถ้า ท่านไม่ได้ รับ ความ ช้ำใจ เสีย ก่อน ท่านจะไม่สมปรารถนา

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ คิดถึง แต่ด้วยความขมขื่นใจ

๖ คนที่ให้ดอกไม้แก่ท่านเย็นคนแรกจะมาหาท่านในไม่ช้านี้

๗ พูดตรงไปตรงมา ไม่ต้องอ้อมค้อม เขาจะชอบมาก

๘ อย่างน้อย ควร รอรับจดหมายฉะบับหนึ่งก่อนที่จะตอบ

๙ ถ้า ท่าน อนุญาต คนหนึ่ง ซึ่ง เคย ขออนุญาตแก่ท่าน ก่อนนั้น จะเจตนาร้ายต่อท่าน

๑๐ ชายหนุ่ม รูปร่างสะสวย ค่อนข้างสูง เกี่ยวเย็นญาติของท่านเอง

๑๑ คนเดียว เย็นคนที่ท่านนึกถึงเขาน้อยที่สุดนั่นแหละ

๑๒ เย็นคนไม่ชอบทำงานการอะไรเลย แต่แม้เขาจะทำความรำคาญใจให้แก่ท่านไม่น้อยก็ตาม เขาก็เย็นคนที่น่ารักคนหนึ่ง

๑๓ เขาคิดว่าดังนี้ “ฉันแปลไม่ออกเลยว่าทำไมบางครั้งหล่อนจึงมองดูฉันด้วยแววตาอันอ่อนหวาน แต่บางครั้งสีหน้าของหล่อนก็บึ้งอย่างไม่พอใจ”

๑๔ ไม่ควรไว้วางใจเขา เพราะเขาได้ขยายเรื่องอื่นออกไปแล้วหลายเรื่อง

๑๕ เขารักท่านด้วยความรักอันบริสุทธิ์และซื่อสัตย์ ท่านเย็นหญิงคนเดียวที่เขาใฝ่ฝัน

๑๖ จงสังเกตดู เมื่อท่านไปสนทนาวิสสาสะสนิทชิดเชื้อกับชายอื่นแล้ว เขาจะหึงหวงมากที่เดียว เช่นนี้ท่านจะเข้าใจว่าเขารักท่านหรือไม่เล่า

๑๗ เวลานี้หัวใจของท่านเย็นอิสสระ แต่ไม่ช้าดอก หัวใจของท่านจะถูกบุรุษผู้สามารถคนหนึ่งชิงเอาไปเสีย

๑๘ จะได้แต่งงาน เมื่อถึงดอกกุหลาบบานคราวหน้า

๑๙ ในเวลานี้ยังก่อน แต่จะได้ประสพในระยะไม่สู้นานนัก

๒๐ ท่านควรจะสมบูรณ์เสียนานแล้ว ถ้าท่านลงมือทำมาหากิน ตามความคิดที่ดำริไว้

๒๑ ไม่มีสิ่งใดที่ท่านควรกลัวว่าจะกระจายออก

๒๒ ขณะนี้คู่รักของท่านเท่านั้นที่คิดว่าท่านเย็นสวย แต่คนอื่น ๆ คิดว่าท่านเย็นคนไม่สวย แต่มีมารยาทดี

๒๓ หัวใจท่านบริสุทธิ์ปลอดโปร่ง และมีความคิดลึกซึ้งดี

๒๔ แน่นอน จะมีใครอิกล่ะ ถ้าไม่ใช่เขา

๒๕ ถ้าท่านไม่ประสงค์เกี่ยวข้องกับคน ๆ หนึ่งอิกต่อไปแล้ว ก็กระทำได้

๒๖ จะได้พบกันอย่างไม่เคยนึกฝันในราวต้นเดือนหน้า

๒๗ ในเวลาเช้าตรู่พรุ่งนี้

๒๘ คนที่มีจมูกแฟบ

๒๙ ได้รับ ในเร็ว ๆ นี้

๓๐ จะได้เดิรทางอย่างสนุกสนาน ไปทางทิศตะวันตก

๓๑ ไม่เร็วเท่าที่ท่านนึก และไม่ใช่เรื่องที่ท่านพึงปรารถนา

๓๒ ถ้าท่านประสงค์จริง ๆ ก็ได้

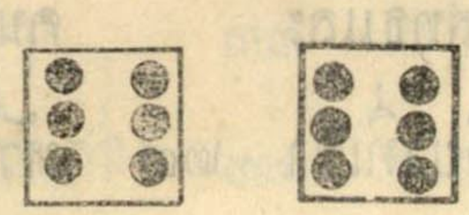
๓๓ เขากำลังอ่านจดหมายฉะบับหนึ่งอยู่

๓๔ ช่างไม้

๓๕ บอกว่ายังเย็นที่สงสัยอยู่

๓๖ จะได้รับในเร็ว ๆ นี้ แต่เย็นเรื่องอื่น ส่วนเรื่องที่ท่านคอยฟังจะไม่สมประสงค์

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

๕ เขายังไม่ได้คิดถึงท่านขณะนี้ แต่เมื่อเขาคิดถึงท่านบางครั้ง หัวใจของเขาก็แทบระเบิดออก

๖ มิ, ชายแก่ขาเสียข้างหนึ่ง

๗ แสดงให้เขาเห็นว่าท่านรักเขา จงพิสูจน์ให้เขาทราบ โดยส่งสมุดพกสวย ๆ เล่มหนึ่งไปให้เขา

๘ ตอบเถิด ท่านจะได้รับความสุขใจ

๙ เมื่อเห็นว่าจะได้ผล ก็จงอนุญาต ถ้าเห็นว่าจะเสียผล ก็อย่า

๑๐ วงศ์ญาติของท่านทั้งหมดรักท่าน

๑๑ ท่านจะมีสามีหลายคน แต่ที่ถูกแล้วอย่ามีเสียเลยดีกว่า ไม่ร้อนรำคาญใจ

๑๒ เขาสวยมาก และเป็นคนที่มีความรู้สูงหัวใจดี

๑๓ เขาคิดว่า “ฉันจะทำอย่างไรดีหนอ จึงจะทำให้หล่อนรักฉันได้”

๑๔ ถ้าท่านไม่เชื่อเขา ท่านจะเชื่อใครล่ะ

๑๕ รักมากเท่ากับท่านรักเขา

๑๖ ทุก ๆ ครั้งที่เขาเห็นหน้าท่าน เขาปรารภกับตัวของเขาเองเสมอว่า “เปล่าเลย หล่อนไม่รักฉัน หล่อนจะรักฉันไม่ได้”

๑๗ หัวใจของท่านจะมีอิสสระอยู่ชั่วคราว แต่ในที่สุดจะต้องถูกมัดด้วยความรักของชายหนุ่มคนหนึ่ง

๑๘ ไม่มีโอกาสเลย

๑๙ ท่านจะไม่ต้องเผชิญภัยแต่อย่างใดเลย

๒๐ ท่านจะมั่งมีเท่ากับที่ท่านมีอยู่เดี๋ยวนี้

๒๑ ในระหว่างมิตรสหายของท่าน จะมีคน ๆ หนึ่งที่เป็นผู้นำความลับนั้นกระจายออก

๒๒ ท่านมีลักษณะงามประดุจดอกไม้ในยามเช้า, สวย, หวาน และบริสุทธิ์

๒๓ ท่านเป็นคนทำอะไรไม่มีแบบอย่างเสียเลย ชอบเอาใจตัวเองโดยความโง่เขลา มีบางอย่างที่เอาใจใส่อยู่บ้าง

๒๔ จงอย่าละความพยายามในตัวเขา ผลที่สุดเขาจะต้องอยู่ในอุ้งมือของท่าน

๒๕ ควรกระทำ ถ้าท่านสละความกะดาก อายได้

๒๖ จะได้พบ เมื่อถึงฤดูใบไม้ผลิหน้า

๒๗ ในสองสามสัปดาห์

๒๘ คนที่พูดกับท่านว่า “เราได้พบกันโดยบังเอิญ”

๒๙ คน ๆ หนึ่ง กำลังคิดจะให้ของขวัญ กับท่านอยู่ แต่ถ้าใครคนหนึ่งมาพูดยุแหย่เสีย ท่านจะไม่ได้

๓๐ จะต้องไป ยุโรป

๓๑ ในเร็ว ๆ นี้ จะเปลี่ยนแปลง

๓๒ ไม่สมประสงค์

๓๓ เขากำลังขูบรูปของท่านอยู่

๓๔ ช่างเขียน หรือ นายร้อยโท ทหารราย

๓๕ เย็นคำอธิบายให้ท่านได้รับความสุข

๓๖ ใน เร็ว ๆ นี้ ท่าน จะได้ รับ ผล สม ปรารถนา เกินกว่าที่ท่านหวัง

◎ ศาสตราจารย์ ถึงชาญ วิชชาเฉนียน

สมัยเปลี่ยน เกษียณโลก ย่อมโยกยัก แม้เลิกเรียน ละเลิงทะนง คงเข้าฝัก

ต้องตามดัก เรียนฉลวย จนม้วยเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

(ต่อจากหน้า ๑๕๐๗ ฉะบับเมย. ๒๔๗๔)

ยี่สิบแปด

บนฝั่งคงคาสวรรค์

เมื่อกามนิตรู้สึกเห็นว่า แม้แต่ในสถานอันเย็นบรมสุขนี้ ยังมีเหตุกระทำให้คู่รักของตนรับความเศร้าระทมใจเมื่อมาระลึกถึงความหลัง จึงขยุมือคู่รักออกเสียจากที่นั้น เลื่อนลอยไปสู่เขาอันงาม ซึ่งตนเคยนอนพักเล่นที่ลาดไหล่และมองดูผู้อื่นร่าเริงเล่นรำกัน. ถึงที่นั้นแล้ว ทั้งสองก็หาที่พัก. เห็นตามสุมทุมและสนามหญ้า มีผู้อื่น ๆ เลื่อนลอยไปมาอยู่แล้วนับจำนวนไม่ถ้วน ทรงพัสตราภรณ์ บ้างแดง บ้างเขียว ขาว. พวกเหล่านั้นเย็นหมู่ ๆ เข้ามาทักทายปราศรัยผู้อุบัติใหม่ทั้งสองซึ่งดังพึ่งตื่นขึ้น. ผู้อุบัติใหม่ทั้งสองก็เข้าร่วมเล่นรำฟ้อนไปกับพวกเหล่านั้น.

เลื่อนลอยเยื่องไปกรายมาเย็นเวลานาน เฉียดสุมทุมแล้วร่อนเวียนรอบเขา ผ่านทุ่งตัดละเมาะข้ามสระบัว สุดแล้วแต่ว่าหัวหน้าแถวจะนำไปทางไหน. ทันใดนั้น กามนิตไปพบเทพธิดาพัสตราภรณ์ขาวที่เคยรู้จักกันมาแต่ครั้งแรกและเคยชวน กามนิตไปที่แม่คงคา. เมื่อได้จับมือเล่นรำกันแล้ว, เทพธิดาพัสตราภรณ์ขาวผู้นั้นก็ถามกามนิตมีอาการยิ้ม ๆ ว่า—

"นี่ท่านไปที่ฝั่งคงคาแล้วหรือยัง ? อ้อ ! มีเพื่อนแล้ว."

กามนิตตอบว่า "ยังไม่ได้ไป."

เย็นสดชื่น กลิ่นเอากลิ่นหอมไปเสียสิ้น คงเหลือแต่ความบริสุทธิ์อันแท้อยู่เท่านั้น. วาสิฏฐี พยายามตั้งหน้าสูดอากาศอันสดชื่นนี้เสียจริง ๆ, ส่วนกามนิตรู้สึกว่าหายใจแทบไม่ทัน.

อีกอย่างหนึ่ง ในสถานที่นี้เสียงดนตรีชาวสวรรค์มิได้ยินมาถึงแม้แต่น้อย, มีแต่เสียงกระแสน้ำที่ทดถั่งหลั่งไหลดังราวกับฟ้ากระหึ่ม.

วาสิฏฐียกมือขึ้นและกระซิบว่า "ฟังซิ."

กามนิต — "แปลกจริง. ครั้งหนึ่งเมื่อฉันเที่ยวจาริกไป, ได้พบที่พักเย็นกระท่อมน้อยอยู่ปากซ่องหุบเขา. ถัดกระท่อมเข้าไปหน่อย มีลำธารน้อยน่ารักอยู่สายหนึ่ง น้ำใสไหลริน ๆ. ฉันได้ลงไปล้างเท้า. ถึงเวลากลางคืน ฝนตกห่าใหญ่, ฉันนอนลืมตาอยู่ในกระท่อม ได้ยินเสียงน้ำในลำธาร ซึ่งเมื่อตอนเย็นยังไหลริน ๆ กลายเป็นเสียงไหลพุ่งพล่านโครมครามหนักขึ้นทุกที. และในคราวเดียวกันนี้ ได้ยินเสียงอะไรกะแทกดังราวฟ้าผ่าไม่ทราบว่าเป็นเสียงอะไร. รุ่งเช้า ได้เห็นลำธารน้อยนั้น กลายเป็นโกรกธารที่เดือดพล่าน, น้ำไหลดันกันมาราวกับเทตรงลงจากฟ้ากะทบถูกแก่งผาแตกกระจายเป็นฟองขาว, มีกำลังแรงดันก้อนหินมหึมากลิ้งกะทบกัน. นี่เอง คือเสียงที่ดังเป็นฟ้าผ่า. เมื่อได้มาเห็นที่นี่อันมีเสียงดังเช่นเดียวกัน, ทำให้ระลึกถึงที่ได้เห็นในคราวนั้นได้ทันที: ดังนี้จะว่ากระไร?"

วาสิฏฐี — "เป็นเพราะมีเสียงอย่างเดียวกัน. แต่ว่าเสียงที่ได้ยินครั้งโน้น เป็นเสียงหินกะทบกัน. ส่วนเสียงที่ได้ยินในแม่คงคาบนสวรรค์นี้ เป็นเสียงจักรวาลต่าง ๆ ที่หมุนลอยไปแล้วกะทบกัน, จึงดังเป็นฟ้าผ่า."

กามนิตแสดงกิริยาตกใจ — "จักรวาลหรือ?"

วาสิฏฐียิ้ม, ทันทีตวัดเลื่อนลอยไป. กามนิตตกใจคว้าวาสิฏฐีไว้ แล้วพูดว่า "วาสิฏฐี, ระวังให้ดี. ขืนเลื่อนลอยไป จะไปตกอยู่ในอำนาจอะไรก็รู้ไม่ได้. ออกวิตกอกสั่นอยู่แล้วละ ไม่อยากจะให้พลัดกันไป."

วาสิฏฐี — "ก็อย่างนั้น, เธอจะตามฉันมาไม่ได้หรือ?"

กามนิต — "ขอยอมตามไปจริง ๆ. แต่จะรู้ได้อย่างไรว่าไม่มีเหตุเภทภัย ทำให้เราต้องพลัดกัน? ถึงว่าเราจะอยู่ต่อไปในที่นี้, ก็ยังรู้ไม่ได้ว่าอาจจะต้องพรากกันไกลจากแดนบรมสุขนี้ ไปสู่แดนอันหาเขตต์มิได้ แล้วจะ

วาสิฏฐี — "อะไรกัน!"

กามนิตเล่าเรื่อง.

วาสิฏฐี — "อย่างนั้นก็ไปกันสักทีซะดิ. เมื่อครั้งยังอยู่ใน มนุษยโลก อันเต็มด้วยทุกข์ทรมาน, ฉันได้เคยแหงนดูคงคาสวรรค์อยู่บ่อย ๆ และยังนึกถึงแดนอันเย็นยรมสุขที่แม่คงคาไหลผ่านไป ว่า ทำไฉนเราจะได้ขึ้นไปอยู่ด้วยกันยนนั้นสักวันหนึ่ง. เวลานี้ฉันรู้สึกมีอะไรยังคับหัวใจให้อยากไปที่นั้น: ไปเลื่อนลอยอยู่กับเธอที่ฝั่งนั้น."

ทั้งสองออกจากกลุ่มผู้เล่นรำ เลื่อนลอยไปทางห่างไกลจากสระที่ตนอยู่, มาได้สักครู่ ก็ไม่เห็นสระบัวหรือดอกบัวซึ่งมีผู้เกิดอยู่ในนั้นอีกต่อไป, ยิ่งมาไกล ดอกไม้ต่าง ๆ ที่เคยผ่านมา เนื่องแน่นค่อยเบาบางลงไป, ผู้เสวยบรมสุขที่ได้พบก็มีน้อยลง, คงเห็นแต่ฝูงเนื้อทรายพลุกพล่านอยู่ในทุ่ง. ตามสระมีหงส์ลงว่ายเล่นลอยล่อง, เห็นน้ำแหวกเป็นทางมีแสงประกาย. ส่วนภูเขาก็สูงตระหง่านขึ้นทุกที และมีหินล้วน. ครั้นแล้วก็ถึงที่เวิ้งว้างไม่มีเขาเลยทีเดียว.

กามนิตกับวาสิฏฐีลอยมาถึงที่ราบแห่งหนึ่ง ดูราวกับทะเล, มีแต่หญ้าหนามต่ำเตี้ยเขียวพง, ลัดไปทางหน้าเป็นป่าตาล แลดูเป็นรูปโค้งอยู่ระกะ เห็นเป็นพืดไป. ลอยมาถึงป่านั้น, รู้สึกว่ามีเงายังมืดครึ้มขึ้นทุกที. ลำต้นตาลมีแสงคล้ายโลหะ, ยนยอดมีเสียงคล้ายโลหะกะทบกัน. มองไปข้างหน้า เห็นแสงสว่างวูดขึ้นเป็นลำ ๆ พุ่งปลายแหลมเต้นส่ายอยู่ปลายแปลบ จนเคืองนัยน์ตาต้องเอามือบัด, คล้าย ๆ กับว่าที่ในป่านั้น มีเสาเงินมหึมา ถูกแสงสูรย์ในตอนเช้าแผดมากะทบ แล้วกะท้อนแสงแทงตาแปลบ ๆ. ภายหลัง เมื่อทั้งสองแข็งใจเบือนหน้า ก็เห็นตนกำลังเลื่อนลอยออกจากเขตต์ป่าตาลมาแล้ว, เห็นคงคาสวรรค์อยู่ข้างหน้า มีกระแสน้ำแผ่ไปดั่งเงินยวงจนจดขอบฟ้า. ริมฝั่งมีระลอกน้อย ๆ เย็นประกายราวกับดาวร่วง ลอยมาติดบนหาดทราย ฉายแสงพร่างพราวเย็นประพาล. ส่วนท้องฟ้านั้นเล่าตามปกติควรจะแจ่มใสขึ้นเมื่อจวนจะถึงขอบฟ้า, แต่ในที่นี้ตรงกันข้าม: ในชั้นต้นเย็นสีครามอ่อนแล้ว เข้มเข้าทุกที จนในที่สุดถึงตอนขอบฟ้าเลยทีเดียวเป็นสีดำสนิท จดกับสายน้ำซึ่งมีแสงขาวเห็นเป็นแนวชัด.

กลิ่นหอมแห่งดอกฟ้า ในที่นี้ไม่มีเลย, ไม่เหมือนกับในหุบเขาซึ่งมีต้นปาริชาต อันมีความหอมอบอวลอยู่ทั่วไป. แต่ว่าในที่นี้ มีแม่น้ำแห่งสกลจักรวาล ซึ่งประกอบด้วยอากาศ

ได้รับทุกข์ทรมานสักปานไร ?”

วาสิฏฐี — “แคน อัน หา เขตต์ มิได้.” แล้วนางเหม่อมองดูไปทางแม่คงคาจน สุดสาย ตาเห็นเป็นเส้นเขตต์ดำขดขอบฟ้า มีอาการดั่งว่าจะคิดชำแรกเลยเขตต์นั้นเข้าไปดูอีก, แล้วพูดว่า “อันบรมสุขในสวรรค์จะมีเขตต์สุดบ้างไหมหนอ ?”

กามนิต — “วาสิฏฐีที่รัก, ฉันนึก ๆ ก็ไม่อยาก จะพาเธอมาที่นี้ : ทำให้คิดยุ่งไปต่าง ๆ นานา. กลับกันเถิด.”

ทั้งสองก็พากันผ่านดงตาลกลับมา แต่ยังอาลัยเหลียวไปดูลำคงคาสวรรค์อีกครั้งหนึ่ง.

เมื่อ ทั้ง สองกลับสู่ที่สถิตดอกบัวกลางสระอันใสปานแก้วแล้ว ก็เลื่อนลอยไปอีก สู่บริเวณหมู่ไม้ซึ่งออกดอกล้วนเป็นมณีรัตน์, เข้าร่วมเล่นรำร่าเริงอยู่ในหมู่ชาวสวรรค์ เสวยความสุขวิเศษ มีความรักอันปราศจากเครื่องกีดขวางเหมือนแต่ก่อน.

ครั้งหนึ่ง ขณะเล่นรำกันอยู่ ได้พบเทพธิดาพัสตราภรณ์ขาวสหายเก่า. นางผู้นั้นปราศรัยว่า “อ้อ ! นี่ไปที่ฝั่งคงคาสวรรค์มาแล้ว ?”

“ไฉนจึงทราบว่าไป ?”

“ง่ายนิดเดียว, เพราะถ้าใครเคยไปแล้วก็มีวงหน้าแสดงเค้าความทุกข์ความวิตกติดมา เพราะเหตุนี้ ตัวฉันเองจึงไม่อยากไป. และท่านทั้งสองคงไม่ไปเป็นครั้งที่สองอีก, ใคร ๆ ก็ไม่ไปเป็นครั้งที่สองเลย.”

ยี่สิบเก้า

ท่ามกลางกลิ่นหอมแห่งดอกปาริชาต

อันความจริง ผู้อุปะปาติกะใหม่ทั้งสองมิได้ไปเยี่ยมฝั่งคงคาสวรรค์อันไม่น่าดูน่าชมอีกต่อไป, เป็นแต่เลื่อนลอยไปสู่หุบเขาต้นปาริชาตเนือง ๆ ได้ไปนั่งพักนอนเล่นอยู่ควงปาริชาตอันแผ่กิ่งก้านราชา, สูดเอากลิ่นหอมอันตระหลบมาจากดอกแดงดั่งแสงชาด, กระทำให้ระลึกถึงชาติก่อน ๆ แจ่มแจ้งขึ้นเป็นลำดับ ย้อนหลังล่วงไปในอดีตชาติกันไกลแสนไกล.

ได้เห็นตนบางชาติอยู่ในปราสาท บางชาติอยู่ในกระท่อม. ไม่ว่าจะไปเกิดเป็นกุฎุมพีหรือเขญใจ ก็เห็นความรักทั้งสองได้มีต่อกันเสมอ. ในชาติหนึ่ง ทั้งสองมีความรัก และความสุขอันเต็มเปี่ยมตลอดกาล, แต่อีกชาติหนึ่งต้องตายจากกันไปตามกรรมที่ทำไว้. แต่อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะเป็นชาติใด จะได้รับสุขหรือตกทุกข์ ความรักของทั้งสองคงมีน้ำ

กระนั้นความรักที่เคยมีอยู่ในชาติหลังมั่นคงเพียงใด ก็ย่อมมีอยู่ในชาตินั้นมั่นคงปานๆ กัน. กวางทั้งสองแสวงหาหญ้ากินเย็นอาหารด้วยกัน, ลุยข้ามลำธารอันใสเย็นที่ในป่าก็ด้วยกัน, เวลาพักนอนอยู่ยนหญ้าอ่อนที่ขึ้นสูงระหงก็ด้วยกัน, มีความสุขร่าเริง หรือตกใจหวาดต่อภัยอันตราย เมื่อได้ยินเสียงแกรกกรากก็ด้วยกัน, เย็นดังนี้มาช้านานหลายปี. จนวันหนึ่งถึงคราวจะต้องพรากจากกันไป, นางกวางเข้าไปติดข่ายนายพราน, กวางผัวพยายามเอาเท้าเขี่ยเพื่อให้ข่ายหลุด: พยายามแล้วพยายามเล่าไม่สำเร็จผล. จนนายพรานมา, กวางผัวก็มิได้หวาดกลัว เข้าเผชิญหน้ากับศัตรูยะลงทะขวิด. แต่ในไม่ช้าก็ต้องหอกของนายพรานถึงแก่ความตายไปทั้งคู่.

◎ ◎ ◎

ถัดขึ้นไปอีก ทั้งสองเกิดเป็นนกอินทรีผัวเมีย มีรังอยู่บนยอดเขาอันสูงตระหง่านแสนกันดารยากที่ใครๆ จะขึ้นถึง. เมื่อมองลงมาจากที่นั้น จะเห็นเย็นเหวลึกลงมา. นกทั้งสองได้ร่อนเร่ไปในอากาศด้วยความบันเทิงใจจนหวยกาลอายุขัย.

◎ ◎ ◎

ทั้งสองอาศัยอำนาจแห่งกลิ่นดอกปาริชาต ได้เห็นเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่แก่ตนในภพที่แล้วมาอเนกชาติ, บังเกิดความเบิกบานสำราญใจ พร้อมด้วยความพิศวงไม่น้อย. แล้ววาสิฏฐีจึงพูดว่า "เราทั้งสองนี้มีอายุไม่น้อยไปกว่าอายุของโลก

สามสิบ
มีเกิดก็มีตาย

กามนิตพูดว่า "เรามีอายุเท่ากับอายุของโลกนั้นเย็นความจริง, แต่ว่าต้องเร่ร่อนอยู่ในโลกเรื่อยไปไม่หยุดหย่อน: เมื่อตายไปแล้วก็มาเกิดใหม่อยู่ในโลกอีกเล่า. มายัดนี้เราได้ลุถึงสถานที่อันเย็นอมฤตแล้ว และมีความสุขความบันเทิงอยู่เย็นนิรันดร."

เวลาที่กามนิตพูดดังนี้ เย็นคราวที่ทั้งสองพึ่งกลับจากต้นปาริชาตมาสู่สระแห่งตนแล้ว. กามนิตกำลังจะเลื่อนลอยลงสู่ดอกบัวของตน, ทันใดนั้นก็สังเกตเห็นสีดอกบัวแดงของตนแสดงอาการเศร้าหมองผิดปกติไป. กามนิตลอยอยู่เหนือดอกบัว พิจารณาดูโดยละเอียด, ก็ตกใจที่เห็นกลีบออกจะดำคล้ำคล้ายถูกอะไรไหม้ ที่ปลายทีเดียวก็เหี่ยวจนม้วนกลับ.

ส่วนดอกบัวขาว ของ วาสิฏฐี ก็มีลักษณะเย็นเช่นเดียวกัน. วาสิฏฐี เลื่อนลอยอยู่เหนือดอกบัว, มีอาการพิศวงอย่างเดียวกับ กามนิต.

กามนิต เหลียวไปดูเพื่อน ที่อยู่ บนดอกบัวเขียว, ก็เห็นดอกบัวนั้นมีอาการเปลี่ยนแปลงเหมือนกัน, สังเกตหน้าตา ผู้เย็นเจ้าของไม่เบิกบาน เหมือนกับ คราวที่ เคยปราศรัยด้วยในครั้งแรก : มีอาการตกใจอย่างเดียวกับตน และ วาสิฏฐี. มิใช่แต่เท่านั้น มองไปดูดอกอื่น ๆ ก็มี อาการ วิปริต ตลอด จนตัว เจ้าของ. คราวนี้หันมาดูดอกของตนอีก ก็เห็นกลีบหนึ่ง มีอาการจะพันตัว ค่อย ๆ คลายทิ้งอีกอยู่ให้คืนตัว, แต่แล้วก็หลุดออกจากดอกร่วงไปลอยอยู่ในสระ. ลักษณะอาการเช่นนี้ไม่ใช่แต่ดอกบัวของตน, ถึงดอกบัวอื่น ๆ ก็เช่นเดียวด้วยกันตลอดไป. กลีบบัวซึ่งร่วงได้ลงไปลอยสล้างอยู่ในสระ. เสียงผู้เย็นเจ้าของต่างปริเทวนาการถอนหายใจอยู่ระงมแดน.

กามนิต คว้าแขน วาสิฏฐี ไว้ด้วยอาการตื่นเต้น พูดว่า "วาสิฏฐี ที่รัก, หล่อนได้เห็นและได้ยินอะไรไหมเล่า ? นี่เย็นเรื่องราวอะไรกันหนอ ? แปลไม่ออก."

วาสิฏฐี มองดู กามนิต, เมื่อสงบกิริยาเย็นปกติแล้วยิ้ม, ตอบว่า "เรื่องนี้พระองค์ทรงทราบอยู่แล้ว จึงได้ตรัสว่า—

"มีเกิดก็มีตาย ถึงแก่ความทำลายไปขันธ์สัน;

เหมือนกับสวนในโลก และดอกพ้าในสวรรค์ย่อมร่วงโรยไป."

กามนิต— "ใครเย็นผู้กล่าวความข้อนี้อันทำลายความหวังเสีย ?"

วาสิฏฐี— "ก็ใครเล่า นอกจากพระองค์พระผู้มีพระภาคเจ้า, พระผู้ทรงทราบแจ้งแล้วซึ่งสัมภวะความเกิด และยถาภูตะญาณความรู้จริง ? พระองค์ผู้ทรงพระกรุณาแก่มนุษย์ได้ทรงแสดงหลักธรรมไว้ชัดแจ้ง เพื่อให้เราตื่นลืมตาเห็นความจริงทุก ๆ คน ว่าโลกและสัตว์ที่มีอยู่ในโลกทั้งดีเลว เทวดามนุษย์หรืออสุราย ก็ตกอยู่ในอำนาจลักษณะความไม่คงที่. พระองค์เย็นผู้ทรงนำทางให้ออกจากโลกอันไม่คงที่นี้ไป. พระองค์ คือ พระผู้มีพระภาคสัมมาสัมพุทธเจ้า."

กามนิต— "นัยว่า พระพุทธเจ้าตรัสดังนี้ ? ฉันยังไม่เชื่อ, วาสิฏฐี. คนเรามักจะเข้าใจผิดในคำตรัสต่าง ๆ ของ พระศาสดา อยู่บ่อย ๆ. ครั้งหนึ่งในกรุงราชคฤห ฉันไปพักแรมคืนอยู่ในห้องโถงชายบันหม้อ กับภิกษุองค์หนึ่ง. ภิกษุนั้นก็พูดคล้าย ๆ เช่นนี้ ซึ่งฉันเชื่อว่า

ผิดทั้งนั้น : ไม่ใช่คำตรัสของพระพุทธองค์เลย."

วาสิฏฐี— "ที่ฉันกล่าวนี้ไม่ใช่สืบต่อแต่ใครๆ เป็นถ้อยคำที่ฉันได้ฟังมาจากพระโอษฐ์พระองค์ทีเดียว."

กามนิต— "เอ๊ะ! นี่หล่อนได้เฝ้าพระพุทธองค์ด้วยตนเองมาแล้วอย่างนั้นหรือ?"

วาสิฏฐี— "เช่นนั้น, ได้เฝ้าอยู่แทบพระบาท."

กามนิต— "นับว่ามีบุญแท้ๆ. เพราะผลบุญนี้จึงได้มีความสุขสืบมาจนบัดนี้. ส่วนตัวฉันเกือบจะได้เฝ้าพระพุทธองค์เหมือนกัน, หากบันดาลอกุศลเกิดขึ้นตัดรอนโอกาสเสียไม่ให้ได้รับสุขเช่นนั้น ต้องถึงแก่ความตายเสียก่อน ในขณะที่ควรจะได้เฝ้าอยู่แล้ว. แต่บัดนี้ได้ทราบว่าหล่อนได้เฝ้าแล้ว ก็นับว่าทำให้ฉันรู้สึกสบายใจขึ้นอีกมาก. ขอได้เล่าเรื่องที่ว่าอย่างไรจึงได้ไปเฝ้าพระพุทธองค์ให้ทราบโดยละเอียดด้วย. บางทีจะเป็นเหตุให้ฉันได้รับความสว่างขึ้นบ้าง ในข้อที่ฉันเห็นว่าเป็นลัทธิที่สอนให้คนหมดหวัง เพราะคงจะมีอะไรๆ เป็นความลึกซึ้งซ่อนเร้นอยู่ ที่ฉันยังไม่ทราบ."

วาสิฏฐี รับว่าดีแล้ว. ทั้งสองลงสู่ดอกบัวแห่งตน. วาสิฏฐี เริ่มเล่าเรื่องอันเป็นประวัติของนางต่อไป.

สามสิบเอ็ด

บีศาจที่บนลาน

เมื่อสาตาเคียรได้ฉันเป็นภริยาสมประสงค์แล้ว ความรักที่มีอยู่ได้จืดจางไปโดยเร็ว ซ้ำจะเร็วยิ่งขึ้นเพราะฉันไม่มีความรักตอบเสียเลย. ฉันยอมสัญญาว่าจะเป็นภริยาที่ภักดี, และข้อนี้สาตาเคียรย่อมรู้ดีว่าฉันประพฤติตามสัญญา. ส่วนในข้ออื่นๆ นั้น ไม่อยู่ในอำนาจฉัน. ถึงจะทำอย่างไรที่จะให้เป็นไปตามใจนั้นไม่ได้เลย.

ฉันมีลูกหญิงด้วย สาตาเคียรคนหนึ่ง แต่พออายุได้สองขวบก็ตายไป. แล้วต่อมาสาตาเคียรมีภริยาอีกคนหนึ่ง. ข้อนี้ไม่มีใครเห็นว่าแปลก, ยิ่งสำหรับตัวฉันก็ยิ่งเห็นว่าไม่แปลกเลย เพราะความรักทั้งสองไม่มีอยู่แก่กัน. ภริยาคนใหม่เกิดลูกชายคนหนึ่งเป็นที่สมปรารถนาสาตาเคียรที่ต้องการอยู่แล้ว. ทั้งนี้เป็นเหตุให้ภริยาคนนั้นได้เป็นใหญ่ในบ้าน, ทั้งนางคนนี้ก็สามารถหาทางให้สาตาเคียรคลายความรักในตัวฉัน, ฝ่ายฉันก็เต็มใจยอมให้เป็นดังนั้นอีกอย่างหนึ่ง. ต่อมาเมื่อ

บิดาสาตาเคียรถึงแก่กรรมไปแล้ว, สาตาเคียรได้รับตำแหน่งแทน มีธุระในหน้าที่ซึ่งจะต้องจัดทำมากขึ้นทุกที. การติดต่อในส่วนตัวฉันยิ่งยิ่งเหินห่างออกไป.

เรื่องราวได้เป็นไปอย่างนี้ ล่วงมาหลายปี ไม่มีเหตุการณ์พิเศษ. ส่วนตัวฉันโดยมากอยู่ตามลำพัง สมแก่ที่ตั้งใจไว้เช่นนั้นด้วย. ฉันมอบจิตต์ใจไว้กับทุกขโทรมนัสย์ หวนเอาความจำแต่ครั้งหลังมาเป็นเพื่อน และมีชีวิตอยู่ด้วยความหวังที่จะได้พบกันบันเทิงสุขเสวยสวรรค์กันนี่, และก็เป็นความหวังที่ฉันมุ่งไว้ไม่เหลวเปล่า.

ปราสาท สาตาเคียร อยู่ที่หุบเขา เคียวกันกับที่เธอเคยยืนหน้าผาขึ้นบนลานอโศกอยู่บ่อย ๆ ในครั้งกระโน้น แต่ว่าหน้าผาที่จะขึ้นยังปราสาท สาตาเคียร นั้นชันกว่า. ส่วนลานบนปราสาทนั้นคล้ายคลึงกับลานที่บ้านบิดาฉัน. ณที่นี้ เวลาเย็นอากาศโปร่งในฤดูร้อน ฉันมักจะมานั่งเล่น บางทีก็อยู่จนกระทั่งกลางคืนตลอดไปจนสว่าง นอนบนแท่นที่ยกไว้, ซึ่งไม่มีทางที่น่ากริ่งเกรงว่า จะมีใครกล้ายืนขึ้นมา เพราะหน้าผาชัน ซ้ำยังก่อเป็นกำแพงสูงกั้นอีกที, ทั้งหน้าผาก็ลื่น ไม่มีใคร ๆ สามารถยืนขึ้นมาได้.

ครั้งหนึ่ง เย็นเวลากลางคืนเดือนหงายปลอดโปร่ง ฉันนอนอยู่บนแท่น แต่ไม่หลับ กำลังนึกถึงเธอ, นึกมากที่สุดก็ คือ คืนแรกซึ่งได้พบปะกัน; นึกถึงขณะที่ฉันนั่งอยู่กับเมทินี่ที่แท่นหินอ่อนบนลาน ตั้งตาคอยเธอมาหา, นึกเห็นติดตาเอาจริง ๆ, แล้วเห็นเธอโผล่เหนือกำแพงขึ้นมาก่อน โสมทัตต์ เพราะอำนาจความรักอันแรงกล้า ทำให้ง่ายยืนขึ้นมาได้เร็ว.

กำลังนึกเพลิดเพลินเจริญใจอยู่อย่างนี้ ตาเหม่อมองไปทางช่องปลายกำแพง. ทันใดนั้นเห็นรูปคนโผล่ขึ้นมา.

ฉันเชื่อแน่อยู่แก่ใจว่า ถ้าเป็นมนุษย์คงไม่สามารถยืนกำแพงตอนนี้ขึ้นมาได้ อย่างไรก็คงเป็นวิญญาณเธอลอยขึ้นมาหาเพราะอำนาจความนึกของฉัน แล้วจะได้นำข่าวจากสถานบรมสุขซึ่งเธอไปอยู่คอยท่าแล้ว มาบอกเล่า. เพราะเหตุฉะนี้ ฉันไม่รู้สึกตกใจเลย ซ้ำลุกขึ้นอ้ามือเดินเข้าไปรับ.

ครั้นเมื่อรูปที่เห็น ยืนขึ้นมาถึงบนลานแล้ว ก็รีบสาวก้าวเดินมาที่ฉัน. สังเกตดูรูปร่างมีขนาดสูงกว่าเธอมากนัก สัณฐานออกจะใหญ่โตปานยักษ์เสียด้วย. ฉันได้สติขึ้นว่ารูปที่เห็นคงเป็นวิญญาณหรืออีศาของคุลิมาล,

หาใช่เธอไม่. ตกประหม่าเย็นกำลัง ผงะแทบหงาย ค่อยถดถอยไปเกาะอยู่มุมแท่นเพื่อไม่ให้ซวนตัว.

รูปยีศาขอันน่ากลัวเดิรี่เข้ามาใกล้ หยุดทักว่า "หล่อนต้องการพบใคร?"

ฉันตอบว่า "พบยีศาขตนอื่น, ไม่ใช่ท่าน."

"ยีศาข กามนิต กระมัง?"

ฉันผงกศีรษะ.

ยีศาขนั้นพูดต่อไปว่า "เมื่อฉันเห็นกิริยาต้อนรับแห่งเธอเมื่อกี้, เข้าใจว่าเธอคงมีคู่รักที่ขึ้นมาหาเธอที่นี่ในเวลากลางคืน. ถ้าเย็นเช่นนั้น, เธออาขช่วยฉันด้วยบ้าง เพราะฉันต้องการความช่วยเหลือจากเธอ ไม่น้อยไปกว่าที่เธอต้องการขะให้ฉันช่วยด้วยในเวลานี้."

เมื่อฉันได้ฟังเสียงที่พูดแปลกหูเช่นนี้ ก็แข็งใขข้องดู, รู้สึกว่าผู้ที่ยืนอยู่ตรงหน้ามีลักษณะเย็นคนจริง ๆ หาใช่ผียีศาขไม่. เวลานั้น พระจันทร์ขึ้นอยู่ข้างหลังชายคนนั้น, ประกอบทั้งมีความตกใจกลัวด้วย, จึงทำให้มองดูหน้าตาเห็นไม่ทันชัด นอกจากเห็นรูปร่างด้วยตาพร่า ซึ่งเลยเย็นยีศาขไปได้.

ผู้นั้น อ่านความคิดฉันถูก จึงบอกว่า "ตัวฉันไม่ใช่ยีศาข องคุลิมาล, แต่ว่าเย็นตัว องคุลิมาล จริง ๆ ยังมีเนื้อหนังเย็นมนุษย์เหมือนอย่างเธอ บริบูรณ์."

ฉันสั่นระรัวไปทั้งตัว ไม่ใช่เย็นเพราะความกลัว, เย็นเพราะรู้สึกว่า ได้มายืนเผชิญหน้าอยู่กับผู้ร้ายฆ่าคู่รักของตนอย่างใจคำอำมะหิต.

องคุลิมาล พูดต่อไปว่า "นางผู้เจริญ, อย่าได้วิตกสะทกสะท้านเลย, เธอไม่มีอะไรจะต้องเกรงฉัน. ฉันเสียอีก รู้สึกว่าเธอคนเดียวเท่านั้น ที่ฉันเคยกลัวจนไม่กล้ามองหน้าอย่างที่เธอเคยพูดไว้ เพราะว่าฉันเย็นผู้ลวงเธอจริง."

ฉันตกตะลึง ออกอุทานว่า "แกหรือเย็นผู้ลวงฉัน?" แล้วรู้สึกยินดีใจ คล้ายกับมีความหวังขึ้นอีก ว่าคู่รักยังคงมีชีวิตอยู่. องคุลิมาล พูดสืบไปว่า "เรื่องเย็นเช่นนั้น. และเพราะเหตุนี้ ประโยชน์ของเราย่อมร่วมกัน เพราะเราทั้งสองมีเรื่องที่จะต้องทำการแก้แค้นด้วยกัน, และคนที่เราจะแก้แค้นก็เย็นคนเดียวกัน คือ อ้ายสาตาเคียร."

ครั้นแล้ว องคุลิมาล มหาโจรผู้มีกิริยาท่าทางเย็นสง่าผ่าเผย ก็ยกมือเย็นสัญญาณให้ฉันนั่งลง ดูประหนึ่งว่ามีเรื่องจะพูดจากันมากมาย. อันที่จริง ฉันยืนทรงตัวอยู่ต่อไปไม่ค่อยไหวอยู่แล้ว จึงทรุดลงนั่งเอง.

ฉันข้องมองดู องคุลิมาล มีอาการกระหายอยาก จะฟัง เรื่อง ถึงคู่รักเย็นกำลัง.

องคุลิมาล พูดต่อไปว่า “กามนิต และกองเกวียนตกมาอยู่ในเงื้อมมือฉันที่ในแดนป่าเวทิส. เขาได้ต่อสู้ฉันอย่างกล้าหาญ, แต่ถูกจับตัวได้ ไม่มีอันตรายอย่างไร, เมื่อฉันได้ค่าถ่ายตัวตามกำหนดเวลาแล้ว, ก็ปล่อยตัวไปไม่ได้รบกวนอะไรอีก; และได้ ไปถึงอุชเชนีโดยสวัสดิภาพ.”

เมื่อฉันฟังมาถึงตอนนี้ ก็ถอนหายใจยาวอย่างโล่งใจ เพราะรู้สึกว่า คู่รักยังมีชีวิตอยู่. ที่จริงคิดเช่นนี้ เท่ากับเย็นบ้า: เพราะแม้ยังมีชีวิตอยู่, ก็นับว่า อยู่ห่างไกลจากกันยิ่งเสียกว่าที่ตายไปแล้ว.

องคุลิมาล เล่าสืบไปว่า “เมื่อฉันตกไปอยู่ในเงื้อมมือ สาตาเคียร, มันเห็นสร้อยแก้วตาเสือของ กามนิต คล้องคอฉันอยู่ ก็จำได้ทันทีว่า เย็นของใคร. ในเวลาเย็นวันรุ่งขึ้น มันเข้าไปในคุกตามลำพัง และให้สัญญาต่อฉันว่า ถ้าฉันกล้าปฏิญญาศาบานต่อหน้าหญิงสาวคนหนึ่ง ว่าฉันเย็นผู้ฆ่า กามนิตตาย, มันจะปล่อยตัวให้หนีไปได้. ฉันรู้สึกประหลาดใจ. แต่ สาตาเคียร พูดต่อไปว่า ถ้าจะศาบานอย่างเดียว หญิงสาวคนนั้นคงไม่เชื่อ, จะต้องทำสัจจกิริยาด้วยจึงจะสำเร็จผล. แล้วมันแนะนำอุบายให้ว่า ในเวลาตอนหัวค่ำ จะคุมตัวไปที่ลานแห่งหนึ่ง ซึ่งจะได้พบหญิงสาวคนนั้นอยู่ที่นั่น. มันจะจัดการตะไบตรวนไว้ ให้เกือบขาด, เพื่อฉันกระชากก็จะขาดสะบั้นออกได้ง่ายดาย, แล้วต่อไปก็โดดทางหน้าผาลงไปถึงหุบเขาหนีไปได้สะดวก, แล้วลงลำธารน้อย ลอดกำแพงเมือง ออกไปได้ถึงแม่คงคา. มันได้ ให้สัตย์ปฏิญญาว่า จะไม่กีดขวาง การหนี แห่งฉัน ที่จะออก จากกรุงโกสัมพีไป.

“ที่มันให้สัตย์ปฏิญญานี้, จริงอยู่ ฉันไม่สู้จะเชื่อถือนัก, แต่ก็ไม่เห็นทางอื่น ที่ จะรอดไปได้. ส่วนการกระทำสัจจกิริยา แต่ว่ากล่าวเท็จ เย็นตายอย่างไรฉันก็ทำอย่างนั้นไม่ได้ เพราะเท่ากับเตือนให้เจ้าแม่กาลีพิโรธลงโทษฉัน ในฐานที่สบประมาทต่อพระองค์. แต่ ฉัน เห็น อุบายที่จะเลี่ยงกล่าวคำปฏิญญาไปเสียอย่างหนึ่ง คือ กล่าวกลอ้มแกล้มด้วยโวหารอันล่อให้ผู้ฟังเข้าใจว่า ฉันได้ฆ่า กามนิตจริง. และฉันหวังอยู่ว่า เจ้าแม่กาลีผู้ โปรดต่อการเย็นเจ้าเล่ห์เจ้าอุบายหลีกเลี่ยงให้พ้นภัย คงจะทรงช่วยเหลือ ให้พ้นจากบ่วงบาศของสาตาเคียร ที่อาจดักไว้.

เหตุการณ์ต่อไปก็เย็นเหมือนอย่างที่ได้ตกลงกันไว้ และเธอได้เห็นฉันกะซากตรวนขาด. แต่ว่าฉนกะทั้งทุกวันนี้ก็ยังทรายไม่ได้ว่าที่กะซากตรวนขาดเย็นเพราะ สาตาเคียร ได้ปฏิบัติตามสัญญา คือ ตะไบสำรองไว้ หรือว่าเจ้าแม่กาลีทรงโปรดเย็นพิเศษ. เมื่อฉันหลุดออกจากเครื่องจองจำ หนีลงไปข้างล่างแล้ว, ว่ายน้ำลอดออกไปถึงแม่คงคาไม่ทันไร, ก็ไปพบคนเต็มลำเรือมีอาวุธครบคอยดักจับ: ดังนี้จะเห็นได้ว่า สาตาเคียร เล่นหักลังฉันในตอนนี้. เดชะพระกรุณาเจ้าแม่กาลี, โซ่ซึ่งติดอยู่ที่ข้อมือเพียงเส้นเดียวก็ได้ใช้เป็นอาวุธ ฆ่าพวกเหล่านั้นหมด เพราะเรือล่มในระวางต่อสู้กัน. และเย็นคราวเคราะห์ดีฉันหนีขึ้นยกทางฝั่งเหนือได้ แต่ได้รับบาดแผลฉกรรจ์อยู่หลายแห่ง ต้องนอนเจ็บอยู่ตั้งปี. ระวางที่บวยอยู่ได้ศายานไว้ว่า จะแก้แค้น อ้าย สาตาเคียร ให้มันใช้ โทษทรยศของมันจงได้. และบัดนี้ก็ถึงเวลาแล้ว”

เมื่อฉันได้ฟังเรื่องที่ องคุลิมาล เล่า, ในใจให้ โกรธแค้นจนเดือดพล่าน เพราะรู้สึกถูกหลอกลวงเอาซึ่งหน้า. จะติเตียนนายโจรก็ไม่ถนัด เพราะเย็นการรักษาชีวิตตนให้พ้นภัย, ทั้ง องคุลิมาล ก็ไม่ได้เย็นผู้ฆ่าคู่รักเลย. ลืมนึกถึงการทารุณที่ องคุลิมาล ทำแก่คนอื่น ๆ มาแล้วมากมาย, กลายเย็นรู้สึกไม่เกลียดไม่กลัว องคุลิมาล เสียแล้ว เพราะเห็นเย็นผู้นำข่าวสารเรื่องค่รักมาบอกว่ายังมีชีวิตอยู่. แต่ในคราวเดียวกันนี้ ให้เกลียดชังฉุนเฉียวต่อ ผู้ที่ทำให้เราต้องพลัดพรากจากกันไป, และเมื่อได้ยิน องคุลิมาล พูดจามีท่าทางกิริยาจะทำร้ายผู้นั้น ยิ่งให้นึกสมใจโดยไม่รู้สึกตัวว่าดีชั่วอย่างไร ด้วยได้ยิน องคุลิมาล พูดมีอาการตื่นเต้น. เขาพูดต่อไปว่า—

“ดูก่อนนางผู้เจริญ, สังเกตดูกิริยาเห็นว่า เธอกระหายจะแก้แค้น. ความกระหายนี้ก็จะได้สมประสงค์ในไม่ช้า. เพราะด้วยเหตุอันนี้ ฉันจึงมาหา. ฉันได้คอยดัก สาตาเคียร ที่นอกกรุงโกสัมพีมาหลายสัปดาหะแล้ว. บัดนี้ได้ข่าวมาแน่นอนว่าอีกสองสามวัน มันจะออกจากกรุงไปทางหุบเขาทิศตะวันออก เพื่อไปตัดสิน คดีพิพาท กัน ด้วย เรื่อง ที่ดิน ใน ระวางหมู่บ้านทั้งสอง. ความคิดเดิม ที่กะไว้ก่อนทรายเรื่องนี้ คือ จะล่อให้มันออกมาจับฉัน. แต่เมื่อมาทรายเรื่องที่มันจำเย็นจะออกจากกรุงอยู่แล้ว, เห็นว่าง่ายขึ้น. ที่จริงเมื่อฉันหลุดจากที่คุมขังมา ก็ไม่ได้ ยึดยังใคร: ได้กระทำการปล้นสะดมให้เห็นกัน เองว่า เย็นฝีมือของ

ใคร; เวลานี้ก็ลือกันกะฉ่อนมานานแล้ว ว่าฉันเกิดมีตัวขึ้นอีก.

"ถึงแม้คนโดยมากจะถือว่า คงมีใครคนหนึ่งรับสมอ้างเป็น องคุลิมาลขึ้นใหม่, กระนั้น ประชาชนก็ยังเกรงขามไปตาม ๆ กัน. ถ้าใครจะเดินทางไปในป่าทางทิศตะวันออก ซึ่งฉันมีสำนัก, ก็ต้องไปกันมาก ๆ และมีอาวุธครบ. เรื่องนี้สังเกตดูเห็นว่า เธอคงไม่ทราบ. บางทีจะเป็นเพราะว่า ธรรมดาสตรีผู้สิ้นความสุข ความอาลัยในตัวแล้ว ก็ไม่อยากคิดถึงอะไรอย่างอื่น นอกจากหมกมุ่นอยู่แต่ความทุกข์ความเสียใจ."

ฉันตอบ องคุลิมาล ว่า "ที่จริงก็ได้ยินเรื่องโจรใจกล้าอยู่เหมือนกัน, แต่ไม่ได้ยินออกชื่อท่าน. เพราะฉะนั้นเมื่อได้เห็นตัวในคราวแรก, จึงเข้าใจว่าเป็นยักษ์."

องคุลิมาล ตอบว่า "แต่สาตาเคียร ได้ยินชื่อฉันอยู่แล้ว, และต้องเข้าใจว่า มันรู้อยู่ดี ๆ ว่าเป็น องคุลิมาล จริงหรือไม่. เพราะฉะนั้นเป็นอันเชื่อได้ว่า เมื่อมันจะไปไหนต้องมีบริวารไปด้วยเป็นจำนวนมาก และคงหาอุบายระวังตัวร้อยอย่างต่างวิธี เพื่อไม่ให้จับเค้าเงื่อนที่มันจำไว้ได้. คนของฉันที่มีอยู่เดี๋ยวนี้มีจำนวนไม่มากมายนัก, แต่ไม่เป็นไร ขอให้รู้ว่า มันจะไปทางไหนและเวลาไรเท่านั้นเป็นพอ. เพราะฉะนั้นที่มานี่ ก็เพื่อจะมาขอทราบทางเธอ."

แม้ฉันจะนิ่งฟังมาตั้งแต่ต้นจนบัดนี้ มีอาการตกตะลึงจนพูดไม่ออก เพราะเห็นว่าถลำตัวยอมฟังมาเสียนานแล้วก็ดี, แต่กระนั้นยังอดโทษะไว้ไม่อยู่ ลุกผลุนขึ้นถามว่า มีสิทธิ์อย่างไรที่มาเข้าใจว่า ฉันเลวทรามถึงกับร่วมคิดกับโจรวายร้าย.

องคุลิมาล ตอบอย่างหน้าตาเฉยว่า "ในส่วนที่เป็นผู้ร่วมคิดกัน ข้อสำคัญอยู่ที่ต้องไว้ใจกันได้. และฉันเชื่อว่า เธอคงเห็นแล้วว่าเธออาจมอบความไว้ใจแก่ตัวฉันได้. อีกประการหนึ่ง ฉันต้องการ ความช่วยเหลือจากเธอจริง ๆ เพราะเป็นทางเดียวที่ฉันอาจรู้ในสิ่งที่ต้องการ รู้ได้แน่นอน. จริงอยู่ ฉันมีทางอื่นที่จะทรายเรื่องได้แน่นอนเหมือนกัน, แต่ถ้า สาตาเคียร กลับใจเปลี่ยนทางเสีย ก็ยากที่จะทำอะไรได้ทันการณ์: จึงมีทางจะสอบให้แน่นอนได้ก็ที่เธอ ผู้ซึ่งมีใจอันสูงประสงค์จะทำการแก้แค้นคนทรยศอยู่เหมือนกัน. หากว่าเธอเป็นผู้ชาย ป่านนี้เธอก็คงฆ่ามันเสียเองแล้ว, แต่นี่เธอเป็นผู้หญิง จึงจำต้องอาศัยมือฉันแทน."

ฉันนิกฉุน ขยับท่าจะไล่ให้ไปเสีย. แต่องคุลิมาลโบกมือห้ามด้วยอาการผึ่งผาย บอกว่ายังพูดไม่หมดกระแสความ. ส่วนตัวฉันถึงจะไม่เต็มใจ ก็ต้องฝืนฟังต่อไป.

องคุลิมาล พูดว่า "นางผู้เจริญ, ฉันได้พูดเรื่องแก้แค้นมากมากแล้ว, แต่มีเรื่องที่สำคัญกว่าซึ่งจะต้องเล่าให้ฟัง. สำหรับตัวเธอก็เพื่อประโยชน์ความสุขที่จะได้รับในภายหน้า, ส่วนตัวฉัน ก็เพื่อล้างบาปที่ทำมาแล้ว. ที่เขาว่าฉันเป็นคนดุร้ายไร้กรุณาต่อสัตว์และมนุษย์เป็นความจริงโดยแท้. ฉันได้ทำกรรมไว้แล้วตั้งพันครั้ง, กรรมครั้งหนึ่งเขาว่าจะต้องใช้โทษบาปในนรกนับตั้งร้อยปีพันปี. จริงอยู่ฉันมีสหายนักปราชญ์อยู่แต่เดิมคนหนึ่ง ชื่อวาซศรพ ซึ่งประชาชนในเวลานี้นับถือบูชาว่าเป็นผู้สำเร็จคนหนึ่ง, และฉันได้ไปเซ่นบูชาที่ปากหลุมศพอยู่เสมอ. เขาเคยอธิบายให้ฟังว่า นรกนั้นไม่มีจริง ซ้ำยอกว่าผู้เป็นโจร ก็คือเป็นพราหมณ์อย่างวิเศษเป็นยอดของสิ่งที่พระเป็นเจ้าทรงสร้างขึ้นไว้. ความข้อนี้ ฉันยังไม่สนิทใจนักที่จะลงเนื้อเห็นด้วย. แต่จะอย่างไรก็ตาม นรกจะมีหรือไม่ ขอยกไว้ที. แต่ข้อหนึ่งนั้นเป็นของมีแน่ คือ ในบรรดากรรมทั้งหมดที่ฉันได้ทำไว้แล้ว ไม่มีกรรมใดที่ทำให้วิตกต่อความผิด เท่ากับครั้งกระทำสัจจกิริยาด้วยเล่ห์ลวงเธอ. ถึงว่าในครั้งนั้น ยังไม่กล้ามองหน้าเธออยู่แล้ว. และต่อมาก็นึกถึงความผิดมิรู้หาย คล้ายมีหนามยอกอยู่ในเนื้อ. เพราะฉะนั้น ความผิดที่ฉันได้ทำแก่เธอไว้, ก็อยากจะแก้ตัวเพื่อลบล้างให้หมดไปตามแต่จะสามารถ. เธอต้องพรากจาก กามนิต คู่รัก ก็เพราะฉันเป็นผู้ทำผิดไว้ ให้เธอเข้าใจว่า กามนิต นั้นตายเสียแล้ว จึงจำใจยอมตนเป็นภริยา สาตาเคียร ชายทรยศเท่ากับถูกล่ามโซ่ตรวนไว้. โซ่ตรวนนี้แหละฉันประสงค์จะปลดให้หลุดจากเธอ เพื่อจะได้สมสู่อยู่กับคู่รัก. ฉันจะไปกรุงอุชเชนีเอง และจะไปพาตัว กามนิต มาให้ได้ ไม่ให้มีอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่ง. บัดนี้ ขอให้ทำหน้าที่ของเธอ. ส่วนตัวฉันก็ทำหน้าที่ในส่วนของฉัน. สำหรับผู้หญิงที่ทรงความงามย่อมจะไม่มีความลำบาก ยากเย็น อะไรในอันจะล้วงเอาความลับจากสามี. พรุ่งนี้ พอมืดลง ฉันจะกลับมารับข่าวอันจำเป็นจากเธอ."

องคุลิมาล กล่าวดังนี้แล้ว ก้มศีรษะคำนับจนต่ำ. กว่าฉันจะหายตกใจตะลึง องคุลิมาลก็อันตรธานวับไปจากลาน เหมือนอย่างที่โผล่แวบขึ้นมาให้เห็นตัวในครั้งแรกฉะนั้น.

(ยังมีต่อ)

ฝรั่งเศส – สยาม

ร. ศ. ๑๑๒

รายงานการเดิรทางของเรือโคเมต

คำนำ

รายงานการเดิรทางของเรือโคเมต (*Cométe*) นี้ นายเรือเอก หลุยส์ ดารติช ดู ฟูรเนต์ (*Louis Dartige du Fournet*) ผู้บังคับการเรือลำนี้ใน ค.ศ. ๑๘๙๓ เป็นผู้เขียนไว้ ข้อความที่ได้กล่าวไว้หากจะคลาดเคลื่อนบ้าง ก็คงจะไม่ไร้ความจริงเสียทั้งสิ้น นับว่าเป็นเรื่องที่น่าอ่านน่าฟัง เพราะเป็นประวัติการตอนสำคัญตอนหนึ่งของชาติไทยเรา ที่ทหารเรือมีส่วนสำคัญอยู่ด้วย ผู้เขียนเอง ก็ไม่ใช่บุคคลสามัญหรือ เป็นนายทหารเรือรุ่นเก่าเกินสมัย ในมหาสงครามที่แล้วมา ก็ได้เป็นถึงนายพลเรือโท, ผู้บัญชาการกองเรือกองหนึ่งในน่านน้ำประเทศไซเรีย (*Syria*) แล้วยังได้เป็นผู้บัญชาการกองทัพเรือฝรั่งเศสที่ประจำอยู่ที่เกาะมอลต้า (*Malta*) ในระหว่างมหาสงครามนั้นด้วยอีกตำแหน่งหนึ่ง

เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ดียิ่งขึ้น จึงได้ ทำหมายเหตุและอารัมภกถาโดยสังเขปไว้ด้วย ส่วนชื่อเมือง และชื่อตำบลต่าง ๆ บางแห่งได้รักษาไว้ตามต้นฉะบับภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศสที่ได้มา โดยเกรงว่าถ้าใช้ภาษาไทย อาจจะคลาดเคลื่อนได้

ข้าพเจ้าหวังใจว่า ถ้าข้อความตอนใดผิดพลาดไปจากความจริงแล้ว ผู้อ่านคงให้อภัยแก่ข้าพเจ้าผู้สติปัญญาน้อย และไร้เสียซึ่งความสามารถด้วยประการทั้งปวง

ร. อ. ต. อัช บุณยานนท์

กรมยุทธศาสตร์ทหารเรือ

อารัมภกถา

มูลเหตุสำคัญที่นำความยากมาครั้งนี้ก็คือ “แผนการขยาย อาณาเขตต์ ประเทศราช ฝรั่งเศส” (*French Colonial Expansion*) ของ ม. ชูลส์ แฟรรี่ (*Jules Fenry*) ในแผนนี้ใช่ว่าประเทศสยามจะเป็นประเทศที่ฝรั่งเศส เขตนาที่จะเข้าครอบครองแต่ประเทศเดียวก็มิได้ ฝรั่งเศสมุ่งถึงแหลมอินโดจีนทั้งหมด ม. การนิเอร์ (*Garnier*) นายทหาร ผู้สำรวจ ภูมิ ประเทศ ฝรั่งเศสได้เปรียบเทียบ แหลมอินโดจีน ไว้ว่ามีลักษณะ คล้ายผ่ามือ นิ้วทั้ง ๕ นั้นได้แก่ แม่น้ำ อิรวดี, แม่น้ำ สาละวิน, แม่น้ำเจ้าพระยา, แม่ น้ำโขง และ แม่ น้ำ ซง กอย (ในตังเกี๋ย) และลงความเห็นว่า ดินแดนในลุ่มแม่น้ำเหล่านี้ ควรจะต้องตกอยู่ในอำนาจ ฝรั่งเศส มิฉะนั้น จะถือว่า เป็นข้อ ยกพร่องอย่างร้ายแรงในทางรัฐประศาสโนบาย[๑] แต่เหตุที่ ฝรั่งเศส ทำไม่ได้ บริบูรณ์ ตามความ มุ่งหมายนี้ ก็เพราะอังกฤษคอยชิงไหวชิงพริบแก่งแย่งทำอุปสรรคให้เนือง ๆ

โอกาสแรกที่ประเทศสยามต้องกะทบกะทั่งกับ ฝรั่งเศส ก็คือ ภายหลังที่ ฝรั่งเศสได้คุ้มครองญวน (ค.ศ. ๑๘๘๕) แล้ว สมัยนั้น สยามยังมีอำนาจอยู่ในดินแดนลาวทางฝากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง อาณาเขตต์ทางทิศตะวันออกของลาวนี้ ติดต่อกับญวนตลอดไป และโดย เหตุ ที่ ลักษณะภูมิประเทศ ของ ญวน เป็นดินแดนยาวยืดไปตามชายฝั่งทะเล อาณาเขตต์ของลาวภาคนครจำปาศักดิ์ (*Bassac*) ตอนหนึ่งจึงชิดกับเมืองเว้อย่างใกล้เคียง ทั้งนี้จึงเป็นข้อที่ทำให้ฝรั่งเศสผู้ปกครองญวนอึดอัดใจมากประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งนั้นก็คือ มีนักสำรวจ ภูมิประเทศ ฝรั่งเศส มาก ด้วยกันได้มาท่องเที่ยวในลำแม่น้ำโขง เมื่อเห็นแม่น้ำนี้ไหลขึ้นไปสู่ประเทศจีนด้วย จึงมีความคิดเห็นว่า ถ้าประเทศใดได้ลำแม่น้ำโขงไว้แล้ว จะนับว่าเป็นอภิเรกลาภ แม่น้ำนี้จะเป็นช่องทางให้ทำการคมนาคม และการพาณิชย์กับดินแดนจีน ซึ่งอยู่ในที่ ลอน ๆ เช่น มณฑลยูนาน และดินแดนลาวสิบสองปันนา ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ลงมาได้อย่างง่ายดาย ฉะนั้น เมื่อมีความคิดเห็นอยู่เช่นนี้ นักเขียนฝรั่งเศสไม่ว่าคนไหนก็พากันยุยง ส่งเสริมรัฐบาลให้มองเห็น ความจำเป็น (*Necessity*) ที่จะต้องให้ธงฝรั่งเศสสะบัดชายอยู่เหนือลำแม่น้ำโขง ให้แม่น้ำโขง

หมายเหตุ (๑) นิพนธ์ ม. เลอมีร์

เป็นที่ปันเขตต์แดนโดยธรรมชาติทางทิศตะวันตก เพื่อรักษาความปลอดภัยและสันติสุขแก่อินโดจีนฝรั่งเศส[๒]

ตามความเป็นจริง ถึงแม้ว่าฝรั่งเศสจะได้ญวนไว้ภายใต้อำนาจแล้ว เขตต์แดนระหว่างลาวที่อยู่ในอำนาจไทยกับญวณก็หาได้มีกำหนดแน่นอนอย่างใดไม่ มาในปี พ.ศ. ๒๔๓๐ (ค.ศ. ๑๘๘๖) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสงชูโต) ยกกองทัพขึ้นไปปราบฮ่อที่เมืองหลวงพระบาง เมื่อสำเร็จแล้วก็โปรดเกล้า ฯ ให้ส่งข้าหลวงออกไปประจำอยู่ในดินแดนลาวเป็นครั้งแรก ในระหว่างนี้ประจวบกับอังกฤษได้อำนาจในดินแดนเงี้ยว (*Shan States*) ขึ้น ฝรั่งเศสจึงขอรัฐบาลสยามตั้งไวซ์กงสุลขึ้นที่เมืองหลวงพระบาง (อนุสัญญาวันที่ ๕ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๘๖) เพื่อรักษาสิทธิของฝรั่งเศสและประโยชน์ในทางพาณิชยการ ฉะเพาะในดินแดนอันขึ้นแก่หลวงพระบาง แต่ความมุ่งหมายอันแท้จริงของฝรั่งเศสก็คือ ต้องการจะพิจารณาและดำเนินรัฐประศาสโนบายในที่นี้ ไม่ให้เพลี่ยงพล้ำแก่อังกฤษหรือสยามแต่ส่วนใด ๆ เท่านั้น อันการปกครองดินแดนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงนี้ ฝ่ายไทยเราหาได้กระทำให้เป็นหลักฐานมั่นคงแต่ประการใดไม่ ปรากฏว่าในรัชชกาลที่ ๓ เมื่อปราบเจ้าอนุเมืองเวียงจันทน์ (เจ้าอนุวงศ์) ที่เป็นกบฏแล้ว ก็โปรดเกล้า ฯ ให้เผาเมืองเวียงจันทน์เสีย (ค.ศ. ๑๘๒๗) และให้กวาดต้อนพวกชาวเมืองเวียงจันทน์เข้ามาไว้เสียตามหัวเมืองชั้นใน ทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง ส่วนหัวเมืองซึ่งเคยขึ้นแก่เมืองเวียงจันทน์ รวมทั้งลาวภาคนครจำปาศักดิ์ด้วยนั้น โปรดเกล้า ฯ ให้เลือกสรรท้าวพระยาที่ซื่อตรงตั้งเป็นเจ้าเมืองและให้พาสมัครพรรคพวกที่เที่ยวกระจัดกระจายพลัดพลายอยู่ ไปครองเมืองนั้น ๆ[๓] การปกครองเป็นไปทำนองนี้จนกระทั่งถึงรัชชกาลที่ ๕ เมื่อปราบฮ่อสำเร็จแล้ว จึงโปรดเกล้า ฯ ให้มีข้าหลวงขึ้นไปตั้งอยู่ในดินแดนเหล่านี้ การที่พึ่งเริ่มให้มีข้าหลวงขึ้นไปเช่นนี้ ย่อมเป็นสิ่งที่สะกิดให้ฝ่ายฝรั่งเศสผู้ได้คุ้มครองตังเกี๋ยและญวน ซึ่งมุ่งหมาย

หมายเหตุ (๒) นิพนธ์ ม. มูแลง และ ม. แซรช์ เดอ เชสซัง

หมายเหตุ (๓) ตำนานวัตถุสถาน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนา (ราชบัณฑิตยสภารวบรวม)

จะขยับขยายอาณาเขตต์ประเทศราชอยู่ ซ่ำ-
เลื่องดูด้วยความเอาใจใส่

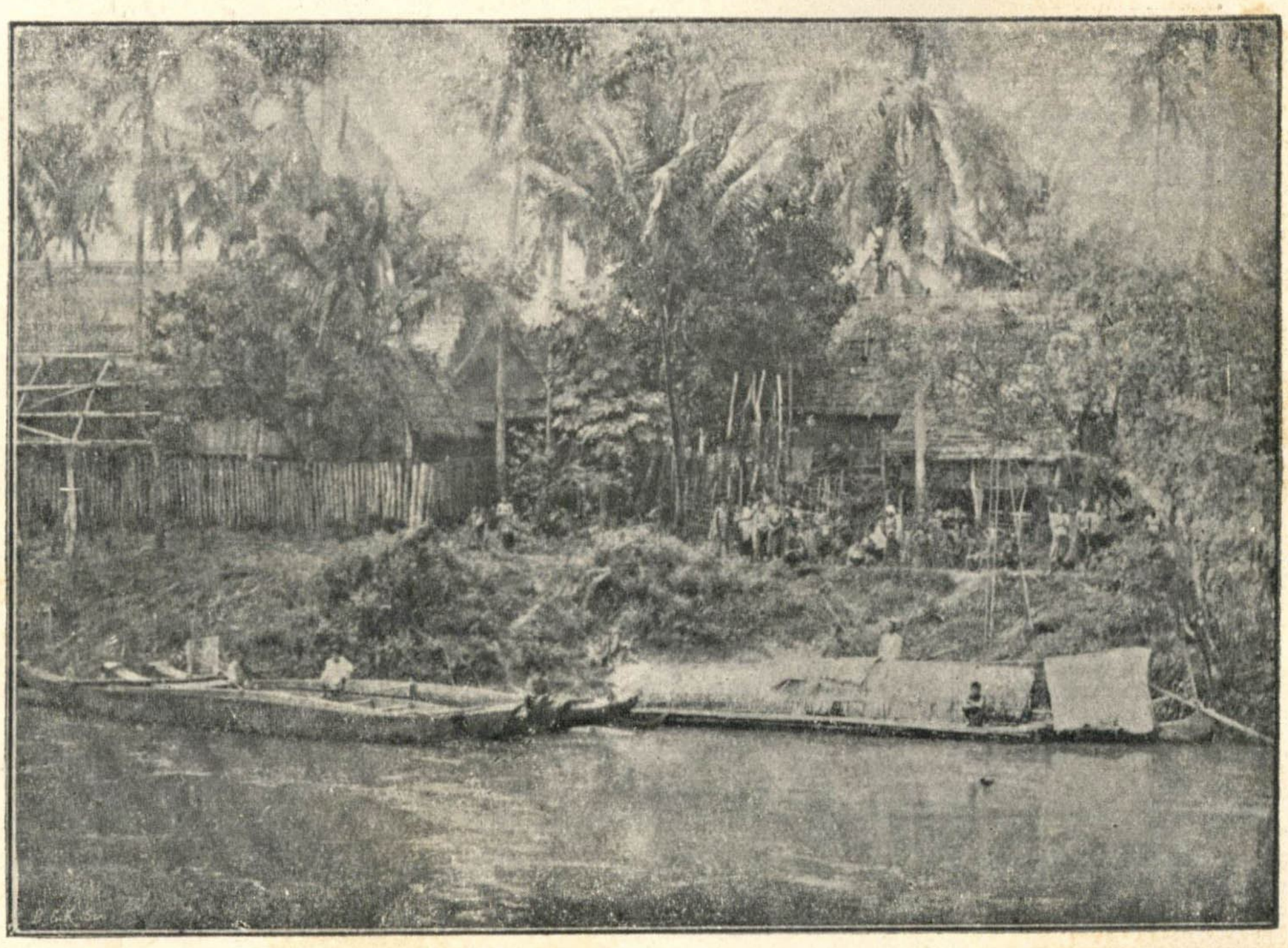
ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๘๘๖ ม. เดอ
คารคาราเดค (*de Kargaradec*) กงสุล
เยเนราลฝรั่งเศสประจำกรุงเทพ ฯ จึงได้เปิด
การเจรจาเรื่องเขตต์แดน กับสมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทววงศ์วโรปการ ผู้
ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการต่าง
ประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก ได้ขอให้พิจารณาเขตต์
แดนในระหว่างไทยและฝรั่งเศสเสีย และหารือ
ว่าควรจะจัดการอย่างไร จึงจะเกิดผลดีด้วย
กันทั้ง ๒ ฝ่าย เสนาบดีกระทรวงการต่าง
ประเทศรับสั่งว่า ควรจัดตั้งคณะข้าหลวงปักปัน
เขตต์แดนขึ้น ม. เดอ คารคาราเดค ก็รับว่า
รัฐบาลฝรั่งเศสเห็นชอบด้วยในข้อนี้ และท้วง
ว่าที่รัฐบาลสยามได้ยกกองทหารไปปราบฮ่อ
และไปยึดดินแดนทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
เมืองหลวงพระบางนั้น ทราบหรือไม่ว่าดินแดน
เหล่านี้เป็นของญวน และรัฐบาลสยามมี
แผนที่อันใดที่จะแสดงว่าดินแดนที่ไปยึดนั้นเป็น
ของไทย เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ
รับสั่งตอบว่าไม่มี แต่เข้าพระหทัยว่าดินแดน
ที่ให้ข้าหลวงไปตั้งนั้นเป็นของไทย [๔] การ
สนทนาระหว่าง ม. คารคาราเดค กับสมเด็จ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทววงศ์วโรป-
การนี้ ในวันที่ ๗ มิถุนายน ค.ศ. ๑๘๘๖
ม. คารคาราเดค ได้รายงานไปยัง ม. เดอ
เฟรซิเนต์ (*de Freycinet*) เสนาบดีกระทรวง
ต่างประเทศฝรั่งเศสว่า ได้เจรจากับรัฐบาลสยาม
เรื่องปักปันเขตต์แดนแล้ว รัฐบาลสยามรับ
จะปรองดองด้วย และลงความเห็นว่า ควร
ให้เริ่มทำการสำรวจภูมิประเทศได้ ส่วน
ดินแดนที่ว่าเป็นของญวนที่รัฐบาลสยามให้กอง
ทหารไปตั้งอยู่นั้น เมื่อสำเร็จได้หลักฐานเป็น
ที่แน่นอนแล้ว จะได้เปิดการเจรจาโต้แย้ง
กันใหม่ ความเห็นของ ม. เดอ คารคาราเดค
นี้ ม. เดอ เฟรซิเนต์ ลงมติเห็นชอบด้วย
และได้มีจดหมาย ลง วันที่ ๓๐ กรกฎาคม
ค.ศ. ๑๘๘๖ หมายเลขที่ ๓๖ มาสั่งให้
ม. ปอล แบรต์ (*Paul Bert*) ผู้สำเร็จราชการ
อินโดจีนให้ทำการติดต่อกับ ม. เดอ คาร-
คาราเดค โดยตรง ในเรื่องที่จะจัดการสำรวจ
ภูมิประเทศก่อนที่จะปักปันเขตต์แดนกัน

ในวันที่ ๒๑ กันยายน ค.ศ. ๑๘๘๖
ในระหว่างงานเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้า ฯ ได้มีพระราชดำรัส

หมายเหตุ (๔) นิพนธ์ ม. เดอ ปูรวูรวิลล์

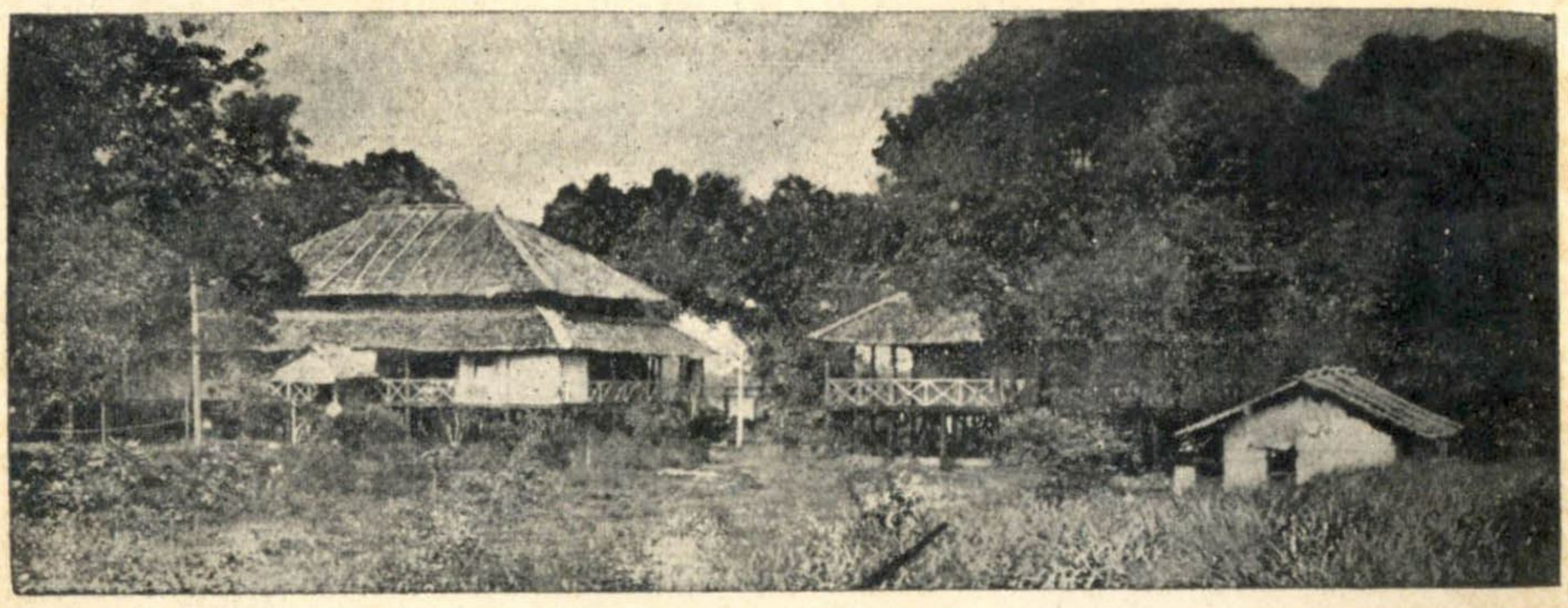
นายพลเรือโท หลุยส์ ดารติช ดู ฟูรเนต์ นายทหารกองหนุนแห่งนาวีฝรั่งเศส อายุประมาณ ๗๔ ปี เวลานี้
กำลังดำเนิรชีวิตเป็นนักเขียนผู้สามารถ และพักอยู่ที่บ้านเดิมของท่าน ที่เมือง ดีนัง (*Dinan*)
จังหวัด โคต์ ดู นอรด์ (*Côte du Nord*) ในมณฑล บริตาเนีย (*Britania*)

เมืองจำปาศักดิ์ ใน ร.ศ. ๑๑๒

แม่น้ำโขง ใน ร.ศ. ๑๑๒

เมืองโขง หรือ สีทันดอน ใน ร.ศ. ๑๑๒

ตอบ แก่ ข้าทูลละออง ธุลีพระบาท มี ความตอน หนึ่งว่า:—

"กองทหาร ที่ได้ส่ง ไปทาง ทิศตะวันออกเฉียงเหนือนั้นได้กระทำการโดยความพยายาม ได้ขับไล่พวกย่อ ซึ่งจะ ยกเข้า มาตั้ง อยู่ไปจนหมด สำหรับเรา เวลานี้ต้องคิด จัดการปกครอง จะต้อง ระวังรักษา หัวพันห้าทั้งหก, สิบสองจุไทยและ *Phou-Eun* ก่อน[๕]"

ใน วันที่ ๓๐ กันยายน ค. ศ. ๑๘๘๖ ม. เดอ คารคาราเดค จึงส่ง ข้อความแห่งพระราชดำรัสนี้ไปยัง ม. ปอล แบรต์ ผู้สำเร็จราชการอินโดจีนแจ้งว่าฝ่ายไทยได้เข้าทำการปกครอง ดินแดน เหล่านี้ อย่างไร ตาม นัยแห่งพระราชดำรัสนั้น กับได้ ชี้ให้ ม. ปอล แบร์ เห็นว่า หัวพันห้าทั้งหก และ สิบสองจุไทย เป็นดินแดนของลาวซึ่งขึ้นกับญวน และ ตั้งเกี่ยส่วน *Phou-Eun* นั้น ก็เป็นจังหวัด ๆ หนึ่งของญวน ๆ เรียกว่า *Tranninh*

พระราชดำรัสนี้ เมื่อได้ทราบไปถึงประเทศฝรั่งเศส ทำให้รัฐบาลฝรั่งเศส ตื่นเต้น มาก ม. เดอ เฟรซิเนต์ เสนาบดี กระทรวงการ ต่างประเทศ จึงมีขดหมายด่วนลงวันที่ ๘ ตุลาคม ค. ศ. ๑๘๘๖ หมายเลขที่ ๑๒๐ สั่งให้ ม. ปอล แบรต์ รวบรวม เอกสาร เท่าที่ จะหาได้ ในเมืองเว้ ที่มีหลักฐานแสดงว่า ดินแดนทั้ง ๓ ที่กล่าวนามมาแล้วนั้น เป็นของญวนโดยชอบธรรม และทั้งดินแดนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงด้วย

ใน ระหว่าง นั้น อังกฤษ ได้ ทำ อนุสัญญา บ่กบั่นเขตต์แดนระหว่างพะม่ากับจีนได้ผลอย่างน่าพึงพอใจ ม. ฮารมังด์ (*Harmand*) กงสุลเยเนราลฝรั่งเศส ประจำ เมือง กัล กัตตา จึงได้เสนอความเห็นไปยังรัฐบาลฝรั่งเศสว่า รัฐบาลฝรั่งเศสควรปรองดองทำ อนุสัญญา กับไทยให้ได้แม่น้ำโขงเป็นเขตต์แดนโดยทำนองเดียวกันไว้เสียก่อน รอไว้เมื่อไรสบโอกาสเหมาะจึงจะให้ประเทศสยาม อยู่ในปกครอง ของฝรั่งเศสต่อไป ความเห็นทั้งนี้ ม. เดอ คารคาราเดค คัดค้านอย่างแข็งแรงว่า รัฐบาลฝรั่งเศสอย่าพึงหมายเลยว่า ไทยจะยอมยกฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้ สำหรับสิบสองจุไทย, หัวพันห้าทั้งหก และ *Phou-Eun* นั้น บางทีจะเป็นได้ ส่วนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงนั้น เห็นจะต้องใช้กำลังเข้ากระทำการ ม. ฟลูเรนซ์ (*Flourens*) เสนาบดี

หมายเหตุ (๕) นิพนธ์ ม. มาทชอย

กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งได้รับตำแหน่ง เคารพต่อ *Neutral Zone* ดังที่ได้ตกลงกันไว้
แทน ม. เดอ เฟรซิเนต์ ก็เห็นชอบตามข้อ ฝรั่งเศสก็หาว่าไทยบุกรุกเข้าไปก่อน ไทยก็
คัดค้านของ ม. เดอ คารคาราเดค และได้มี ว่าฝรั่งเศสบุกรุกเข้ามา ไทยจึงบุกรุกเข้าไป
ดหมายลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๘๗ บ้าง ครั้งหนึ่ง รัฐบาลฝรั่งเศสได้สั่งให้
มายัง ม. บิลลรด์ (*Bilhourd*)[๖] ผู้สำเร็จ ม. มาสซี (*Massie*) แพทย์ผะสมยาแห่งกรม
ราชการอินโดจีน ว่าให้จัดการสำรวจภูมิ ทหารเรือ ฝรั่งเศสไปทำหน้าที่ไวซ์กงสุล เมือง
ประเทศไปก่อน ส่วนความเห็นของ ม. ฮารมังด์ หลวงพระบางแทน ม. ปาวี ที่รัฐบาลฝรั่งเศส
นั้น จะได้ดำริต่อไป เมื่อรัฐบาลเห็นช่องแล้ว ให้ไปทำการสำรวจภูมิประเทศ ในระหว่าง
เดินทางจากเมืองวิญ (*Vinh*) ไปหลวงพระบาง
ในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๘๘๙ รัฐบาล ได้ถูกทำร้าย รัฐบาลฝรั่งเศสก็หาว่าฝ่ายไทย
ฝรั่งเศสจึงขอร้องมายังรัฐบาลสยามว่าใน เป็นผู้กระทำ กับในนิพนธ์ของ ม. มูแลง นั้น
ระหว่างที่ทำการสำรวจภูมิประเทศ ก่อนที่จะ ยังได้กล่าวว่า ไทยได้รุกล้ำเข้าไปตั้งอยู่ใน
ตกลงปักปันเขตต์แดนกันนั้น ขอให้รัฐบาล ตำบลเหล่านี้ ซึ่งอยู่ในดินแดนของญวนคือ
สยามถือเอาดินแดนซึ่งตั้งอยู่ในเส้นขนานแลต- ตำบล *Sanctu, Mauruy, Samna, Trincho*, ฯลฯ
ติจูดที่ ๑๓° และ ๑๙° เป็น *Neutral Zone* เมื่อรัฐบาลอินโดจีนได้เสนอเอกสารต่าง ๆ
รัฐบาลสยามก็ยินยอมตกลงด้วย และ ม. ปาวี อันแสดงว่าดินแดนลาว เป็น ของญวน และ
(*Pavie*)[๗] ไวซ์กงสุลฝรั่งเศสที่หลวงพระบาง รายงานการที่ไทยได้บุกรุกไปยังกระทรวงการ
ก็ได้เซ็นสัญญา ตามนัยนั้น กับ พระยอด เมือง- ต่างประเทศ ฝรั่งเศส นั้น ปลัดทูลฉลอง
ขวาง ปลัดมณฑลนครสวรรค์ ข้าหลวง กระทรวงการต่างประเทศ จึงได้ มีจดหมาย ลง
พิเศษประจำคำเกิด และคำมวน ในวันที่ ๒๗ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๘๙ มายัง
มีนาคม ค.ศ. ๑๘๘๙ ม. ปิเกต์ (*Piguet*) ผู้สำเร็จราชการอินโดจีน
ต่อจากนี้มา ปรากฏว่าทั้ง ๒ ฝ่ายไม่

หมายเหตุ (๖) ม. บิลลูรด์ ได้รับตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทน ม. ปอล แบรต์ ซึ่งป่วยเป็นบิดถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๘๘๖

หมายเหตุ (๗) ม. ปาวี ผู้นี้ใน ร.ศ. ๑๑๒ ได้เป็นราชทูตฝรั่งเศสประจำกรุงเทพ ฯ

คนใหม่ มีใจความว่าดังนี้—

"เอกสารทั้งหลาย รวมทั้งรายงานที่ส่งมานั้น มีหลักฐานพอที่จะลงเนื้อเห็นได้ว่า จนถึง ค.ศ. ๑๘๒๗ อำนาจของญวนได้ปกแผ่ไปทั้ง ๒ ฟากแม่น้ำโขง และนับแต่นั้นมา อนุสนธิจากที่ฝ่ายไทยได้ทำการรบพุ่งกับเมืองลาวใหญ่น้อยทั้งปวง แม่น้ำโขงจึงได้กลายเป็นเขตต์แดนทิศตะวันตก ของดินแดนที่อยู่ในความคุ้มครองของญวน

ถ้าและแม้ว่า เราจะปล่อยให้การเป็นไปอย่างเวลานี้ โดยไม่คัดค้านแล้วไซร้ ทั้งนี้ย่อมเป็นหนทางทำให้เราเสียประโยชน์ในดินแดนที่เรามีอำนาจอยู่นั้นไป สยามไม่มีสิทธิอันใดที่จะเป็นเจ้าของครอบงำดินแดนเหล่านี้ไว้ และยิ่งกว่านั้นก็ไม่สามารถที่จะแสดงให้เห็นโดยแจ่มแจ้งได้ว่า ตนได้ถือกรรมสิทธิ์นั้นไว้โดยชอบธรรมอย่างไร

เราไม่ควรจะคิดแต่เพียงรักษาในประเทศที่เราปกครองนั้น เป็นเป็นหน้าที่ของเราที่จะให้สิทธินั้นมีค่ายิ่งขึ้น เราจะต้องจัดการปกป้องรักษาและเอาดินแดนของญวนที่ไทยได้ยึดไว้ โดยมิชอบนั้น กลับคืนมาด้วย"

ต่อมา หนังสือพิมพ์ฝรั่งเศสชื่อ *Revue Française* ฉะบับประจำวันที่ ๑ มีนาคม ค.ศ. ๑๘๙๓ ได้ลงเรื่องที่ไทยกับฝรั่งเศสพิพาทกันเรื่องเขตต์แดนนี้ และแสดงเป็นความเห็นให้ขับไล่ไทยออกจากแม่น้ำโขงไป มีความดังนี้—

"ไม่จำเป็น จะต้องเข้าโจมตีหรือใช้กำลังเข้ากระทำการเลย ให้ไปยังตำบลที่ ๆ ฝ่ายไทยยึดไว้นั้น การเล่นหลอกหลอนกันก็จะสิ้นไปเอง แต่ที่จะกระทำการนี้ลงไปต้องพยายามอย่าให้เรียกว่าทำการรบพุ่งกันได้ ในดินแดนลาวหรือในตำบลใด ๆ ก็ดี ไม่จำเป็นต้องใช้กำลังทหาร ใช้เจ้าหน้าที่พลเรือนสัก ๔๐๐ คน ให้เลือกสรรชาวยุโรปที่เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และที่มีใจหนักแน่น ควบคุมแยกยกกันไปเป็น ๔ กองเท่านี้ เชื่อว่าคงสามารถยึดตำบลสำคัญ ๆ ขนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงได้อย่างง่ายดาย โดยไม่ต้อง

ใช้ยืนยิงเลยสักนัดเดียว”

อนุสนธิจากที่หนังสือพิมพ์ *Revue Francaise* ได้เขียนไว้เช่นนี้ หนังสือพิมพ์อื่น ๆ ก็ลงความเห็นทำนองเดียวกันส่งเสริมรัฐบาลยิ่งขึ้น ว่าควรให้แม่น้ำโขงเป็นเขตต์แดนระหว่างฝรั่งเศสกับไทย ดินแดนลาวที่อยู่ทางฝั่งซ้ายนั้น เคยเป็นของญวนและเขมร เมื่อตกมาเป็นของไทยในไม่ช้านี้เอง ควรแล้วที่จะให้ตกอยู่กับเขมรและญวนผู้เป็นเจ้าของเดิมอีก

ผลที่สุด ม. เดลคาสเซ (*Delcassé*) ปลัดทูลฉลองกระทรวงการต่างประเทศ จึงนำปัญหาเรื่องเขตต์แดนนี้ขึ้นเสนอต่อสภาดิบัวตี้ (*Chamber of Deputy*) และเนื่องด้วยสมาชิกแห่งสภานี้กำลังนิยมการขยายประเทศราชอยู่แล้ว จึงพร้อมกันลงความเห็นว่าชอบแล้วที่จะให้แม่น้ำโขงเป็นเขตต์แดน เมื่อได้รับอำนาจฉะนี้แล้ว ม. เดลคาสเซจึงสั่งให้ ม. เดอ ลาเนสซัง (*de Lanessan*) ผู้สำเร็จราชการอินโดจีนต่อจาก ม. ปี่เกต์ ให้รวบรวมทหารฝรั่งเศสและญวนไว้ตามแต่จะได้ และให้ยกจากเมืองเว้ไปทำการขับไล่ทหารไทยที่ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงไปให้สิ้นเชิง ก่อนที่จะปฏิบัติการนี้ ม. เดอ ลาเนสซัง จึงสั่งให้เรือปืนลำหนึ่งชื่อลูแตง (*Lutin*) เข้ามายังกรุงเทพฯ มาจอดไว้ที่หน้าสถานทูตฝรั่งเศส มีผู้บัญชาการกรมทหารเรือไซ่งอน โดยสารมาด้วย ชั้นต้นรัฐบาลฝรั่งเศสขอเข้ามาจอดอยู่จนถึงวันที่ ๒๐ แต่ครั้นถึงกำหนดเข้าจริง ๆ แล้วก็โลเลขออยู่อีกต่อไป ทั้งนี้เพราะทราบอยู่แล้วว่าฝ่ายตนจะดำเนินการอย่างไร และก็เป็นการจำเป็น หากเกิดรบพุ่งกับไทยจริงจังแล้ว อย่างน้อยจะได้รักษาความปลอดภัยชนชาวฝรั่งเศสในกรุงเทพฯ

ครั้นแล้ว ม. เดอ ลาเนสซัง ก็เริ่มจัดรวบรวมทหาร อาสาสมัคร เขมร และญวน ขึ้นเป็น ๓ กอง มีนายทหารฝรั่งเศสและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเป็นผู้บังคับบัญชา

กองที่ ๑ กองนี้อยู่ในบังคับบัญชา ม. บัสตารด์ (*Bastard*) มีทหารในความควบคุมของ ร. อ. โทเรอส์ (*Thoreux*) สมทบขึ้นไปด้วยกองหนึ่ง ได้เริ่มขับไล่กองทหารไทยที่ตั้งอยู่ที่เมืองสตึงเตรงไปในวันที่ ๑ เมษายน และวันที่ ๒ ก็เข้ายึดเมืองโขง (สีทันดอน) การกระทำของ ม. บัสตารด์นี้ทำไปโดยเร่งร้อนและไม่ได้ระมัดระวังการคมนาคม เมื่อมายึดสีทันดอนนั้น ทหารกอง ร. อ. โทเรอส์ก็ตามขึ้นไปไม่ทัน ตอนปลายเดือนเมษายนก็

ขาดสะเบี้ยงลง ร. อ. โทเรอส์จึงกลับย้อนลงมาทางแม่น้ำโขงตอนล่าง เพื่อขัดให้ส่งสะเบียงเพิ่มเติม เมื่อคุมสะเบียงกลับขึ้นไปได้ถูก กระแสน้ำ อย่าง แรง พัดมา ทาง ฝั่งขวาแม่น้ำโขง ไทยจึงได้คุมตัวไว้

การที่ไทยคุมตัว ร. อ. โทเรอส์ ไว้เช่นนี้ รัฐบาลฝรั่งเศสได้ขอให้รัฐบาลสยามปล่อยตัวทันที และอ้างว่าไม่ชอบด้วยธัมมะแห่งประเทศที่เป็นสัมพันธไมตรีกัน ฝ่ายรัฐบาลสยามจึงขอให้รัฐบาลฝรั่งเศสนำข้อพิพาทนี้ ขึ้นสู่อนุญาโตตุลาการ (*Court of Arbitration*) เสียก่อน แต่ก็ไม่ปรากฏว่าฝรั่งเศสเห็นพ้องด้วยอย่างใด ทางกรุงปารีสนั้น ม. เดอแวลล์ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส ได้เชิญเสด็จพระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ (คือ กรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์) ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งอัครราชทูตสยามประจำกรุงปารีสมาทูลว่า ถ้ารัฐบาลสยามไม่ปล่อย ร. อ. โทเรอส์ พระองค์ท่านก็ต้องเสด็จออกจากกรุงปารีสไป

ในวันที่ ๙ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๓ รัฐบาลฝรั่งเศสก็ส่งเรือโคเมต เข้ามาในน่านน้ำสยาม เพื่อส่ง สะเบียง และเชื้อเพลิง ให้แก่เรือ ลูแตง ที่จอดอยู่ในกรุงเทพ ฯ และรับผู้บัญชาการทหารเรือเมืองไซ่ง่อนกลับ รัฐบาลฝรั่งเศสได้ขอจะให้เข้ามาในลำแม่น้ำเจ้าพระยา แต่รัฐบาลสยามไม่ยอม จึงคงจอดอยู่ที่หน้าเมืองสมุทรปราการ (ดูตอน ๑)

กองที่ ๒ กองนี้มีกำลังทหาร ๗๕๐ คน ในบังคับบัญชา ม. การนิเอร์ (*Garnier*) เพื่อเป็นทางพิจารณาจึงได้แปลสำเนาคำสั่งผู้สำเร็จราชการอินโดจีนที่จะให้ไปทำการ ขับไล่ไทยที่มีไปถึง ม. ดูเฟรอนิล (*Dufrenil*) ไวซ์ เรสิดังต์เมืองดองหอย (*Donghoi*) ลงวันที่ ๒๓ เมษายน ค. ศ. ๑๘๙๓ มีความว่าดังนี้—

"ข้าพเจ้า ได้ ตั้งให้ ท่าน เป็น ผู้อำ นวยการ ใน ดิน แดน ลาว บริเวณคำโล (*Camlo*) ให้ท่านไปยังเมืองอายหลาก (*Arlao*) เย็นวันนี้ พร้อมกับ ม. การนิเอร์ ๆ จะดำเนินการอันใดไม่ได้ นอกจากจะได้รับคำสั่งจากท่าน สำหรับ ม. การนิเอร์ ๆ มีหน้าที่แต่เพียงทำไป ตาม คำสั่งนั้น ๆ ให้ท่านแจ้งแก่ข้าหลวงไทยว่าท่านมาในนามของ รัฐบาล ฝรั่งเศส เพื่อยึดดินแดน ที่ควรจะให้ฝรั่งเศส มีอำนาจ อยู่โดยชอบธรรม แต่เพียงประเทศเดียว การ ที่ ท่าน จะใช้ กำลัง ก็ ให้ ใช้ ในเวลาที่เห็นว่าจำเป็นจริง ๆ จงกวดขัน

อย่าได้ ทำ การ ย่ำยี ต่อ บุคคล หรือ อสังหาริมทรัพย์ ในตำบลใด ๆ เลย อย่าได้คิด ทำ อันตราย แก่ ฝ่ายไทย แต่ต้องพยายาม กระทำไปในทางที่จะให้เขา นำภัย มาให้ แก่เรา ไม่ได้ ในภายหลัง ถ้าไทยยอมถอยไปแล้ว ก็ ปล่อย ให้ เขา นำ สะเบียง อาหาร ที่จำเป็นไปด้วย ต้องระวังอย่าให้กองทหารไทยถอยไปรวมกับกองอื่นได้ หรือได้รับข่าว หรือกำลังหนุนมาก่อนเราเลย ให้ท่าน ริบไปยังตำบล *Hoxang, Xuongthanh* กับ *Muongchan* ไว้ และอย่าให้ทหารของเราได้รับอันตรายเลย

ให้ท่านยึด *Muongping* ซึ่งตั้งอยู่ปลาย ทางริม แม่น้ำโขง ตรงข้ามกับเมืองเชียงรุ้งไว้ ให้ท่านพยายามทำให้ฝ่ายเรามีอำนาจอยู่ณที่นั้นอย่างมั่นคง ให้ ตั้ง กองทหารขึ้นให้อยู่ใน บังคับ บัญชา ม. การนิเอร์ แล้วให้ท่าน พิจารณา ถึง การ ที่ จะตัดถนนในระหว่าง แม่น้ำโขงกับดินแดนญวนด้วย

เป็นการ สำคัญยิ่ง ที่ท่าน จะต้อง ทำให้ชาวภูมิประเทศเหล่านั้น นิยมรักใคร่เราให้มากกว่าคนไทย ให้พยายามเอาอกเอาใจเขา อย่าได้ดูหมิ่นดูแคลนในลัทธิธรรมเนียมของเขา อย่าให้เขาต้องเดือดเนื้อร้อนใจเคืองแค้นขึ้นได้เป็นอันขาด ในการงานใด ๆ ก็อย่าได้นำเขามาใช้เลย ถ้า เขา ไม่ ยิน ยอม หรือ เมื่อ เรา ไม่สามารถให้ สิน จ้าง แก่ เขา ตาม สมควร แก่ฐานานุรูป”

กองทหารกองนี้ได้ออกจาก เมืองดองหอย ในวันที่ ๒๕ เมษายน ลงมาตามลุ่มแม่น้ำสาขาบังเหียง (*Se-Bang-Hien*) วันที่ ๒๘ เมษายน ก็เข้าไปในดินแดนที่กองทหารไทยตั้งอยู่ วันที่ ๒๙ ก็ขับไล่ทหารไทยที่ตำบล *Hoxang* ถอยไปทาง *Nabon* เพื่อข้ามแม่น้ำโขงไป วันที่ ๓ พฤษภาคม ที่ตำบล *Nabon* วันที่ ๔ ที่ตำบล *Xuongthanh* วันที่ ๑๐ ที่ตำบล *Muongwang* วันที่ ๑๔ ที่ตำบล *Muongphinh* วันที่ ๒๒ เวลาเช้า ที่ตำบล *Muongphong* วันที่ ๒๓ เวลาเย็น ก็เข้ายึดเมือง สองคอนดอนดง (*Sonkon*) และวันที่ ๒๖ ก็ถึงริม แม่น้ำโขง ตั้งอยู่ที่หมู่บ้าน นาพระสูร (*Naprasun*) ซึ่งตั้งอยู่ตรงข้ามกับเมืองเชียงรุ้งของไทย แล้ว

ได้ตั้งกองทหารขึ้นที่ตำบลสำคัญ ๆ อีก ๒ แห่ง ตรงข้าม บ้านมุกดาหาร ๑ แห่ง ตรงข้ามตำบล *Pakseng* อีก ๑ แห่ง กับตามตำบลและหมู่บ้านที่ยึดไว้ ได้นั้น ได้แยกกำลังทหารไว้ดังนี้

Ailao	=	๕๐ คน
Muongpho ng	=	๕๐ คน
Nabon	=	๑๐๐ คน
Naprasun	=	๑๕๐ คน

และที่เมืองสองคอนดอนดงนั้น ตั้งเป็นศูนย์กลางมีกำลังทหาร ๒๐๐ คน อยู่ในบังคับบัญชา ม. การนิเอร์

กองที่ ๓ กองนี้อยู่ในบังคับบัญชา ม. ลูซ (*Luce*) ม. โกรส์กูแรง (*Grosgurin*) และ ม. โซเลอร์ (*Soler*) มีกำลังทหารอาสาสมัคร ๒๕๐ ได้รับคำสั่งผู้สำเร็จราชการลงวันที่ ๒๕ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๓ ได้เริ่มกระทำการ มีใจความว่าดังนี้—

"ให้พยายามทำให้ไทยถอยออกจากเมืองคำเกิดคำมวนทันทีรวมทั้งกองทหารไทยที่ตั้งอยู่ในจังหวัด *Laebien, Trandinh* และ *Tranninh* ด้วย จงสั่งผู้บังคับการทหารอาสาสมัคร (คือ ม. โซเลอร์) ว่า อย่าได้คิดทำอันตรายแก่คนไทยเลย จะทำก็ทำแต่เพียงอย่าให้เขามาทำร้ายแก่เราได้ ภายหลังเท่านั้น จะใช้กำลังก็ให้ใช้ในเมื่อเห็นว่าจำเป็นจริง ๆ ให้ท่านเริ่มจัดแจงปกครองตำบลต่าง ๆ ตามที่เป็นมาแต่ดั้งเดิม และถ้าสามารถก็ควรออกอนุญาต พิเศษตามที่เห็นควรแก่หัวหน้าราษฎร ให้แจ้งแก่เขาว่าเราจะคืนส่วยสาอากรให้ จงพิจารณาถึงการที่จะสร้างถนนจากเมืองวิญ (*Vinh*) ตรงไปยังเมืองท่าอุเทนด้วย ท่านอย่าได้เก็บส่วยสาอากรแก่ราษฎรและอย่าใช้เขาทำงาน ถ้าไม่ได้ความยินยอมของเขา ให้ท่านทำการติดต่อกับข้าพเจ้าโดยตรง"

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๙๓ ก็มาขับไล่ไทยที่ตำบลคำมวน กองทหารไทยในบังคับบัญชาพระยอดเมืองขวาง ก็ถอยลงไปแม่น้ำปากพิบูลย์ ณวันที่ ๕ มิถุนายน ก็ปรากฏว่า ม. โกรส์กูแรง ซึ่งยกกองทหารตามมาตั้งอยู่ที่ตำบลแก่งเกียด (*Kengkiec*) ถูกฆาตกรรมขณะที่กำลังป่วยอยู่ การฆาตกรรมครั้งนี้ รัฐบาลฝรั่งเศสหาว่าพระยายอดฯ

เย็นตัวการ และถือว่าเย็นการทารุณกรรมที่สุด แต่ความจริงก็หามีหลักฐานอันใดที่จะเหมาเอาว่าพระยอด ฯ เย็นผู้ลงมือกระทำการฆาตกรรมได้ไม่ ภายหลังเมื่อได้เซ็นสัญญาสงบศึกกันแล้ว รัฐบาลสยามก็ได้จัดการพิพากษาคดีนี้ แลเห็นว่ามีกรณีย์แวดล้อมไม่พอที่จะสันนิษฐานว่าพระยอด ฯ เย็นผู้ผิด จะปล่อยตัวให้พ้นข้อหาไป รัฐบาลฝรั่งเศสก็ขอตั้งศาลผะสม (*Mixed Court*) ขึ้น ตามนัยแห่งอนุสัญญาข้อ ๓ (ดูข้างท้าย และในวันที่ ๑๓ มีนาคม ค.ศ. ๑๘๙๔ ก็พิพากษาให้จำคุกพระยอด ฯ ๒๐ ปี[๘] อย่างไรก็ดี การฆาตกรรม ม. โกรส์กูแรงนี้ หากจะพิจารณาความเห็นของเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสที่ทำการอยู่ในเวลานั้น ก็ดูผิดเพี้ยนไม่ต้องกันอยู่ตามขดหมายของ ม. ลูซ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ค.ศ. ๑๘๙๓ ที่รายงานเสนอไปยังผู้สำเร็จราชการมีข้อความดังต่อไปนี้—

"พระยอดเมืองขวางข้าหลวงประจำคำมวนได้นำทหารไทยมาจากท่าอุเทนอีก ๒๐๐ คน ทหารเหล่านี้อยู่ในบังคับบัญชาพระยอด ฯ กับข้าหลวงไทยอีก ๓ คน ได้มาล้อมที่พัก ม. โกรส์กูแรงที่ตำบลแก่งเกียด ม. โกรส์กูแรงได้ลงมาพูดด้วย แล้วได้เชื้อเชิญให้ข้าหลวงทั้ง ๔ ขึ้นไปบนที่พัก ในระหว่างนั้นทหารไทยที่มาด้วยก็เข้าล้อมบ้าน ทหารญวนเห็นผิดสังเกตก็ใคร่จะเข้าต่อสู้ด้วย ม. โกรส์กูแรงได้ห้ามไว้ และว่าคนไทยมาเจรจาด้วยความไมตรี หาใช่มารบพุ่งไม่ ในระหว่างที่เจรจากัน พระยอด ฯ ได้ใช้ปืนริวอลเวอร์ยิงเอา ม. โกรส์กูแรงในระยะใกล้ ๆ และในเวลาเดียวกัน ทหารไทยก็กรูกันเข้าทำร้ายทหารญวน ๆ น้อยกว่าจึงสู้ไม่ได้ ไทยได้ฉกชิงเอาสิ่งของที่มีอยู่ในที่พักนั้นไปหมด แล้วเอาไฟเผาที่พักเสีย การกระทำของข้าหลวงไทยครั้งนี้เห็นได้ชัดว่าทำโดยสัญญาเจตนา เพราะว่าจากแก่งเกียดไปท่าอุเทนนั้น ขาล่องลงไปทางเรือกินเวลาถึง ๓ วัน และขาขึ้นมาอีก ๕ วัน สันนิษฐานว่าขดหมายพระยอด ฯ ที่มี

หมายเหตุ (๘) ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๘๙๘ รัฐบาลฝรั่งเศสได้ขอให้รัฐบาลสยามปล่อยตัวพระยอด ฯ พระยอด ฯ ได้ถึงแก่กรรมใน ค.ศ. ๑๙๐๐

ไปถึงข้าหลวงที่ท่าอุเทนนัดให้ยกกองทหารขึ้นมาได้ส่งไปก่อนวันที่ ๕ มิถุนายน ๘ วัน คือในระหว่างที่ทรายกันว่า ม. โกรส์กูแรงได้ล้มป่วยลงนั่นเอง

ส่วนโทรเลขของ ม. โซเลอร์ อีกฉะบับหนึ่งลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ค.ศ. ๑๘๙๓ มิไปยังผู้สำเร็ราชการนั้น ว่าดังนี้—

"ไม่ใช่พระยอด ฯ เป็นผู้ทำการฆาตกรรม ม. โกรส์กูแรง ข้าหลวงอีกคนหนึ่งเป็นคนลงมือ ข้าหลวงผู้นั้นได้ถูก ทหาร อาสาสมัคร ญวนคนหนึ่งฆ่าตายทันที มิทหารอาสาสมัครญวนถูกไทยฆ่าตาย รวมทั้งสิ้น ๖ คน ศพ ม. โกรส์กูแรง นั้นไทยได้เอาไฟจุดเผาไหม้ไปครึ่งหนึ่ง มีเรือ ๓ ลำมารับเอาคนไทยที่ยาดเจ็บล่องลงไปยัง *Vien Casen* แล้วไทยได้ไปตั้งกองทหารไว้ที่บนแม่น้ำปากพิยูลย์ ที่ *Nakhai* และที่ *Bannahin* พระยอด ฯ ได้กวาดต้อนราษฎรไปด้วย ๙ หมู่บ้าน"

นอกจากเหตุอุกฉกรรจ์ที่เกิดขึ้นที่คำมวนนี้แล้ว ไทยกับฝรั่งเศสก็ได้รบกันที่บ้าน *Nakhai* อีกครั้งหนึ่ง ณที่นี้ ไทย, ญวน, ลาว, ต้องล้มตาย ลงมากด้วยกัน และที่ทุ่งเชียงคำ (*Tong-Xieng Kham*) เหนือคำเกิดคำมวนขึ้นไปนั้น ไทยก็ได้ขับกมตัว ยางเบียน *Ban Bien*[๙] ญวนไว้ ในที่สุดก็ข้ามกลับมายังฝั่งขวาแม่น้ำโขง

ในตอนนี้ปรากฏว่า ยิ่งในการที่ ม. โกรส์กูแรง ถูกฆาตกรรมแล้ว รัฐบาลฝรั่งเศสเป็นเดือดเป็นแค้นยิ่งนัก ได้ขอร้องให้รัฐบาลสยามลงโทษผู้กระทำผิดทันที และให้จ่ายเงินค่าทำขวัญให้แก่ครอบครัวผู้ที่ต้องเสียชีวิตไปรวมทั้งรายอื่น ๆ ที่แล้ว ๆ มาด้วย รัฐบาลสยามก็จะรับปฏิบัติตาม แต่ย้ำให้ฝรั่งเศสนำเรื่องนี้ขึ้นสู่อนุญาโตตุลาการ ฝรั่งเศสก็กลับเพิกเฉยเสีย

ในวันที่ ๒๙ มิถุนายน กองทัพเรือฝรั่งเศส ภาคบุรพทิศก็ได้รับคำสั่งให้ออกจากประเทศจีนมารวมกำลังกันอยู่ที่ไซ่งอน และมาทำการลาดตระเวนอยู่ตามชายทะเลทิศตะวันออก (ดูตอน ๒ แห่งรายงานการเดินทางนี้) แล้ววันที่ ๘ กรกฎาคม รัฐบาลฝรั่งเศสก็ได้จัดส่ง ม. เลอมิร์ เดอ วิลลิเอรส์

หมายเหตุ (๙) เข้าใจว่าเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองชั้นนายอำเภอ และผู้ใหญ่บ้านทำนองนั้น

(*Lemyre de Villiers*) สมาชิกแห่งสภาคิบัวติ ผู้ชำนาญในกิจการในภาคบุรพทิศให้เดินทางออกจากกรุงปารีสมาเจรจากับรัฐบาลสยามในเรื่องข้อพิพาทเหล่านี้

ณวันที่ ๑๐ และ ๑๑ กรกฎาคม กระทรวงการต่างประเทศก็ได้รับหนังสือ ม. ปาวราชทูตฝรั่งเศส ประจำกรุงเทพ ฯ สองฉะบับแจ้งว่า ม. เดอแวลล์ (*Develle*) เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ และนายพลเรือตรี ฮูมันน์ (*Humann*) ผู้บัญชาการกองเรือฝรั่งเศสภาคบุรพทิศ ชื่อ แองกองสตังต์ (*Inconstant*) และโคเมต (*Comete*) เข้ามากรุงเทพ ฯ ๒ ลำ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของฝรั่งเศสในระหว่างที่มีเหตุยุ่งยากนี้ เพราะได้ยินว่า รัฐบาลอังกฤษก็จะได้ส่งเรือรบของตนเข้ามาอีกหลายลำในไม่ช้านี้เหมือนกัน และในเวลานี้กำลังเดินทางมาแล้ว ทั้งได้อ้างสัญญาว่าตนมีสิทธิบริบูรณ์ที่จะส่งเข้ามาได้ กับขอนำร่องด้วยอีก ๒ คน

อันที่จริง ในข้อ ๑๕ แห่งหนังสือสัญญาว่าด้วยทางพระราชไมตรี, การค้าขาย และการเดินเรือซึ่งได้เซ็นกันในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ค.ศ. ๑๘๕๖ และได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันกันที่กรุงปารีสณวันที่ ๒๘ ธันวาคม ค.ศ. ๑๘๕๗ ก็มีข้อความปรากฏแต่เพียงว่า—

"เรือรบฝรั่งเศสลำใด ๆ ก็ดีจะเข้ามาในลำแม่น้ำเจ้าพระยา และมาทอดสมออยู่ที่เมืองสมุทรปราการได้ เว้นไว้แต่จะเข้ามาถึงกรุงเทพ ฯ จึงจะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ไทยทราบเสียก่อน และจะได้ตกลงกันถึงบริเวณที่จะอนุญาตให้จอดเรือ"[๑๐]

กระทรวงการต่างประเทศก็ได้ตอบปฏิเสธไปว่าไม่ได้รับแจ้งจากรัฐบาลอังกฤษว่าจะส่งเรือรบเข้ามาอีกเลย นอกจากเรือยิ้นสวิฟต์ (*Swift*) ซึ่งจอดอยู่ในแม่น้ำในเวลานี้เท่านั้น กับได้ท้วงไปว่าการที่เรืออังกฤษลำนี้เข้ามาอยู่ก็เพราะเรือลูแตงของฝรั่งเศสที่ถึงกำหนดกลับแล้วก็ไม่กลับ ปัญหามีอยู่ว่า ถ้าเรือฝรั่งเศสลำนี้กลับออกไปแล้ว เรืออังกฤษก็คงออกไปด้วยเหมือนกัน กลับกล่าวว่า เท่าที่ฝรั่งเศสอ้างสิทธิของตนที่มีอยู่ในสัญญานั้น ชอบแล้ว แต่ถึงกระนั้นก็ไม่ควรถึงกับตัดอำนาจอันชอบธรรมของประเทศสยามในการที่จะป้องกันสิทธิต่าง ๆ ของตนเหมือนประเทศทั้งหลายอื่นฉะนี้, ในกรณีย์ใดก็ตาม ถ้ารัฐบาลสยามยอม

หมายเหตุ (๑๐) นิพนธ์ ม. เมย์นารด์ (*Traitédu 15 Août 1856*)

ให้เรือฝรั่งเศสเข้ามา ก็เปรียบเสมือนหนึ่งสละอิสสรภาพของตนเสียเหมือนกัน

ในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ก็ได้รับหนังสือตอบของ ม. ปาวี แจ้งมาว่า ได้แจ้งให้เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส และผู้บัญชาการกองเรือภาคบุรพทิศฝรั่งเศสทราบตามนั้น คือ ไม่ให้เรือรบเข้ามากรุงเทพ ฯ แต่คงเข้ามาจอดที่ปากน้ำก่อนได้ ตามหนังสือสัญญา และทั้งได้ขอเผ้าเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ในวันรุ่งขึ้น คือ วันที่ ๑๒ นั้นด้วย

ในวันเดียวกันนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้ตอบไปว่า ที่ไม่ยอมให้เรือรบ ฝรั่งเศสมานั้น ก็คือไม่ให้ล่วงสันดอนเข้ามา ซึ่งกินความไปถึงการไม่ยินยอมให้เข้ามาจอดอยู่ที่ปากน้ำ และแล่นเลยเข้ามาจนถึงกรุงเทพ ฯ ด้วยเหมือนกัน และไม่มีเรือรบอังกฤษลำหนึ่งลำใดนอกจากเรือสวิฟต์แล้ว จะเข้ามาในกรุงเทพ ฯ อีก ฉะนี้มูลเหตุที่ฝรั่งเศส จะส่งเรือรบเข้ามาให้เหมือนกันนั้น จึงเสียไป เป็นโคมลอยหาหลักไม่ได้ และอันจะถือสิทธิในสัญญานั้น ก็ควรจะต้องเล็งถึงสิทธิที่ไม่ตัดอำนาจอันชอบธรรมของประเทศนั้น ๆ ในการป้องกันอิสสรภาพของตนและภยันตรายอันจะพึงมีแก่ตนด้วย

ในวันที่ ๑๒ กรกฎาคม เวลาที่ราชทูตฝรั่งเศสได้เผ้าเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศแล้ว กระทรวงการต่างประเทศจึงได้มีหนังสือไปยังสถานทูตฝรั่งเศสให้เป็นหลักฐานไว้ในการสนทนาว่า รัฐบาลสยามจะไม่ยอมให้ประเทศหนึ่ง ประเทศใด นำเรือรบเข้ามาในลำแม่น้ำเจ้าพระยาเกินกว่า ๑ ลำไป กับได้สั่งให้กรมทหารบก ทหารเรือ จัดการตามนี้โดยกวดขัน และพรุ่งนี้จะส่งเรือกลไฟลำหนึ่งของกรมทหารเรือไปที่สถานทูตฝรั่งเศส เพื่อให้ใช้ติดต่อกับเรือรบฝรั่งเศสที่จะเข้ามาทั้ง ๒ ลำนั้น

ในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม เวลา ๑๑๓๐ นั้น กระทรวงการต่างประเทศ ก็ได้มีโทรเลขไปยังพระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ที่กรุงปารีสให้นำความขึ้นเรียนต่อ ม. เดอแวลล์เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส ว่า รัฐบาลสยามไม่ยอมให้เรือรบที่กระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศสสั่งให้เข้ามาในลำแม่น้ำเจ้าพระยาล่วงสันดอนมา ได้ความประการใดให้พระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ทรงแจ้งมาให้ทราบ

วันที่ ๑๒ กรกฎาคม เวลา ๑๕๑๕ ก็ได้รับโทรเลขจากกรุงปารีสว่า เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส รับว่า จะถอนคำสั่งเดิม

เสีย และปรารภว่าไม่คิดจะส่งเรือรบมาทำการรบรุกหรือขู่เข็ญใด ๆ เลย สำหรับข้อพิพาทเรื่องเขตต์แดนนั้น ก็ได้จัดส่งผู้เจรจาไปแล้ว (คือ ม. เลอมิร์ เดอ วิลลิเอรส์) กลับได้กล่าวว่า "หวังว่าทุกสิ่งทุกอย่างคงจะได้จัดแจงกันและสำเร็จผลเป็นที่น่าพอใจ"

อนึ่ง ถ้าจะพิเคราะห์ดูตามความในหนังสือของ กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งปฏิเสธข่าวที่เรือรบอังกฤษจะเข้ามาแก่ฝรั่งเศสนั้น ก็ยังมีข้อที่ควรจะสะกิดใจอยู่บ้าง ว่าเหตุใด เรือรบฝรั่งเศสพอเข้ามาถึงสันดอนก็พอดีมาพบกับเรือลาดตระเวนอังกฤษ ชื่อ ปาลลาส (*Pallas*) ได้ (ดูในตอน ๓) และในรายงานการเดินทางนั้นในตอน ๔ ผู้เขียนยังระบุชื่อเรือลินเนต (*Linnet*) ของอังกฤษว่าเข้ามาอยู่พร้อมกับเรือสวิฟต์ด้วยอีกลำหนึ่ง ข้อนี้ไม่ขอลงความเห็นอย่างไร ไว้ให้ผู้อ่านวินิจฉัยเอาเอง

มีความปรากฏอยู่ว่า ในวันที่ ๘ มีนาคม ในระหว่างที่กำลังเกิดพิพาทกันเรื่องเขตต์แดนนั้น พระยาดำรงราชพลขันธ์ (นกแก้ว คชเสนี) อัครราชทูตสยามประจำกรุงลอนดอน (ต่อมาเป็น พระยามหาโยธาได้รับตำแหน่งเป็น อัครราชทูต ตราตั้งลง วันที่ ๒๕ กันยายน ค.ศ. ๒๔๙๑ ย้ายจากกรุงเบอร์ลินไปรับตำแหน่งนี้เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๓ กลับกรุงเทพ ฯ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ค.ศ. ๒๔๙๗) ได้ไปหาลอร์ดโรซเบอรี่ (*Rosebery*) เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ อังกฤษ เป็นการส่วนตัว แล้ววันรุ่งขึ้น ลอร์ด โรซเบอรี่ ก็ได้ไปบอกแก่เอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ประจำกรุงลอนดอนว่า อัครราชทูตไทยได้ไปหา และเล่าให้ท่านฟังว่า ฝรั่งเศสได้บุกรุกดินแดนของไทยเข้ามา ท่านได้ตอบไปว่าท่านไม่มีส่วนเกี่ยวข้องอะไรด้วย ต่อนั้นมา ลอร์ด ดัฟเฟอริน (*Dufferin*) เอกอัครราชทูตอังกฤษประจำกรุงปารีสก็ได้ไปหา ม. เดอแวลล์ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส แล้วรับว่า ในการที่ฝรั่งเศส กับไทยพิพาทกันเรื่องเขตต์แดนนั้น อังกฤษจะไม่เกี่ยวข้องด้วย เพราะเห็นว่าฝรั่งเศสไม่ตั้งใจจะทำลายความเป็นเอกราชของประเทศสยาม นอกจากต้องการจะได้รับความชอบธรรมเท่านั้น

ครั้นต่อมาในเดือนกรกฎาคม รัฐบาลอังกฤษก็ดำริส่งเรือรบเข้ามาเพิ่มเติมในน่านน้ำสยามอีก ๒ ลำ พอรัฐบาลฝรั่งเศสทราบข่าวจึงได้ถามถึงจุดมุ่งหมายที่อังกฤษจะส่งเรือรบไปนี้ ก็ได้รับคำตอบจาก ลอร์ด โรซเบอรี่ว่าเพื่อใช้ป้องกันรักษาประโยชน์ของ อังกฤษใน

ระหว่างที่ฝรั่งเศสกับไทยเกิดหมองหมางกันเหตุนี้เอง ฝรั่งเศสจึงขอร้องมายังรัฐบาลสยามขอส่งเรือรบมาเช่นเดียวกัน

อุทาหรณ์ในการที่อังกฤษกับฝรั่งเศสส่งเรือรบมาแข่งขันกันในเชิง *Show-the-Flag Policy* เช่นนี้ ก็ปรากฏขึ้นในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ นี้เหมือนกัน เว้นแต่ในเหตุการณ์ผิดแผกไปกว่าที่เป็นอยู่ในเวลานั้น เพราะมิตรภาพระหว่างเรากับฝรั่งเศสในปัจจุบันนี้ นับวันก็จะสนิทชิดเชื้อกันยิ่งขึ้น และมีแต่สถิตเสถียรสถาพรอยู่ตราบชั่วกัลปาวสาน ตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ฝรั่งเศสก็ไม่ได้ดำริจะส่งเรือรบเข้ามาเยี่ยมน่านน้ำสยาม พอได้ข่าวว่าอังกฤษจะส่งเรือบรรทุกเครื่องบิน เฮอรมิส (*Hermes*) เข้ามาในเดือนมีนาคม ในเดือนกุมภาพันธ์ ฝรั่งเศสก็แจ้งความประสงค์มายังรัฐบาลสยามจะให้นายพลเรือตรี สตอตซ์ (*Stozt*) ผู้บัญชาการกองเรือฝรั่งเศสภาคบุรพทิศนำเรือลาดตระเวน ชูลส์ มิยเลต์ (*Jules Michelet*) และเรือปืน อัลกอล (*Algol*) เข้ามาข้าง และฉะเพาะเวลาพร้อม ๆ กัน จนทหารเรือเราต้องขอร้องไม่ให้เข้ามาในเวลาเดียวกัน จะไม่สะดวกแก่การต้อนรับให้สมควรแก่เกียรติยศ (การมาเยี่ยมน่านน้ำสยามของ พ. ร. ต. สตอตซ์นี้ ต้องเลิกล้มไปเพราะ ม. เรโอ (*Reou*) อัครราชทูตฝรั่งเศสถึงแก่กรรมลงในระหว่างที่จะเข้ามานั้น) ถ้าหากว่าในตอนนี้รัฐบาลสยามจะยินดีรับรองอังกฤษ และยอกยั้ดไม่รับรองเรือฝรั่งเศสแล้ว โปรดพิจารณาดูว่าจะมีเหตุการณ์อย่างไรเกิดขึ้นข้อนี้คล้ายคลึงกันกับที่ฝรั่งเศสขอนำเรือรบเข้ามาในเดือนกรกฎาคม ค. ศ. ๑๘๙๓ ที่สุด

สรุปความ มูลเหตุที่เกิดการรบขึ้นครั้งนั้นจึงเป็น เพราะความคิดของฝรั่งเศสที่จะขยายอาณาเขตต์ประเทศราช จึงได้เกิดกะทบกะทั่งกันขึ้นประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่งก็เพราะอังกฤษดำริส่งเรือรบเข้ามาก่อน ที่เป็นโอกาสให้ฝรั่งเศสถือสิทธิส่งเข้ามาบ้าง แต่ที่ฝรั่งเศสจะส่งเข้ามานั้น เมื่อพิเคราะห์ดูเผิน ๆ ก็มีลักษณะคล้ายกับว่าจะเป็นการแข่งขันกันในทำนอง *Show-the-Flag Policy* ถ้ารัฐบาลปล่อยให้เข้ามาก็คงจะเป็น "อาวุธ" สำคัญที่จะให้น้ำหนักแก่การเจรจาของ ม. เลอมิร์ เดอ วิลลิเอรส์ ซึ่งรัฐบาลฝรั่งเศสส่งเข้ามาเจรจาในการยักย้ายเขตต์แดน และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่แม่น้ำโขง ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่การกลับเปลี่ยนแปลงไป ได้เกิดการรบกันขึ้นแทนที่จะให้เข้ามาโดยสะดวก ฉะนั้น

รัฐบาลฝรั่งเศสจึงเปลี่ยนเข็มให้ ม. เลอมิร์เดอ วิลลิเอรส์ กลายเป็นผู้เจรจาทำ "สัญญาสงบศึก" แทนที่จะเป็น "สัญญาตกลง" กันเช่นเดิม ภายหลังที่ได้เกี่ยงงอนกันมิใช่น้อยแล้ว สัญญานี้ก็ได้ลงนามกันณวันที่ ๓ ตุลาคม ค.ศ. ๑๘๙๓ พร้อมกับอนุสัญญาสำหรับปฏิบัติตามนัยแห่งคำขาด ๒ ฉะบับของฝรั่งเศสอีกฉะบับหนึ่ง

อนึ่ง ในข้อที่ ม. เดอแวลล์ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส รับกับพระองค์เจ้าวัฒนานุวงศ์ ว่าจะถอนคำสั่งเดิมไม่ให้เรือรบฝรั่งเศสเข้ามา ก็สั่งมาล่าช้าจนเกินไป ฉะนั้นมูลเหตุที่เกิดการรบกันขึ้น ก็น่าจะเข้าใจได้ว่า เกิดจากการคลาดหรือการล่าช้าของคำสั่งได้อีกประการหนึ่ง

◎ ◎ ◎ ◎ ◎

ตอนที่ ๑

การเดิรทางมากรุงเทพ ฯ เพื่อส่งสะเบียงและเชื้อเพลิงให้แก่เรือ ลูแตง และรับผู้บัญชาการทหารเรือเมืองไซ่ง่อนกลับ

ไซ่ง่อน, ๒๒ มีนาคม ค.ศ. ๑๘๙๓

มีข่าวอันน่าวิตกโษกันอย่างระเบ็งเซ็งแซ่และทำให้เรารู้สึกกังวลบ้างเล็กน้อย ในการที่จะต้องไปประเทศสยามในไม่ช้า ตามเสียงที่โจษกันนั้นว่า ได้เกิดพิพาทกับไทยในการยึกยันเขตต์แดน ข่าวนี้ยังไม่สู้แน่นอนทีเดียวนัก และเป็นข่าวที่ยังสงวนกันไว้เป็นความลับอย่างมิดชิด ถึงกระนั้นก็ยังมีสิ่งที่ชวนให้เฉลียวใจอยู่บ้างบางอย่าง เป็นต้นว่า การที่ผู้บัญชาการทหารเรือเมืองไซ่ง่อนได้เข้ามาอยู่ในกรุง ฯ เป็นเวลาค่อนข้างนาน ประการหนึ่ง การผลัดวันประกันพรุ่งของผู้สำเร็จราชการในการเดิรทางกลับจากเมืองเว้ประการหนึ่ง[๑๑] กับการส่งกองทหาร พรรคนาวิกโยธินกองหนึ่งไป

หมายเหตุ (๑๑) ม. เดอ ลาเนสซัง ผู้สำเร็จราชการอินโดจีนไปอยู่เมืองเว้ในครั้งนี้ ก็เพื่อเตรียมการขับไล่ทหารไทยให้ถอยไปจากฝั่งขวาแม่น้ำโขง ตามคำสั่งของรัฐบาลฝรั่งเศส ดังได้กล่าวมาแล้วในอารัมภกถา

ทางเหนือ ของลำแม่น้ำโขง อีก ประการหนึ่ง[๑๒] เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ แสดงให้เห็น โดยถ่องแท้ว่า ต้องมีเหตุการณ์อย่างใดเกิดขึ้นเป็นแน่นอน

ประเทศสยาม, เห็นได้ว่าในระหว่างนี้ อังกฤษกำลังสนับสนุนอยู่ เพราะมีความจำนง ที่จะรวบเอาเข้ามารวมกับ ประเทศพะม่าที่ตกอยู่ ใต้อำนาจแล้ว ได้พยายามรุกล้ำอาณาเขตต์ เข้ามาทั้งทางทิศใต้ และ ทิศตะวันออก ตามฝั่ง อ่าวสยามนั้น ไทยได้ตั้ง กองทหาร ไว้จน กะทั่งแหลมเสม็ด[๑๓] ซึ่งเป็นการ ล่วงล้ำ อาณา เขตต์เขมรเข้ามาถึง ๑๐๐ ก.ม. ฝรั่งเศสจึง จำต้องสร้างป้อมน้อย ๆ ขึ้นไว้บ้าง เพื่อตัด การรุกล้ำนี้ให้สิ้นสุดลง ทางทิศตะวันออก นั้นเล่า ไทยก็ได้ข้ามแม่น้ำโขงซึ่งถือกันว่า เป็นอาณาเขตต์ของญวน ไปตั้งกองทหารไว้ อีกเป็นอันมาก กองทหารที่ตั้งอยู่ไกลที่สุด ก็ห่าง จากเมืองเว้ เพียง ๑๐๐ ก.ม. เท่านั้น การรุกล้ำนี้ตัดประเทศราชของเราให้แยกออก จากกันเป็นส่วนไป ในเดือนมกราคม สภา ดิบดีและประชาชน ชาวฝรั่งเศส ออกวิตกกัน มาก ดูเหมือนรัฐบาลจะตกลงบังคับให้สยาม ยอมรับเอาฝั่งขวาแม่น้ำโขงเป็นเขตต์แดน และ ขับ ให้ ออก จากเมือง สตึงเตรง และ เมืองโขง (สีทันดร) ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงและ เป็นที่บังคับช่องแคบช่องแรก ๆ ของลำแม่น้ำนี้ แล้วต่อไป ก็จะได้ส่งเรือขึ้นไปประจำณที่นั้น เพื่อป้องกันมิให้ข้ามกลับมาอีก พระเจ้าแผ่นดิน สยามยังจะคงดื้อด้านไม่ถอยไป จะทำการขัด ขวางเรา ด้วยกำลัง ต่อกำลัง เจียวหรือ ? ข้อ แรกนั้นอาจเป็นได้ ถ้าหากอังกฤษคอยยุยง ส่งเสริม พระเจ้าแผ่นดิน สยาม ให้ ทรงหวัง ใน ความ เกื้อกูล ของ อังกฤษ อย่างน้อย เป็น ทาง น้ำใจ แต่ขอให้พึงสำนึกเถิดว่า ลำพังกองทัพ เรืออันพึง มีกำเนิด กับป้อม ที่ปากน้ำ อีก ๓—๔ ป้อมนั้น คงจะไม่ สามารถ คุ้มครอง นครหลวง ให้ พ้น จาก ภัยแห่ง การโจมตี ของ

หมายเหตุ (๑๒) กองนี้ ร. อ. โทเรอส์ เป็นผู้บังคับบัญชาได้ไปทำการขับไล่ไทยที่เมืองโขง (สีทันดอน) และเมืองสตึงเตรง พร้อมกับทหารอีกกองหนึ่ง ในบังคับบัญชาของ ม. บัสตารด์

หมายเหตุ (๑๓) ความตอนนี้มีเค้าคล้ายกับที่ปรากฏในหนังสือไตรภูมิโลกวินิจฉัย และประกาศกรมกลาโหมซึ่งมีว่า “ใน พ.ศ. ๒๔๒๒ (ค.ศ. ๑๘๗๙) โปรดเกล้า ฯ ให้ พ. ร. ท. พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ผู้บัญชาการกรมทหารเรือ จัดตั้งสถานีทหารเรือขึ้นตามชายทะเล มีทหารเรือประจำรักษา และกวดขันในการลาดตระเวนรักษาโจรสลัดในน่านน้ำสยามตลอดจนถึงเกาะเสม็ดนอก ซึ่งต่อกับเขตต์แดนญวนอันอยู่ในปกครองฝรั่งเศส โจรสลัดก็เรียบร้อยตลอดมา ลูกค้าวาณิชก็ไปมาค้าขายหากินได้โดยปกติ ฯ ล ฯ”

ฝรั่งเศสทั้งทางน้ำทางบกได้ดอก !

เสียงที่ลือกันอยู่อื้ออึงนั้นมีว่า เมื่อเรือโคเมตได้เตรียมพร้อมแล้ว ทางราชการจะได้ลงคำสั่งให้ไปรวมกับเรือลูแตง ซึ่งในเวลานี้ได้ไปอยู่ในลำแม่น้ำที่กรุงเทพ ฯ แล้ว แต่ถึงจะไม่เป็นเช่นนั้น ว่ากันตามนิสสัยทหารเรือแล้วย่อมต้องเตรียมตัวให้พรักพร้อมอยู่เสมอ และการที่จะส่งเราไปดังว่า ในวันหนึ่งวันใดโดยไม่ได้คิดได้ฝันนั้นย่อมจะมีสิ่งที่อาจเพิ่มพูนความพอใจให้แก่เราบ้างเป็นแน่ เราจะไม่รู้สึกน้อยใจเลยที่จะได้ไปชมประเทศ ๆ หนึ่งซึ่งเลื่องลือกันว่างามนักงามหนา

วันที่ ๒ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๓

วันนี้ ผู้สำเร็จราชการได้ส่งคำสั่งที่จะให้เราไปกรุงเทพ ฯ เป็นทางราชการมาให้ในระหว่างที่เรากำลังรื่นเริงกันในเทศกาลตรุษฝรั่ง (*Easter Day*) เราจะต้องออกเดินทางไปในวันที่ ๕ นี้ การพิพาทต่าง ๆ กับสยามดูเหมือนสงบลงแล้ว เรือลูแตง ที่เข้าไปจอดอยู่นั้นต้องการสะเบียงอาหารและเงินทอง เรือโคเมตจะเป็นผู้นำสิ่งเหล่านี้ไปให้ ทั้งในระหว่างทางจะได้เยี่ยมกองทหารที่แหลมเสม็ด และรับผู้บัญชาการทหารเรือเมืองไซ่ง่อนกลับด้วย

วันที่ ๕ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๓

เวลา ๑๔๐๐ เรือโคเมตได้เริ่มถอนสมอ และเวลา ๑๔๓๐ ก็ได้ออกเดินทางไปตามคำสั่งนั้น ระยะแรกที่เราจะต้องหยุดก็คือที่แหลมเสม็ด การไปที่นั่นก็เพื่อจะให้ไทยรู้สึกว่า ฝรั่งเศสระวังรักษาสิทธิของฝรั่งเศสอย่างเอาใจใส่ทั่วทุกหนทุกแห่งตามชายฝั่งทะเลเช่นเดียวกันกับในลำแม่น้ำโขง แล้วต่อจากนี้เราจะได้เลยไปยังนครหลวงของพระเจ้าแผ่นดินสยามเพื่อแผ่รัศมีของ ๓ สีของเราต่อไป แต่อนิจจาเรือที่ติดอาวุธขึ้นใหม่ ๆ ย่อมจะต้องมีสิ่งขัดข้องบ้างเสมอเป็นธรรมดา คือยังเดินทางไปไม่ได้เท่าใดนัก เครื่องจักรก็เกิดขลุกขลักขึ้น เราจึงจำต้องหยุดที่แหลมเซ็นต์เยมส์ (*St. James*) เพื่อตรวจและซ่อมส่วนต่าง ๆ ของเครื่องเสียชั่วขณะ แล้วในที่สุด เวลา ๒๓๐๐ เราก็ถอนสมอออกจากแม่น้ำดอนนัย (*Donnai*) เดินทางต่อไป

คืนวันนี้ อากาศเหนือพื้นท้องทะเลปลอดโปร่งทำให้เราชุ่มชื่นใจมาก เราได้พยายามสูดเอาเข้าไว้ในทรวงอกอย่างเต็มที่ เพราะพ้นจะย่างออกจากบริเวณอันโสมมและห่างจากกลิ่นอันอบอ้าวของยิ่งและบ่อซึ่งเราทิ้งให้ลับ

ไปข้างหลังเรานั้น

วันที่ ๖ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๓

วันนี้อากาศดี ท้องทะเลก็เรียบราบดังหน้ากลอง ขอบฟ้าอันแจ่มใสทำให้เราเห็นเขายนเกาะปูโลคอนดอร์ (*Poulo Condore*) และปูโล โอบิ (*Poulo Obi*) ได้อย่างชัดเจน ที่หมายเหล่านี้ย่อมเป็นอุปกรณ์อันประเสริฐแก่การเดินเรือของเรา เพราะฝั่งอันมีดินดอนของประเทศเขมรนี้น่ากลัวอันตรายมาก พื้นดินอันจมอยู่ภายใต้ระดับน้ำนั้น แม้จะเข้าไปในระยะใกล้ ๆ ก็ไม่สามารถจะสังเกตแลเห็นได้ และประภาคารที่จะให้สัญญาณว่าได้เข้ามาอยู่ในเขตต์อันตรายเหล่านี้ก็ไม่มี กระแสน้ำก็ไหลเชี่ยวมาก การอับปางคราวสำคัญของเรือเวเซอร์ (*Weser*) ณแถบฝั่งทะเลนี้ เมื่อประมาณ ๓๐ ปีมาแล้วนั้น ย่อมให้เห็นชัดว่าเราจะต้องระมัดระวังการเดินทางของเราถึงเพียงใด

แม้ว่าเราจะได้หันปล่องลมและเปิดช่องแสงสว่างในเรือทุก ๆ แห่งแล้วก็ดี เราก็ยังต้องทนทุกข์ทรมานด้วยความร้อนอยู่อีกไม่วาย ปฏิทินฤดูกาลที่กล่าวว่าเดือนเมษายนเป็นเดือนที่ร้อนที่สุดของประเทศนี้นั้นช่างไม่ผิดเสียเลย นายทหารและพลประจำเรือ ซึ่งได้ทำงานการอย่างหนักมาตั้ง ๑๕ วันแล้ว พอจะได้หยุดพักผ่อนบ้าง ก็ตรงกันข้ามกลับมาต้องตรากตรำกับการอยู่ยามเวลาค่ำคืน, การผึกหัด และการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่งสำหรับที่จะให้เป็นเรือรบที่อยู่ในฐานะที่ใช้ราชการได้จริง ๆ เหล่านี้เข้าอีกจึงกลายเป็นการเพิ่มพูนความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าให้ทวีขึ้นมากมาย ถึงกระนั้นฐานะความเป็นอยู่ของเราก็นับว่ายังดี เพราะใคร ๆ ในเรือทุกคนต่างมีความสุขอยู่ทั่วหน้ากัน นอกจากจะมีไข้ปวดหัวตัวร้อนเนื่องจากการสมบุกสมบันในการงานแล้ว ก็ไม่มีสิ่งใดที่ให้แพทย์ประจำเรือเขียนรายงานประจำวันเพิ่มเติมอีกเลย

วันที่ ๘ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๓

หลังจากการเดินทางมาโดยสวัสดิภาพเรือโคเมตก็ได้มาทอดสมออยู่ณแหลมเสม็ดเมื่อเย็นวานนี้ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือได้สงบลงแล้ว และมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ก็ยังหาได้เริ่มพัดมาไม่ แต่แสดงว่าใกล้จะพัดมาอยู่แล้ว เพราะมีพายุโดดพัดกรรโชกมาบ้างบางครั้งบางคราว พื้นทะเลในอ่าวสยามในเวลานี้เรียบราบดังในทะเลสาบ ถ้าหากแผนที่ซึ่งได้สำรวจกันไว้แต่กาลก่อนโดยหยาบ ๆ นั้นไม่มีการคลาดเคลื่อนดังที่เราพบเห็นบางครั้ง

ยางคราวนี้แล้ว ก็นับว่า จะทำการ เดิรเรือกันได้ สะดวก และง่ายดายมาก ฉะนั้นจึงเป็นการจำเป็น ที่เรา จักต้อง ทำการ สำรวจ เสียใหม่ให้แน่นอนยิ่งขึ้นไว้สำหรับการภายหน้า

กองทหาร ประจำเขตต์แดน ที่ แหลมเสม็ด ซึ่งได้มาเยี่ยมเมื่อเช้านี้ มีทหารอาสาสมัคร เขมรอยู่ ๑๕ คน ในบังคับบัญชา ขุนนางฝ่ายทหารผู้หนึ่ง ได้มาประจำอยู่ที่นี่ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๙๑ ขุนนางผู้นี้พูดภาษาฝรั่งเศสได้ จึงเหมาะแก่ เรา ที่ จะ ซักไซ้ไล่เลียง ถาม ถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้บ้าง เป็นเวลาล่วงมา ได้ ๑๒ ปีแล้วที่ไทยได้เหยียบย่ำดินแดนเขมร เข้ามา และยังพยายาม ที่จะ รุกล้ำไปทาง ทิศใต้ คือ ตามยาวของฝั่งนอก จากที่นี่ไปไม่ไกลนัก ก็ได้มาสร้างป้อมขึ้นไว้ป้อมหนึ่ง ซึ่งมีกองทหารมาเพิ่มกำลังเมื่อไม่ช้านี้ กับเคยมีเรือปืนไทยลำหนึ่ง มาปรากฏที่เกาะเสม็ดบ่อย ๆ ซึ่งกล่าวกันว่า มีสัตว์ป่าชุกชุม นัก และได้ยินว่าพระเจ้าแผ่นดินสยามได้ทรงแสดงพระประสงค์ ใคร่ จะ มาสร้าง พระ ตำหนัก ส่วนพระองค์ไว้สำหรับทรงล่าสัตว์ณที่นี้ ไม่มีปัญหาอะไร ที่เราจำต้อง ทำการให้ ขันแข็ง เพื่อระงับการรุกล้ำนี้ให้ยุติลงได้ มิฉะนั้นอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ราชสำนัก กรุงเทพ ฯ จะถือเอา พื้นแผ่นดินที่ทำการล่วงล้ำมาได้ เป็นกรรมสิทธิ์เสีย และ เราก็ จะ ต้อง มา เผชิญ หน้า กับประเทศสยามด้วยความลำยากยิ่งขึ้น ระหว่างนี้ถึงไทยจะดำเนิรการขัดขวาง ก็ทำไปอย่างปกติ มิได้ ใช้พละกำลังเข้าทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเลย กองทหารทั้ง ๒ ฝ่ายดูเหมือนต่างก็มีเจตนาแต่จะรักษาความสงบดีอยู่ ถึงเขมรจะไม่ถือว่าตนเป็นชนชาติที่นับว่าเป็นญาติพี่น้องกับคนไทยก็ดี ก็ยังปรารภว่าเขารู้สึกเกลียดชัง พวกกบฏ ที่มี อยู่ ชุกชุม ใน มณฑล กำพงจาม (*Kampongsom*) ที่เที่ยวทำการปล้นสะดมนั้น ยิ่งเสียกว่าพวกไทยเหล่านี้มาก

ในไม่กี่ ชั่วโมง เราก็ เริ่ม เดิรทาง ไป ทาง ทิศเหนือต่อไป ได้แล่นเลาะไปในระหว่างหมู่เกาะใหญ่น้อยซึ่งเรียงรายอยู่ตามชายฝั่ง มี พรรณพฤกษาชาติ และ ติณชาติ อันงาม ขึ้นปกคลุมเกาะเหล่านี้ตั้งแต่ส่วนสูงขนถึงชายหาดซึ่งล้อมอยู่โดยรอบ แลดูเป็นขอบขาวสะอาดวกเวียนไปมาน่าชมยิ่งนัก รู้สึกว่า กวาง, ลิง และหมูป่า อยู่ค่อนข้าง จะชุกชุม เราได้ปฏิญาณตนไว้ว่า จะทำการล่าสัตว์ให้สนุกสนาน ถ้าโชคอำนวยให้เรามาจอดอยู่ณแทบฝั่งทะเลนี้ในวันใดวันหนึ่งแล้ว

ระหว่างที่เรากำลังใฝ่ฝัน ถึงการล่าสัตว์อยู่

วัน พวกลูกเรือก็พยายามตกปลาฉลามซึ่งไล่ตามเรามาเป็นหมู่ ๆ มีตัวหนึ่งใหญ่สนัด, พวกเราจึงเอาขอขนาดใหญ่เกี่ยวหมูชิ้นหนึ่งโยนลงไปให้มันกิน แต่ชะรอยเจ้าปลาฉลามเหล่านี้จะได้อาหารมาอิ่มท้องเสียแล้ว มันจึงพอใจแต่เพียงพากันแหวกว่ายอยู่รอบ ๆ เหยื่อมิพึงปรารถนาจะแตะต้อง แม้แต่น้อย — เนื้อหมูก้อนนี้ไร้ค่าสำหรับมันเสียแล้ว !

วันที่ ๙ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๓

อรุณกาลกอปร์ด้วยพายุและฝนโปรยปรายลงมาอย่างผิดปกติ และประจวบกับเป็นเวลาที่พวกกะลาสีกำลังล้างหน้าและล้างเรืออยู่ด้วย ร.อ. เมอเลอารต์ (*Meleart*) จึงไม่อยากให้ฝนนั้นตกลงมาโดยเปล่าประโยชน์ จึงสั่งให้รองเอาน้ำฝนนี้เก็บไว้ในถังน้ำจืด พวกกะลาสีของเราต่างก็พากันขึ้นไปอาบเล่นกันบนดาดฟ้าสรวลเสเฮฮากันคล้ายกับเด็ก ๆ และต่างก็ช่วยกันล้างรอยสีและรอยถ่านที่เปรอะเปื้อนอยู่จนหมด เมื่อพอเพียงแก่การแล้วก็ปล่อยให้น้ำฝนนี้ไหลลงทะเลไป หลังที่ได้ถูกแดดจัด ๆ ขัยอยู่ชั่วโมงเดียว เรือโคเมตก็กลับแห้งขาวสะอาดดูงามตาขึ้น

เวลา ๑๐๐๐ ทิวไม้และร้วโบ๊ะขับปลาของชาวประมงค์ก็ค่อย ๆ ปรากฏขึ้นทีละน้อย ๆ ทางขอบฟ้าทิศเหนือ เวลา ๑๑๐๐ เราก็มาทอดสมออยู่ที่นอกสันดอนปากน้ำเจ้าพระยาประเทศสยาม เป็นฝั่งมีระดับต่ำ ๆ และเป็นโคลนเลน เห็นได้ไม่สู้ถนัดนัก มีเรือจอดอยู่ด้วยกันรวม ๓ ลำ กำลังคอยน้ำร่องและคอยน้ำขึ้นเพื่อผ่านสันดอนเข้าไป ในจำนวนนี้มีเรือปอรตุเกสชื่อดิว (*Diw*) จอดอยู่ใกล้ ๆ เราลำหนึ่ง

เวลา ๑๖๐๐ กระบวนเรือยนต์สยามกระบวนหนึ่ง ประดับประดาด้วยธงทิวอย่างหรูหรา ได้เดินออกมาจากเกาะสีชังซึ่งเป็นเกาะที่มีตำหนักประทับร้อนของพระเจ้าแผ่นดินสยาม เรือเหล่านี้ได้ผ่านเรือเราไปเป็นกระบวนตามเรือจักรข้างลำหนึ่ง [๑๔] ทาสีขาวสะอาด และติดธงประจำชาติสีแดงมีรูปช้างอยู่กลาง บนยอดเสาพระเจ้าแผ่นดินประทับอยู่ในเรือลำนี้ด้วย ในระหว่างที่แล่นผ่านนั้น เรือดิวและเรือโคเมตต่างก็สั่งให้ยามในเรือกระทำวันทยาวุธติกลองและเป่าแตรถวายคำนับตามประเพณีนิยม แต่ที่เราไม่ได้ยิงสลุตถวายด้วยนั้นก็เพราะจำนวน

หมายเหตุ (๑๔) เข้าใจว่าเรือที่ทรงมานี้ คือ เรือ "อัครเรศรัตนนารถ" ซึ่งเป็นเรือจักรข้าง ๒ ปล่อง ใช้เป็นเรือพระที่นั่งรองในรัชชกาลที่ ๕ หาใช่ ร.พ.ท. มหาจักรีไม่.

ยืนของเรามีน้อย ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกัน เรือย่อรตุเกสก็ไม่ได้ยิงสลุตเหมือนกัน ในเรือเราได้มีการโกลาหลอลหม่านกันมากสักหน่อย ทั้งนี้เพราะเรายังไม่ได้จัดระเบียบเรือของเราให้เรียบร้อยจริง ๆ จึงเป็นการยากที่จะให้เห็น ความพรักพร้อม และความคล่องแคล่วดีทั่วไปทั้งหมดได้ ในคืนวันนี้ เราจะต้องฝันร้ายเป็นแน่นอนที่เดียว และในฝันคงปรากฏเป็นรูปเรือ และรูปช้างต่าง ๆ ผ่านคลองจักษุของเราไป ซึ่งแต่ละตัวยิ่งขาวกว่าตัวที่แรกเห็น.....

วันที่ ๑๐ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๓

วันได้ล่วงเลยไปโดยนำร่องมิได้โผล่มาเลย ตั้งแต่เช้ามาแล้วเราได้แช่งด่าการที่เขาไม่มาโดยปราศจากเหตุผลนี้ และทั้งประเทศอันร้อนจัด และคนที่อาศัยอยู่ด้วย แล้วต่างคนก็ลงความเห็นว่าควรไปหลับนอนกันเสียดีกว่า แต่ครั้นมาระลึกได้ว่าการเดินเรือเป็นโรงเรียนแห่งวิริยภาพ จึงไม่ยอมไปนอนและพากันระงับความกลุ้มกลัดเสียด้วยการตกปลา ซึ่งเป็นงานอดิเรกเหมาะแก่ผู้ที่ชอบความสงบ, ผู้ที่มีความคิดสุขุม และมีนิสัยเป็นนักปราชญ์ ปลาที่สันดอนนี้ดูเหมือนออกจะโง่ และจะกละกว่าปลาในทะเลมาก เพราะเราตกได้ตั้งถัง ๆ ล้วนแต่มีสีสันวรรณต่าง ๆ กัน มีสีทอง สีเขียว, สีแดงดูงามมาก

เวลาเย็นมีเรือยนต์น้อย ๆ ลำหนึ่งค่อย ปรากฏขึ้น พวกเราต่างก็พากันเผ้าชะเง้อมองดู..... แต่ก็มีนายทหารประจำเรือลูแตงมากับเรือเพื่อรับเงิน และสรรพสิ่งของที่เรานำมาฝากเขาแต่คนเดียวเท่านั้น พวกเราได้รับรองเขาด้วยอาการค่อนข้างฉุน ๆ สักหน่อย... แต่ถึงกะนั้นเขาก็จำต้องให้อภัยแก่ผู้ที่นึกว่ามีราชการร้อนได้เดินทางมาโดยด่วนเป็นระยะทางตั้ง ๑,๒๑๐ กิโลเมตร และให้รู้สึกคลุ้มคลั่งเมื่อมาถึงที่หมายแล้ว กลับต้องอดอยู่เปล่า ๆ เช่นนี้

จดหมายของผู้บัญชาการทหารเรือเมืองไซ่ง่อนที่ฝากมานั้น แจ้งให้เราทราบเหตุผลของการชักช้านี้ว่า— รัฐบาลสยามมีความระแวงที่ได้เห็นเรือรบฝรั่งเศสเข้ามาอยู่ในน่านน้ำถึง ๒ ลำ จึงได้คัดค้านขึ้น เพราะฉะนั้นเพื่อไม่ให้เป็นที่ขาดหมางกัน เรือโคเมตจึงยังไม่ควรไปรวมกับเรือลูแตงในกรุงเทพฯ คงให้จอดอยู่แต่เพียงที่ปากน้ำหน้าเมืองสมุทรปราการ ซึ่งเป็นเมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่งอยู่ห่างจากนครหลวงประมาณ ๒๕ กิโลเมตร ก่อนที่เราทำไปเช่นนี้ก็เป็นไปโดยสุจริต และความ

เขตนาของเราก็ไม่มีที่จะติเตียนได้ อันที่จริง เรือยืนที่จะไปรวมกันขึ้นเย็น ๒ ลำเท่านี้ ไม่น่าจะเป็นกำลังที่จะทำให้น่าหวาดเกรงอย่างใด ๆ เลย เรือของเราเอง เย็นต้น ก็มีแต่พลประจำเรือใหม่ ๆ ยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และการฝึกฝนก็ยังหาพอเพียงแก่การที่จะให้มีลักษณะเป็นเครื่องรบทำการรุกรานอย่างใด ๆ ได้เลย ฉะนั้น เมื่อเรามาระลึกถึงนิทานเรื่องฝูงกบอันเกรงกลัวกะต่ายขลาดในอิสปนิยายแล้ว เราก็ไม่สามารถที่จะอดกลั้นหัวเราะไว้ได้เลย เราเย็นนักรบที่น่าเขืดขามจริง ๆ กะนั้นหรือ ?

วันที่ ๑๑ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๓

เวลาประมาณ ๑๗๐๐ นาฬิกาถึง เราผ่านสันดอน เวลา ๑๘๐๐ และอีกชั่วโมงครึ่งต่อมาเราก็มาทอดสมอที่ปากน้ำหน้าเมืองสมุทปราการ ความสว่างแห่งแสงหลัว ๆ ของดวงจันทร์ครึ่งซีกให้เรามองเห็นฝั่งราบ ๆ ทั้ง ๒ ฟากซึ่งปกคลุมไปด้วยพันธุ์รุกขชาติอย่างหนาแน่นนั้นได้บ้างเย็นราง ๆ และในรัตติกาลนั้น ลมก็ได้พัดพาเอากลิ่นอันไม่บริสุทธิ์แห่งบึงและย่อมาสู่นาสิกเรา

เวลาเช้า พอดวงอาทิตย์ขึ้น ภาพที่ได้เห็นเมื่อตอนค่ำก็ได้เปลี่ยนแปลงไป มิบ้านเย็นอันมาก กระจัดกระจายอยู่ภายใต้ร่มไม้ต้นใหญ่ ๆ รอบ ๆ บริเวณสถานีรถไฟเล็ก ๆ สถานีหนึ่ง ห่างออกไปกลางน้ำก็มีเรือยอชขาวประดุจหงส์เย็นเรือพระที่นั่งของพระเจ้าแผ่นดินลอยลำอยู่พร้อมด้วยเรือยืน ๒ ลำ กับเรือลาดตระเวนอีกลำหนึ่ง[๑๕] บนเกาะย่อม ๆ อยู่ข้างที่หน้าเรา ก็มีย่อมที่สร้างขึ้นตามแบบยุโรปยังใหม่ ๆ และงามอีกย่อมหนึ่ง[๑๖] ย่อมนี้ใช้อาวุธยืน อารมสตรอง ขนาดใหญ่ ๘ กะบอก กลางย่อมมีเสาเหล็กพร้อมด้วยนั่งร้านบนยอดเสาธงซึ่งคงใช้สำหรับเย็นที่ให้ยามคอยดูเหตุการณ์เย็นแน่นอน เพราะจากที่นั่นสามารถแลเห็นสิ่งทั้งหลายซึ่งผ่านไปมาในลำน้ำได้ดี

พระเจ้าแผ่นดินสยามได้เสด็จมาหยุดประทับแรมอยู่ที่ปากน้ำตั้งแต่เมื่อวานนี้ตอนเย็น พระองค์ทรงถือโอกาสนี้ขึ้นเสด็จตรวจดูเครื่องป้องกันต่าง ๆ ประจำแม่น้ำ เรามองเห็นพระองค์ได้อย่างชัดเจนด้วยกล้องส่องทางไกล

หมายเหตุ (๑๕) เข้าใจว่าเป็นเรือ มกุฎราชกุมาร ลาดตระเวนได้ ซึ่งในสมัยนั้น มีบึ้น และใหญ่พอที่จะเรียกว่าเป็นเรือ

(๑๖) คือ บ้อมผีเสื้อสมุทร

ในขณะที่เสด็จขึ้นมาที่บ่อมบนเกาะนั้น พระองค์เสด็จ ดำเนิร ไปโดยพระยาทณท่าม กลางทหารหมู่หนึ่ง ซึ่งตามเสด็จ ห้อมล้อมไปใน ระยะห่างพอสมควร มิกลดบังแสงแดดมิให้ต้องพระองค์กันตามไปด้วย พระองค์รูปร่างสูงต่ำปานกลาง ทรงแต่งพระองค์ด้วย สนับเพลา สั้น ๆ ฉลองพระองค์ขาวกับ ทรงมาลาทรงแปลก ๆ ท่าทางของ พระองค์ดู สง่าผ่าเผย และ ยังหนุ่ม กะชุ่มกะชวยอยู่ ซึ่งผิดกัน อย่างตรง กันข้ามกับความคิดคาด ของเรา ที่เข้าใจกันว่ากษัตริย์ ในบูรพทิศประเทศ เย็น ส่วนมาก ย่อม จะถอย พระกำลังลงก่อนที่ถึงพระชนมายุอันควร เพราะเหตุที่ทรงหมกมุ่นไป ด้วยโลกิย สุขจน เกินไป ในขณะที่เสด็จดำเนิร กลับ มายัง เรือยนตร์พระที่นั่ง ยืนอารมสตรองของบ่อมกษิงสลุตถวาย ๒๑ นัด ทุก ๆ นัดสลุตนี้ทำให้เรือโคเมตถึงกับพลอยสั่นสะเทือนไปด้วย เพราะ อยู่ใน บริเวณที่ใกล้ ๆ กับที่ยิงนั้นมาก ดูประหนึ่งว่าเรือยืนน้อย ๆ ของเรารู้สึก อันตราย อันซ่อนเร้น อยู่ณที่นั้น และทำกิริยา คล้ายกับว่าได้เตรียมพร้อมที่จะตอบสนองไป .....

เรือลาดตระเวน มหาจักริ[๑๗] นั้น ชักธงผู้ยัญชาการ กระบวนเรือฉะนั้น การเยี่ยม คำนับกันเย็นทางราชการจึงต้องมีขึ้น ข้าพเจ้าจึงได้ขึ้นไปยนเรือนั้น คนในเรือ กำลัง แต่งเต็มยศ สวมกางเกงขาว เสื้อขาว และ ใส่หมวกแก๊ปประดับรูปช้างทอง นายพลเรือจัตวาไม่ได้เชิญให้ข้าพเจ้าเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน ข้าพเจ้าก็ไม่พึงปรารถนาที่จะขัดขืนหรือขอร้องเขา เพราะการรับรอง ในโอกาสนี้ย่อมจะต้องเย็นเช่นนั้น นายพลเรือจัตวาได้ให้ข้าพเจ้าเที่ยวชมเรืออันสวยงามของเขาโดยตลอด

เรือลำนี้ได้ตบแต่งไว้อย่างหรูหรา ลำเรือยาว ๙๑ เมตร มีระวาง ๒,๔๐๐ ตัน ใช้เครื่องจักรกำลัง ๓,๐๐๐ แรงม้า ความเร็ว ๑๕ น็อต นับว่าเย็นเรือ พระที่นั่ง ควรแก่เกียรติยศของพระเจ้าแผ่นดินอย่างแท้จริง หาใช่แต่เพียงเท่านั้นไม่ ยังมียืนขนาดย่อมอยู่บนสะพานเดิรเรือ มียืนอารมสตรองชะนิดยิงเร็วขนาด ๑๒ ซ. ม. ๔ กะบอก กับยืนฮอชกิสขนาด ๖๕ ม. ม. อีก ๑๖ กะบอก ประกอบให้เรือนี้สามารถต่อการรบได้อย่างดี ๆ อีกด้วย ถ้าจะเปรียบกับเรือโคเมต แล้ว ดูเรือของเราช่างเล็ก กะจิดริด น่าเกลียด และ พ้น สมัย ไปอย่างประหลาด

(ยังมีต่อ)

บทนำบางเรื่อง

ตึกระฟ้า

(บางกอกเดลิเมล์ วันที่ ๑๑ พฤษภ.)

ตึกสูงที่สุดแห่งนครนิวยอร์ก และเป็นสูงที่สุดของโลกด้วย กำลังก่อสร้างขึ้นที่พื้นที่โฮเต็ลเก่าร์อลง ณถนนที่ ๕ ตึกนี้จะสูง ๘๕ ชั้นจากยาทวิถี รวมเป็นสูง ๑๒๕๐ ฟุต. สูงกว่าหอไอฟเฟลแห่งกรุงปารีสถึง ๒๖๖ ฟุต และสูงกว่าตึก ไครส์เลอร์ ซึ่งเคยเป็นตึกสูงที่สุดมาก่อนถึง ๒๐๐ ฟุต. ตึกใหม่นี้มีคลองรากเป็นหิน และเขาใช้วิธีก่อสร้างให้ตึกอาจเคลื่อนไหวตามพายุได้ และอาจทนทานต่อแผ่นดินไหวอย่างแรงด้วย. เขาประมาณว่าตึกนี้ เมื่อสร้างแล้วจะเป็นสำนักงานของคนทำงานจำนวนตั้งสามหมื่น กับคนไปมาเข้าออกอีกจำนวนไม่น้อยกว่านั้นทุก ๆ วัน เพื่อทำงานติดต่อกับสำนักงานต่าง ๆ หรือเพื่อซื้อของ เพราะจะได้มีห้างร้าน, มีธนาคาร, มีสระอาบน้ำ และเครื่องสะดวกสำราญต่าง ๆ ครบครันอยู่ในตึกใหญ่นี้ด้วย. เกริน (ลิฟต์) สำหรับขึ้นลงจะมีถึง ๖๖ สาย และจะขึ้นลงได้อย่างรวดเร็ว คือ นาทีละ ๑๐๐๐ ฟุต

ตึกระฟ้าเช่นนี้ เกิดขึ้นด้วยความเจริญอันซับซ้อนยุ่งยาก ในเกาะเล็ก ๆ ซึ่งมีนามว่าแมนแฮตแตน. เกาะนี้ธรรมชาติสร้างไว้ให้เป็นท่าเรือเหมาะที่สุด ทางภาคตะวันออกของ ส. ป. ร. อเมริกา. นครใหญ่ที่สุดในโลกได้เกิดขึ้นที่ตรงนี้ และได้ขยายใหญ่โตเป็นแบบอย่างแห่งนครของชาติใหญ่ที่มั่งคั่ง. การที่ทำเลค้าขายใหญ่โตจำเพาะมาตั้งอยู่บนเกาะเล็กนี้ ย่อมจะเป็นความยากในการขยายตัวแห่งนครนิวยอร์กอยู่ไม่น้อย แต่วิชชาช่างและสติปัญญาของคนได้ล่วงพ้นอุปสรรคทั้งหลายหมด นครนิวยอร์กขยายใหญ่ออกไปเกาะแมนแฮตแตนก็คงเป็นทำเลค้าขายสำคัญอยู่อย่างเดิม ชานนครที่ขยายออกไปอีก ๔ ตำบลล้วนแต่ใหญ่กว่าเกาะแมนแฮตแตนทั้งนั้น กลายเป็นบ้านเมืองที่อยู่สำหรับผู้ทำงาน

ในทำเลศูนย์กลาง แห่งการค้าขาย คือ เกาะแมนแฮตแตน. นครนิวยอรฺกจึงแบ่งออกเป็น ๔ ภาคให้ชื่อว่าแมนแฮตแตน,บรุคลิน,ควีนสฺ,เกาะสเตเตน และบรอนซฺ. ทั้ง ๆ ที่เมืองได้ขยายตัวออกไปเช่นนี้ การขยายตัวขึ้นไปทางอากาศก็ยังไม่วายต้องการอยู่นั่นเอง ฉะเพาะในทำเลศูนย์กลางที่เป็นทำเลค้าขาย. ความต้องการเช่นนี้แหละ ทำให้เกิดตึกระฟ้า.

เป็นที่สงสัย กันมากขึ้น ทุกทีว่า การขยายตัวขึ้นไปเบื้องอากาศเพื่ออยู่และเพื่อทำงานเช่นนี้ ในกรุงนิวยอรฺกจะขยายกันขึ้นไปอีกเพียงไร. การขนคนงานจำนวนล้าน ๆ จากตำบลต่าง ๆ อันเป็นที่อยู่ของเขา มาสู่ที่ทำงานณแมนแฮตแตนในเวลาเช้า แล้วขนกลับไปอีกในเวลาเย็น เป็นปัญหาไม่ง่าย. เขามีทั้งทางใต้ดิน และสะพานลอย บนอากาศสำหรับช่วยผ่อนเบาการไปมาหนาแน่นในถนน. ส่วนที่ข้ามจากเกาะมาสู่ฝั่งแห่งตำบลต่าง ๆ ก็มีทั้งสะพานและทั้งอุโมงค์ลอดใต้น้ำ ซึ่งรถยนตร์และรถไฟแล่นได้ชั่วโมงละ ๕๐ ไมลฺ. ผู้ได้เคยเห็น นครนิวยอรฺก และเห็นของประหลาดเหล่านี้แล้ว พากันพิศวงว่า นี่ต่อไปจะเล่นกันถึงไหนหนอ ? แต่เมื่อนึก ๆ ไปอีกที ที่ใกล้กรุงไกโรในไอยคุปต์ ก็ยังมีปีรามิดซึ่งสร้างขึ้นบนพื้นที่ดิน ๑๓ เอเคอรฺ เป็นเนื้อวัตถุก่อสร้าง ๘๘,๕๐๐,๐๐๐ ฟุตลูกบาศก์ เพื่อเป็นอนุสสาวรีย์แห่งสมัยเจริญของประวัติการโลกซึ่งบัดนี้ดับศูนย์เสียสิ้นแล้ว

◎ ◎ ◎

ที่หย่อนใจของประชาชน

(บางกอกเดลิเมลฺ ๑๔ พฤษภ.)

ผู้ส่งข่าวของเรา กล่าวถึง เรื่องเศรษฐกิจตกต่ำในสยาม ว่าได้ทำให้ จิตต์ใจของผู้ที่อยู่ในประเทศสยามหดหู่ไปด้วย เขาจึงแนะนำให้รัฐบาลยันดาลให้ความเย็นอยู่ของบุคคลได้เยกยานขึ้นอีกสักเล็กน้อย ดังเรานำลงแล้วในวันนี้. เย็นความจริงที่คนสามัญในกรุงเทพ ฯ จะได้ โอกาส ยันเทิงใจด้วยไม่ต้องเสียสตางค์ยากนัก. สโมสรกีฬาต่าง ๆ ที่มีอยู่นั้น หาใช่ว่าทุก ๆ คนจะเข้าไปเล่นได้ ไม่. สโมสรเหล่านี้ย่อมมีประโยชน์มากสำหรับสมาชิกแห่งสโมสรนั้น ๆ คือ พวกชาวตะวันตก หรือชาวตะวันออก ผู้ได้อบรมมาในทางหาความเยกยานจากกีฬาของชาวตะวันตก. สถานที่ซึ่งเย็นที่หย่อนใจสำหรับคนทั่วไปมีอยู่เหมือนกัน เช่นสวนสนุก แต่ถึงกระนั้นสวนสนุกก็หาใช่สำหรับทุกคนไม่ คนที่อยู่

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ไกลไม่สามารถเสียค่ารถรางรถบัส รวมทั้งค่าเข้าประตูและอื่น ๆ ด้วย มีเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นผู้ที่สามารถเสียโสหุ้ยเหล่านี้แต่ไม่ชอบดูมวย และไม่ชอบเล่นยิงโกก็มีไม่น้อยเหมือนกัน.

เรารู้สึกว่ารัฐบาลทั้งหลาย เมื่อดำริแก้ไขในทางการสมาคม อันเกี่ยวด้วยความสุขสำราญของประชาชน มักใช้วิธีห้าม เป็นต้นว่า ใน อเมริกา เขาออกกฎหมายห้ามเหล้าแทนที่จะบำบัดเสียซึ่งต้นเหตุ ทำให้คนยังเกิดความกระหายอยากดื่มเหล้า. ในเมืองไทยนี้เรารู้สึกว่าการพะนันเป็นของชั่วร้าย เราก็มีกฎหมายอนุญาตให้เล่นได้แต่การเล่นอย่างนี้ภายในเวลาเท่านั้นเท่านี้โมง. กีฬาบางอย่างยอมให้เล่นได้แต่เก็บภาษีอย่างแรง. ถ้าหากว่าเราใช้ความตั้งใจดีในอันจะยังความสุขให้แก่ประชาชนนี้ ในทางขับต้นเหตุว่า ทำไมคนของเราจึงมีนิสสัยชั่วชอบเล่นการพะนันมากนัก จะมีเป็นการดีกว่าหรือ? บางทีเหตุอย่างหนึ่งซึ่งทำให้คนชอบการพะนันในเมืองเรา ก็คือ คนไม่ค่อยมีอะไรทำ. การศึกษาของทวยราษฎร์ที่ได้จัดขึ้นเป็นการก้าวหน้าทางหนึ่ง ที่จะช่วยให้ราษฎรสามัญมีโอกาสหาความบันเทิงใจได้ดีขึ้น (ในทางหนังสือและทางเล่นกีฬาเบื้องอาทิ) แต่ในระหว่างนี้ยังจะมีทางอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเบิกบานสำราญใจได้อีกมาก เช่นดนตรีกลางแจ้งให้คนฟังได้ทั่วไปอย่างฟังแตร และสนามที่ว่างสำหรับเป็นที่เล่นและที่หย่อนใจของเด็กและผู้ใหญ่ เหล่านี้กรุงเทพ ฯ ต้องการมากมายนัก. ในพระนครมีเด็กเต็มไปทั้งนั้น เด็กเหล่านี้ต้องมีเวลาเล่น แต่ที่เล่นกว้าง ๆ ก็มีแต่ถนนเท่านั้น (กัลยาณวัตถุ)

เป็นความจริงที่ว่ากิจการเหล่านี้ หาใช่หน้าที่โดยตรงของรัฐบาลไม่ ควรเป็นธุระที่ชุมนุมชนคิดทำกันขึ้นเอง หรือมีผู้บริจาคทรัพย์สร้างให้เป็นการกุศล แต่สำหรับสยามการยังหาเป็นเช่นนั้นไม่ อะไรที่รัฐบาลไม่เข้าหนุนหลังก็สำเร็จได้ยาก เพราะเหตุนี้ รัฐบาลสยามจึงมีความรับผิดชอบมากมายนัก และด้วยเหตุนี้เองผู้เขียนบทนำในหนังสือข่าวต่าง ๆ จึงพากันร้องขอให้รัฐบาลทำสิ่งนั้นสิ่งนี้อยู่มิได้หยุด

◎ ◎ ◎

อเมริกากับคนเข้าเมือง

(บางกอกเดลิเมล์ วันที่ ๒๒ พฤษภ.)

หนังสือฉบับนี้ได้ปรารภเรื่อง กรรมกรจีน

เข้ามาเมืองไทย อันเกี่ยวด้วยปัญหาคนไม่มีงานทำมาแล้วย่อย ๆ เข้นใจความว่าเมื่อประเทศไม่มีงานจะให้คนเข้าเมืองทำ ในสมัยเศรษฐกิจตกต่ำ ประเทศก็ควรงดหรือลดการอนุญาตให้กรรมกรต่างประเทศเข้าเมือง. การปฏิบัติตามกฎเศรษฐกิจในเวลาจำเข็นเช่นนี้ ย่อมเข็นประโยชน์เพื่อประเทศนั้นเอง และทั้งเพื่อประโยชน์แก่คนเหล่านั้นผู้จะเข้ามารับความลำยากยากเข็ญด้วย. เรายังไม่มีทางทรายได้ว่า บัดนี้สยามเข้าถึงฐานะและเวลาเช่นนั้นแล้วหรือยัง แต่เราเชื่อว่าควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลตั้งขึ้นเพื่อตรวจตราเรื่องคนเข้าเมือง เพื่อจะได้ป้องกันประเทศให้ปราศจากคนเข้าเมือง แล้วมาหางานทำไม่ได้ และเพื่อป้องกันคนเหล่านั้นมิต้องให้มงายเข้ามารับทุกข์ภัยไม่เข้าเรื่อง.

เพื่อประโยชน์ในทางปฏิบัติควรพิจารณาดู ส. ป. ร. อเมริกาว่าเขาจัดอย่างไรบ้าง เพราะในขณะนี้กำลังเดือดร้อนเรื่องคนไม่มีงานทำไม่น้อยกว่าอื่น ๆ ในโลกนี้ ทั้งเข็นประเทศซึ่งรับคนเข้าเมืองเกือบทุกชาติทุกภาษาทั่วโลกในระหว่าง ๒๐—๓๐ ปีที่แล้วมานี้. คนเข้าเมืองชั้นกรรมกรในยุคเศรษฐกิจตกต่ำนี้ได้รับความยากเข็ญใน อเมริกา มากมายเหมือนกัน เข็นเหตุให้มีเสียงคัดค้านกันทั่วไปว่าไม่ควรที่ ส. ป. ร. อเมริกา จะต้องมาทำหน้าที่เกี่ยวกับกรรมกรไม่มีงานทำของยุโรปเลย ในขณะที่ของตัวก็หนักหน้าอยู่แล้ว. บางเสียงก็กล่าวว่า ส. ป. ร. อเมริกา ไม่มีสิทธิรับคนเข้าเมือง ในเวลาที่ประเทศตกต่ำด้วยเศรษฐกิจคนพื้นเมืองก็หางานทำไม่ได้อยู่แล้ว จะเอางานที่ไหนมาให้คนเข้ามาใหม่ทำเล่า ? ประธานาธิบดี ฮูฟเวอร์ เห็นเข็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลจะต้องแก้ไข จึงริบจัดการจนเห็นผลทันตาบ้างแล้ว.

ท่าน ประธานาธิบดี ไม่รอคอยกฎหมาย เพราะการออกกฎหมายของ อเมริกา ต้องกินเวลานาน และบางทีเมื่อได้ปรึกษากันเข็นเวลานานเช่นนั้นแล้ว ลงปลายกฎหมายก็ไม่ได้ออก. รัฐบาลของท่านประธานาธิบดีได้ริบวางทางการกับกงสุลประจำประเทศต่าง ๆ ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตให้คนข้ามมา ส. ป. ร. อเมริกา ถ้ากงสุลเห็นว่าจะต้องได้รับความเดือดร้อน เพราะไม่มีงานทำ. แต่ก่อนมากงสุลก็มีอำนาจตามกฎหมายที่จะเข็นผู้อนุญาต แต่เขาใช้อำนาจนี้อย่างหละหลวม บัดนี้เขาได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติเข้มงวดกวดขันเข้า จึงเข็นผลให้คน ประมาณแสนเศษ ถูกห้าม

มิให้เข้ามายัง ส. ป. ร. อเมริกา. คนจำนวนมากมายเหล่านี้ ถึงแม้จะหางานทำไม่ได้ในบ้านเมืองของเขาเอง เขาก็ยังมีทางเอาตัวรอดได้มากกว่ามาหางานทำไม่ได้ในอเมริกา. มีความอีกมาตราหนึ่งในกฎหมายเรื่องคนเข้าเมืองซึ่งแต่ก่อนมิได้ใช้ เดี๋ยวนี้สั่งให้ใช้ คือ มาตราที่อนุญาตไว้ว่า ชาวต่างประเทศคนใดสิ้นเนื้อประดาตัว ไม่มีทางกลับบ้านเมืองของตนได้ ให้ขอความกรุณาของรัฐบาลเพื่อออกเงินส่งกลับได้ ไม่ว่าอยู่ใกล้ไกลในประเทศใด. หนังสือข่าวในนิวยอรกลงข่าวว่า ตั้งแต่ออกประกาศแนะนำความลี้ลับแห่งกฎหมายมาตรานี้แล้ว ในชั่วเวลาสองสามวัน ได้มีคนร้องขอให้ส่งกลับคืนประเทศหลายร้อยราย.

แน่ทีเดียว สยามกับ ส. ป. ร. อเมริกาจะเปรียบกันยาก ก็ไปคนละรูป ถึงกะนั้นก็ยังมีสิ่งที่เหมือนกันและควรใช้กันได้ คนเข้าเมืองของทั้งสองประเทศนี้ ออกจากบ้านเมืองของเขาด้วยความหวังว่า จะไปหาเงินได้มากกว่าและอยู่เย็นสุขกว่า. ตราใดที่ทั้งสองประเทศนี้สามารถให้เขาสมหวังได้ทุกเมื่อและทุกคน ตราบนั้น การอนุญาตให้คนเข้าเมืองโดยไม่มีจำกัดก็เย็นการสมควรยิ่งนัก. แต่เมื่อประเทศไม่สามารถหางานให้คนทำได้อีก ดังความเย็นอยู่ในสยามและอเมริกาเวลานี้ ดูก็เย็นการชัดเจนนักหนาที่ประเทศจะเปิดประตูกว้างอย่างแต่ก่อนไม่ได้เสียแล้ว ไม่ว่าจะพิจารณาทางแง่จรรยาหรือเศรษฐกิจหรืออะไร ๆ หมด

◎ ◎ ◎

ปัญหาไม่มีทางแก้

(บางกอกไตมส. วันที่ ๘ พฤษภ.)

การประชุมพาณิชยสภาระหว่างชาติ ซึ่งประชุมสองปีต่อครั้ง ได้ประชุมกันที่กรุงวอชิงตัน ระหว่างสัปดาห์นี้ และได้พูดกันถึงปัญหาแร่เงินด้วย แต่ไม่ปรากฏว่าได้ผลเย็นการตกลงอย่างไร. ผู้มีความเห็นจะให้จัดอย่างนั้น อย่างนี้มีจำนวนไม่น้อย แต่น่าสงสัยว่าผู้มีความรู้มากที่สุดอาจเย็นเต่าเลื้อนกว่าใคร ๆ หมด เช่นตัวอย่างที่ฮ่องกงเมื่อเร็ว ๆ นี้ ใคร ๆ ก็เห็นได้ว่าจะไม่ให้ผลอะไรเลย. เมื่อศก ๑๙๒๙ ราคาเงินเริ่มตก รัฐบาลฮ่องกง ตั้งกรรมการขึ้นพิจารณาว่าจะพึงทำอย่างไรดี. กรรมการนั้นได้ประชุมกันและใช้เวลานาน แล้วก็เสนอรายงานแนะนำว่า ตราบใดที่ประเทศจีนยังใช้เงินเย็นมาตราอยู่ ฮ่องกงก็

ยังจะเปลี่ยนใช้ทองคำเป็นมาตราไม่ได้ เพราะการค้าของ ฮ่องกง เกี่ยวกันอยู่กับจีนทั้งหมด. คนสามัญก็ย่อมเห็นได้ว่า คำแนะนำอย่างนี้ ถูกแล้ว ราคาเหรียญ ฮ่องกง เมื่อปลาย ค. ศ. ๑๘๒๙ ยังเพียง ๑๐๐ บาทต่อ ๑๐๔ เหรียญในเดือน กรกฎาคมศกนั้นเอง ราคาถึง ๑๐๐ บาทต่อ ๙๑ เหรียญ. ราคาเหรียญ ฮ่องกง ได้ตกเรื่อยมา คนทั้งหลายก็พากันเห็นว่า ฮ่องกง เสมือนเป็นคนกลางที่ทำหน้าที่ให้สินค้าประเทศจีนกับนานาประเทศที่ใช้ทองเป็นมาตราได้แลกเปลี่ยนกันสำเร็จ. กิจการแลกเปลี่ยนเช่นนั้น ก็ไม่น่าจะให้ผลร้ายแก่ ฮ่องกง แต่ราคาเหรียญ ฮ่องกง ได้ตกต่ำลงทุกที ทำให้ชาวเมืองได้รับความเดือดร้อน. เมื่อใคร ๆ ก็เชื่อกันเช่นนี้ รัฐบาล ฮ่องกง เลยพลอยเหลวไหลไปด้วย มิได้คิดจัดการแก้ไขให้ราคาเหรียญ ฮ่องกง ตายตัวไม่มีขึ้นลง. ต่อมามีเสียงแนะให้ตีราคาเหรียญ ฮ่องกง เท่ากับเงินเปานด์ คือ ให้เหรียญหนึ่งเท่ากับสองชิลลิง ซึ่งอยู่ข้างจะสูงมาก. แต่เรื่องเหล่านี้ก็ศูนย์หายเป็นลมไปหมด รัฐบาล ฮ่องกง เลยยังมิได้จัดการแก้ไขอะไรเลย. ข้างฝ่ายพาณิชยสภาจีน ซึ่งบรรดาสมาชิกคงจะล้วนแต่เป็นพ่อค้าสำคัญ ๆ นั้น ออกความเห็นว่า ถ้าเทียบเหรียญ ฮ่องกง เข้ากับ ราคา ทองเปานด์ เดียวนี้ จะไม่ได้ประโยชน์อะไร. เขากล่าวว่า การเทียบอาจให้ราคาเงินตกต่ำหนักไปอีก จีนซึ่งอยู่ต่างประเทศเมื่อส่งเงินมาให้ญาติในเมืองจีน จะส่งตรงไปยังเมืองจีนเสียทีเดียว แทนที่จะส่งผ่าน ฮ่องกง โดยมากอย่างเดียวนี้. อนึ่ง เมื่อ ราคาเหรียญ ฮ่องกง กับเหรียญ กวางตุ้ง ผิดกันมาก การอยู่กินที่ กวางตุ้ง ก็จะถูกกว่าที่ ฮ่องกง มาก จะเป็นเหตุให้คนชั้นกลางทิ้ง ฮ่องกง ไปอยู่ กวางตุ้ง เสีย. นอกจากนั้น โรงงานใน ฮ่องกง จะต้องให้ค่าแรงคนงานเป็นราคาทองคำ (คือ เงินเปานด์) จะแข่งขันกับโรงงานในเมืองจีนซึ่งให้ค่าจ้างแรงงานเป็นเงินได้หรือ? ทั้งค่าเก็บสินค้าและขนสินค้าใน ฮ่องกง ก็จะพลอยขึ้นราคาไปด้วย. ในข้อขุนนี้สำหรับจีนใต้การแลกเปลี่ยนสินค้าจากเงิน เป็นทอง ฮ่องกง เป็น อ่าง กลาง ทำให้โดยที่ กวางตุ้ง เทียบราคาเหรียญ กวางตุ้งกับเหรียญ ฮ่องกง แต่ถ้าหากเหรียญ ฮ่องกง ได้ตีราคาเป็นอัตราทองคำเสียแล้ว อ่างกลางสำหรับเทียบเช่นนั้นก็ต้องเลื่อนไปอยู่ที่กวางตุ้งเขาซีแจงเช่นนี้ต่อไปอีกมากมาย. ฝ่ายผู้ที่เห็นควรตีราคา เหรียญ ฮ่องกง เท่ากับทองเปานด์ เพื่อให้ค่าของเหรียญ ฮ่องกง ยุตติ ก็ยังแนะ

นำให้ทำเช่นนั้น อยู่ไม่วาย. ดังนี้ คนสามัญเช่นเราก็ไม่ทราบว่า จะพึ่งข้างไหน จึงได้แต่หวังว่า ผู้ที่รู้จริงคงจะช่วยแก้ไขให้ ปัญหายุ่งยากนี้ ลุล่วงไปได้เสียสักที

◎ ◎ ◎

แฟชั่น อัคคีภัย

(บางกอกไตมส์ วันที่ ๑๒ พฤษภ.)

จำนวนอัคคีภัยที่เกิดขึ้นทั้งในกรุงนอกกรุงในเร็ว ๆ นี้ น่าจะทำให้รัฐบาลต้องคิดวิธีป้องกันรัชชกาลนี้เป็นที่ ๓ นับตั้งแต่ได้ เคยพูด กันมาถึงเรื่องกฎหมายควบคุมการก่อสร้าง แต่จนบัดนี้ก็ยังหามีกฎหมายเช่นนั้นใช้ ไม่. บางตอนในพระนครมีผู้คนบ้านเรือนคับคั่ง เมื่อมีตึกใหญ่ ๆ สร้างขึ้นริมถนนก็มีโรงแถวเป็นเชื้อเพลิงปลูกขึ้นใกล้ ๆ ด้วย เพราะเหตุที่ขาดกฎหมายควบคุมการก่อสร้าง ซึ่งราชการก็เห็นแล้วว่า ต้องการจะให้มีมานานแล้วนี่เอง. อนึ่ง การควบคุมเชื้อเพลิง ก็ยังขาดอยู่เหมือนกัน. เมื่อไฟไหม้วงเวียนถนน ๒๒ กรกฎาคราวนี้ได้ไหม้น้ำมันเสียเป็นอันมาก ถังน้ำมันระเบิดขึ้นไปในอากาศ พาไฟไปตกในที่ไกล ๆ ได้หลายแห่ง. เพราะยังขาดกฎหมายที่บังคับการเก็บน้ำมันก๊าสและน้ำมันเบ็นซิน เมื่อปลายรัชชกาลที่ ๕ ได้มีการเตือนท่านเสนาบดีกระทรวงนครบาลในเรื่องมีร้านขายน้ำมันซึ่งน่ากลัวเป็นอันตรายแก่ประชุมชน ท่านเสนาบดีตอบว่า กฎหมายคุ้มครองเรื่องนี้กำลังดำริอยู่แล้ว คงจะได้ออกใช้ในเวลาสมควร เพื่ออนุญาตให้ขายน้ำมันได้เป็นแห่ง ๆ ไปเท่านั้น. ตั้งแต่บัดนั้นมาก็ได้มีการชี้แจงเช่นนี้เป็นครั้งคราวตลอดเวลา แต่หาได้มีกฎหมายออกมาให้ใช้ไม่

มาในสมัยนี้ ความต้องการนั้นก็มีไม่น้อยกว่าแต่ก่อน. ประมาณ ๒๕ ปีมาแล้วผู้ยังคับการตำรวจได้บันทึกเป็นลายลักษณ์ว่า ต้นเพลิงมักจะเกิดขึ้นที่ตึก ไม่ใช่ห้องแถวไม้เช่นมีอยู่ทั่วไปทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ. เขาเชื่อว่าเพราะเหตุตึกเหล่านั้น ได้มีประกันเพลิงไว้แล้ว. ไม่ต้องสงสัย คงจริงอย่างที่เขาว่า และเราเชื่อว่า มิสเตอร์ ลอสัน (ผู้ยังคับการตำรวจครั้งนั้น) ก็ได้มีประกันเพลิงไว้สำหรับสมบัติของเขาเหมือนกัน ตามธรรมเนียมที่คนมีสมบัติจะต้องจัดการประกันไฟเพื่อความไม่ประมาท. แต่แฟชั่นแห่งอัคคีภัยนี้ได้เปลี่ยนไปแล้วเดี๋ยวนี้ ฤดูไฟไหม้มิได้หมดสิ้นลงพร้อมกับตรุษจีน. อนึ่ง แต่ก่อนนี้ไฟไหม้ใหญ่ ๆ มักไหม้โรงสี แต่เดี๋ยวนี้สมบัติโรงสีมีค่าน้อยกว่าแต่ก่อน.

ทุกวันนี้ ในกรุงเทพ ฯ ใช้วิธีประกันไฟ กันทั่วถึงแม้ในหัวเมืองก็ยังใช้บ้างเหมือนกัน ตำรวจพระนครบาลเชื่อว่า ต้นเพลิงโดยมากเกิดจากการวางเพลิง.

ข้อความที่กล่าวมาแล้วนี้ ทำให้นึกว่าตึกสูง ๆ ที่ก่อสร้างขึ้นในสมัยนี้ อยู่ในที่น่ากลัวอันตรายมาก ต้องการกฎหมายคุ้มครองการก่อสร้าง. เราเข้าใจว่า กรมสาธารณสุขกำลังขอให้ได้มีกฎหมาย เทศบาล ออกใช้ทั่วพระราชอาณาจักร เพื่อประโยชน์การจัดสาธารณสุข แต่ย่อมกินตลอดไปถึงการคุ้มครองการก่อสร้างด้วย เราจึงหวังว่า กรมสาธารณสุขจะทำได้สำเร็จสมประสงค์ ให้กฎหมาย เทศบาลได้ออกใช้ ในเวลาอันจะไม่เนิ่นช้าเกินไปนัก

◎ ◎ ◎

ความเป็นไปในเมืองจีน

(สยามออบเซอร์ฟเวอร์ วันที่ ๑๖ พฤษภ.)

ดูเป็นธรรมดาของจีนในสมัยนี้ที่พอรัฐบาลจะเรียกประชุมใหญ่ เพื่อตกลงกันด้วยเรื่องวิธีการปกครอง อันจะเปลี่ยนจากวิธีทหารมาเป็นวิธีพลเรือน ก็พอดีเกิดสงครามกลางเมืองขึ้นอีก ไม่ใช่แต่ทางใต้แห่งเดียว ได้เกิดขึ้นถึงสามแห่งในอาณาจักรจีน. ที่เกิดขึ้นทางใต้นั้น คือ กวางตุ้ง ได้ประกาศว่า จะไม่ยอมอยู่ในอำนาจเจียไกเจ๊ียะ ด้วยเหตุที่เขาได้ก่อการอยุติธรรมขึ้นในเมื่อเร็ว ๆ นี้. นายพลชานไชตงกำลังชักชวนให้ข้าราชการคณะก๊กมิ่นต๋อง ที่ไม่พอใจในรัฐบาลให้มาประชุมกันที่กวางตุ้ง เขาพร้อมที่จะรวบรวมกันตั้งเป็นสภาทหาร และยื่นคำขาดต่อจอมพลเจียไกเช็ก เขากำลังตระเตรียมการป้องกันเมืองกวางตุ้งอยู่ด้วยแล้ว. กองทัพเรือจีนได้เคยปรากฏมามากว่าเข้าข้างกวางตุ้ง. เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคมนี้ กวางตุ้งได้ประกาศใช้กฎอัยยการศึก มีการตรวจจดหมายและเอกสารกันอย่างกวดขัน ข้างฝ่ายรัฐบาลนั้นกำหนดจะมีการประชุมสันนิบาต เริ่มแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม มีผู้แทนมลฑลต่าง ๆ มาเข้าประชุม ๔๖๓ คน กับมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลางเข้าประชุมด้วย ๓๙ คน แต่ได้ยินหนังสือลาประชุมเสียหลายคน นายวางชุงฮุ่ย นายกแห่งสภาศาลก็มาไม่ได้ เพราะติดการประชุมที่เยนิวา แต่ตัวเขาเป็นผู้ร่างธรรมนูญการปกครอง ซึ่งจะปรึกษากันในประชุมสันนิบาตนี้ และเขาจะต้องเป็นผู้อธิบายความมุ่งหมายต่าง ๆ ของตัวบท เมื่อเขา

ไม่ได้มาก็เป็นการขาดสำคัญ ความเป็นไปทางอื่น ๆ ก็มีข่าวว่า กองทัพมณฑลกวางสีกำลังเดิรมาตีฮันเค้า และยังมีการระดมพลกันอีกหลายแห่ง เพราะฉะนั้น จะพิจารณาทางไหนก็ดูไม่ราบรื่นเลย และดูไม่ใช่เวลาสมควรที่รัฐบาลนานกิง จะดำเนิรรัฐประศาสโนบายขู่นานาชาติว่า จะเลิกถอนสัญญาเก่า และเลิกสิทธิอำนาจศาลของชาวต่างประเทศในเมืองจีนเสีย. โทรเลขเมื่อวานนี้ก็กล่าวว่า ญี่ปุ่น จะไม่ยอมให้จีนทำดั่งนั้น เป็นอันขาด จึงดูไม่เป็นโอกาสที่รัฐบาลจีน จะเอาแต่ตามอำเภอใจตัว. ตราบใดที่จีนยังรักษาความสงบภายในประเทศไว้ไม่อยู่ ตราบนั้น นานาประเทศจะยอมให้จีนบังคับเอาตามใจอย่างไรได้? ถึงแม้นานาประเทศยินดีช่วยเหลือจีน ก็คงจะช่วยแต่ในทางที่เขาไม่เสื่อมเสียผลประโยชน์ของเขา

◎ ◎ ◎

เรื่องเงินอีก

(บางกอกไตมส์ วันที่ ๒๖ พฤษภ.)

บัดนี้มีข่าวปัญหาเรื่องเงินที่ประชุมกันที่กรุงวอชิงตัน อันเป็นการประชุม ๒ ปีต่อครั้งของพาณิชยสภานานาชาติ. ผู้แทนของจีนเสนอว่า ควรตั้งผู้แทนนานาชาติประชุมกันเพื่อกำหนดราคาแร่เงินให้ตายตัวเสียโดยเร็ว. ที่ประชุมมิได้เห็นพ้องด้วยทั้งหมด ต่างคนต่างออกความเห็นไป คนละทาง สองทาง อย่างของเรา แต่ในที่สุด ญัตติที่จีนเสนอนั้น ก็เป็นอันตกลงในที่ประชุม ไม่ใช่เพื่อจะช่วยประเทศซึ่งมีเหมืองแร่เงิน มีเงินขาย แต่เพื่อจะช่วยให้พาณิชย์ของโลกกะเตืองขึ้น. ถ้าปล่อยไว้เช่นนี้ พาณิชย์ของโลกจะกะเตืองขึ้นยาก นานาชาติจะต้องช่วยกันกำหนดราคาแร่เงินให้ตายตัวจงได้ วิธีดำเนิรการที่แนะนำกันขึ้นนั้นไม่สู้มีอะไรแปลก คือ ๑. ให้ทุกประเทศประหยัดการขายแร่เงินที่ขุดได้ หรือเนื้อเงินที่มีอยู่ กับ ๒. ให้ช่วยกันก่อเกิดความต้องการแร่เงินให้มีมากขึ้น. มีความเห็นคมข้ำที่สุดข้อหนึ่ง คือที่ขู่ว่า ถ้าไม่ทำอะไรกันเสียเลย จีนก็จำเป็นจะต้องหันเข้าใช้ทองคำเป็นมาตราเหมือนประเทศอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้แร่เงินตกต่ำไปอีก และทำให้การแย่งทองคำของโลกทวีขึ้น. อีกนัยหนึ่งก็คือทำให้พาณิชย์ของโลกทรุดหนักลง. เป็นธรรมดาที่อาการของประเทศจีนก็จะต้องหนักลงอีกด้วยเหมือนกัน แต่คำขู่นี้มีผลอย่างน้อยก็ที่ชวนให้คิดถึงปัญหาเหล่านี้กันขึ้น ข้างฝ่ายคัดค้านนั้น เสียงของอังกฤษ

กล่าวว่า การกำหนดราคาแร่เงินให้ตายตัวไม่มีทางสำเร็จ. เดี๋ยวนี้โลกกำลังเปลี่ยนจากการใช้เงินไปเป็นใช้ทองคำ ทำให้ความต้องการเงินน้อยลง แต่จำนวนแร่เงินที่ขุดได้ปีหนึ่ง ๆ กลับทวีขึ้น เขาเห็นข้างให้พาณิชย-สภานานาชาตินี้ช่วยประเทศจีนให้เปลี่ยนเป็นใช้ทองคำแทนเงินเสีย มิฉะนั้น วิธีล่วงสมัย (คือวิธีใช้เงินเป็นมาตรา) นี้ จะทำให้การพยายามกู้พาณิชย์ของโลก เป็นการไม่สำเร็จไปหมด. โลหเอ็นยิเนียร์ผู้ชื่อทั่วโลกนายหนึ่ง ได้ให้ความเห็นว่า ใน ๑๐ ปีข้างหน้า ทองที่ขุดได้ในโลกจะลดลงไปตั้งร้อยละ ๓๐ ถึง ๕๐. ผู้แทนอินเดียเสนอความเห็นว่า ควรจะทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อช่วยกู้ราคาแร่เงิน .เพราะชาวตะวันออกนับล้าน ๆ ต้องเดือดร้อนอยู่เพราะเหตุราคาแร่เงินตกต่ำนี้. ในที่สุดผู้แทนประเทศอังกฤษก็สนับสนุนผู้แทนจีนในข้อญัตติที่ให้ตั้งการประชุมนานาชาติปรึกษาเรื่องกำหนดราคาแร่เงิน. เป็นที่เชื่อว่าความตกลงของการประชุมพาณิชยสภานานาชาตินี้ จะเป็นปัจจัยให้สนับสนุนกันทั่วโลกเป็นแน่. การประชุมที่จะตั้งขึ้นนี้ จะทำธุระได้สำเร็จเพียงไรย่อมเป็นอีกปัญหาหนึ่ง แต่ดูถึงเวลาที่นานาชาติจะต้องตกลงใจกันเสียที ว่าจะมีทางช่วยในเรื่องนี้ได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้จริง ๆ ก็จำเป็นจะต้องขบปัญหาเรื่องทองคำให้สำเร็จ. การประชุมที่วอชิงตันคราวนี้ หมายกันว่าจีนจะเป็นตัวตั้งในการเรียกประชุมนานาชาติ ตามญัตติแต่ลงปลายดูเหมือนจะตกเป็นหน้าที่ของญี่ปุ่น

◎ ◎ ◎

ยานแล่นช้า

(สยามออบเซอร์ฟเวอร์ วันที่ ๒๖ พฤษภ.)

ในการประชุมของกรรมการสมาคมยานยนตร์ที่เมืองซีแลงกอร์เมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้ตกลงกันว่าจะกวดขันรถลากตามบทกฎหมายคุ้มครองถนน ซึ่งได้ออกมาแต่ ค.ศ. ๑๙๐๐. มาตราที่จะกวดขันนี้มีว่า “(๑) ผู้ลากย่อมมีโทษตามกฎหมายนี้ (c) เมื่อเขาลาก, หรือเคลื่อนไหว, หรือจอดไว้, ซึ่งรถลากของเขาในที่ซึ่งอาจเป็นอันตรายแก่สาธารณชน (e) เมื่อเขาจงใจกีดขวาง, หรือให้เกิดภัย, หรือขัดขวางยวดยานในถนน, หรือในที่ต่าง ๆ.” ไม่ปรากฏว่าความในมาตรานี้ได้เคยใช้กันมาแล้วหรือไม่ แต่รู้สึกว่าภัยอันเกิดแต่รถลากทุกวันนี้ได้ทำให้เจ้าหน้าที่คำนึงถึงการกวดขันให้ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งได้มีไว้แล้ว. อันนี้

ทำให้เราคิดว่าเจ้าหน้าที่ของเราในประเทศสยามจะไม่ควรดำริเช่นเดียวกันบ้างหรือ? ผู้ซึ่งคุ้นเคยกับเหตุการณ์ในถนนในพระนครนี้ย่อมจะเห็นได้ว่าภัยต่าง ๆ ในถนนเป็นอันมากได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของพวกรถลากจะเป็นโดยโง่เขลาหรือเพิกเฉยไม่ใส่ใจก็ตาม. เราได้เคยกล่าวมาแล้วบ่อย ๆ ว่ารถลากนั้นยังไม่ควรเลิก แม้รถแท็กซี่ได้เกิดขึ้นในสองสามปีที่แล้วมาก็ยังไม่ลบล้างความต้องการรถลากเสียได้. ในที่นี้เราปรารถนาจะให้เข้าใจชัดว่าเราไม่แนะนำให้เลิกรถลาก.

แต่ประโยชน์แห่งรถลากนั้นหาเป็นเหตุให้ผู้ลากไม่ต้องรับผิดชอบในการก่อภัยให้เกิดแก่การไปมาในถนนด้วยไม่. เพราะเหตุที่รถลากต้องใช้คนลาก มันย่อมเป็นยวดยานที่ช้า. การแล่นช้าไม่จำเป็นได้รับความรังเกียจแต่การชักช้าเพื่อกิดทางยวดยานอื่น ๆ โดยไม่จำเป็น นี่แหละเป็นภัยและเป็นข้อที่ควรรังเกียจ. พวกรถลากไม่ค่อยใส่ใจกับเสียงแตรที่ขอทาง. ความไม่สนใจของเขานี้เป็นผลให้ได้เห็นรถยนตร์คัน ถึงต้องหยุดคอยกันเป็นแถวยาวยืดย่อย ๆ. เราเข้าใจว่าการกระทำเช่นนี้เป็นการขัดขวางต่อยวดยานไปมาในถนน และเราขอให้เจ้าหน้าที่พิเคราะห์เรื่องนี้. การกวดขันนี้มิใช่ว่าจะทำความเดือดร้อนให้แก่พวกลากรถ หรือก่อให้เกิดสิทธิอันไม่สมควรแก่ผู้ขับรถยนตร์ต่าง ๆ ก็หามิได้. คนขับรถยนตร์ทุกคนย่อมไม่หวังให้รถลากหลีกเขาเสมอไป แต่เขามีสิทธิที่จะปรารถนาให้รถลากหลีกเขา เมื่อสมควรจะหลีกได้. ถ้ากฎหมายยวดยานของเราได้ออกใช้อย่างของมะลายูอังกฤษบ้าง เราเชื่อว่าจะทำให้การไปมาในถนนสะดวกดีขึ้นอีกมาก.

◎ ◎ ◎

ฐานะสตรี

(พิมพ์ไทย วันที่ ๑๖ พฤษภ.)

ถ้าไม่ใช่เป็นความเข้าใจผิดของเรา ก็เป็นครั้งแรกที่ได้มีนักเรียนหญิงเข้าสอบไล่แข่งขันเพื่อรับพระราชทานทุนเล่าเรียนหลวง สำหรับ พ. ศ. ๒๔๗๓ นักเรียนหญิงผู้เดียวผู้นี้คือนางสาวสายหยุด เกิ่งระดมยิง

ความจริงก็ไม่ใช่เป็นเรื่องแปลกประหลาดอย่างไร ที่ได้มีนักเรียนหญิงเข้าสอบแข่งขันชิงทุนเล่าเรียนหลวง ยิ่งกว่านั้น เนติบัณฑิตสตรีของเราก็ได้มีตัวอยู่คนหนึ่งแล้ว แต่เราเห็นว่าการที่ได้มีนักเรียนสตรีเข้าสอบไล่

หนังสือพิมพ์ราษฎร์ไทยเขษมรัฐ

แข่งขันเช่นนี้ เป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าอันพึงพอใจ สำหรับการศึกษาของสตรีชาวเรา กับเป็นที่ย้ำให้เห็นเด่นชัดอีกว่า อันความรู้นั้น "อาจเรียนทันกันหมด" ดังที่เคยกล่าวมาแล้ว

ความตกอับแห่งฐานะสตรี แต่เมื่อยุคก่อนโน้น ดูเหมือนเป็นเจ้าเรือนของทุกชาติ ทุกภาษาทีเดียว แต่ความรุ่งเรืองของโลกในยุคหลัง ๆ นี้ เป็นสิ่งหนึ่งซึ่งนับได้ว่าได้เป็นอุปกรณ์ก่อยกฐานะสตรีให้ค่อย ๆ สูงขึ้นจนถึงสมัยนี้ปรากฏว่า สตรีไม่แต่จะเป็นแม่เรือนอย่างเดียว ยังได้จับงานสำคัญ ๆ ของบุรุษเพื่อประโยชน์แห่งชาติและบ้านเมืองด้วย ในสหปาลิรัฐอเมริกา มีสมุหเทศาภิบาลซึ่งเป็นสตรี และในอังกฤษก็มีสตรีเป็นเสนาบดีกระทรวงว่าการกรรมกร ประเทศญี่ปุ่นซึ่งไม่เคยให้สตรีเผยอศักดิ์ แต่บัดนี้ก็ได้ยอมให้สตรีเป็นทนายความได้แล้ว ทั้งยังจะยอมให้มีเสียงในการเมืองได้อย่างประเทศอื่น เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า ฐานะสตรีได้พ้นจากความตกอับ จึงควรเป็นที่ยินดีที่เราจะได้มีสตรีเข้าร่วมแรงร่วมความคิดในทางส่งเสริมชาติให้รุ่งเรืองอีกแรงหนึ่ง และเมื่อมากแรง มากความคิด การงานก็ย่อมคืบไปได้รวดเร็วเป็นธรรมดา

◎ ◎ ◎

กฎหมายปราบไฟ

(ศรีกรุง วันที่ ๑๘ พฤษภ.)

เราไม่มีประสงค์จะทำตัวให้ตื่นไปก่อนไข่แต่เราใคร่เสกกถาส่งเสริมการกระทำของรัฐบาลที่ได้เนรเทศจีนผู้ร้ายวางเพลิงตัวการสำคัญ และพรรคพวกออกไปนอกพระราชอาณาเขตต์สยามเมื่อเร็ว ๆ นี้ กับใคร่เสกตามหลังอัคคีภัยที่ได้เกิดขึ้นอย่างผิดสังเกตซึ่งเมื่อก่อน ๆ พอท้ายตรุษจีนหรือฤดูร้อนไฟมักจะเกิดชุกชุมในกรุงเทพ ฯ แต่บัดนี้ได้เกิดไม่เป็นฤดูคราว แม้แต่ฤดูฝนก็ยังเผาผลาญอยู่เนือง ๆ และไม่ใช่แต่ฉะเพาะในกรุงเทพ ฯ เท่านั้น ยังได้ระบาดออกตามชนบทท้อง ๆ ไปอีกด้วย ดูดังโรคระบาดอื่น ๆ ที่เดียว

ประมวลเหตุข้างต้นนั้นเข้าแล้ว จะเห็นว่าเป็นการควรกล่าวหรือเสกเพื่อประโยชน์ของรัฐบาลและประชาชนสักเพียงใด ตามแต่ความนึกคิดจะบังเกิดขึ้น

ท่านที่เอาใจใส่ในเรื่องเพลิงไหม้ย่อมจะทราบว่า เพลิงเกิดแต่ผู้จุดมากกว่าอุบัติเหตุหรือพลั้งเผลอ และการจุดของผู้ร้ายในสมัยที่แล้ว ๆ มา มักเป็นด้วยความคับขันมาถึงตัว

เช่นการค้าขายผีดเคือง จะต้องล้มละลายลง จึงแกล้งจุดเพื่อหวังเงินประกัน หรือทำลายหลักฐานการเงินต่าง ๆ เสีย หรือเพื่ออ้างเป็นเหตุแห่งการผ่อนผันจากเจ้าหนี้ นอกจากนี้ก็ยังมีผู้รับจ้าง ลอบวางเพลิงเพื่อหาประโยชน์ด้วยประการทั้งปวง แต่ครั้นต่อมา สมัยนี้พวกลอบวางเพลิงที่จับได้ดูออกจะหนักไปในทางวางเพลิงเป็นการทำลายสันติสุขของประชาชนและชาติ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า ต้องการจะทำให้บ้านเมืองระส่ำระสาย อย่างที่เคยมีในประเทศจีน และประเทศอื่น ๆ ในยุคที่เกิดการกบฏการเมือง หรือคอมมูนิสต์ ดังที่มีศัพท์ใช้กันว่า "การเผาเมือง" นั้นเป็นต้น

ผู้ร้ายวางเพลิงในยุคนี้ จะมีความหมายเพื่อเผาเมืองให้เดือดร้อนทั่ว ๆ ไป หรือไม่ เราไม่รับรอง แต่การที่เนรเทศผู้ร้ายวางเพลิงตัวสำคัญแล้วนั้น ย่อมกระทำให้ชาวสยามที่สุจริตคิดเห็นกันไปนา ๆ ประการ และอาจคิดต่อไปว่า ถ้าพวกที่มีสัญเจตนาทุจริตชะนิดนั้น ยังลอบกระทำได้เรื่อย ๆ ไปแล้ว ความทรุดโทรมของเมืองไทย จะแก้กันได้อย่างไร

เมื่อคิดถึงข้อแก้เช่นนี้ เราจึงเกิดความรู้สึก ๒ ประการ ประการที่ ๑ พวกทุจริตชะนิดนี้ ถึงแม้จะกล้าหาญชาญชัยในเรื่องแสนเลวเช่นนี้ก็ดี ก็ยังต้องกลัวทุกข์โทษอยู่นั่นเอง เพราะมันก็เป็นบุทคลธรรมดา แต่กฎหมายลงโทษผู้วางเพลิงเวลานี้ พอกับความร้ายกาจของมันหรือยัง ? เราคิดว่าน่าจะยังเพลาไป มันจึงไม่ค่อยจะกลัวเกรง ฉะนั้นเพื่อแก้ในเรื่องนี้ จึงควรรัฐบาลจะดำริวางกฎหมายลงโทษผู้วางเพลิงให้หนักมาก ๆ หวังว่าจะพอเป็นเครื่องมือปราบปรามได้ ส่วนเจ้าหน้าที่แผนกกองสืบการวางเพลิงก็ต้องแข็งมือยิ่งขึ้นไปพร้อมกัน พอให้จับได้ตัวอย่างมาลงโทษสักรายสองรายเท่านั้นก็ขยาด

ประการที่ ๒ เวลานี้ร้าน หรือคลังเก็บและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงทุกชะนิด ยังตั้งได้ตามชอบใจ จึงสมควรจะมีเขตต์จำกัดให้พ้นจากประชุมชนออกไป อย่างที่ได้ทำกันในจังหวัดตรัง ก็พอจะกระทำให้อัคคีภัยที่เกิดจากเชื้อเพลิงเหล่านั้นน้อยลง จึงสมควรมีกฎหมายในเรื่องนี้อีกฉะบับหนึ่ง ควบไปกับประการที่ ๑

นอกจากนี้ ก็ควรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทุกจังหวัดและมณฑลจะคิดเรี่ยไรบรรดาพ่อค้าคหบดี และข้าราชการที่มีชุมนุมชนมาก ๆ หรือออกอุบายอย่างใดอย่างหนึ่ง หาเงินเป็นก้อน ๆ หรือจะขอให้คลังช่วยเงินก้อนใด

ก้อนหนึ่ง ผะสมกับเงินเรี่ยไรเหล่านั้น จัดหาเครื่องดับเพลิงที่สมสมัยกับภูมิประเทศนั้น ให้พอเพียง เพื่อจะได้เป็นเครื่องอุปกรณ์อีกชั้นหนึ่ง แต่เรื่องนี้ เราเคยพูดมาหลายครั้งหลายคราว แทบทุกปี ฉะนั้นจึงไม่จำต้องเสกซ้ำให้ยาวความ

ในที่สุดแห่งความช่วยคิดก่อนี้ หวังว่าจะเป็นผลให้พ้นอัคคีภัยใหญ่ ๆ คราวต่อ ๆ ไปเป็นแน่

◎ ◎ ◎

การจับปลาในน่านน้ำสยาม

(ไทยใหม่ วันที่ ๙ พฤษภ.)

ถ้าจะพูดถึงทางพระราชไมตรี ว่าด้วยการจับปลา อันประเทศสยามมีกับต่างประเทศนั้น มีข้อตกลงกันว่า ชนชาติอื่นจะจับปลาณฝั่งชายทะเลของสยาม มีเขตต์กำหนดห่างออกจากฝั่ง ๓ ไมล์ หรือ ๑๒๐ เส้นไม่ได้. ส่วนค่าอาชญาบัตรก็ต้องเสียตามกำหนดกฎเกณฑ์และเมื่อ ๒–๓ ปีก่อน เข้าใจว่าพวกเราคงไม่ลืมเรื่องที่มีข่าวทั้งคำพูดและทางหนังสือพิมพ์ตะโกนว่า เรือยนตร์และเรือหาปลาของชาติญี่ปุ่น มักลอบเข้ามาจับปลาในอ่าวสยามเสมอ บางครั้งลือว่าจับเรือได้บ้างบางลำ ถึงกับสมุหเทศาภิบาลมณฑลชายทะเลได้มีคำสั่งมายังจังหวัดชายทะเลให้ตรวจตรา อย่าอมให้เรือญี่ปุ่นเข้าลอบจับปลาในระยะ ๑๒๐ เส้น แต่ก็ไม่ปรากฏว่าเมืองชายทะเลแห่งใดเคยจับเรือจับปลาดั่งกล่าวแล้วนั้นเลย เพราะเรือจับปลานี้เมื่อเห็นท่าไม่ดีก็เดิรเครื่องยนตร์แล่นหนีไปเสีย ตามเสียงที่น่าเชื่อมากนั้นว่าเมื่อเรือจับปลาได้มากน้อย มักใช้ดองน้ำแข็งและวิ่งไปขาย ณท่าเรือที่ใกล้ที่สุด เช่นเมืองฮ่องกง สิงคโปร์ และเมืองอื่น ๆ

มาบัดนี้ สมุหเทศาภิบาลมณฑลชายทะเลได้มีคำสั่งเปลี่ยนแปลงไปยังตามจังหวัดชายทะเลเมื่อต้นเดือนก่อน ในคำสั่งมีเนื้อความย่อ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ด้วยทางมณฑล (มณฑลชายทะเล) เช่น มณฑลนครชัยศรี, มณฑลปราจิณบุรี เป็นต้น ได้รับโทรเลขจากเมืองชลบุรีว่า นายคาเมมิ ซูโอยามา ผู้เป็นผู้แทนดูแลการค้าขายของญี่ปุ่นในสยาม แนะนำนายโตฮิโลอิ ซูซู ให้มาทำการจับปลาในอ่าวสยาม และนายโตฮิโลอิ ซูซู ได้เสียค่าอาชญาบัตรให้รัฐบาลแล้ว ณที่บางละมุง ตามคำสั่งนั้นมีว่าเรือยนตร์ ๒ ลำ เรือจับปลา ๔ ลำ คน ๔๐ คน และอวนยาว ๑๒๐ วา อนุญาตให้จับได้เพียงเขตต์ที่เสียอาชญาบัตรเท่านั้น

กล่าวคือ ค่าอาชญาบัตรของไทยเราไม่เท่ากัน เช่น จังหวัดชุมพร เก็บค่าอาชญาบัตร (ค่าอวน) เพียง วาละ ๑.๕๐ บาท ส่วนทางจังหวัด สมุทรสาคร ต้องเสีย ถึง วาละ ๓ บาท ตามคำสั่งนั้น กล่าวคือต่อไปว่า ถ้าปรากฏว่าเรือขับปลา ดังกล่าวแล้ว เข้ามาทำการขับในเขตต์ที่เสียค่าอาชญาบัตรแพงกว่าที่ได้อนุญาตก็ให้ทางบ้านเมืองนั้น ๆ จัดแจงเรียกเพิ่มขึ้นจนครบ

คำสั่งที่ได้ย่อมา ดังเขียนมาแล้วนั้น ทางกรมการอำเภอได้อ่านแจ้งให้แก่กำนันผู้ใหญ่บ้าน ทราบโดยทั่วกันแล้ว

การที่รัฐบาลยอมให้ญี่ปุ่นใช้เรือยนตร์ ๒ ลำ เรือขับปลา ๔ ลำ คน ๔๐ คน ทำการขับปลาด้วยอวนยาว ๑๒๐ วา นั้น ข้าพเจ้าวิตกว่า ญี่ปุ่น จะทำการขับปลาไม่เลือก ชะนิดและขนาด และไม่เลือกว่าฤดูไหน ในฤดูหน้าเวลาปลากำลังตกฟอง ถ้าขับเข้าก็จะเป็นเหตุให้พันธุ์ปลาในอ่าวสยาม ศูนย์สิ้น หมดไปโดยเร็วเข้า ยิ่งกว่านั้น น่ากลัวว่าจะแย่งตักหน้าพวกชาวประมงค์ทำการขับเสียก่อนที่ปลาจะว่ายมาเข้าโป๊ะ ซึ่งชาวทะเลได้สร้างไว้กับที่เพื่อให้ปลามาเข้า พูดกันตามที่จริงแล้ว น่าสงสารชาวทะเล ซึ่งโดยมากมักมีอาชีพแต่การประมงค์เท่านั้น และก็เป็นการยังคับกันอยู่ในตัว ที่เมืองชายทะเลนั้น จะมีการกสิกรรมและการอุตสาหกรรมมาก ย่อมเป็นไปไม่ได้ เมื่อ ๒—๓ ปี ล่วงแล้ว ชาวประมงค์ได้พากันขาดทุนย่อยยับ คิดเฉลี่ยแล้วทั้งอ่าวสยาม ต้องขาดทุนกว่า ๙๐ % และถ้ามาถูกเรือยนตร์เข้ามาทำการขับปลา ภายในเขตต์ได้ เข้าใจว่า ชาวทะเลมีหวังน้อยที่สุดที่จะพะยุงชีวิตสืบไปด้วยการประมงค์ ซึ่งได้ซ่ำซองอยู่ท่าเดียว คือ สร้างโป๊ะเพื่อให้ปลาเข้า และทำการขับ จะขวนขวายคิดขับปลาด้วยเรือยนตร์บ้าง คงจะเป็นไปได้โดยยาก เพราะต้องใช้ทุนรอนมาก เหลือกำลัง

เวลานี้เรือยนตร์ได้ทำการขับปลาอยู่แล้ว ณ ใต้เกาะสีชัง ลำหนึ่ง อีกลำหนึ่งเป็นเรือวิ่งไล่ฝูงปลา เริ่มแต่เมืองประจวบฯ เป็นต้นมา และใช่แต่เรือยนตร์นี้จะแย่งขับปลาเท่านั้น ยังมีเรือสำรองอีกชะนิดหนึ่ง ซึ่งแย่งชิงปลาอยู่ก่อนแล้ว อีกนับร้อยลำ เที่ยวทิ้งอวนลากปลาณท้องทะเล เกือบทุกซอกที่มีปลาอาศัย และเป็นเหตุทำให้ปลา (ปลาทูเป็นส่วนมาก) แตกฝูง เป็นหมู่เล็กกลุ่มน้อย และกลายเป็นเหยื่อของปลาใหญ่ ๆ เสีย

ที่รัฐบาลอนุญาตให้ชาวประมงค์ต่างประ-

เทศซึ่งมีเครื่องมือดีกว่าของเราเข้ามาทำการขับปลาในน่านน้ำสยามดังนี้ รัฐบาลอาจเห็นว่าไม่เป็นภัยแก่ประมงค์ชาวเรา แต่เมื่อความจริงปรากฏว่าได้กลายเป็นภัยขึ้นเช่นนี้ ก็สมควรจะต้องคิดอ่านแก้ไขให้เป็นการรักษาประโยชน์ของประมงค์ไทยไว้ก่อน ต่อเมื่อความเจริญในอาชีพแห่งประมงค์ของเราพอจะวัดเหวี่ยงกับเขาได้ ทั้งในทางกำลังทรัพย์กำลังปัญญา ตลอดจนเครื่องไม้เครื่องมือแล้ว จะปล่อยให้ทำการแข่งขันกันท่าไหนก็ได้ หากไม่เป็นการเสื่อมเสียต่อ รัฐบาล เรื่องนี้ข้าพเจ้าอยากจะหวังล่วงหน้าว่า รัฐบาลจะได้สอบสวนและดำริการแก้ไขในไม่ช้า

ดีเกลือ

◎ ◎ ◎

รัฐบาลลองส่องกะจกดูบ้าง

(ไทยใหม่ วันที่ ๑๑ พฤษภ.)

เมื่อโลกกำลังพุ่มเพ็ยเพ็องฟู เราพากันสนุกสนานคึกคัก เพลิดเพลินอยู่ในท่ามกลางความเย็นอยู่แห่งชีวิตอันพอใจ เรียกกันว่าเย็นความเจริญสมัยใหม่ ซึ่งมีขึ้นต่าง_ต่างประการ เราตั้งหน้าใช้เงินอย่างไม่ต้องกลัวเกลียงกะเบ้า ซื้อความสำราญ หรือบางทีความทุกข์อันเราไม่ค่อยรู้สึกเอาใจใส่กันอย่างพิถีพิถัน เพราะเชื่อเย็นมั่นเหมาะว่าความเจริญสมัยใหม่จะเปิดช่องให้เราหาเงินได้คล่องที่สุด เงินจึงเย็นแก้วสารพัดนึก ไม่ทันได้เฉลียวกันว่าเจ้าความเจริญสมัยใหม่นี่เอง จะได้ย้อนมาหักหลังเราถึงเดิรไม่ไหว โดยที่เราพลาดถลำเข้าไปอย่างฉนัด เดี๋ยวนี้เราอยู่ในลักษณะจะต้องคลาน หรือแทบลุกไม่ได้

ใครเย็น เสนาบดีกระทรวงคลังในยุคนี้ ผู้นั้นก็คือ คนบาปหนา แต่เดิมเมื่อกำลังพุ่มเพ็ยมีหน้าที่เพียงว่า ระวังไม่ให้เงินออกมากนัก เดี๋ยวนี้เงินที่เคยเข้าไม่ยอมเข้า ที่ออกสิกลับไหลเทออกไปอย่างเก่า จึงกะสับกะส่ายวิ่งเวียนไปตาม ๆ กัน อเมริกาเย็นคนเขื่องกว่าเพื่อนในการเงิน คราวนี้งบดุลย์จึงขาดไปถึง ๙๐๐ ล้านเหรียญเศษ เย็นมากกว่าใครอังกฤษถึงจะเย็นน้องถัดลงมาจาก อเมริกา ในเชิงงบประมาณตก นายสโนว์เด็นก็กำลังเหงื่อแตก พาลล้มเจ็บหนักลงไปพักหนึ่ง พอฟื้นขึ้นมาก็กะวิกะวาดจะหาเงินเข้าถุงโดยวิธีต่าง ๆ เช่นเรียกเก็บภาษีราคาที่ดินปอนดละ ๑ เพ็นนี ซึ่งรัฐสภาสามัญได้รับไว้พิจารณาแล้ว เสนาบดีคลังของญี่ปุ่นก็พบความหนักใจอย่างใหญ่หลวง เมื่อเอาทางได้ของเราเทียบ

กับต่างประเทศเหล่านี้ ลองคะเนกันดูทีหรือว่าท่านเสนาบดีกระทรวงคลังไทย จะต้องรับประทานเลือดม้าหรือยัง

ที่เห็นกันได้ง่าย ๆ สำหรับวัดอาการท่านเสนาบดีกระทรวงคลัง ของเราเวลานี้ คือสถิติสินค้าเข้าออก จากรายงานกรมศุลกากรปรากฏว่า สินค้าเข้าออก ทั้งที่ท่า กรุงเทพ ฯ และต่างจังหวัด ตกไปไม่ใช่เล็กน้อย ในเดือนเมษายน เดือนเดียว ก็เห็นชัดว่า รายได้ของคลังยุบไปถนัดใจแล้ว ยิ่งเทียบกับรายงานสินค้าเข้าออก ของ ส. ป. ร. อเมริกา เดือนมีนาคม ปีกลาย ก็ยิ่งแน่ใจ เพราะเพียงแต่สินค้าเครื่องจักร ของเขาสิ่งเดียว ก็ท่วม ราคาสินค้าของเราที่ออกไปสู่อเมริกา ถึง ๑๓,๐๐๐ เหรียญทอง เสียแล้ว เรื่องเงินในถุงของเราเวลานี้ ท่านเสนาบดีคลัง คงรู้สึกเหมือนชีวิตแขวนอยู่บนฟ้า คนทั้งหลายแน่ใจว่า ความระมัดระวังของท่านเสนาบดีผู้นี้เอง คือที่ฝากผีฝากไข้ของเขา

ใครจะเป็นผู้รับยาปร่วมกับ บรรดา เสนาบดีกระทรวงคลังสมัยนี้บ้าง ยังสงสัย ลักษณะความเป็นอยู่ที่ปรากฏแก่ลูกตาทุกวันนี้ ชี้ให้เห็นทางผิดทางถูกโดยชัดแจ้งแล้ว สุดแต่ใครจะเลือกเดินทางไหน แต่การนอนนิ่งอยู่เฉย ๆ ย่อมใช้ไม่ได้แน่ รัฐบาลได้ขึ้นภาษีขาเข้ามาก คงไม่ทำให้มั่นใจได้ว่าการเงินของประเทศจะยั่งยืน เพราะมันเป็นการเก็บภาษีจากเงินที่รายฎรส่งออกไปต่างประเทศ รูปการเวลานี้เป็นอย่างนี้ รัฐบาลส่องกะจกดูแล้ว มีความหวังอย่างไรบ้าง หรือไม่? และถ้าจะคงปล่อยให้เรื่องของเรื่องเป็นไป ตามบุญตามกรรม อย่างนั้น พอจะทำให้ ล่มจมลงได้ไหม?

การเก็บ รวบรวมเงินรายได้ เพื่อให้เข้าสู่ดุลยภาพ กับรายจ่ายของประเทศนั้น วิธีที่พอจะวางใจได้ คือ เก็บจากรายได้ของ รายฎร ไม่ใช่เก็บจากรายจ่าย แต่ รายฎรของเรา มีรายได้ อะไรบ้าง มีความคิดประการใดบ้างที่จะทำรายได้ให้พอกพูน เพื่อรัฐบาลจะได้ขอเฉลี่ยไปช่วยการเงินของชาติอีกต่อหนึ่ง เป็นข้อที่รัฐบาลจะนั่งทอดถอนใจยาวอยู่ไม่ได้ วันนี้เป็นบทเรียนอย่างสำคัญที่สุด และให้ผลร้ายแรงพออยู่แล้ว ขออย่าให้วันหน้ามีบทเรียนเพิ่มขึ้นอีกเลย จงเพ่งดูวิธีของต่างประเทศที่เดินหน้าเราให้ถ่องแท้ เขายุบยับ เพราะบ้านเมืองยับเยินจลาจล จนแทบแก้ไม่ไหว ยังพยายามพันตัวด้วยโครงการต่าง ๆ รุสเซียเดียวนี้ก็เกือบเห็นหน้าเห็นหลังแล้ว อย่า

ดูแคลนว่าจีนจะก้าวไม่ทันมหาอำนาจ ถ้าหากรัฐบาลกลางวางระเบียบการปกครองครั้งนี้สำเร็จ และถ้าเรายังคลานถูลู่ถูกังอยู่เรื่อย ๆ ไป ในเมื่อเคยเอาแว่นตาข้างเดียวส่องมองเขาอย่างผู้ดีอังกฤษมาแล้ว จะต้องรู้สึกอับอายมากทีเดียว

◎ ◎ ◎

ปัญหาเรื่องเงิน

(หลักเมือง วันที่ ๑๓ พฤษภ)

ความตกต่ำแห่งเศรษฐกิจของโลกเวลานี้มีปัญหาใหญ่ ๆ อยู่ที่เงิน เงินซึ่งถูกเหยียดให้ค่าต่ำต้อยลงไป จนแทบจะไม่มีราคาเอาเสียเลยทีเดียวนั้น ยิ่งกว่าอะไรทั้งหมด เงื่อน ๆ นี้ถ้ามนุษยโลกสามารถแก้ไขให้คลายออกได้ อาการแห่งความตกต่ำก็จะหยุดและค่อยฟื้นตัวขึ้นทันที

เศรษฐกิจจะฟื้นตัวขึ้นได้อย่างไร ? มีข่าวเย็นที่น่ายินดีว่า ข้าราชการคนสำคัญของอเมริกา ๔ คน คือ เซเนเตอร์ ทัสคาร์ แอลอ๊อตดี เซเนเตอร์ บิตต์แมน แห่งมลรัฐเนวาดา ซึ่งเย็นรัฐที่มีแร่เงินมากมาย กับเซเนเตอร์ สวอนสัน และ เซเนเตอร์ ชิปสเตด ได้ออกเดินทางไปยุโรป และมาทางภาคบูรพาทิศ เพื่อพิจารณาหาหนทางกู้ฐานะของราคาเงินให้ดีขึ้น บุคคลที่กล่าวนามมาแล้วนี้จะได้ศึกษาถึงผลของการจำหน่ายเงินของอินเดีย และอาการของอังกฤษที่มีต่ออเมริกาในเรื่องเพิ่มและลดราคาเงิน

นักการเงินคนสำคัญ ๆ ของโลก ได้เสนอความเห็นในอันที่จะแก้ไขความตกต่ำครานี้ไว้เย็นอเนก นับแต่เมื่อสรุปลงแล้วคงได้ประเด็นที่สำคัญอยู่ ๔ ประการ คือ

๑ อเมริกาควรให้เงินกู้ก้อนใหญ่แก่จีน

๒ อังกฤษ ควรเพิ่มจำนวนเนื้อเงินในเงินเหรียญกระษาปน์จาก ๓๗–๔๐ เปอรเซนต์ขึ้นเย็น ๕๐ เปอรเซนต์

๓ ทุกประเทศในทวีปยุโรป ควรเปลี่ยนแปลงการใช้เงินตามค่าปริวรรตแห่งเงิน

๔ อินเดีย ควรยุติการจำหน่ายเงิน จนกว่าราคาเงินจะกะเถิบขึ้น

ประการที่หนึ่งนั้น ทั้งอเมริกาและจีนไม่ตกลงกัน ประการที่สอง นายสะโนว์เด็นกล่าวว่า ออกจะเหลือฝืน เพราะต้องเปลืองโสหุ้ยอีกไม่ต่ำกว่า ๕๐ ล้านเหรียญทอง ประการที่สามนั้นเล่าเย็นงานใหญ่โตมโหฬารเหลือขนาด ยากที่ประเทศใด ๆ จะยินยอมพร้อมใจกันได้ ตกลงยังมีเหลือข้อสุดท้าย

อีกอันเดียวเท่านั้น ซึ่งหวังกันอยู่มาก ๆ และก็พอจะมีหวังกันได้จริง ๆ เพราะอินเดียได้มีการซื้อขายเงินกันภายในประเทศมากอยู่ และเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๐ ภายหลังที่อินเดียจำหน่ายอย่างขนานใหญ่นั้น สมาชิกแห่งสภาธุรการที่เดลหิได้เสนอมติต่อเสนายดิคลัง ว่าควรยุติการจำหน่ายเงินไว้พลางก่อน จนกว่าราคาเงินจะดีขึ้นกว่านั้น เสนายดิคลังก็ได้อนุมัติตาม เพราะได้เห็นอยู่จะแจ้งแล้วว่า การเงินราคาตกต่ำลงไปนั้น อินเดียก็พลอยได้รับลำบากไปกับประเทศอื่น ๆ ด้วยเหมือนกัน เหตุนี้จึงหวังได้ว่าราคาเงินพอจะทรงตัวอยู่ได้ในระดับนี้ และยิ่งหวังมากขึ้นว่า คณะเซเนเตอร์ทั้งสี่ที่กล่าวมาแล้วนั้น เดิรทางไปถึงยุโรปและอินเดียแล้ว คงจะได้แนะนโยบายแห่งการเปลี่ยนแปลงแก่บรรดาประเทศที่ใช้เงินตามค่าปริวรรตแห่งทองคำ จะโดยการชักชวนของบุคคลหรือความตกลงระหว่างนานาชาติอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม สุดแต่จะให้การณ์ดำเนิรไปในวิถีทางอันเป็นแน่

◎ ◎ ◎

เจ้าหน้าที่จงระงับยั้งเถือน

(ไทยใหม่ วันที่ ๑๖ พฤษภ.)

อันการที่รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมอาวุธยืนและกะสุนยืนนั้น ก็โดยมีความมุ่งหมายอันสำคัญอยู่หลายประการ อาทิเช่น

๑. ยืนและกะสุนยืนเป็นอาวุธร้ายแรง ถ้าตกอยู่ในมือแห่งเหล่าโสณฑทุจริตพาลชน ก็ย่อมจะเป็นเครื่องอุปกรณ์การปล้นสะดมและการฆาตกรรมให้มีชกชม เพราะฉะนั้น รัฐบาลจึงปรารถนามิให้พวกเหล่านี้มียืนและกะสุนยืนไว้ใช้

๒. การยอมให้อาวุธยืนและกะสุนยืนมีอยู่มากในบ้านเมืองโดยปราศจากการควบคุมนั้น ไม่เป็นการสมควรยิ่งนัก แม้ว่าเผอิญยังเกิดมีอริราชศัตรูขึ้นภายในประเทศในเวลาหนึ่งเวลาใด อาวุธยืนและกะสุนเหล่านั้นอาจจะเป็นเชื้อวงาหรือพละเดชะของเหล่าอริราชศัตรู เพราะฉะนั้น รัฐบาลจึงปรารถนามิให้มียืนและกะสุนยืนอยู่นอกความควบคุมของรัฐบาล

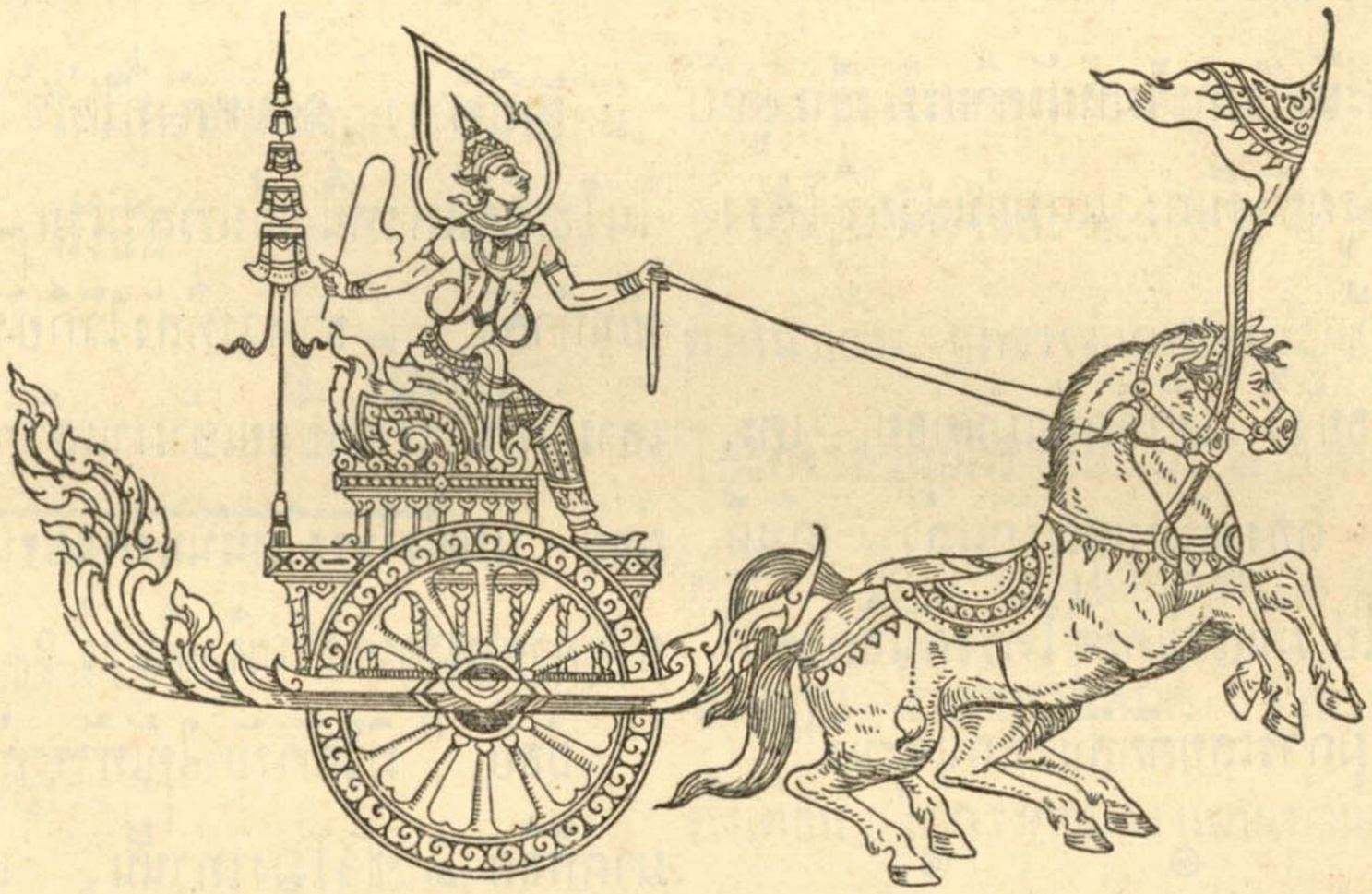
๓. การควบคุมอาวุธยิ่นและกะสุนยิ่นย่อมเป็นผลประโยชน์รายได้แผนกหนึ่งของรัฐบาล เรามีความเสียใจที่จะกล่าวว่า เวลานี้ยิ่นเถื่อนและลูกยิ่นเถื่อนได้ระบาดชุกชุมทั่วพระราชอาณาจักร เล่ห์ประหนึ่งว่าสยามไม่มีพระราชบัญญัติอาวุธยิ่น เลยทีเดียว พวกโสณฑทุจริตได้ใช้ยิ่นเถื่อนในการปล้นทรัพย์และลอบยิงกันทุกวัน ชีวิตพลเมืองได้ถึงซึ่งความแตกตื่น เพราะยิ่นเถื่อนและกะสุนยิ่นเถื่อนนั้น มีจำนวนมากๆ อย่างน่าใจหาย พลเมืองดีทั้งปวงรู้สึกสยดสยองภัย และหมดศรัทธาในการที่จะขอร้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลช่วยระงับความระบาดแห่งยิ่นเถื่อนและกะสุนยิ่นเถื่อน

อันกรณีย์เหตุที่ยิ่นเถื่อนได้ระบาดออกมากมาย ราวกับไม่มีพระราชบัญญัติควบคุมนี้ ก็เนื่องด้วยมีโสณฑทุจริตอีกจำพวกหนึ่ง เป็นผู้สั่งเข้ามาจำหน่าย โสณฑทุจริตจำพวกนี้ถ้าจะพูดตามเหตุผลและทางธรรมแล้ว ก็ต้องว่าเป็นผู้ร้าย ชะนิดที่เลือดเย็นและเลวทรามปราศจากหิริโอตัปปะด้วยประการทั้งปวง คือมุ่งแต่จะเอาประโยชน์เข้ากะเป๋าของตนถ่ายเดียว ไม่คำนึงถึงโลหิตน้ำตาและชีวิตของเพื่อนมนุษย์ ทั้งไม่คำนึงถึงความเสียหายอันมีแก่ประเทศบ้านเมืองเลย เป็นการแน่นอนทีเดียว ข่าวแห่งความตายของมนุษย์เนื่องด้วยยิ่นเถื่อนและกะสุนยิ่นเถื่อน คงจะได้กระจายมาเข้าหูของเขาเนืองๆ แต่ข่าวนั้นจะได้กระทำให้ใจของเขาอ่อนลงและเกิดธรรมสังเวชขึ้นบ้างก็หาไม่ เขาคงยินดำเนินอาชีพอันเลวทราม _ อาชีพอันส่งเสริมการนองโลหิตและน้ำตา _ อาชีพอันส่งเสริมการปล้นทรัพย์และการผลาญชีวิตมนุษย์ _ อาชีพอันเป็นศัตรูแก่ความสันติสุขของประชุมชน _ อาชีพอันเป็นปฏิปักข์แก่รัฐประศาสโนบายอันดีของรัฐบาลเรื่อยๆ มา ยิ่นเถื่อนจึงระบาดแพร่หลายดังกล่าวแล้ว

เราขอสะกิดเตือนเจ้าหน้าที่ว่า ควรจะพยายามขะมักเขม้นปราบผู้ร้ายสาระเลวประเภทนี้ให้ราบคาบโดยเร็วที่สุดที่จะเร็วได้ เพราะยิ่นเถื่อนได้ทำให้พลเมืองเดือดร้อนเป็นอย่างร้ายแรงที่สุดแล้ว

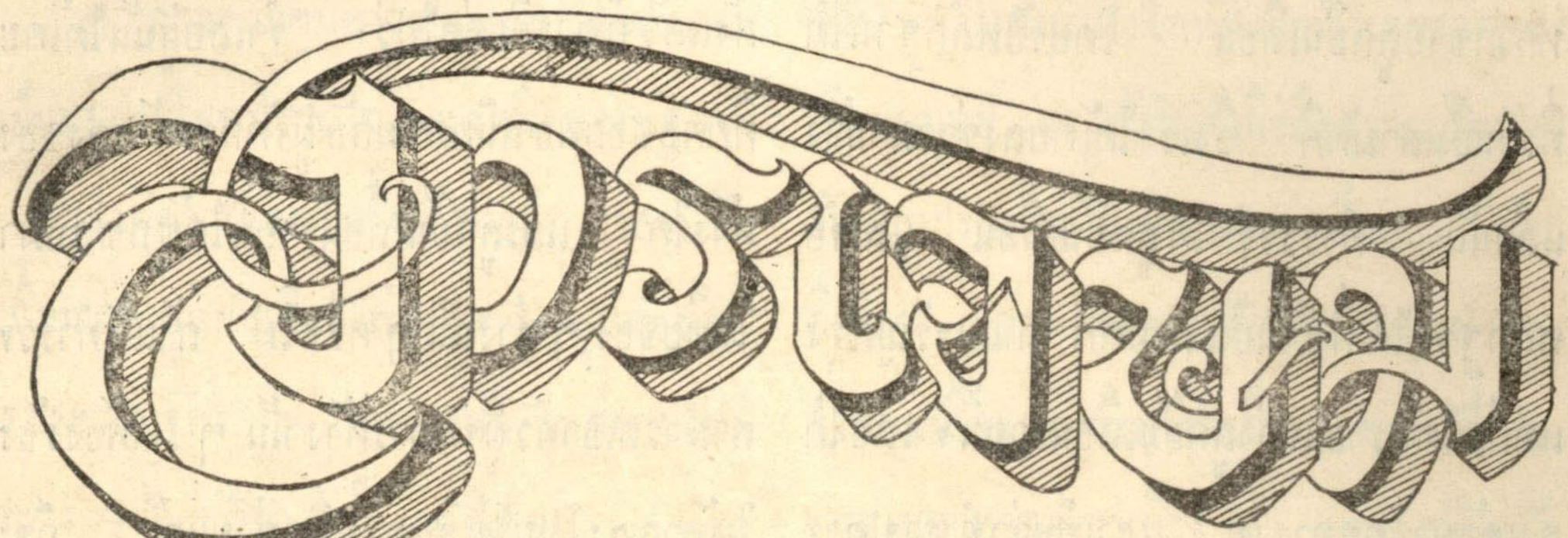
คดีเรื่องนายเหลาซุ่นฮวด นายมะหะมุด และนายอับดุลกุลนี ซึ่งถูกตำรวจจับและฟ้อง

หาว่าขายลูกยิ่นเถื่อน โดยขัยหลักฐานได้ สั่งแล้ว ก็ควรสืบต่อไปว่า จำเลยผู้นั้นได้เคย
ที่ร้านยิ่นสามัคคี ซึ่งเราได้เคยลงข่าวมาบ้าง ติดต่อซอยพอ สนิทสนมกับ ผู้จัดการห้างสั่งของ
แล้วนั้น ตำรวจขัยได้ลูกยิ่นเถื่อน และขัย ห้างใด และลูกยิ่นเถื่อนรายนี้ได้ซุกซ่อนมา
หลักฐานได้ที่ร้านยิ่น สามัคคี ถนนเจริญกรุง ในหีบของ ๆ ห้างนั้น ๆ หรือไม่ ถ้าแม้ตำรวจ
แต่ก็มิได้ทราบแน่ว่าลูกยิ่นเถื่อนรายนี้จำเลยได้ สามารถเอาตัวผู้จัดการห้างนั้น ๆ มาพ่องร้อง
สั่งเข้ามาโดยทางใด เราเห็นว่าตำรวจ ควร ให้ศาลลงโทษได้อีกคนหนึ่งด้วยแล้ว ก็จะ
จะพยายามสืบสวนให้ได้ความอีกชั้นหนึ่งว่า เป็นตัวอย่างกระทำให้พวกผู้ร้ายยิ่นเถื่อนพากัน
จำเลยคนไหนแน่ที่ได้เป็นผู้สั่งซื้อกะสุนยิ่นราย ครั่นคร้ามในความสามารถของ ตำรวจ เป็นอัน
นี้เข้ามาจากเมืองนอก ถ้าสืบสวนทราบตัวผู้ มาก

◎ ขันแท้แท้ นึกแต่ หารายได้ รายจ่ายไม่ รู้สึก นึกจะตัด
แม้รอดจ่าย เหมือนได้ ใหม่ชัดชัด ทั้งประหยัด ง่ายกว่า กว้านหาเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

สหายของนักมวย “ไง, อ้ันต่อยมวยเม่ือคืนน้ีเย็นยังไง ชะนะหรือเสมอ”

นักมวย ยักไหล่ “ชะนะซ่ินาเพื่อน, อุย, ปวดซิโครงจริง!”

◎ ◎ ◎

นายแพทย์อธิบายวิธีใช้ปรอทตรวจความร้อนของคนไข้ ให้ชายผู้หนึ่ง “อ้อ, ภรรยาคุณเองไม่ใช่หรือ ดีแล้วเอาหลอดแก้วน่ีใส่เข้าไปในปาก ให้แกหุบปากนิ่ง ๆ สัก ๒ นาที แล้วจึงเอาออกตรวจดู”

ชายผู้นั้น “ตายละคุณหมอ เพียงคร่ึงนาทีไม่ได้หรือครับ เมียผมไม่เคยหุบปากน่ิง ๆ ได้ถึงหน่ึงนาทีเลย”

◎ ◎ ◎

ผู้เดินทาง ภายหลังที่ได้เข้าไปน่ังคอยอยู่ในโฮเต็ลแห่งหนึ่งเย็นเวลานาน รู้สึกหิวเย็นกำลัง อาหารที่สั่งไว้ก็ยังไม่เห็นมีใครเอามาให้ เรียกบ่อยเข้ามาแล้วตวาดว่า “น่ีบ่อย แกตั้งใจจะให้ฉันน่ังคอยจนกว่าฉันจะไส้ขาดตายเพราะความหิวเทียวรึ?”

บ่อย “มิได้ครับ ใต้เท้าจะต้องคอยอย่างมากก็อีก ๑ ชั่วโมงเท่านั้น เพราะ ๕ ทุ่มโฮเต็ลก็จะปิด และไล่คนออกหมด”

◎ ◎ ◎

ตาแก่พูดกับเด็กตกปลา

“อ้ายหนู ทำไมเองเอาลูกพุดซาทำเหยื่อล่ะ เอาหนอนซิ เจ้า”

เด็ก "คุณลุงโง่ ก็หนอนมันอยู่ในลูก พุดซาแล้วน่ะยับ"

◎ ◎ ◎

นักท่องเที่ยว เดรทาง เข้าไปใน เมืองหนึ่ง มีความประหลาดใจมาก ด้วยไม่ได้พบหรือเห็นอนุสสาวรีย์ของผู้มีชื่อเสียงในเมืองนั้นเลย พบชายแก่พื้นเมืองคนหนึ่งจึงพูดว่า

"พ่อลุง เมืองนี้ไม่มีอนุสสาวรีย์งาม ๆ ดูเลย ทำไม คนใหญ่คนโตไม่เคยเกิดในเมืองนี้บ้างเลยหรือ?"

ชายแก่ "ไม่มีหรอกพ่อคุณ ที่เกิดที่นี่มีแต่เด็กแดง ๆ ทั้งนั้น"

ส. มีมุทา

"นาฬิกาขว้างไม่หยุด มันช่างตรงตามประกาศเสียจริง ๆ"

"แก คง จะ เป็น เอเยนต์ขายนาฬิกา ของห้างที่ประกาศ"

"ม่าย—ช่าย กันซื้อมาเรือนหนึ่ง ต้องขว้างไม่หยุด เพราะมันเดิร ๆ หยุด ๆ ตามชอบใจของมัน หัวเสียย่อย ๆ"

ครู "หมู่นี้ เธอมีความประพฤติเลวมาก ฉันจะไปปรึกษา กับบิดา เธอว่า จะจัดการกับเธออย่างไรดี"

นายชะงัด "อย่าไปดีกว่าครับ เสียเงินค่าปรึกษาเปล่า ๆ เพราะพ่อผมเป็นหมอ"

◎ ◎ ◎

คุณสำรวย แกมีเงินเดือน ๆ ละ ๔๐ บาท เมื่อแกรับเงินเดือนจากสมุหบัญชี ปรากฏว่าเป็นธนบัตรใบละ ๒๐ บาท ๒ ฉะบับ แกทำหน้าเสีย อุทธรณ์แก่สมุหบัญชีว่า "ได้โปรดจ่ายธนบัตร ฉะบับ ละ ๑ บาท ให้ผมเถอะครับ ใบละ ๒๐ บาทพลิก ๒ แผ่นเท่านั้น หมดกัน ใจคอหายหมด รู้สึกว่าทำงานมาตั้งเดือน ได้กระดาษ ๒ แผ่นเท่านั้น ใบละบาทยังค่อยยังชั่ว หนักมือและนับได้นาน ๆ ทำให้ใจคอดีขึ้นด้วย"

◎ ◎ ◎

นางผะดุงครรภ์สาวถูกปลุกด้วยกริ่งโทรศัพท์เมื่อเวลา ๓ นาฬิกา เมื่อพูดกันเสร็จแล้ว

ในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ที่ในพิพิธภัณฑ์สถาน) ซึ่ง สมเด็จ พระนารายน์ ได้ มา เมื่อ ตีได้ เมืองเชียงใหม่ เป็นต้น และเป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิธาตุของพระราชาธิบดีกับทั้งพระอัฐพระราชวงศ์ในรัชชกาลหลัง ต่อ ๆ มา จน ตลอด เวลา ที่พระนครศรีอยุธยา เป็น ราชธานี ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ วัดพระศรีสรรเพชญ์จึงเป็นวัดสำคัญยิ่งกว่าวัดอื่น ๆ ในกรุงศรีอยุธยา

◎ ◎ ◎

ตั้งแต่ไทยเขยม ฉะบับวิสาขะได้ออกแล้ว มี สมาชิก หลายท่าน แจ้งความ พอใจ ใน ภาพศิลปนั้นมา ใคร่จะให้ พิมพ์ภาพอย่างชะนิดในหน้าปกนั้นโดยปกติทุก ๆ ฉะบับ

ภาพชะนิดนี้ เมื่อมองเผิน ๆ ก็รู้สึกไม่ใคร่จะมีความยากลำบากปานใด ใคร ๆ ก็เขียนได้ แต่เมื่อทำเข้าจริง จะรู้สึกยากลำบาก ซึ่งต้องใช้หัวคิดพลิกแพลงท่าทางร้อยแปด ที่จะให้ได้เหลี่ยมคู ไม่ให้ขัดเขิน แต่เมื่อได้ร่างเข้าเค้าแล้ว การเขียนจึงไม่ต้องเสียเวลาที่มากน้อยเลย ฉะนั้นจึงรู้สึกเกรงใจที่จะรบกวนกันบ่อยนัก เป็นแต่ได้ปรารภให้ฟังเท่านั้น

◎ ◎ ◎

คณะหนังสือนี้ ขอ ขอบคุณ คุณหลวงนฤมิตรเรขการ เจ้าของห้องศิลป เป็น อย่างยิ่ง ที่ได้รับคำตอบของท่านว่า แม้จะเหนื่อยยากปานใด ถ้างานนั้นเป็นที่พอใจแก่บุคคลหมู่มากแล้ว งานนั้นจะไม่รู้สึกเหนื่อยยากลำบากเลย

ฉะนั้น หน้าปก สำหรับ เดือนนี้จึง เป็นรูปปราสาทหิน พิมาย องค์กลางขึ้นได้ ด้วย ความกรุณา คณะรู้สึกเป็นบุญคุณเป็นอย่างยิ่ง

ตามหนังสือเรื่องเที่ยวที่ต่าง ๆ ภาคที่ ๖ แปลจากหนังสือของ นายพันตรี ไซเดนฟาเดน กล่าวว่า ปราสาทหินพิมาย ซึ่งอยู่ในจังหวัดนครราชสีมานี้ สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๑๖๕๑ ก่อนสร้างนครวัด โดยผู้มือ พระวิเรนทราธิบดีวารมัน มหา อำมาตย์ รัชชสมัย พระเจ้าธรณินทร วารมัน ที่ ๑ ผู้ครองประเทศเขมร

◎ ◎ ◎

เรื่อง ทรงประชวร ของ มรกต ซึ่งกล่าวถึงการกลับไป กลับมา ของเมืองจิน ว่าจะเกิดเมื่อใด ก็รู้ไม่ได้ มรกตได้เขียนไว้ก่อนแต่พอดีมาประจวบมีการกลับไปกลับมาเกิดขึ้นฉบับนี้ เป็นการคาดคะเนที่แม่นมากอยู่ ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงคิดว่า “ทรงประชวร” ก็คงกลับไปกลับมา ตามเหตุการณ์ของเมืองจิน อีก เช่นเดียวกัน ที่จะทรงอยู่ได้ดัง มรกต ถามมานั้นคงเป็นไม่ได้แน่ ๆ เพราะถ้าอะไรทุกสิ่งในโลก

คงอยู่ โลกก็คงไม่เย็นโลกเท่านั้นเอง

◎ ◎ ◎

ไทยเขยม ฉะบับนี้ มีเรื่องต่อเพิ่มขึ้นอีก ๑ เรื่อง คือเรื่อง ฝรั่งเศส_สยาม ซึ่งได้เคยลงในหนังสือ “นาวิกศาสตร์” ตั้งแต่เล่มที่ ๑๐ ปีที่ ๑๓ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ คำนำของผู้แปลมีความว่า “นับว่าเย็นเรื่องที่น่าอ่านน่าฟัง เพราะเย็นประวัติการตอนสำคัญตอนหนึ่งของชาติไทยเรา” บรรณาธิการไทยเขยมเห็นพ้องด้วย มีศรัทธาที่จะส่งเสริมถ้อยคำนั้น จึงได้มีหนังสือขออนุญาตนำลงในไทยเขยม ยังบรรณาธิการหนังสือนาวิก-ศาสตร์ ฝรั่งเศส_สยาม จึงได้นำลงอีกครั้ง ๑ เย็นครั้งที่ ๒ ในภาคภาษาไทย ทั้งนี้ด้วยความกรุณาของท่านนายกกรรมการแห่งราชนาวิกสภา คณะไทยเขยมมีปีติในความกรุณาเย็นอย่างยิ่ง และรู้สึกเย็นบุญคุณอันยิ่งใหญ่

◎ ◎ ◎

อันตวาที ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเย็นหน้าที่ของบรรณาธิการเย็นผู้เขียน เสมือนหน้าบรรณาธิการ ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงถูกเกณฑ์ให้เย็นผู้เขียนอันตวาทีในฉะบับนี้ พูดถึงหน้าบรรณาธิการ ข้าพเจ้าได้มีความเห็นเสนอต่อบรรณาธิการว่า ถ้าไทยเขยมจะต้องมีหน้าบรรณาธิการกับเขาบ้างแล้วไซร้ ควรจะต้องมีหน้าบรรณาธิการที่เหมือนหน้าบรรณาธิการ ให้แปลกคือไม่ให้เหมือนหน้าบรรณาธิการที่ไม่เหมือนหน้าบรรณาธิการหรือมีหน้าบรรณาธิการที่ไม่มีหน้าบรรณาธิการคือ ถ่ายรูปหน้าบรรณาธิการ หรือเขียนหน้าบรรณาธิการให้เหมือนหน้าบรรณาธิการ ทำแม่พิมพ์ ๆ ลงในหน้าบรรณาธิการเสียทีเดียว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ที่บุคคลทั่วไปที่ได้พบได้เห็นจะทราบได้ว่า หน้านี้ แผนกนี้ เย็นหน้าบรรณาธิการ ซึ่งดีกว่าใช้เย็นตัวอักษรว่าหน้าบรรณาธิการ ดูเย็นการขัดวงแคบ รู้ฉะเพาะแต่ผู้ที่อ่านหนังสือออกเท่านั้น ว่าหน้าบรรณาธิการ

บรรณาธิการ ชมข้าพเจ้าว่าความคิดแยบคาย แต่ไม่ยอมว่าเย็นความเห็นใหม่ เพราะเธอเชื่อว่าไม่มีอะไรในโลกเย็นของใหม่ และทั้งยังไม่ตกลงที่จะเปลี่ยนอันตวาทีให้เย็นหน้าบรรณาธิการ อย่างที่ว่า ข้าพเจ้าขัดคอว่าเธอกลัวจะถูกหาว่าเย็นการเอาอย่าง เธอก็ปฏิเสธว่า เธอไม่เห็นเย็นการเสียหายอันใดในการที่เอาอย่างในสิ่งที่ดีที่งาม ข้าพเจ้าคาดคั้นหนักเข้าว่าเพราะเหตุใดเห็นดีเห็นแยบคายแล้ว

จึงไม่ทำ ผลสุดท้าย จึงได้ความว่า เพราะเธอเกรงว่า จะต้อง เป็นหน้าที่ฉะเพาะสำหรับตัวเธอปล่อยให้เป็นอันตวาที อย่างนี้ไซร้ เธอวานใครเขียนได้ โดยเธอไม่ต้องเขียนเลยสักเดือนก็ได้ นี่เป็นประการที่ ๑. ประการที่ ๒ ก็คือ หมอดูลูกเต๋า ของ สุวรรณมานพ ซึ่งพิมพ์ในฉะบับนี้ บอกเธอว่า เธอเป็นคนอาภัพรูปไม่เป็นเสน่ห์แก่บุคคลทั่วไป สมาชิกทั้งหลายเห็นหน้าบรรณาธิการเข้า จะบอกเลิกรับกันเสียหมด หรือ อย่างน้อย ท่านที่เคยเขียนเรื่องให้ หรือท่านที่ตั้งใจจะเขียนให้ ไม่ชอบหน้าขึ้นมา ก็จะไม่ให้เรื่อง ไม่เขียนเรื่องให้ไทยเขษม ก็จะหมดอายุ เพราะหมดเรื่อง ซ้ำเธอกลับปรับทุกข์กับข้าพเจ้าว่า ที่เธอพูดนี้เป็นความจริง เวลานี้ชาตาเธอยังไม่ดี ไม่ดีจริง ๆ แม้แต่ท่าน —

ที่เคยชมกลับชังนั่งค่อนขอด
แต่ยังเคราะห์ดีที่ยังไม่ถึง —

ที่เคยกอดกลับไล่ให้พ้นหน้า
ชมจนช้ำแล้วซ้ำไม่นำพา
เหมือนผกาโรยร่วงไม่ห่วงเอย

(พระราชนิพนธ์ รัชชกาลที่ ๖ แทรกในบทละครพูด)

นาคะนันทน์

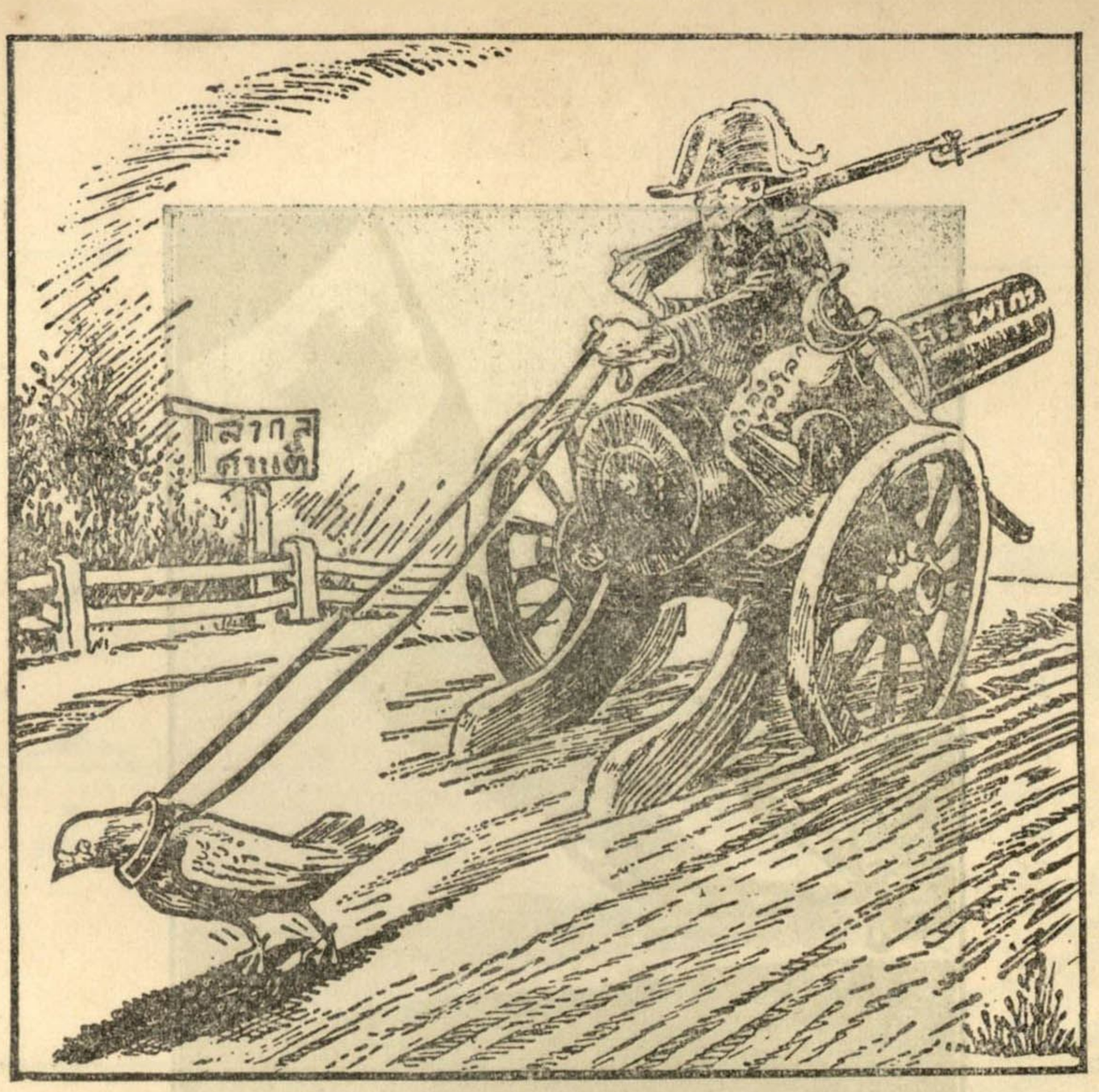
◎ ◎ ◎

แก้คำผิด

เรื่อง "ฝรั่งเศส—สยาม"

ในหมายเหตุ (๙) ที่ถูกเป็นดังนี้ —

หมายเหตุ (๙) เป็นตำแหน่ง นายทหารญวน มียศเทียบชั้น นายร้อยเอก อยู่ในกองทหารญวน ประจำ "จังหวัด" ซึ่งตามลักษณะการปกครองบ้านเมืองญวนเรียกกันว่า "phu" หรือ "phou" เช่น Phou-Eun

งานหนักของนกพิลาปแห่งสันติภาพ

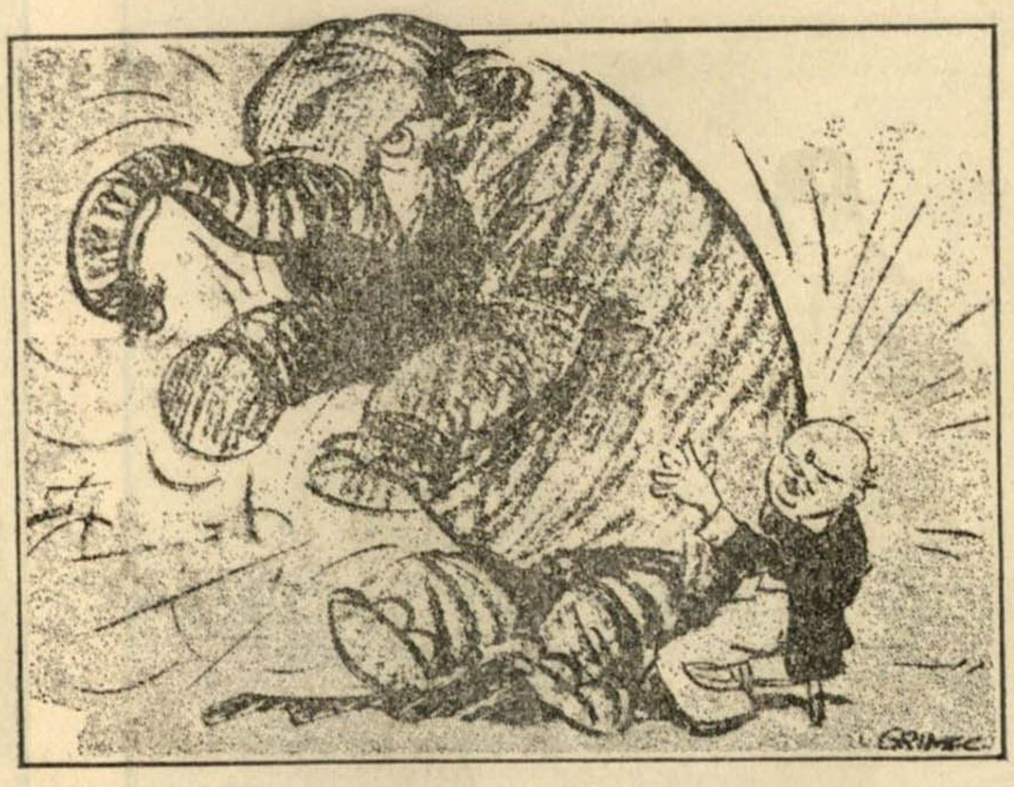
(จากพี่ลาเดลเพีย)

นกพิลาปแห่งศานติ

ภับที่เกาะของมัน ซึ่งทหารเขาจัดไว้ ให้

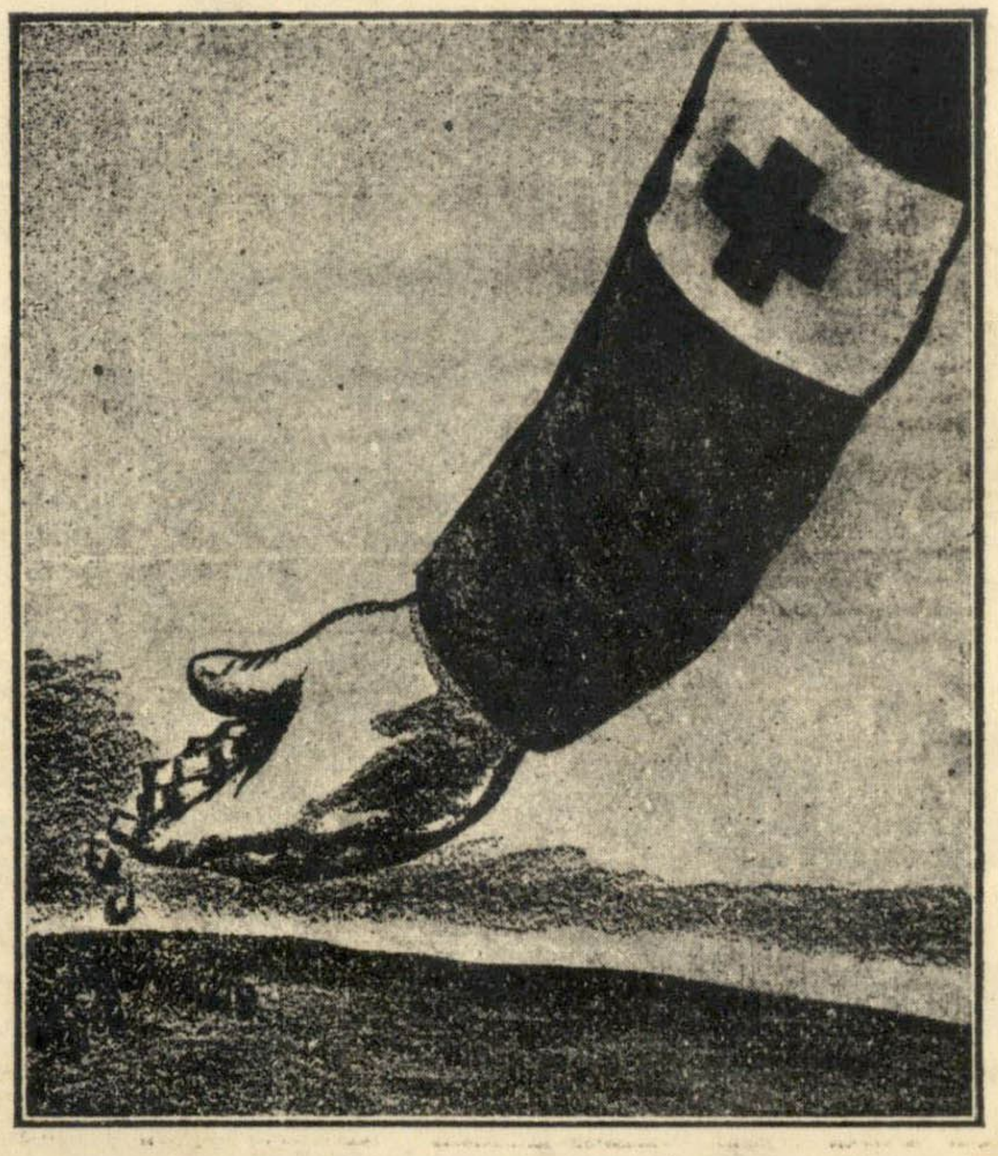
(จากแอมสเตอรแดม)

นายเชชฮิล “ เราต้องเอาอินเดียไว้ให้อยู่ ”

มีอธิบายว่า นายเชชฮิล เสนาบดีคลังเก่าในคณะบอลดวิน ไม่เห็นด้วยในการที่อังกฤษลดลาวาศอกให้อินเดีย เห็นเป็นอันตรายใหญ่หลวงแห่งจักรวรรดิอังกฤษ จนถึงลาออกจากคณะอำนวยการของบอลดวิน เพราะบอลดวินไปสนับสนุนการประชุมโต๊ะกลมของรัฐบาล

(จากลอนดอน)

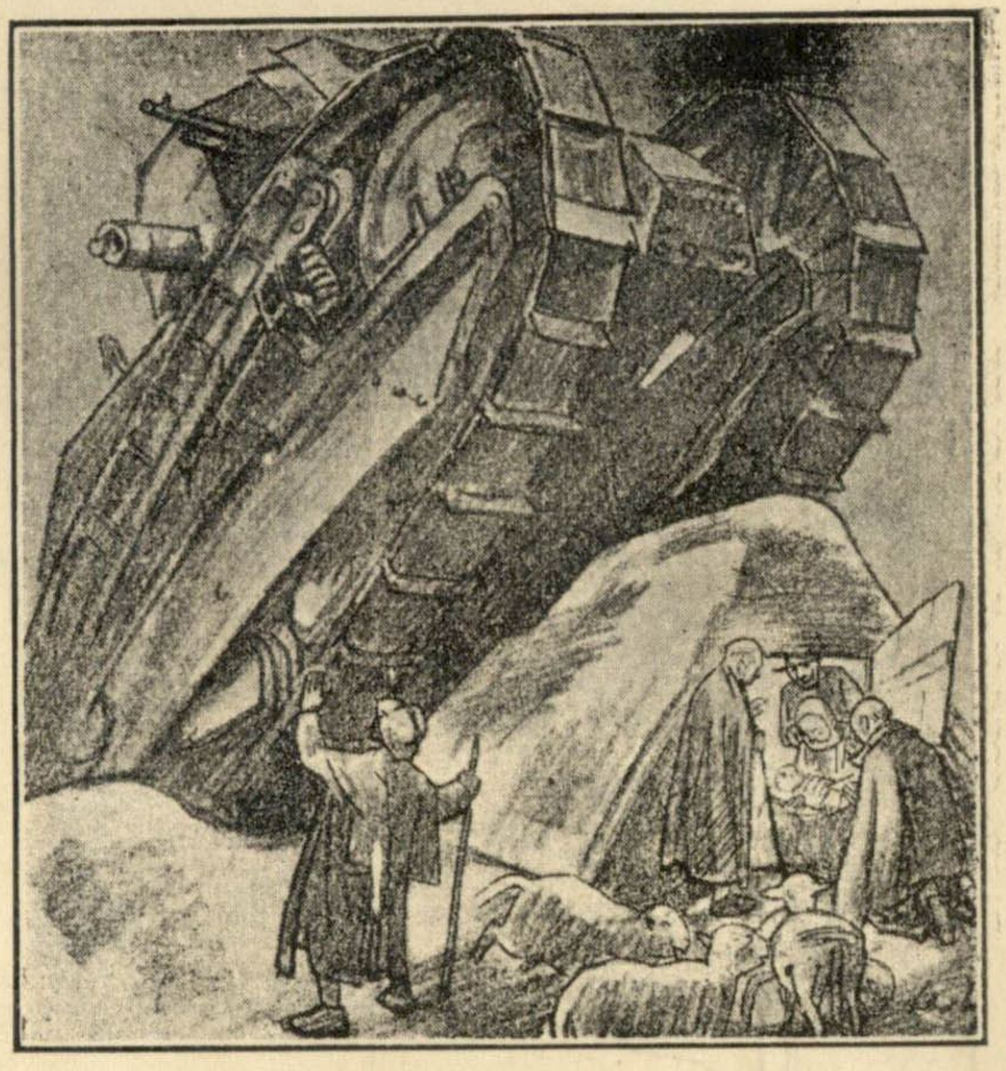
ผู้ช่วยเหลือเองต้องการความช่วยเหลือ

(จากโรงพยาบาลเซ็นต์หลุยส์)

ความตกต่ำร้ายแรงถึงเพียงนี้

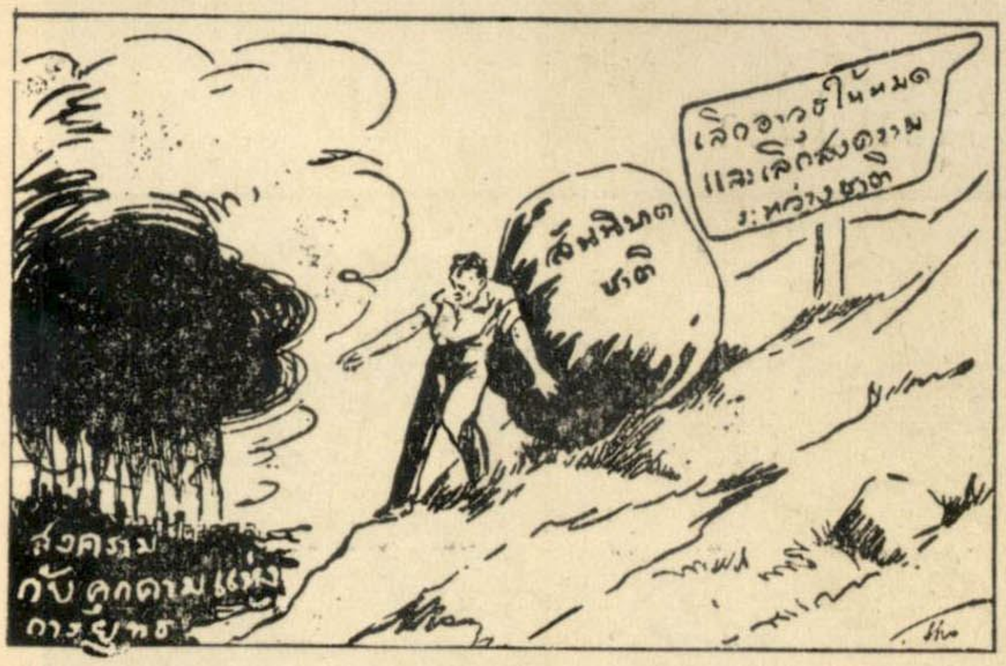
" ถึงแม้ผู้ที่ไม่คิดจะใช้เงินให้ ก็ไม่ยอมซื้อ "

การลดอาวุธสำหรับคริสตมาส

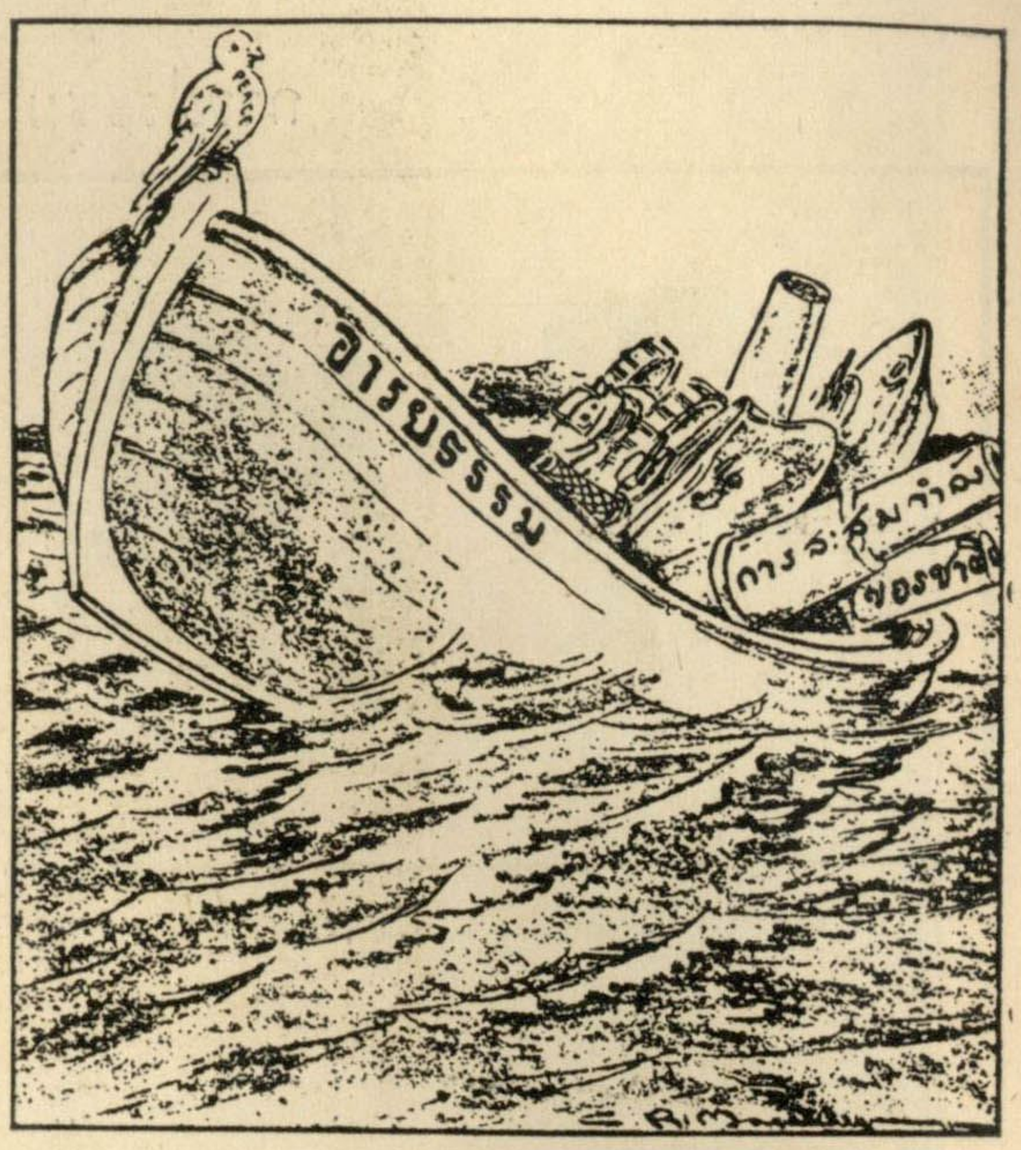
ขอให้โลกเป็นสุข และคนได้รับเมตตาจิตต์

(จากมูนิค)

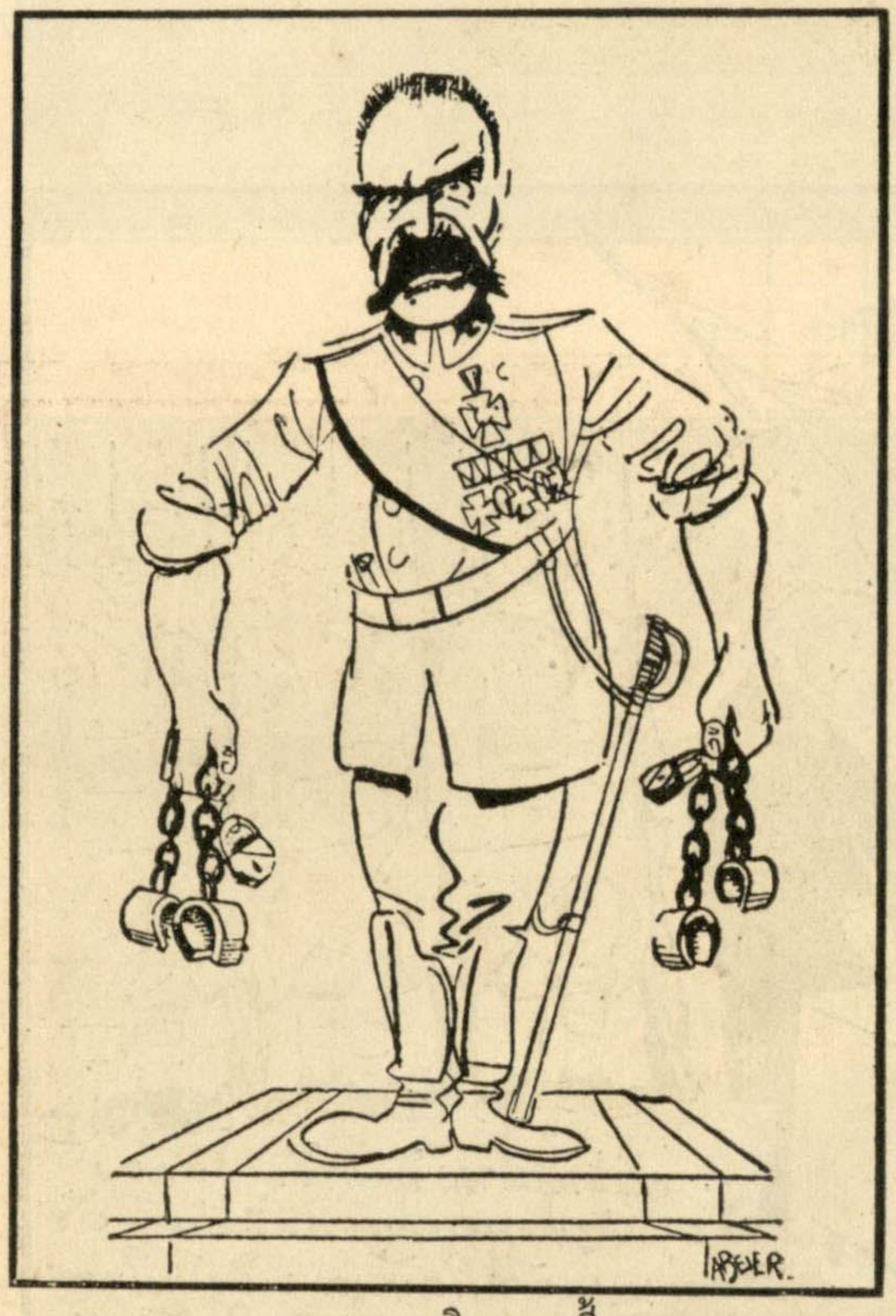
กลิ้งครกขึ้นภูเขา

(จากลอนดอน)
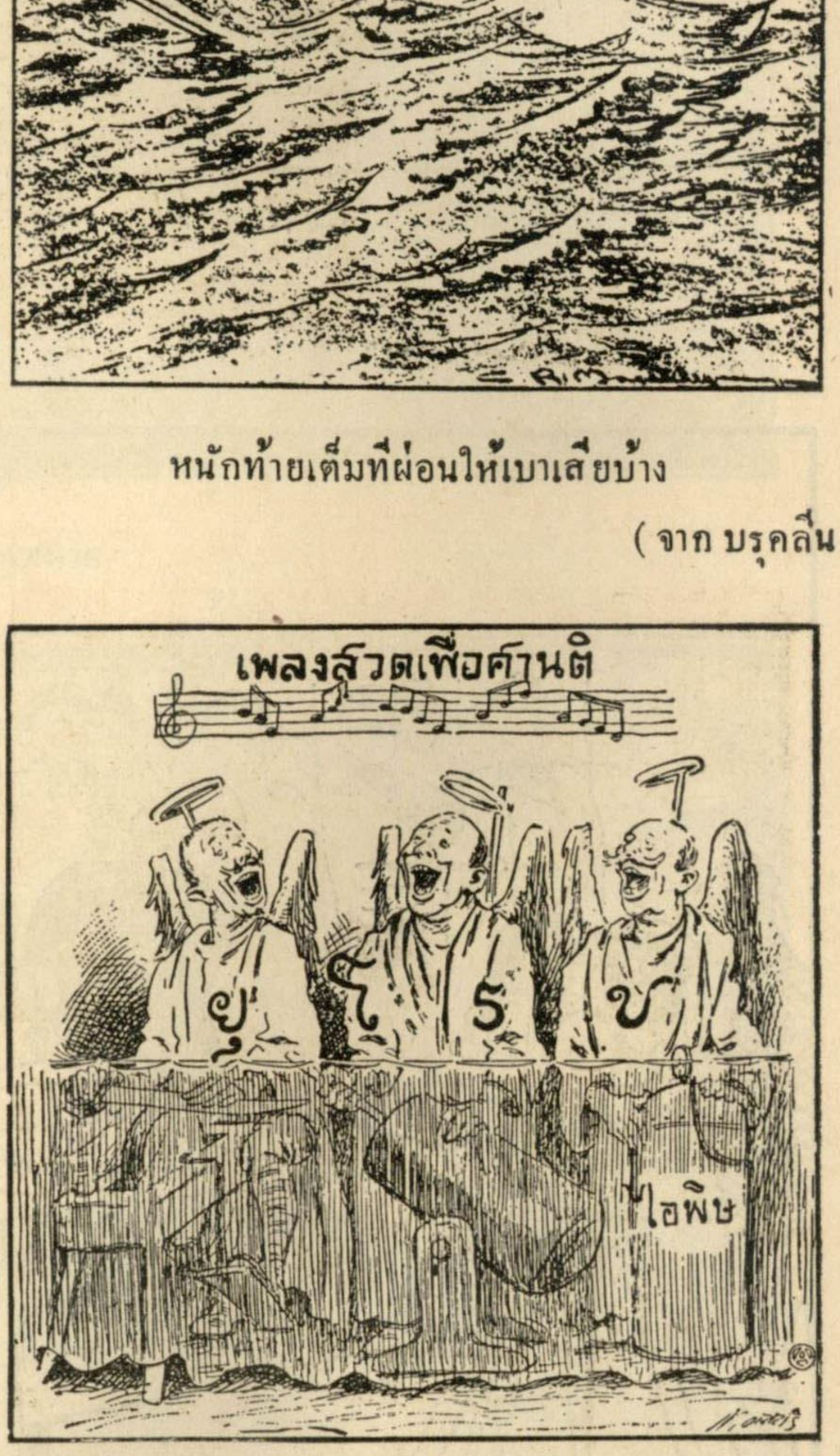

หนักท้ายเต็มทีผ่อนให้เบาเสียบ้าง

(จาก บรุคลีน)

จอมพล พิลสุดสกี้

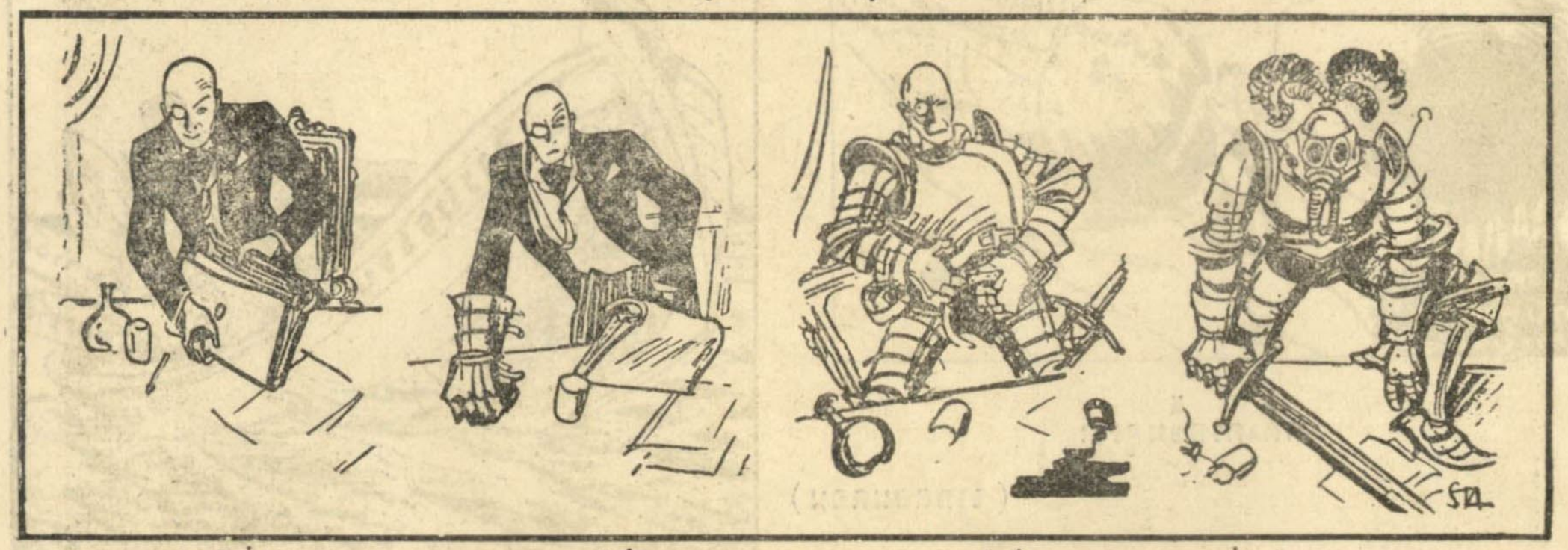
" ผู้แทนราษฎรคนใด ประสงค์จะออกความเห็นอีก หรือไม่ ? "

ยุโรป ผู้รักสงบ

(จาก ส.ป.ร. อเมริกา)

การประชุมลดอาวุธที่ยินีวา

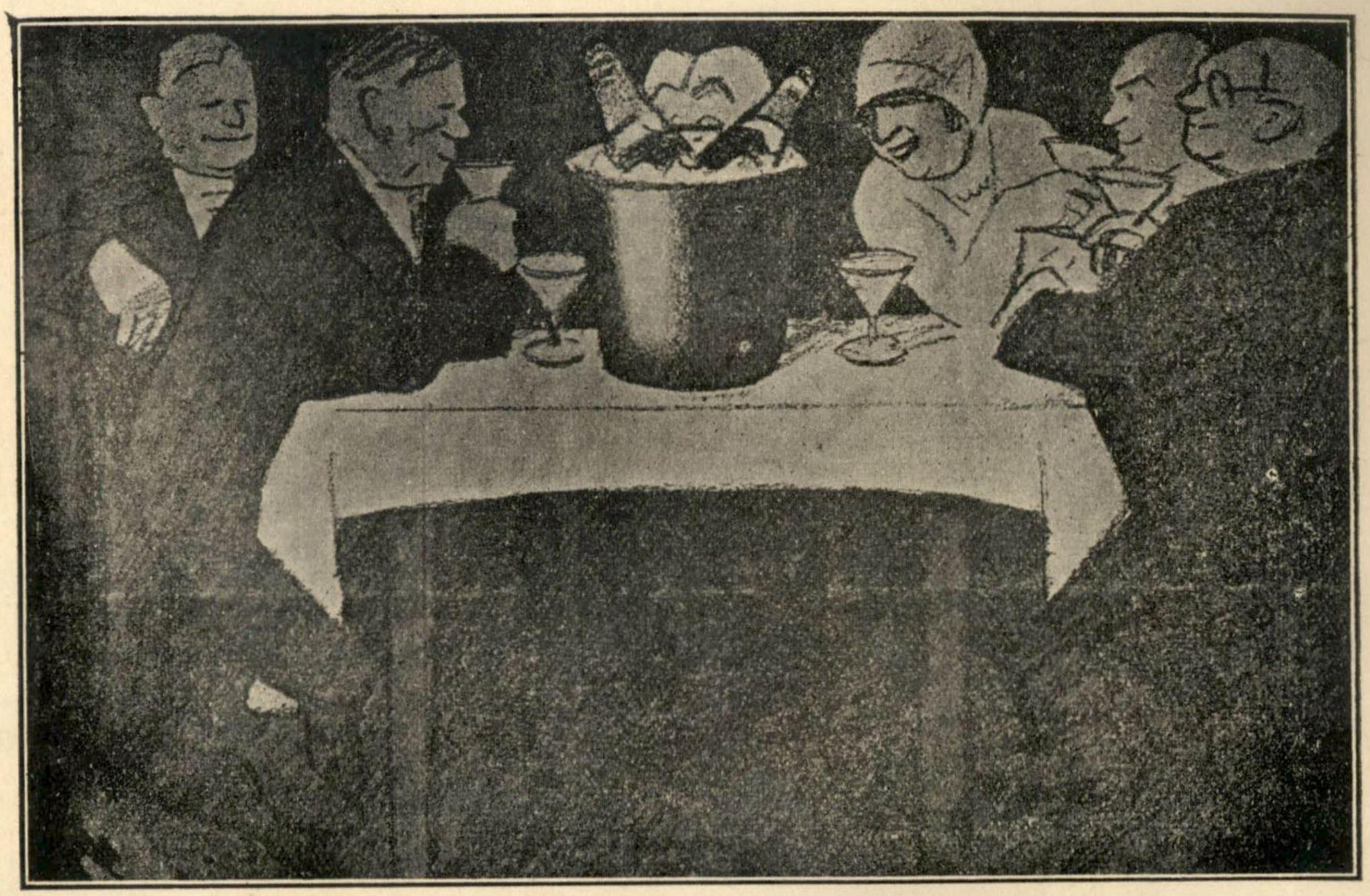
สัปดาห์ที่ ๑ สัปดาห์ที่ ๒ สัปดาห์ที่ ๓ ที่สุดแห่งการประชุม

(จากเบอร์ลิน)

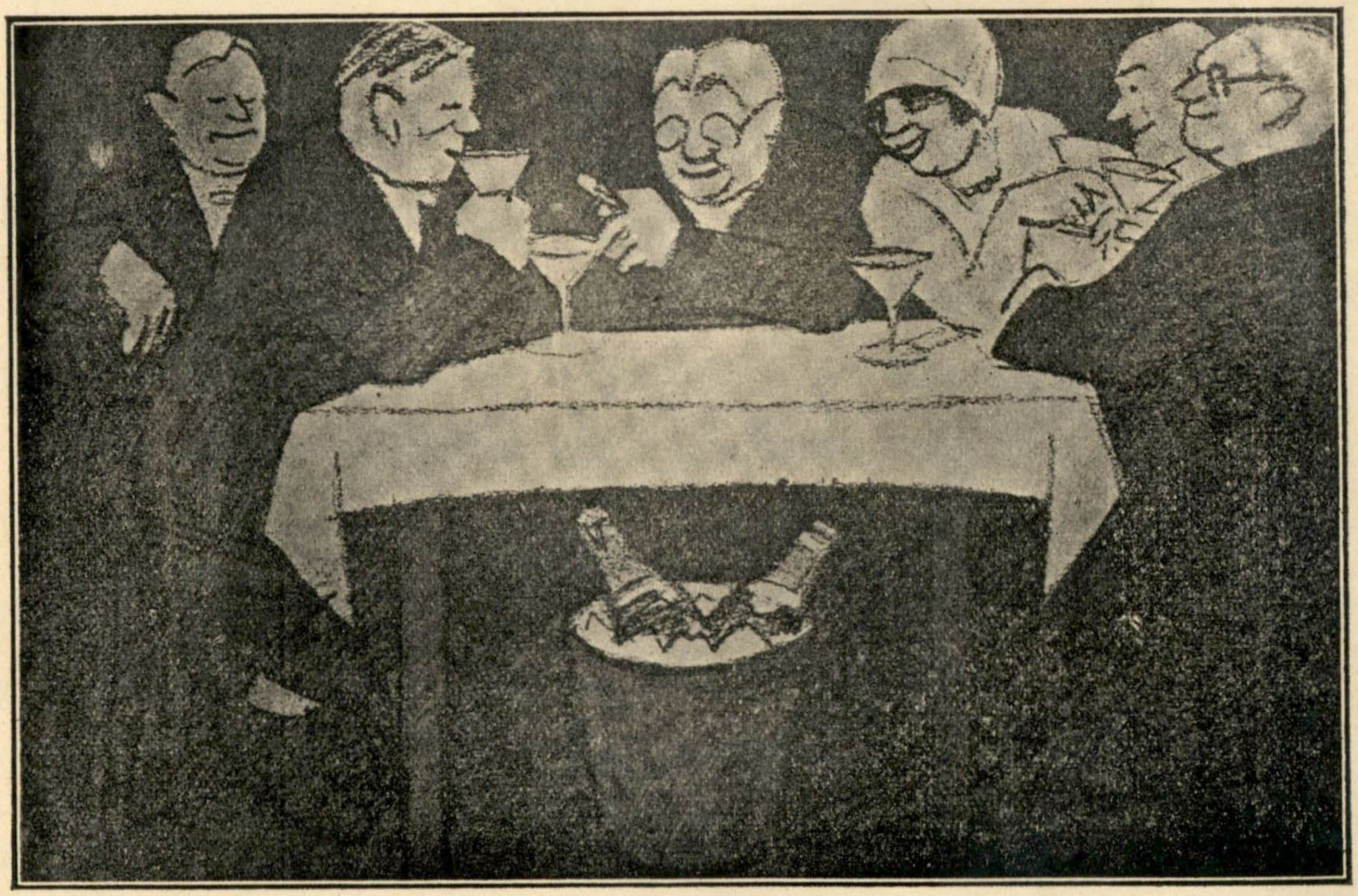

ปูมของโลว คำทำนายสำหรับ ๑๙๓๑

กฎหมายห้ามเหล้า

ก่อนใช้ กฎหมาย

ใช้ กฎหมาย แล้ว

(จากเยอรมนี)

พระราชบัญญัติ

สำหรับตรวจบ้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช ๒๔๗๔

มี พระบรมราชโองการ ใน พระบาทสมเด็จ พระปรมินทร มหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับตรวจบ้องกันโรคสัตว์พาหนะ ร. ศ. ๑๑๙

จึ่ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสำหรับตรวจบ้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติสำหรับตรวจบ้องกันโรคสัตว์พาหนะ ร. ศ. ๑๑๙ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖ เจ้าของสัตว์ผู้จะฆ่าโค กระบือ เอาเนื้อเป็นอาหารนั้น ให้เสียค่าใบอาชญาบัตรฆ่าสัตว์รายตัวสัตว์ดังนี้ คือ กระบือ ตัวละ ๖ บาท โค ตัวละ ๔ บาท ลูกโคที่ต่ำกว่า ๘๐ ซ. ม. ตัวละ ๒ บาท รวมทั้งค่าเช่าที่พักอาศัยในโรงเลี้ยง และโรงฆ่าของรัฐบาลในกำหนด ๘ วันนั้นด้วย”

ประกาศมา ณวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๓)

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาชญา

พุทธศักราช ๒๔๗๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแก้ไขบทบัญญัติบางมาตรา แห่งกฎหมายลักษณอาญา

จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาชญา พุทธศักราช ๒๔๗๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทบัญญัติ มาตรา ๒๔๑ แห่ง กฎหมายลักษณอาญา และใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๔๑ ผู้ใดเพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่น บังอาจเป็นธุระจัดหาล่อไป หรือชักพาไป เพื่อการอนาจาร ซึ่งหญิงหรือเด็กหญิงอายุต่ำกว่าสิบแปดขวบ แม้หญิงหรือเด็กหญิงนั้นยินยอมก็ตาม ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสองพันบาท โดยมิต้องคำนึงว่ากรรมทั้งหลายซึ่งประกอบกันเป็นความผิดนั้น ได้กระทำไว้ในประเทศต่างกันหรือไม่

ผู้ใดเพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่น บังอาจโดยใช้อุบายหลอกลวง หรือโดยใช้อำนาจด้วยกำลังกาย โดยขู่เข็ญ โดยใช้อำนาจคุ้มครองผิดทำนอง หรือ

โดยใช้วิธีบังคับอย่างอื่น ๆ เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อการอนาจาร ซึ่งหญิงหรือเด็กหญิง ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินสามพันบาท โดยมิต้องคำนึงว่ากรรมทั้งหลายซึ่งประกอบกันเป็นความผิดนั้น ได้กระทำไว้ในประเทศต่างกันหรือไม่"

มาตรา ๔ ให้แก้คำว่า "สิบสองขวบ" ในมาตรา ๒๔๔,๒๔๕ และมาตรา ๒๔๖ แห่งกฎหมายลักษณอาญา เป็น "สิบสามขวบ"

มาตรา ๕ ให้ตัดคำว่า "อายุเกินสิบสองขวบขึ้นไป" ในมาตรา ๒๔๘ แห่งกฎหมายลักษณอาญาออกเสีย

มาตรา ๖ ให้แก้คำว่า "สิบสี่ขวบ" ในมาตรา ๒๗๔ และมาตรา ๒๗๕ แห่งกฎหมายลักษณอาญา เป็น "สิบแปดขวบ"

ประกาศมา ณวันที่ ๑๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๓)

ประกาศ

เรื่องเรปุบลิคโปรตุเกสเข้าเป็นภาคีแห่งโปรโตคลระวางประเทศว่าด้วยข้อตกลงการมอบให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดร่วมกับกรงสยาม

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

เลขาธิการสันนิบาตชาติ ได้มีจดหมายลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ (ค.ศ. ๑๙๓๐) แจ้งมายังรัฐบาลของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าหัวหน้าสำนักงานฝ่ายโปรตุเกส ประจำสันนิบาตชาติ ได้มอบสัตยาบันสารของท่าน

ประธานาธิบดี เรปุบลิกโปรตุเกส สำหรับโปรโตคล ว่าด้วยข้อตกลงการมอบให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด ฉะบับเมืองเยนีวา ลงวันที่ ๒๔ กันยายน พ. ศ. ๒๔๖๖ (ค. ศ. ๑๙๒๓) แก่สำนักเลขาธิการสันนิบาตชาติ แต่เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ. ศ. ๒๔๗๓ (ค. ศ. ๑๙๓๐) แล้ว

ตามข้อ ๖ แห่งโปรโตคล ฉะบับที่อ้างมาแล้วข้างต้นนี้ มีความว่า ให้เป็นอันใช้แก่ประเทศที่ได้มอบสัตยาบันแก่สำนักเลขาธิการสันนิบาตชาติ แล้ว ๑ เดือน ภายหลังวันที่เลขาธิการสันนิบาตชาติได้แจ้งความการรับมอบสัตยาบันนั้น ฉะนั้น เมื่อจดหมายแจ้งความการรับมอบสัตยาบันของเลขาธิการสันนิบาตชาติ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ. ศ. ๒๔๗๓ (ค. ศ. ๑๙๓๐) โปรโตคลฉะบับนี้จึงเป็นอันใช้แก่ประเทศโปรตุเกส ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มกราคม พ. ศ. ๒๔๗๓ (ค. ศ. ๑๙๓๑) เป็นต้นไป และเป็นอันนับว่าได้เป็นภาคีแห่งโปรโตคลที่อ้างมาแล้วข้างต้นนี้ ร่วมกับ กรุงสยาม นับตั้งแต่วันที่ ๒๖ มกราคม พ. ศ. ๒๔๗๓ (ค. ศ. ๑๙๓๑) เป็นต้นไป ดุจกันด้วย

อนึ่งในเวลาที่ลงนามในโปรโตคล ฉะบับนี้ ผู้แทนฝ่ายโปรตุเกสได้ทำข้อสงวนไว้ ดั่งต่อไปนี้

ความในข้อ ๑ แห่งโปรโตคล ให้เป็นอันใช้แต่สำหรับข้อตกลง ซึ่งตามกฎหมายพื้นเมือง นับว่าเป็นข้อตกลงทางพาณิชย์ ทั้งให้ถือว่าการเข้าเป็นภาคีแห่งโปรโตคลนี้ ไม่รวมถึงประเทศราชของโปรตุเกสด้วย

วังสราญรมย์

วันที่ ๑๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔

เทววงศวโรทัย

เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

ประกาศ

เรื่องประเทศราชบาฮามาสเข้าเป็นภาคีแห่งโปรโตคลระวางประเทศ ว่าด้วยข้อตกลงการมอบให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด รวมกับกรุงสยาม

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า เลขาธิการสันนิบาตชาติ ได้มีจดหมายลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๓ (ค. ศ. ๑๙๓๑) แจ้งมายังรัฐบาลของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษ ได้แจ้งมาว่า ราชอาณาจักรเกรตบริเตน และไอร์แลนด์เหนือ อันรวมกันได้ให้ ภาคยานุวัตติโปรโตคล ว่าด้วยข้อตกลงการมอบให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด ฉะบับเมืองเยนีวา ลงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๖ (ค. ศ. ๑๙๒๓) เพื่อให้ประเทศราชบาฮามาสได้เข้าเป็น ภาคีแห่งโปรโตคล ฉะบับนี้ และว่าสำนักเลขาธิการสันนิบาตชาติได้รับมอบภาคยานุวัตติสารไว้แต่เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม พ. ศ. ๒๔๗๓ (ค. ศ. ๑๙๓๑) แล้ว

ตามข้อ ๙ วรรค ๒ แห่งโปรโตคลฉะบับที่อ้างมาแล้วข้างต้นนี้ มีความว่าให้เป็นอันใช้แก่ประเทศ ที่ได้แจ้งการให้ ภาคยานุวัตติ แก่สำนักเลขาธิการสันนิบาตชาติแล้ว ๑ เดือน ภายหลังวันที่เลขาธิการสันนิบาตชาติได้แจ้งความการรับมอบภาคยานุวัตติสารนี้ แก่บันดารัฐที่ได้ลงนามให้ทราบทั่วกันแล้ว ฉะนั้น เมื่อจดหมายแจ้งความการรับมอบ ภาคยานุวัตติสาร ของ เลขาธิการสันนิบาตชาติ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๓ (ค.ศ. ๑๙๓๑) โปรโตคลฉะบับนี้จึงเป็นอันใช้แก่ประเทศราชบาฮามาส ตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม พ. ศ. ๒๔๗๓ (ค.ศ. ๑๙๓๑) เป็นต้นไป และเป็นอันนับว่าได้เป็นภาคีแห่งโปรโตคลที่อ้างมาแล้วข้างต้นนี้

ร่วมกับกรุงสยาม นับตั้งแต่วันที่ ๕ มีนาคม พ. ศ. ๒๔๗๓ (ค. ศ. ๑๙๓๑) เป็นต้นไปดุจกันด้วย

วังสราญรมย์

วันที่ ๑๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔

เทววงศวโรทัย

เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

(ราชกิจจา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๓)

ประกาศกระทรวงการต่างประเทศ

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า อาศัยความในมาตรา ๒ แห่งสัญญาสากลไปรษณีย์ ซึ่งได้ลงนามที่กรุงลอนดอน เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ค. ศ. ๑๙๒๙ ประธานาธิบดีประเทศสวิสส์มีจดหมาย ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ค. ศ. ๑๙๓๑ มายังกระทรวงการต่างประเทศ ว่ารัฐบาลเรปุบลิคอารุเย็นตีนได้มีจดหมายลงวันที่ ๒๔ กันยายน ค. ศ. ๑๙๓๐ แจ้งแก่รัฐบาลสวิสส์ขอเข้าเป็นภาคีโดยให้ภาคยานุวัตติสัญญาและความตกลงดั่งต่อไปนี้ คือ

๑. สัญญาสากลไปรษณีย์

๒. ความตกลงว่าด้วยการส่งจดหมายและหีบห่อพัสดุไปรษณีย์มีประกันคราว ๆ

๓. ความตกลงว่าด้วยการส่งพัสดุไปรษณีย์

๔. ความตกลงว่าด้วยการส่งไปรษณีย์ธนาณัติ

๕. ความตกลงว่าด้วยการเรียกเงินคืน

๖. ความตกลงว่าด้วยการรับหนังสือพิมพ์และหนังสือที่ออกจำหน่ายเป็น

๗. ความตกลงว่าด้วยการโอนบัญชีตั๋วเงินทางไปรษณีย์

วังสราญรมย์

วันที่ ๑๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔

เทววงศวโรทัย

เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

(ราชกิจจา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๔)

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า อาศัยความในมาตรา ๒ และ ๓ แห่งสัญญาสากลไปรษณีย์ ซึ่งได้ลงนามที่กรุงลอนดอน เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ค. ศ. ๑๙๒๙ ประธาธิบดีประเทศสวิสส์มีจดหมาย ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ค. ศ. ๑๙๒๙ มายังกระทรวงการต่างประเทศ ว่ารัฐเยเมนได้มีจดหมายลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ค. ศ. ๑๙๒๙ แจ้งแก่รัฐบาลสวิสส์แสดงความปรารถนาเข้าเป็นภาคีในสัญญาและความตกลงดั่งต่อไปนี้ คือ

๑. สัญญาสากลไปรษณีย์

๒. ความตกลงว่าด้วยการส่งจดหมายและหีบห่อพัสดุไปรษณีย์มีประกัน

๓. ความตกลงว่าด้วยการส่งพัสดุไปรษณีย์

๔. ความตกลงว่าด้วยการส่งไปรษณีย์ธนาณัติ

๕. ความตกลงว่าด้วยการเรียกเงินคืน

๖. ความตกลงว่าด้วยการรับหนังสือพิมพ์ และหนังสือที่ออกจำหน่าย เป็นคราว ๆ

วังสราญรมย์

วันที่ ๑๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔

เทววงศวโรทัย

เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

(ราชกิจจา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๔)

ประกาศกระทรวงการต่างประเทศ

เรื่องอนุสัญญาระวางประเทศ ว่าด้วยการสัญจรด้วยรถยนตร์

ด้วยทรงพระกรณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามความในข้อ ๕ แห่งอนุสัญญาระวางประเทศ ว่าด้วยการสัญจรด้วยรถยนตร์ ฉะบับลงวันที่ ๒๔ เมษายน พ. ศ. ๒๔๖๙ อันว่าด้วยเครื่องหมายประจำรถ และข้อความติดท้าย c แห่งอนุสัญญาอันกำหนดตัวอักษรเป็นเครื่องหมายบ่งถึงรัฐและอาณาเขตต์ต่าง ๆ นั้น บัดนี้กระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส ผู้เป็นเจ้าหน้าที่รักษาอนุสัญญาฉะบับนี้ ได้มีจดหมายมายังกระทรวงการต่างประเทศว่า ได้รับคำแจ้งความของรัฐภาคีบางราย ว่าได้เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมตัวอักษร หมายบ่งถึงประเทศหรืออาณาเขตต์ของตนดั่งต่อไปนี้

๑.	ยูโกสลาเวีย (แสรบส์โครตส์ และสโลเวนส์) บัดนี้เปลี่ยนเป็น	เดิมใช้อักษร	S. H. S. Y.
๒.	วติกัน	ใช้อักษร	V.
๓.	ประเทศราชและอาณาเขตต์ในอาณัติของเบลเยียม	,,	C. B.
๔.	ปาเลสไตน	,,	M.
๕.	บรรดาประเทศราชของฝรั่งเศส	,,	F.
๖.	อาณาเขตต์โตโกในอาณัติของฝรั่งเศส	,,	T. T.
๗.	อาณาเขตต์คาเมรูนในอาณัติของฝรั่งเศส	,,	T. C.
๘.	อิรัค	,,	I. R. Q.

วังสราญรมย์
ประกาศมา ณวันที่ ๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕
เทววงศวโรทัย
เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

(ราชกิจจา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๗)